

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

**Powszechny kodeks handlowy wraz z ustawą wprowadczą,
ustawą o stręczycielach i ustawą o organizacji giełd z
uwzględnieniem odnośnych ustaw i rozporządzeń
późniejszych / opracowany i orzeczeniami Sądów najwyższych
w Wiedniu i Lipsku objaśniony przez Józefa Rosenblatta.**

Liczba stron oryginału

270

Liczba plików skanów

270

Liczba plików publikacji

271

Sygatura/numer zespołu

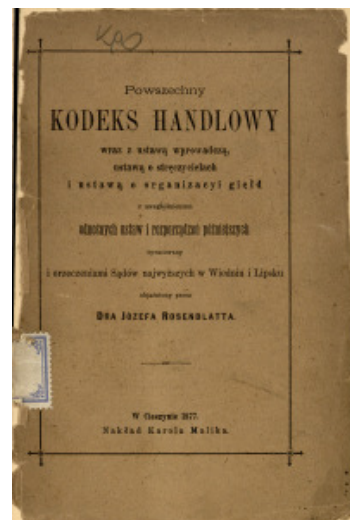
CL KD I 06382

Data wydania oryginału

1877

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

**Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa
piśmienniczego on-line**

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

KPO

Powszechny
KODEKS HANDLOWY

wraz z ustawą wprowadczą,
ustawą o stręczycielach
i ustawą o organizacyi giełd

z uwzględnieniem

odnośnych ustaw i rozporządzeń późniejszych

opracowany

i orzeczeniami Sądów najwyższych w Wiedniu i Lipsku

objaśniony przez

DRA JÓZEFA ROSENBLATTA.

W Cieszynie 1877.

Nakład Karola Malika.

Nakładem Karola Malika w Cieszynie

wyszła

Powszechna księga ustaw cywilnych

z późniejszymi odnośniami

ustawami i rozporządzeniami

opracowana przez

profesorów uniwersytetu Jagiellońskiego

Dra Maksymiljana Zatorskiego i Dra Franciszka Kasparka.

Brak dobrego wydania podręcznego w języku polskim „*Powszechnej księgi ustaw cywilnych*“, któreby zarówno odpowiadało wymaganiom nauki, jak potrzebom praktyki — zachęca mnie w nadziei, że zadość uczynię prawniczej potrzebie, do wydawnictwa tego tak ważnego i cennego pomnika ustawodawstwa austriackiego w opracowaniu takim, które odpowie wszelkim wymaganiom słusznym.

Mianowicie opracowanie zawiera:

1. Tekst ustawy, według oczyszczonego z dość licznych usterek drukarskich przekładu Majer'a.

2. Wszystkie paragrafy ustawy cywilnej, które późniejszymi przepisami zostały zmienione lub zupełnie zniesione, oznaczone będą drukiem odmiennym.

3. Przy każdym paragrafie będą podane wszystkie odnośne paragrafy ustawy cywilnej, jak niemniej innych ustaw z nią w związku będących.

4. W tłumaczeniu wiernem, trzymającem się ściśle wyrazownictwa, przyjętego przez akademię umiejętności w Krakowie w „Słowniku wyrazów prawnych i administracyjnych“, r. 1874 wydanym, przytoczone będą wszystkie późniejsze ustawy i rozporządzenia, w przedmiocie prawa cywilnego wydane.

5. Przy każdym rozdziale, lub paragrafie podane będą odnośne przepisy prawa rzymskiego, pruskiego, francuskiego i saskiego, dalej

6. najważniejsze opracowania literackie, tak przez komentatorów, jako też i najlepsze monografie, wreszcie

7. zacytowane są według zbioru Glasera-Ungera-Waltera wszystkie odnośne orzeczenia trybunału najwyższego. Przeciwnie zamieszczeniu najważniejszych orzeczeń, jak je napotykały w wydaniach Manz'a i Mercy'ego w Pradze przemawia ta okoliczność, że według § 12. ustawy cywilnej wyroki sądów tylko do szczególnych przypadków się odnoszą a doniosłość tychże jedynie ocenić się da przez zbadanie każdego nadarzającego się przypadku z osobna — zamieszczenie tedy samych orzeczeń, bez przytoczenia odnośnego przypadku — daje orzeczeniom sądowym niewłaściwe, zbyt ogólne znaczenie, na co słusznie dzienniki fachowe (*Prawnik, juristische Blätter*) zwróciły uwagę.

Gdy opracowanie „*Powszechnej księgi ustaw cywilnych*“ według skazówek powyższych, rzeczywiście odpowiedzieć może tak wymaganiom praktycznym jak naukowym — i nie ma dotąd sobie równego w żadnym języku — mam nieopionną nadzieję, że liczny udział szanownej publiczności, zapewne nie obojętnej ani dla czystości języka ani dla dokładnej znajomości ustawy zapewni wydawnictwu niezawodne powodzenie, zwłaszcza, że wydana w ten sposób ustawa cywilna nie tylko prawnikom austriackim, lecz w ogóle wszystkim, którzy w liczne z tutejszemi krajami wchodzą stosunki, bardzo przydać się może.

Dzieło wyszło w 3 zeszytach.

Cena całego dzieła wynosi 4 zł. 50 ct.; zaś oprawnego w płótno 5 zł.

Powszechny
Kodeks handlowy

wraz z ustawą wprowadczą,
ustawą o stręczycielach
i ustawą o organizacyi giełd
z uwzględnieniem
odnośnych ustaw i rozporządzeń późniejszych
opracowany
i orzeczeniami Sądów najwyższych
w Wiedniu i Lipsku
objaśniony przez
Dra Józefa Rosenblatta.

W Cieszynie 1877.
Nakład Karola Malika.

CL KD I 6382

Czcionkami H. Feitzingera w Cieszynie.

Wydanie niniejsze kodeksu handlowego nie jest wcale komentarzem, dlatego proszę nie wymagać po nim tego, czego od komentarza żądać mamy prawo; jest ono li tylko podręcznem wydaniem kodeksu objaśnionego kilkoma uwagami wydawcy i orzeczeniami sądów najwyższych w Lipsku i Wiedniu.

Na orzeczenia najwyższego Trybunału handlowego w Lipsku zwracam szczególną uwagę prawników. Trybunał ten urządzony został na mocy ustawy z dnia 12. czerwca 1869 jako najwyższy Trybunał w sporach handlowych (i wekslowych) dla całych Niemiec (do roku 1871 „Bundes-Oberhandelsgericht“, od 2. września 1871 „Reichs-Oberhandelsgericht“ zwany). Orzeczenia jego celują trafnością sądu i poglądu, a zapoznanie się z niemi przyczynia się w niemałym stopniu do należytego pojmowania i rozumienia kodeksu handlowego, dlatego też sądziłem, iż przysłużę się nietylko tak zwanym teoretykom ale i praktykom naszym powołaniem ważniejszych z tychże orzeczeń, których dziś jest już 19 tomów wydanych pod redakcją radców rzeczzonego trybunału.

Orzeczenia sądu najwyższego w Wiedniu w przedmiocie kodeksu handlowego zapadłe nie są ani urzędowo ogłoszone, ani urzędowo zebrane — z wyjątkiem kilku ogłoszonych w repertoarzu i księdze orzeczeń (w „Gerichts-Zeitung“); jedyny istniejący ich zbiór wydany staraniem

IV

Clemensa i Adlera jest zbiorem prywatnym obejmującym orzeczenia ogłoszone prywatnie w czasopismach prawnych do roku 1875. Z zbioru tego musieliśmy i my — w braku lepszego źródła urzędowego — czerpać orzeczenia w niniejszém wydaniu przytoczone, uzupełniając je orzeczeniami ogłoszonymi w ostatnich latach w naszych czasopismach prawnych; gdy jednakowoż wszystkich orzeczeń przytoczyć nie podobna, przeto wybraliśmy tylko te, które za ważniejsze i zasadnicze uważamy, wybór takowych jest zatem, na co winniśmy tu zwrócić uwagę, w części wynikiem podmiotowego naszego zapatrywania się na wartość i ważność odnośnego orzeczenia, aczkolwiek często powołujemy i sprzeczne orzeczenia, pozostawiając każdemu dowolny między nimi wybór.

Ponieważ kodeks handlowy z r. 1862 obowiązuje również w Niemczech (z wyjątkiem postanowień o spółkach akcyjnych i akcyjno-komandytowych zastąpionych w Niemczech ustawą z 11. czerwca 1870) przeto należałoby tylko jeszcze — chcąc ułatwić porównanie naszej ustawy handlowej z ustawami państw sąsiednich — powołać odnośne postanowienia kodeksu handlowego francuskiego (code de commerce) obowiązującego w królestwie polskiem. Postanowień kodeksu tego jednak nie powołujemy, gdyż kodeks francuski jest dla każdego łatwo przystępny, a odnośne postanowienia łatwo w nim odszukać, dla ułatwienia tylko ich znalezienia nadmieniamy, że kodeks francuski obejmuje prawo handlowe łącznie z wekslowém w czterech księgach, z których pierwsza zawiera rzecz o handlu w ogólności, druga rzecz o handlu morskim, trzecia o konkursie, a czwarta o jurysdykcji handlowej. Tytuł pierwszy księgi pierwszej stanowi o handlujących (des commerçans, art. 1—7), tytuł drugi o księgach handlowych (des livres de commerce, art. 8

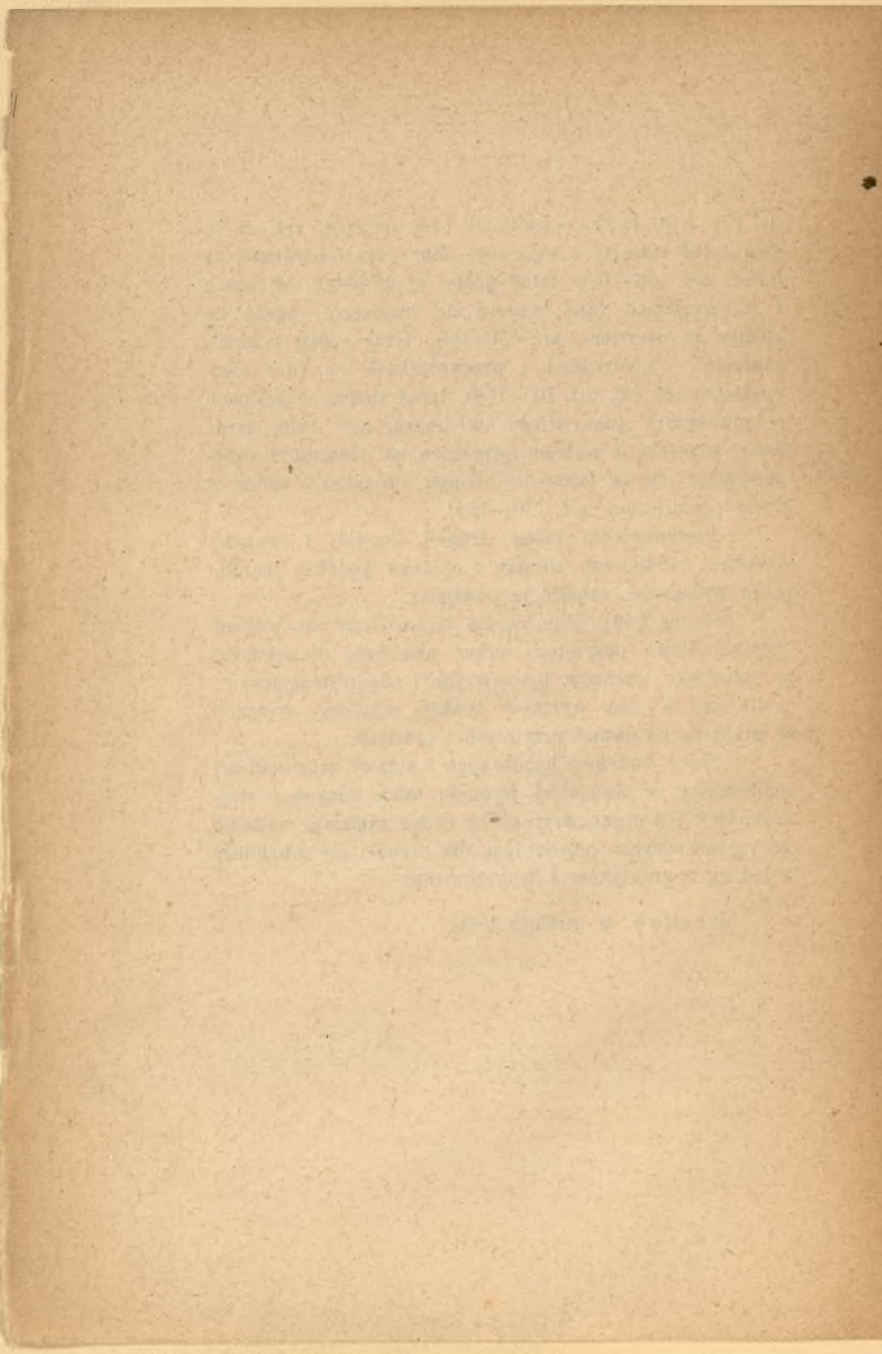
do 17), tytuł trzeci o spółkach (des sociétés, art. 18 do 65), tytuł czwarty o separacji dóbr (des séparations de biens, art. 66—70), tytuł piąty o giełdach, agentach i stręczycielach (des bourses de commerce, agens de change et courtiers, art. 71—90), tytuł szósty o komisantach — spedytorach i przewoźnikach — (des commissionnaires etc. art. 91—108), tytuł siódmy o kupnach i sprzedażach (des achats et ventes, art. 109), tytuł ósmy wreszcie o wekslu, przekazie na zlecenie i przedawnieniu (de la lettre de change, du billet à ordre et de la prescription, art. 110—189).

Postanowienia księgi drugiej, trzeciej i czwartej kodeksu handlowego zostały z naszego kodeksu handlowego wyłączone, zaczęm je pomijać.

Co się tyczy tłumaczenia trzymaliśmy się w niem wyrazownictwa przyjętego przez akademię umiejętności w „słowniku wyrazów prawniczych i administracyjnych“, o ile zaś w nim wyrazów brakło, użyliśmy wyrazów w praktyce od dawna przyjętych i utartych.

Prócz kodeksu handlowego i ustawy wprowadzącej umieściliśmy w niniejszem wydaniu także ustawę o stręczycielach i o organizacyi giełd chcąc niniejsze wydanie podręczne uczynić przydatnem dla uczącej się młodzieży z jednej, a praktyków z drugiej strony.

Kraków, w grudniu 1876.

Spis przedmiotów.

	Strona
WSTĘP.	
I. Historia powstania kodeksu handlowego	1
II. Literatura kodeksu handlowego	4

KODEKS HANDLOWY.

Przepisy ogólne (art. 1—3)	7
--------------------------------------	---

KSIĘGA PIERWSZA.

O handlujących.

Tytuł pierwszy. O kupcach (art. 4—11) . . .	8
Tytuł drugi. O rejestrze handlowym (art. 12—14)	10
Tytuł trzeci. O firmach handlowych (art. 15—27)	12
Tytuł czwarty. O księgach handlowych (art. 28 do 40)	16
Tytuł piąty. O prokurantach i pełnomocnikach handlowych (art. 41—56)	21
Tytuł szósty. O pomocnikach handlowych (art. 57 do 65)	26
Tytuł siódmy. O stręczycielach handlowych czyli sensalach (art. 66—84)	28

KSIĘGA DRUGA.

O spółkach handlowych.

Tytuł pierwszy. O jawnej spółce handlowej.	
<i>Oddział pierwszy.</i> O zawiązaniu spółki (art. 85 do 89)	44
<i>Oddział drugi.</i> O stosunku prawnym zachodzącym między spółnikami (art. 90—109)	46
<i>Oddział trzeci.</i> O stosunku prawnym spółki do trzecich (art. 110—122)	52
<i>Oddział czwarty.</i> O rozwiązaniu spółki i wystąpieniu z niej pojedynczych spółników (art. 123—132)	56
<i>Oddział piąty.</i> O likwidacji spółki (art. 133—145)	59
<i>Oddział szósty.</i> O przedawnieniu skarg przeciw spółnikom (art. 146—149)	63
Tytuł drugi. O spółce komandytowej.	
<i>Oddział pierwszy.</i> O spółce komandytowej w ogólności (art. 150—172)	64
<i>Oddział drugi.</i> O spółce komandytowej na akcye w szczególności (art. 173—206)	70
Tytuł trzeci. O spółce akcyjnej.	
<i>Oddział pierwszy.</i> Zasady ogólne (art. 207—215)	79
<i>Oddział drugi.</i> Stosunki prawne akcyonaryuszów (art. 216—226)	83
<i>Oddział trzeci.</i> Prawa i obowiązki dyrekcyi (art. 227 do 241)	86
<i>Oddział czwarty.</i> Rozwiązanie spółki (art. 242—248)	90
<i>Oddział piąty.</i> Przepisy końcowe (art. 249)	93

KSIĘGA TRZECIA.

O spółce niejawniej i o stowarzyszeniu do przedsiębiorstwa pojedynczych czynności handlowych na spółny rachunek.

Tytuł pierwszy. O spółce niejawniej (art. 250 do 265)	95
---	----

Tytuł drugi. O stowarzyszeniu do przedsięwzięcia pojedynczych czynności handlowych na spółny rachunek (art. 266—270)	99
--	----

KSIĘGA CZWARTA.

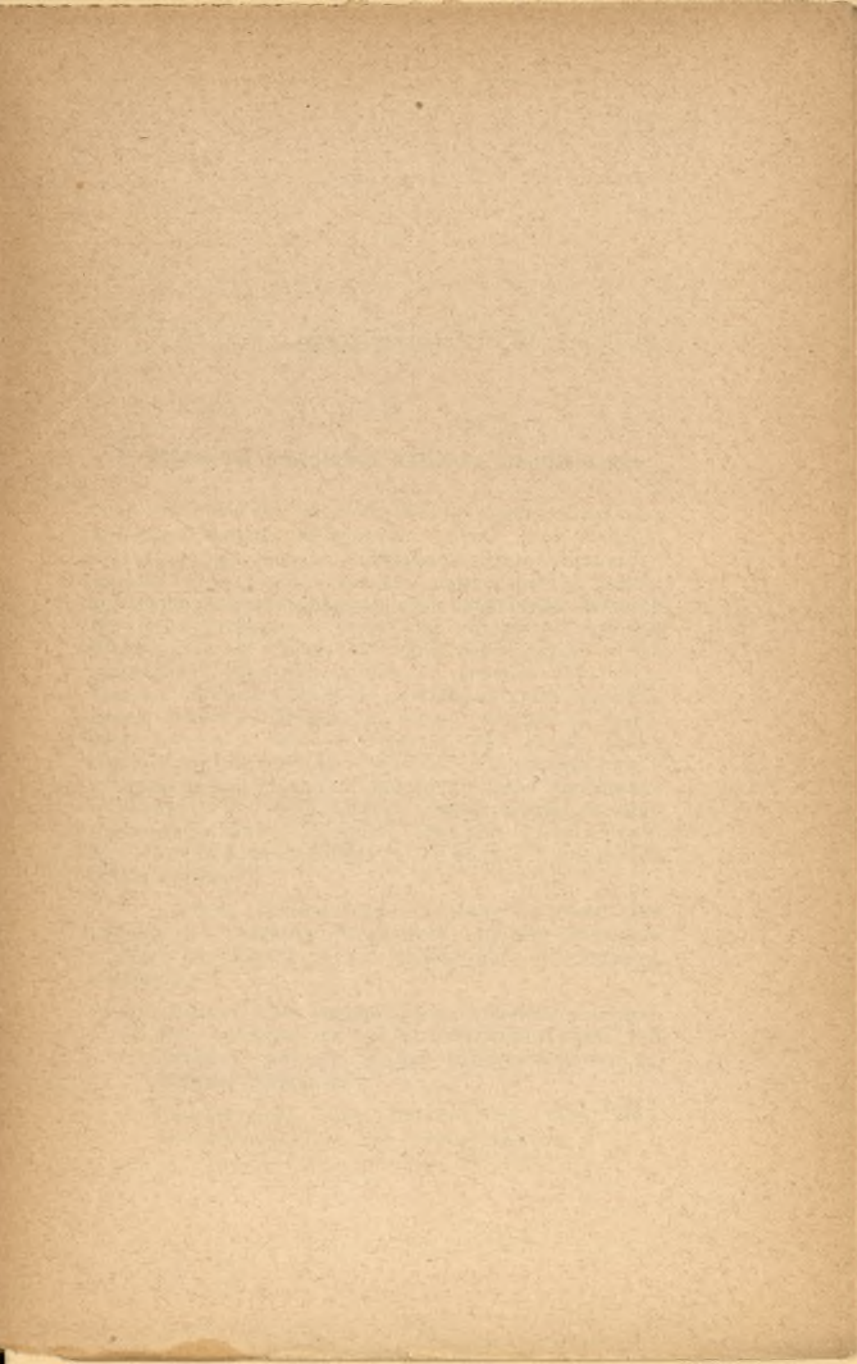
O czynnościach handlowych.

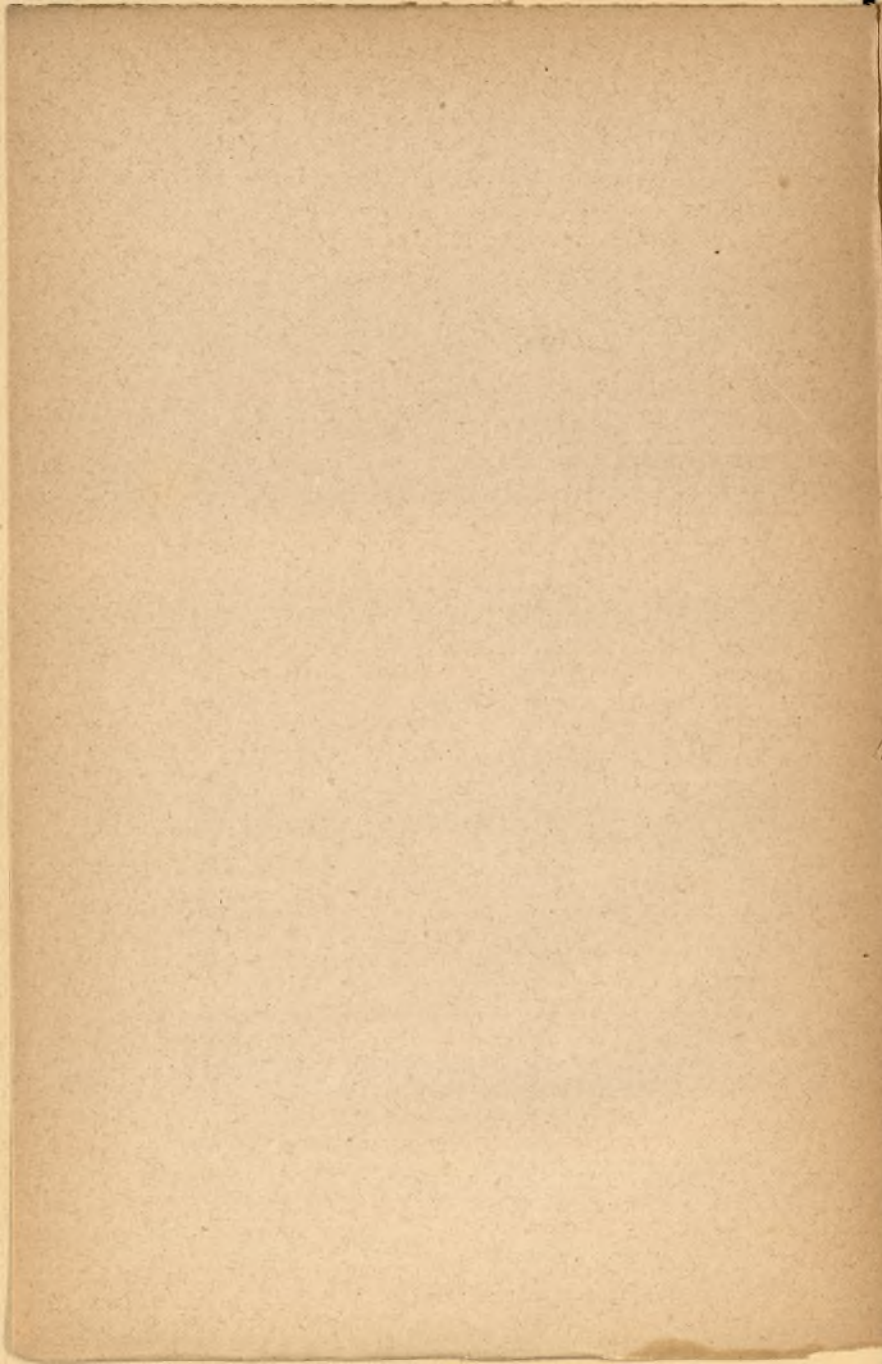
Tytuł pierwszy. O czynnościach handlowych w ogólności.	
<i>Oddział pierwszy.</i> Pojęcie czynności handlowych (art. 271—277)	101
<i>Oddział drugi.</i> Ogólne przepisy o czynnościach han- dlowych (art. 278—316)	106
<i>Oddział trzeci.</i> Zawieranie czynności handlowych (art. 317—323)	121
<i>Oddział czwarty.</i> Wykonanie czynności handlowych (art. 324—336)	124
Tytuł drugi. O kupnie (art. 337—359)	128
Tytuł trzeci. O przedsiębiorstwie komisowém (art. 360—378)	140
Tytuł czwarty. O spedytorstwie (art. 379—389) .	146
Tytuł piąty. O przewoźnictwie.	
<i>Oddział pierwszy.</i> O przewoźnictwie w ogólności (art. 390—421)	150
<i>Oddział drugi.</i> O przewoźnictwie kolei żelaznych w szczególności (art. 422—431)	160

DODATEK.

I. <i>Ustawa wprowadzająca kodeks handlowy</i>	166
I. Przepisy ogólne (§§ 1—5)	168
II. Przepisy szczególne (§§ 6—48)	171
1. O kupcach (§§ 6—9)	171
2. O rejestrze handlowym i umowach małżeńskich odnośnie do kupców i spółek handlowych (§§ 10 do 18)	172

	Strona
3. O księgach handlowych (§§ 19—22)	176
4. O prokurantach, pełnomocnikach i pomocnikach handlowych (§§ 23—25)	177
5. O streczycielach handlowych i ustawach giełdowych (§§ 26—29)	178
6. O spółkach handlowych (§§ 30—37)	179
A. Co do zbiegu wierzycieli (§§ 30, 31)	179
B. Co do istniejących przepisów ustawy o stowarzyszeniach (§§ 32—35)	180
C. Co do przepisów prawa cywilnego i postępowania	181
7. O czynnościach handlowych	181
A. Co do orzecznictwa w sprawach handlowych	181
B. Co do prawa zastawu i zatrzymania kupcom służącego	185
C. Co do mianowania znawców	186
Przepisy przechodnie	187
II. <i>Ustawa o organizacyi giełd</i>	190
III. <i>Rozporządzenie minist. o założeniu i utrzymywaniu rejestru handlowego</i>	197
1. Założenie i utrzymywanie rejestru handlowego	197
2. Załatwianie czynności odnoszących się do rejestru handlowego	203
Wzory	208
<i>Spis alfabetyczny</i>	213
<i>Sprostowania i dodatki</i>	255

W S T Ę P.

I. Historia powstania kodeksu handlowego.

W kilka lat po zredagowaniu powszechnego niemieckiego kodeksu wekslowego uczynił rząd bawarski dnia 21. lutego 1856 na zgromadzeniu rzeszy niemieckiej wniosek wydelegowania komisji mającej ułożyć projekt powszechnego niemieckiego kodeksu handlowego. Wniosek ten został przyjętym i uchwalono zarazem, iż komisya wydelegować się mająca ma odbywać swe narady w Norymberdze i rozpocząć takowe 15. stycznia 1857 roku. Komisya złożona z członków wysłanych przez wszystkie prawie państwa należące do rzeszy niemieckiej rozpoczęła istotnie w dniu 15. stycznia 1857 narady, które ciągnęły się aż do roku 1861. Austryę reprezentowali w komisji bar. Raule, prezydent sądu handlowego w Wiedniu; Dr. Schindler, radca sekcyjny w ministerstwie handlu w Wiedniu; Benoni-Clanisberg, c. k. Radca sądu wyższego w Tryeście i Sartorio, konsul tamże.

Komisji udzielono jako podstawę do obrad dwa projekty do kodeksów handlowych: projekt austriacki w dwóch redakcyach (t. zw. ministeryalny i przejrzany) mianowicie:

- a) „Entwurf eines österreichischen Handelsrechts nach den Anträgen des k. k. Justizministeriums mit Rücksicht auf die in der Ministerconferenz gepflogene Berathung“.
- b) Entwurf eines österr. Handelsrechts, Wien 1857, Aus der k. k. Hof- und Staatsdruckerei —

i projekt pruski p. t.:

Entwurf eines Handelsgesetzbuches für die preussischen Staaten nebst Motiven, Berlin 1857.

Projekt austriacki *a)* zawierał w 212 paragrafach następujące rozdziały: 1) o osobach prawu handlowemu podległych, 2) o zaprotokołowaniu kupców i skutkach onego, 3) o prawach i obowiązkach kupców, 4) o księgach handlowych, 5) o spółkach handlowych, 6) o pomocnikach handlowych, 7) o komisantach, 8) o spedytoraх, 9) o przewoźnikach, 10) o stręczycielach towarów.

Projekt pruski przeciwnie zawierał 1063 paragrafów podzielonych na 6 ksiąg, z których 1. stanowi o stanie handlowym, 2. o spółkach handlowych, 3. o czynnościach handlowych, 4. o handlu morskim, 5. o konkursie kupieckim a 6. o sądownictwie w sprawach handlowych.

Komisya uchwaliła wziąć za podstawę obrad projekt pruski, jednak nie spuszczać z oka projektów austriackich; na podstawie tedy projektu pruskiego toczyły się obrady.

Nad 1., 2. i 3. księgą projektu, obejmującemi właściwe materialne prawo handlowe w ściślejszym znaczeniu obradowano trzekrotnie w Norymberdze; pierwsze obrady czyli t. zw. pierwszy odczyt tychże ksiąg ukończono dnia 2. lipca 1857 i polecono wybranemu z łona komisji komitetowi redakcyjnemu ostateczne zredagowanie tychże 3 pierwszych ksiąg. W końcu roku 1857 i początku 1858. roku odbył się następnie drugi odczyt tychże ksiąg, w którym uchwalono mianowicie wydzielić z księgi drugiej stanowiącej o spółkach handlowych rzecz o spółce niejawnéj i o stowarzyszeniu do przedsiębrania pojedynczych czynności handlowych i utworzyć z takowych odrębną księgę trzecią, w skutek czego dotychczasowa księga 3. o czynnościach handlowych stała się księgą czwartą; księga 4. zaś o handlu morskim — księgą piątą. Postanowienia o prawie konkursowém i o sądownictwie w sprawach handlowych z kodeksu wydzielono, ponieważ nie było widoku, ażeby

postanowienia te w obec tak różnorodnych procedur poszczególnych państw niemieckich mogły zostać przez nie przyjęte.

Dnia 14. marca 1861 przedłożyła tedy komisya rządowi związkowemu wymienione 5 ksiąg z wezwaniem wprowadzenia takowych jak najprędzej w poszczególnych krajach.

Projekt z łona komisyi wyszły został też istotnie w państwach rzeszy niemieckich wprowadzony wprawdzie bez zmiany, lecz jako ustawa krajowa; dopiero po reorganizacji związku niemieckiego ustawą z 5. czerwca 1869 uznanym został za ustawę związkową (Bundesgesetz), a następnie za ustawę państwa (Reichsgesetz).

W Austrii wprowadzone zostały również bez zmiany ustawą z dnia 19. grudnia 1862, N. 1 D. u. p. z r. 1863 cztery pierwsze księgi z wyłączeniem prawa morskiego, jako powszechny kodeks handlowy dla Cislitawji.

Oprócz ustawy handlowej i ustawy wprowadzającej stanowią o materyach prawa handlowego następujące ustawy i rozporządzenia ważniejsze:

- 1) Ustawa o opiece znaczków i wzorów fabrycznych (Marken- und Musterschutzgesetz) z 7. grudnia 1858, N. 230 D. u. p.;
- 2) ustawa przemysłowa z 20. grudnia 1859, N. 227 D. u. p.;
- 3) rozporządzenie minister. spraw i handlu z 9. marca 1863 D. u. p. N. 27 o założeniu i utrzymywaniu rejestru handlowego;
- 4) rozporządzenie minister. z 28. października 1865, N. 110 D. u. p. o przywilejach instytutów kredytowych;
- 5) rozporządzenie minister. z 19. czerwca 1866, N. 86 D. u. p. o zakładach składowych (Lagerhäuser);
- 6) ustawa z 14. czerwca 1868, N. 62 o stopie procentowej;
- 7) ustawa konkursowa z 25. grudnia 1868, N. 1 ex 1869 D. u. p.;

- 8) regulamin kolejowy z 10. czerwca 1874, N. 75 D. u. p.;
- 9) ustawa o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych z 9. kwietnia 1873, N. 70 D. u. p.;
- 10) ustawa z dnia 1. kwietnia 1875, N. 67 D. u. p. o organizacyi giełd, i
- 11) ustawa z 4. kwietnia 1875, N. 68 D. u. p. o stręczycielach handlowych;
- 12) rozporządzenie ces. z 21. czerwca 1873, N. 114 D. u. p. do art. 245 ust. handl.;
- 13) ustawa z 8. marca 1876, N. 26 D. u. p. o ostemplowaniu weksli, kupieckich dokumentów i rachunków.

II. Literatura kodeksu handlowego.

A) Dzieła systematyczne ważniejsze:

- C. M. A. Gad: Handbuch des allg. deutsch. Handelsrechts, erster Theil, engeres Handelsrecht, 1863.
- Auerbach: Das neue Handelsgesetz systematisch dargestellt. 1863--1865.
- Stubenrauch: Handbuch des österr. Handelsrechts. Wien 1863.
- Goldschmidt: Handbuch des Handelsrechts. Drugie wydanie, T. I. część 1. ex 1874, część 2. ex 1875.
- Endemann: Das deutsche Handelsrecht, 3. wyd. 1876.
- Wächter: Das Handelsrecht nach dem allg. deutsch. H.-G.-B. etc. Dwa tomy 1865 i 1866.
- Thöl: Handelsrecht Bnd. I., 5. Auflage, erste Hälfte 1875.

B) Ważniejsze komentarze:

- Makower i Meyer: Das allg. deutsche Handelsgesetzbuch für den prakt. Gebrauch, 5. wydanie 1873.
- Kräwel: Tytuł taki sam. 1862.

Hahn: Commentar zum allg. deutschen Handelsgesetzbuch, 2. wydanie aż do art. 347 ex 1871, 1875 i 1876.

Brix: Das allgem. d. Handelsgesetzbuch vom Standpunkt der österr. Gesetzgebung erläutert. Wien 1864.

Anschütz u. Völckerndorff: Commentar zum allg. d. H.-G.-B. T. I., II. i III., zes. 1—4, 1867—1873.

Puchelt: Commentar zum allg. d. H.-G.-B., 2 wyd. 1875.

Blaschke: Erläuterung des H.-G.-B. Wien 1868.

(^c) Ważniejsze czasopisma i zbiory orzeczeń sądowych:

Zeitschrift für das gesammte Handelsrecht, herausgegeben von Goldschmidt u. Laband. Erlangen.

Archiv für Theorie und Praxis d. allg. d. Handelsrechts v. Busch, obecnie w Berlinie.

Entscheidungen des Bundes- później Reichs-Oberhandelsgerichtes, herausgegeben von Mitgliedern des Gerichtshofes. Erlangen, 19 tomów, (obok czasopisma Goldschmidta, z którym dawniej były połączone).

Sammlung der Entscheidungen zum Handelsgesetzbuche von Dr. Leopold Adler und Dr. Robert Clemens. Wiedeń, 3 tomy, obejmuje orzec. sądu Najw. w Wiedniu do r. 1875.

Protocolle der Commission zur Berathung eines allgem. deutschen Handelsgesetzbuches. Im Auftrage dieser Commission herausg. v. Lutz. 9 Thle. und Beilagenband, Würzburg 1859—1863.

Skrócenia.

U. w. — ustawa wprowadcza.

O. T. N. w Lipsku — Orzeczenie najwyższego Trybunału handl. w Lipsku. Cyfry rzymskie oznaczają tom, a cyfry arabskie stronicę zbioru.

Orzeczenie S. N. lub samo O. — Orzeczenie Sądu najwyższego w Wiedniu.

Cyfry rzymskie oznaczają tom, a cyfry arabskie numer zbioru Adlera i Clemensa.

KODEKS HANDLOWY.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Do rzeczy handlowych stósować należy, o ile nie dostaje przepisów w niniejszym kodeksie zwyczajach handlowych¹⁾, a w braku takowych powszechne prawo cywilne.

¹⁾ t. zw. zwyczaje prawno (Handelsgewöhnheitsrecht), nie zaś zwyczaje faktyczne (Handelsusancen). Por. art. 278 i 279 i orzeczenie T. N. w Lipsku z 28. czerwca 1872, t. VI., str. 368.

Świadectw o istnieniu zwyczajów handlowych udzielają izby handlowe i przemysłowe (ustawa z 29. czerwca 1868, l. 85 d. u. p.).

Umowa między stronami zawarta idzie przed zwyczajem handlowym. Orzecz. S. N. w Wiedniu z 9. listopada 1871, l. 9181, III. 340.

Art. 2. Kodeks niniejszy nie zmienia w niczem przepisów niemieckiej ustawy wekslowej.

Por. § 5 ust. wpr.

Art. 3. Gdzie kodeks niniejszy mówi o sądzie handlowym, w braku osobnego sądu handlowego zastępuje go sąd zwyczajny.

Por. §§ 38—43 ust. wpr., §§ 57—59 normy juryd. i § 2 ustawy drobiazg.

KSIEGA PIERWSZA.

0 h a n d l u j ą c y c h.

TYTUŁ PIERWSZY.

O kupcach.

Art. 4. Kupcem jest w rozumieniu niniejszego kodeksu, kto się trudni czynnościami handlowymi¹⁾ w sposobie zarobkowania²⁾.

¹⁾ O czynnościach handlowych stanowią: art. 271 i nast. kodeksu, i § 14 ustawy o organiz. giełd z 1. kwietnia 1875.

²⁾ Sposób zarobkowania (gewerbemässig) polega w zamiarze skierowanym do zawierania całego szeregu w związku zostających czynności handlowych, i oznacza zajęcie się pewnym przedsiębiorstwem jako stałym źródłem dochodu.

Art. 5. Przepisy o kupcach stósują się zarówno i do spółek handlowych, mianowicie też do spółek akcyjnych, których przedsiębiorstwo ma na celu czynności handlowe.

Stósują się one także i do banków publicznych w ich zakresie handlowym, wszakże bez uszczerbku rozporządzeń dla nich istniejących.

Por. art. 421.

Stowarzyszenie kopalniane żelazne (Eisengewerkschaft) jest spółką handlową i jako taka obowiązaniem do zaprotokołowania firmy. Orzeczenie S. N. w Wiedniu z 9. grudnia 1863, I. 8646, I. 6.

Stowarzyszenia zaliczkowe, których cel polega w popieraniu zarobku swych członków przez udzielanie im kredytu, nie są spółkami handlowymi, nie mogą zatem być wpisane w rejestr dla firm spółkowych, lecz do nich stósować należy postanowienia ustawy

o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych z dnia 9. kwietnia 1873, Nr. 70 D. u. p. O. z 10. grudnia 1873, l. 11954, III. 473. § 13 ustawy o stowarz. zarobk. i gospod. z 9. kwietnia 1873, Nr. 70 D. u. p. stanowi „dla stowarzyszeń, których przedsiębiorstwo w całości lub częściowo ma za przedmiot czynności handlowe, są obowiązującymi przepisy kodeksu handlowego odnoszące się do kupców, o ile ustawa niniejsza nie zawiera odmiennych przepisów“.

Art. 6. Kobieta trudniąca się czynnościami handlowymi w sposobie zarabkowania (handlująca) ma w handlu wszelkie prawa i obowiązki kupca.

Względem swych czynności handlowych nie może się odwoływać do dobrodziejstw prawa, jakie kobietom w poszczególnych państwach służą.

Nie stanowi tu żadnej różnicy, czy handel same lub wspólnie z innymi, czy osobiście, czy też przez prokuranta prowadzi.

Art. 7. Mężatka nie może być handlującą bez zezwolenia męża.

Znaczy tyle, co zezwolenie męża, jeśli żona prowadzi handel z wiedzą i bez sprzeciwienia się tegoż.

Żona kupca, która tylko pomaga w handlu mężowi, nie jest handlującą.

Por. § 6 u. w.

Art. 8. Mężatka handlująca może się ważnie zobowiązywać przez czynności handlowe i nie potrzeba szczególnego zezwolenia męża do każdej z osobna czynności.

Odpowiada za długi męża całym swoim majątkiem bez względu na prawa zarządu i użytkowania lub inne na tym majątku mężowi w skutek małżeństwa służące prawu¹⁾. Odpowiedzialność ciąży także na majątku wspólnym, o ile istnieje wspólność majątkowa; czy i mąż zarazem odpowiada majątkiem osobistym, rozpoznać należy według ustaw krajowych.

¹⁾ Por. §§ 1233—1235 ust. cyw. i § 52 u. w.

Art. 9. Kobieta handlująca może występować samodzielnie przed sądem w sprawach handlowych; nie ma różnicy czy jest niezameżną, czy zameżną.

Art. 10. Przepisy zawarte w niniejszym kodeksie co do firm, ksiąg handlowych i prokury nie stósują się do przekupniów, tandeciarzy, obnośców i tym podobnych handlarzy na mały rozmiar, dalej do gospodarzy domów zajezdnych, do prostych furmanów, prostych szyprów i osób, których przedsiębiorstwo nie przechodzi granic rzemiosła. Bliższe oznaczenie tych zatrudnień, jeśli zajdzie potrzeba, zachowuje się ustawom krajowym.

Stowarzyszenia mające na celu prowadzenie handlu, do którego się wskazane przepisy nie stósują, nie są uważane za spółki handlowe.

Zachowuje się ustawom krajowym postanowienie, że wskazano przepisy i do innych jeszcze klas kupców w Państwie nie mają się stósować. Ustawy krajowe mogą atoli również postanowić, że te przepisy będą stósowane do niektórych z pomiędzy klas wymienionych, lub też do wszystkich kupców w państwie.

Ustęp 1. i 3. artykułu tego zastąpione zostały postanowieniem § 7 ust. wpr. Por. tenże §, tudzież §§ 8 i 9 ust. wpr. i powołany tamże reskr. minister. z 8. lutego 1864, l. 803.

Do przemysłowców, których przedsiębiorstwo nie przekracza zakresu rzemiosła, przepisy o firmie i t. d. się nie odnoszą, zatem do zgłoszenia się z firmą nie są obowiązani. Orzeczn. plen. S. N. w Wiedniu z 26. kwietnia 1864, l. 2967, I. 22.

Pojęcie handlu obnośnego podaje § 1 ustawy o handlu obnośnym z 4. września 1852, N. 262 D. u. p.

Zrosztą osoby w 1. ustępie niniejszego artykułu, a względnie w § 7 u. w. wymienione podlegają innym postanowieniom ustawy handlowej, jeśli tylko są kupcami w myśl art. 4 (tak zwani Kaufleute minderen Rechts).

Art. 11. Ustawy krajowe zakreślające pod względem zarobkowo-policyjnym lub zarobkowo-podatkowym wymogi do nabycia przymiotu kupca lub szczególnych klas kupców nie wykluczają zastosowania przepisów niniejszego kodeksu i nawzajem kodeks niniejszy owych ustaw nie wzrusza.

Por. ustawę przenysłową.

TYTUŁ DRUGI.

O rejestrze handlowym.

Art. 12. W każdym sądzie handlowym będzie utrzymywany rejestr handlowy¹⁾, w którym skutecznieć się ma wpisy niniejszym kodeksem nakazane²⁾.

Rejestr handlowy jest jawny. Każdemu wolno przeziierać go w zwyczajnych godzinach urzędowych. Za złożeniem kosztów można także żądać odpisu wpisów, który na żądanie ma być poświadczonym.

¹⁾ Przepisy o założeniu i utrzymywaniu rejestru handl. obejmuje zamieszczone w dodatku rozp. minist. z 9. marca 1863, N. 27 D. u. p.

²⁾ Wypowiedzenie jawnej spółki handlowej nie jest przedmiotem wpisu do rejestru handlowego. Orzeczenie z 12. września 1870, I. 10.825, III. 292. Zarejestrowanie pełnomocnictwa nie stanowiącego prokury nie jest dopuszczalnym. Orzeczenie z 15. września 1868, I. 9346, II. 190.

Art. 13. Wpisy w rejestrze handlowym uskutecznione sąd handlowy bezzwłocznie ogłosi, o ile niniejszy kodeks w szczególnych wypadkach nie stanowi wyraźnie co innego¹⁾, w całej osnowie raz lub kilka razy w pismach publicznych.

Błędne wpisy w rejestrze handlowym mają być sprostowane z urzędu, i każdy interesowany ma prawo żądać takiegoż sprostowania. Orzec. z 3. września 1873, I. 8728, III. 452.

¹⁾ Por. §§ 14 i 17 u. w.

Art. 14. Każdy sąd handlowy przeznaczy corocznie w miesiącu grudniu dla swojego okręgu pisma publiczne, w których zamieszczane będą w ciągu następnego roku ogłoszenia w art. 13 przepisane. Uchwała takowa ogłoszoną będzie w jednym lub w kilku pismach publicznych.

Jeśli które z przeznaczonych pism przestanie wychodzić w ciągu roku, sąd wyznaczy natomiast inne pismo i wyznaczenie to ogłosi.

Ustawy krajowe stanowią, o ile sądy w wyborze wyznaczyć się mających pism mają się stosować do poleceń władz wyższych¹⁾.

¹⁾ Por. § 11 u. w.

TYTUŁ TRZECI.

O firmach handlowych.

Art. 15. Firma kupca jest to nazwisko, pod którym prowadzi handel, i którym się w handlu podpisuje.

Firma bez posiadacza handlu pomyślaną być nie może. Orzeczenie z 12. lutego 1873, I. 681, III. 417.

Również kupiec pojedynczy (Einzelkaufmann) ma firmę i może pod taką pozywać bez wymienienia swego nazwiska cywilnego, chociażby takowa do rejestru wpisana nie była. O. T. N. w L. z 7. listopada 1871, III. 409.

Art. 16. Kupiec, który prowadzi handel bez spółników, albo tylko z spółnikiem niejawnym, własnego tylko nazwiska (przysługującego mu wedle prawa cywilnego) z imieniem lub bez takowego jako firmy używać może¹⁾.

Nie wolno mu przydawać do firmy żadnego dodatku, któryby spółkę wskazywał. Dozwolone są jednak inne przydatki, służące do bliższego oznaczenia osoby lub przedsiębiorstwa²⁾.

¹⁾ Wyjątki zawierają art. 22 i 24. Por. także § 246 lit. a) ustawy konkursowej i §§ 52, 53 i 59 u. w.

²⁾ Por. orzeczenie S. N. z 7. maja 1873, I. 4414, III. 434.

Art. 17. Jeśli w firmie jawnej spółki handlowej nie są objęte nazwiska wszystkich spółników, firma powinna zawierać nazwisko przynajmniej jednego spółnika z dodatkiem byt spółki wskazującym.

Firma spółki komandytowej winna zawierać nazwisko przynajmniej jednego spółnika osobiście odpowiedzialnego z dodatkiem byt spółki wskazującym¹⁾.

Nazwiska innych osób prócz spółników osobiście odpowiedzialnych nie mają się mieścić w firmie spółki handlowej; nie wolno też żadnej jawnej spółce handlowej lub komandytowej mianować się akcyjną, nawet jeśli kapitał komandytników podzielony jest na akcye.

¹⁾ Firma spółki komandytowej ma opiewać „A i komandyt.” lub „spółka komandytowa A”, nie zaś „spółka komandytowa

A i Sp.¹⁾ gdyż firma „A i Sp. (A et Cie.)“ oznaczałaby także spółkę jawną.

Orz. z 20. maja 1873, l. 5140, III. 435.

Jeśli w firmie podano pewne osoby jako krewnie np. „A i synowie (B, C)“ należy zachodzący stosunek pokrewieństwa przed zaprotokołowaniem firmy wykazać. O. z 15. czerwca 1869, III. 264.

Art. 18. Firma spółki akcyjnej winna być zawyczaj¹⁾ brana od przedmiotu jej przedsiębiorstwa.

Nazwiska spółników lub innych osób nie mają być w firmie zamieszczane.

¹⁾ a więc wyjątki są dopuszczalne np. towarz. assekur. „Peniks“ i t. p.

Art. 19. Każdy kupiec obowiązany jest zgłosić swoją firmę w sądzie handlowym¹⁾, w którego obrebie znajduje się jego zakład handlowy, a to dla wpisania jej do rejestru handlowego; podpisze ją przy położeniu swego osobistego podpisu²⁾ w obec sądu handlowego, lub poda jej podpis w formie wierzytelnej.

¹⁾ rozumie się tylko kupiec, do którego się przepisy niniejszego tytułu stosują (§ 7 u. w.).

Kasy oszczędności obowiązane są do zaprotokołowania swej firmy, jeśli według osnowy statutów są uprawnione do trudnienia się czynnościami handlowymi w art. 272, l. 2, wskazanemi. Orzec. z 31. grudnia 1873, l. 12.095, N. 83 księgi orzeczeń.

Właściciel gruntu, który na mocy służącego mu prawa propinacji zajmuje się wytworzeniem piwa jednak tylko w zakresie tego swego prawa, nie jest obowiązany do zaprotokołowania firmy. O. z 29. marca 1865, I. 44.

²⁾ Kupiec nie umiejący pisać, musi do podpisu firmy ustanowić prokuranta. O. z 21. września 1864, l. 5992, I. 32.

Por. § 2 ust. wpr. i taryfę dołączoną do ustawy z 13. grudnia 1862, l. 89 D. u. p. o należnościach stemplowych.

Art. 20. Każda nowa firma ma się różnić wybitnie od wszelkich firm w tém samém miejscu lub w téj samej gminie już istniejących i do rejestru handlowego wpisanych.

Jeśli kupiec ma takie samo imię i nazwisko, jak kupiec już wpisany do rejestru handlowego, a chce używać takowych jako firmy, zamieści w niej dodatek odróżniający ją wybitnie od firmy już wpisanej.

Art. 21. Firmę zgłosić należy także w właściwym sądzie handlowym zakładu filialnego w inném miejscu lub innéj gminie założonego.

Jeśli w miejscu lub gminie, gdzie się zakłada zakład filialny, istnieje już taka sama firma, należy zamieścić w firmie dodatek odróżniający ją wybitnie od firmy już istniejącej.

W sądzie handlowym zakładu filialnego nie nastąpi wpisanie aż po wykazaniu, że uskutecznilo wpis w sądzie handlowym zakładu głównego.

Art. 22. Kto nabywa handel istniejący przez kontrakt lub spadek, może go i nadal prowadzić pod firmą dotychczasową z dodatkiem wskazującym prawnabywstwo lub bez takowego, byleby dotychczasowy właściciel przedsiębiorstwa lub jego dziedzice lub spółdziedzice, jeśli jacy są, na dalsze używanie firmy wyraźnie się zgodzili.

Dalsze prowadzenie nie zaprotokołowanej jeszcze firmy pojedynczej przez kilku nabywców handlu w spółce zostających jest dopuszczalnem. O. z 7. kwietnia 1869, I. 3610, II. 226. Prawo sprzeciwienia się dalszemu prowadzeniu firmy nie może być doobdżonem w drodze rekursu przeciw dozwoleń wpisania firmy. O. z 18. marca 1873, I. 2439, III. 426. Firma dawniejsza wtedy tylko przez nabywcę dalej używana być może, jeśli istniejący zakład handlowy jako taki, a nie poszczególne przedmioty zostaną nabyte. O. z 17. czerwca 1873, I. 5977, III. 439.

Art. 23. Pozbycie firmy jako takiej bez handlu, który ją dotychczas nosił, nie jest dopuszczalnem.

Z dalszego prowadzenia dotychczasowej firmy przez nowonabywcę handlu nie można wnosić na przejęcie wszystkich zobowiązań firmy dawniejszej. O. z 20. listopada 1872, I. 11.797, III. 408. Por. także liczne orzeczenia T. N. w Lipsku z 21. października 1870, 21. lutego, 28. marca, 4. kwietnia 1871 i t. p. w zbiorze tychże orzeczeń.

Wręcz przeciwne orzeczenie S. N. zapadło 25. listopada 1875, I. 10.027 (w Gerichtshalle z r. 1876, N. 14). Por. także art. 113, który jednak nie stosuje się do przypadku nabycia handlu przez osobę trzecią.

Art. 24. Gdy kto wchodzi jako spółnik do handlu już istniejącego, albo gdy spółnik świeżo przystępuje do spółki handlowej, lub z niej występuje, firma pierwotna pomimo téj zmiany może być i nadal używana.

Atoli w razie wystąpienia spółnika, potrzebném jest wyraźne jego zezwolenie na dalsze używanie firmy, jeśli nazwisko jego w firmie się mieści.

Jeżeli spółnik spółki handlowej w skutek śmierci przestaje być jej uczestnikiem, pozostali spółnicy mogą firmy dawniejszej zawierającej nazwisko zmarłego spółnika używać dalej tylko za zezwoleniem spadkobierców zmarłego spółnika. O. z 17. sierpnia 1870, I. 9754, III. 290.

Do dalszego używania firmy dawniejszej mimo śmierci jednego spółnika nie potrzeba zezwolenia jego spadkobierców, jeżeli nazwisko zmarłego spółnika w firmie się nie mieściło. O. z 22. września 1874, I. 9871, III. 516.

Art. 25. Jeżeli firma zmienia się lub gaśnie, albo jeżeli się zmieniają posiadacze firmy, należy zgłosić się w tej mierze w sądzie handlowym stósownie do przepisów artykułu 19.

Jeśli zmiana lub wygaśnięcie do rejestru handlowego wpisane i do powszechnej wiadomości podane nie zostały, ten, w czyjej osobie wydarzenia te nastąpiły, o tyle tylko może się niemi zasłaniać przeciw trzeciemu, o ile udowodni, że temu ostatniemu były wiadome.

Jeżeli wpisanie i ogłoszenie nastąpiło, zmiana lub wygaśnięcie ma skutek przeciw trzeciemu, wyjąwszy gdyby z okoliczności wnosić wypadało, że o tych wydarzeniach ani wiedział, ani wiedzieć był powinien.

Artykuł ten zawiera dwa domniemania zachwialne (*praesumptiones juris*); jedno na korzyść tego, w którego osobie zaślności powyżej podane nastąpiły, a drugie na jego niekorzyść.

Art. 26. Sąd handlowy znagli z urzędu karami porządkowymi tych, których się to tyczy, do zadośćuczynienia przepisom art. 19, 21 i 25.

Podobnież postąpi z tymi, którzy używają firmy nie służącej im według przepisów tego tytułu.

Por. §§ 12 i 13 u. w. Rekurs przeciwko poleceniu wpisania firmy może być przyjętym także po upływie 11-dniowego terminu. O. z 17. października 1865, I. 8066, I. 57.

Art. 27. Kto w skutek nieprawego używania firmy w prawach swych zostaje pokrzywdzonym, może zapozwać nie mającego prawa o zaniechanie dalszego używania firmy i o wynadgródenie szkody.

Czyli i jak wielką jest szkoda, orzeknie sąd handlowy według swego swobodnego uznania.

Sąd handlowy może nakazać ogłoszenie wyroku na koszt skazanego.

Bezprawne używanie znaku fabrycznego nie jest bezprawnym używaniem firmy, spór o takowe nie należy zatem przed sąd handlowy, lecz przed władzę polityczną (§§ 23 i 25 ustawy z 7. grudnia 1868, N. 230 D. u. p.). O. z 8. lutego 1870, I. 1202, III. 275.

TYTUŁ CZWARTY.

O księgach handlowych.

Art. 28. Każdy kupiec¹⁾ obowiązany jest utrzymywać księgi dające poznać w zupełności jego interesa handlowe i stan majątku.

Obowiązany jest przechowywać odebrane listy handlowe i zostawiać odpisy (kopie lub odciski) wysłanych przez siebie listów handlowych, oraz wpisywać je do księgi odpisów w porządku chronologicznym.

¹⁾ rozumie się, o ile się przepisy niniejszego tytułu do niego stosują (§ 7 u. w.). Por. § 436 k. karn.

Rachunki nie mogą być podciągnięte pod pojęcie ksiąg handlowych, zatem i ich przedłożenie nakazanym być nie może. O. z 27. września 1871, I. 12126, III. 334.

Art. 29. Każdy kupiec przy zaczęciu swego przedsiębiorstwa spíše dokładnie swe nieruchomości, należności i długi, wszelką gotowiznę i inne przedmioty, wyrazi zarazem wartość tychże przedmiotów i robi przy końcu spisu zestawienie wykazujące stosunek majątku do długów; następnie sporządzać będzie w każdym roku takż inwentarz i taki bilans swojego majątku.

Jeśli kupiec ma skład towarów, którego inwentaryzacją nie łącno w każdym roku dałoby się skutecznie, dosyć będzie inwentarz składu towarów¹⁾ co dwa lata sporządzać.

Też same przepisy stósują się także do spółek handlowych co do majątku spółki.

1) bilans jednak i w tym razie ma być sporządzany corocznie.

Art. 30. Inwentarz i bilans podpisze kupiec. Jeżeli jest więcej spółników osobiście odpowiedzialnych, wszyscy je podpiszą.

Inwentarz i bilans mogą być wciągane w przeznaczoną na to księgę, lub za każdym razem osobno sporządzane. W ostatnim razie będą zebrane i bez przerwy, jak po sobie postępują, w porządku zachowane.

Art. 31. Spisując inwentarz i bilans, należy przy wszystkich przedmiotach i należnościach taką położyć wartość, jaką miały w chwili spisywania.

Należności wątpliwe ocenione być mają według prawdopodobnej swej wartości, należności zaś niepodobne do ściągnięcia mają być odpisane.

Art. 32. Do utrzymywania ksiąg handlowych i do innych potrzebnych zapisków kupiec używać ma języka żyjącego i takiegoż pisma.

Księgi będą oprawione, a każda z nich będzie karta w kartę bieżącą liczbą oznaczona.

W miejscach zwykle zapisywanych nie wolno zostawiać odstępów próżnych. Nie wolno pierwotnej osnowy wpisu przez wymazanie lub w inny sposób nieczytelną uczynić; nie wolno nic wskrobać, ani takich zmian czynić, które z względu na swą jakość nasuwają wątpliwość, ażeli w chwili pierwotnego wpisu lub dopiero później poczynione były.

Art. 33. Kupcy obowiązani są zachować księgi handlowe przez dziesięć lat¹⁾ licząc od dnia ostatniego wpisu w tychże skutecznego.

Toż samo tyczy się odebranych listów handlowych, inwentarzy i bilansów.

1) Księgi handlowe nie tracą jednak swęj mocy dowodowęj w skutek upływu lat 10ciu od ostatniego wpisu. W sporach pomiędzy byłymi spółnikami może być żądaniem przedłożenie ksiąg

handlowych dawniejszych nad 10 lat. O. z 27. września 1871, l. 12126, III. 334.

Art. 34. W sporach o rzeczy handlowe¹⁾ między kupcami księgi handlowe porządnie utrzymywane stanowią zazwyczaj dowód niezupełny, który przysięgą lub innym środkiem dowodowym uzupełniony być może.

Wszelako sędzia, rozważywszy wszystkie okoliczności, postanowi według swego uznania, czy osnowie ksiąg większa lub mniejsza dowodność przyznana będzie, czy w razie, kiedy księgi handlowe spór wiodących nie zgadzają się, ten środek dowodowy ma być całkiem pominięty, lub też czy księgi jednej ze stron przeważnie na wiarę zasługują.

Czy i o ile księgi handlowe są dowodem przeciw niekupcom, rozstrzygają ustawy krajowe²⁾.

¹⁾ Roszczenia o wynadgrócenie szkody nie należą do tych pretensyj z obrotu handlowego, co do których ustawa księgom kupców przyznaje moc dowodu niezupełnego. O. z 16. września 1874, l. 6822, III. 515.

²⁾ Por. §§ 19, 20 i 22 u. w.

Dla osadzenia mocy dowodowej ksiąg handlowych stanowczą jest, — nie chwila powstania pretensyi, lecz chwila wyniesienia skargi. O. z 22. kwietnia 1868, l. 2639, II 175. Przysięga uzupełniająca dowód z ksiąg handlowych ma opiewać „że poszczególnie pożyczce, z których sporna pretensya powstała, zostały wciągnięte odpowiednio do odnośnych interesów i stosunków prawnych (dem Stande des diesfälligen Geschäftsverhältnisses gemäss). O. z 22. lipca 1873, l. 7360, III. 445.

Wyciągi z ksiąg handlowych należy uważać za dokumenta zdolne do uzyskania zapowiedzenia. O. z 21. listopada 1871, l. 13.812, III. 342.

§ 22 ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych z 9. kwietnia 1873, N. 70 D. u. p. stanowi „dyrekcyja jest obowiązana mieć staranie, aby potrzebne książki towarzystwa były utrzymywane. Jeżeli są one utrzymywane podług przepisu kodeksu handlowego, natenczas dla udowodnienia wiarytelności towarzystwa wynikłych z czynności prawnie temuż dozwolonych służy im moc dowodowa wedle miary przyznanej księgom handlowym artykułem 34 kod. h. i §§ 19, 20, 21 i 22 ust. wpr.

Art. 35. Księgi handlowe, w których się zachodzą niewłaściwości, o tyle tylko jako środek dowodowy uwzględnione być mogą, o ile to stosowném się okaże ze względu na jakość i znaczenie tych niewłaściwości, oraz na położenie rzeczy.

Art. 36. Wpisy do ksiąg handlowych mogą być uskuteczniane przez pomocników handlu bez ujemy dowodności tychże ksiąg.

Art. 37. W toku sporu¹⁾ może sędzia nakazać na wniosek strony²⁾ przedłożenie ksiąg handlowych strony przeciwniej³⁾. Jeżeli przedłożenie nie nastąpi, twierdzone⁴⁾ osnowę ksiąg uważać się ma za udowodnioną na szkodę odmawiającego⁵⁾.

1) Jeżeli strona żądała przedłożenia ksiąg handlowych przeciwnika w toku rozprawy ustnej, sędzia ma takowe zarządzić po zakończeniu rozprawy, jeśli przedłożenie ksiąg uważa jeszcze za potrzebne. O. z 8. marca 1866, I. 70. Po zakończeniu postępowania piśmiennego nie można więcej nakazać żadanego w pismach spornych przedłożenia ksiąg. O. z 4. kwietnia 1866, I. 3028, I. 71. O żądaniu, by polecić przeciwnikowi przedłożenie ksiąg handlowych orzec należy dopiero po przesłuchaniu stron obydwóch. O. z 5. sierpnia 1873, I. 7876, III. 446.

2) Przedłożenia ksiąg handlowych kupca może żądać także nie-kupiec. Żadając przedłożenia ksiąg handlowych, dostatecznym jest oznaczyć takowe w ogólności, szczegółowe oznaczenie ksiąg przedłożyć się mających nie jest koniecznym. O. z 3. czerwca 1866, I. 5443, I. 85.

3) Kupiec zapozwany z interesu handlowego, który przejął od trzeciego, może być zagnalonym do przedłożenia nie tylko ksiąg, które sam względem tego interesu prowadził, ale także prowadzonych w tym względzie ksiąg swego prawozlewcy. O. z 30. września 1873, I. 9753, III. 456. Także kupcowi, który ksiąg handlowych faktycznie nie utrzymuje, może być poleconem ich przedłożenie, jeżeli tylko do ich utrzymywania jest obowiązany. O. z 8. lutego 1872, I. 9292, III. 352.

4) Przedłożenie ksiąg handlowych może być zarządzone jedynie w celu udowodnienia pewnej oznaczonej przez żądającego przedłożenia twierdzonej osnowy ksiąg przeciwnika. O. z 6. czerwca 1871, I. 6908, III. 325.

5) W razie nie przedłożenia ksiąg handlowych, twierdzone przez przeciwnika osnowa takowych ma być uważana za udowodnioną w zupełności, a nie potrzeba do uzupełnienia takowej przysięgi uzupełniającej. O. z 14. września 1871, I. 3837, III. 333.

Przedłożenie ksiąg handlowych w myśl art. 37 żadanem być może tylko w właściwych sporach handlowych. O. z 10. września 1869, I. 9993, II. 246.

Nie jest warunkiem dopuszczalności polecenia przedłożenia ksiąg handlowych, ażeby się kupiec, któremu przedłożenie ma być poleconem, powołał na swe księgi celem udowodnienia swego roszczenia lub swych zarzutów, lecz polecenie to może na wniosek przeciwnika być wydanem wtedy, jeżeli tenże sędzi, ze twierdzeniem pewnej osnowy ksiąg kupca ubezwzględni wyniesione przeciw sobie

roszczenie, lub uczynione sobie zarzuty. O. z 16. lipca 1872, I. 7236, N. 3 repert. orzeczeń.

Przedłożenie ksiąg handlowych z powodu nieporządnego ich utrzymywania celem stwierdzenia tegoż ich nieporządnego szczegółowo co do pewnych punktów podanego sposobu utrzymywania może być żądaniem nie w myśl art. 37 k. h., lecz na podstawie § 193 p. s. i dekretu nadw. z 20. marca 1794, N. 64 z. ust. O. z 22. października 1872, I. 10.853, III. 399. Por. także orzeczenia pod l. 406 i 519 w tomie III. zbioru Clemensa i Adlera podane.

Art. 38. Jeżeli w sporze pokładane są księgi handlowe, osnowa ich, o ile się tyczy punktu spornego, przejrzana będzie w obecności stron, a jeśli wypada, sporządzi się stósowny wypis.

Pozostałą osnowę ksiąg o tyle sędzia może przeziierać, o ile tego potrzebuje dla sprawdzenia, czy są porządnie utrzymywane¹⁾.

¹⁾ Jeżeli pozwany zaprzecza, że księgi powoda są porządnie utrzymywane, tenże ma prawo żądać sądowego przejrzenia swych ksiąg, celem skonstatowania ich porządnego utrzymywania. O. z 13. czerwca 1867, I. 4944, II. 148. Sędzia może stronie procesowej nakazać przedłożenie ksiąg handlowych także bez wniosku przeciwnika, celem przekonania się o tém, czy są porządnie utrzymywane. O. z 17. lutego 1869, I. 1715, II. 216.

Art. 39. Jeżeli złożyć się mające księgi handlowe znajdują się w miejscu, które nie należy do obrebu sędziego sporu, ten ostatni zawezwie sąd miejsca, gdzie się księgi handlowe znajdują, aby kazał sobie przedłożyć księgi i postąpiwszy w tej mierze według osnowy poprzedzającego artykułu¹⁾, nadesłał wypis wierzytelny wraz z protokołem odnośnej rozprawy.

¹⁾ Sąd zawezwany do przedsięwzięcia przejrzenia ksiąg handlowych ma skonstatować jedynie faktyczny stan ksiąg t. j. ilościności służące do ocenienia pytania, czy księgi są porządnie utrzymywane, orzec o tém jednak nie ma prawa. O. z 19. stycznia 1870, I. 334, III. 274.

Art. 40. Udzielenie ksiąg handlowych może być sądownie nakazane dla rozpatrzenia się w całej ich osnowie, a to w sprawach tyczących się spadku, lub spółności majątkowej, oraz działu dóbr spółki, i w konkursie, o ile się tyczy ksiąg dłużnika upadłego.

Por. § 195 ustawy konkursowej.

TYTUŁ PIĄTY.

O prokurantach i pełnomocnikach handlowych.

Art. 41. Prokurantem jest, komu właściciel zakładu handlowego (pryncypał) poruczył prowadzenie handlu w jego imieniu i na jego rachunek i podpisywanie firmy per procura.

Ustanowienie prokuranta może nastąpić albo przez udzielenie pełnomocnictwa wyraźnie prokurą nazwanego, albo przez wyraźne nazwanie pełnomocnika prokurantem, albo przez umocowanie do podpisywania firmy pryncypała per procura¹⁾.

Prokura może być udzielona kilku osobom zbiorowo (prokura zbiorowa).

¹⁾ Dodatek „za“ (für) nie jest odpowiednim do oznaczenia stosunku prokury. O. z 27. lipca 1869, l. 7759, II. 242.

Posiadacz handlu nie może udzielić trzeciemu nie będącemu ani spółnikiem jawnym ani prokurantem wyłącznego prawa podpisywania firmy w ten sposób, ażeby tenże tylko imię posiadacza handlu bez dodatku wskazującego prokurę i bez swego nazwiska podpisywał. O. sądu wyższego w Wiedniu z 3. listopada 1863, l. 17.289, I. 4.

Art. 42. Prokura uwładnia do wszelkich kroków sądowych i sądowych, i czynności prawnych, jakie się z handlu wywiewają; zastępuje wszelkie pełnomocnictwo szczególne przez ustawy krajowe wymagane, upoważnia do przyjmowania i odprawiania pomocników handlowych i pełnomocników.

Prokurant wtedy tylko mocen jest pozbywać lub obciążać nieruchomości, gdy ma do tego osobne umocowanie.

Kupiec, który zawiadamia drugiego (przyjaciela handlowego) o ustanowieniu pomocnika handlowego prokurantem, zostaje zobowiązany także przez zobowiązania wekslowe, które pomocnik handlowy jako prokurant zaciągnął względem trzecich. O. z 29. kwietnia 1869, l. 2108, II. 226.

Art. 43. Ograniczenie prokury (art. 42) nie ma skutku prawnego względem osób trzecich.

Stósuje się to mianowicie do ograniczenia, że prokura upoważnia tylko do pewnych czynności, lub do pewnych rodzajów czynności, albo że tylko w pewnych okolicznościach, lub na pewien czas, lub w pewnych miejscach wykonywana będzie.

Art. 44. Prokurant podpisywać ma firmę w ten sposób, że przy firmie umieści dodatek wskazujący prokurę i położy swoje nazwisko.

W przypadku prokury zbiorowej, każdy prokurant do podpisu firmy z takim dodatkiem przyda swoje nazwisko.

Artykuł ten jakoteż i art. 48 zawierają tylko przepisy porządkowe, od których zachowania jednak prawna skuteczność podpisu nie zależy; owszem pryncypał zostaje zobowiązanym, choćby prokurant lub pełnomocnik handlowy tylko firmę pryncypała bez dodatku, lub tylko własne nazwisko podpisał, byleby widoczném było, że interes dla pryncypała ma być zawartym. O. T. N. w Lipsku z 12. marca 1872, V. 263.

Art. 45. Udzielenie prokury zgłosi pryncypał w sądzie handlowym osobiście, albo w formie wierzytelnej, dla wpisania do rejestru handlowego.

Prokurant osobiście firmę przy położeniu własnego nazwiska w obec sądu handlowego podpisze (art. 44) albo poda podpis w formie wierzytelnej.

Wygaśnienie prokury zgłosi pryncypał w takiż sposób dla wpisania do rejestru handlowego.

Ci, których się to tyczy, zagnieni będą z urzędu karami porządkowemi do zadośćuczynienia tym przepisom.

Por. §§ 12 i 13 u. w.

Art. 46. Jeśli wygaśnienie prokury do rejestru handlowego wpisane i do powszechnej wiadomości podane nie jest, pryncypał wtedy tylko może się niem zasłaniać przeciw trzeciemu, gdy udowodni, że ten ostatni wiedział o tém przy zawarciu interesu.

Jeśli wpisanie i ogłoszenie nastąpiło, wygaśnienie prokury ma skutek przeciw trzeciemu, wyjąwszy gdyby z okoliczności wnosić wypadało, że przy zawarciu interesu o wygaśnieniu ani wiedział, ani wiedzieć był powinien.

Por. art. 25 i uwagę tamże.

Art. 47. Jeżeli pryncypał, nie udzielając prokury, przeznacza kogo bądź do prowadzenia całego swego przedsiębiorstwa handlowego, bądź też do załatwiania pewnego rodzaju czynności lub poszczególnych czynności swego handlu (pełnomocnik handlowy), pełnomocnictwo rozciąga się do wszelkich czynności i działań prawnych jakie z takiego przedsiębiorstwa handlowego lub z takich czynności zwykle się wywiezują¹⁾.

Wszelako pełnomocnik handlowy wtedy tylko jest mocen zaciągać zobowiązania wekslowe i pożyczki²⁾ i prowadzić spory³⁾, gdy ma do tego szczególne upoważnienie.

Zresztą do czynności, na które się pełnomocnictwo rozciąga⁴⁾, nie potrzebuje szczególnego ustawami krajowemi przepisanego⁵⁾ umocowania.

¹⁾ Do ważności umocowania w myśl art. 47 piśmiennego pełnomocnictwa nie potrzeba. Umowa z pełnomocnikiem handlowym zawarta obowiązuje zawierającego takową względem pryncypała handlu. O. z 17. grudnia 1868, l. 11.647, II. 209.

²⁾ Pełnomocnik handlowy, któremu udzielono upoważnienie do postarania się o materiały dla zakładu handlowego, jest uprawnionym do postarania się o kredyt dla mocodawcy i do korzystania z takowego. O. z 26. sierpnia 1873, l. 6866, II. 450.

³⁾ Dyrektor fabryki jest uprawnionym do prowadzenia egzekucyi pozostającej w związku z zarządem fabryki i nie potrzebuje do tego osobnego pełnomocnictwa. O. z 12. listopada 1872, l. 11711, III. 407.

⁴⁾ Pełnomocnicy handlowi przeznaczeni do ściągania należności mogą także z skutkiem prawnym badać rachunki, robić salda i uznawać takowe. O. z 22. stycznia 1868, l. 1191, II. 167. Umocowanie do zawarcia kontraktu kupna mieści w sobie także uprawnienie do przyjęcia przedmiotu kupna. O. z 9. lutego 1870, l. 13.092, III. 276.

⁵⁾ Por. § 1003 ust. cyw., § 55 u. w. i art. 298 niniej. kod.

Art. 48. Pełnomocnik handlowy podpisując się nie uczyni żadnego dodatku wskazującego prokurę; będzie się podpisywał z dodatkiem wyrażającym umocowanie.

Art. 49. Przepisy obu artykułów poprzedzających stosują się także i do pełnomocników handlowych, których pryncypał używa jako podróżujących w zamiejscowych interesach handlu. Pełnomocnicy ci uważają się mianowicie za upoważnionych do odbioru ceny za sprzedane

przez siebie przedmioty lub też do oznaczenia terminów zapłacenia takowój.

Por. § 23 ust. w. i powołane tamże rozp. minist. z 3. listopada 1852, N. 220 D. u. p.

Artykuł powyższy odnosi się tylko do takich podróżujących, którzy są zarazem pełnomocnikami handl. pryncypała w myśl art. 47, nie odnosi się zaś do agentów, podróżujących za prowizją i t. p. O. T. N. w Lipsku z 13. grudnia 1870, I. str. 149.

Ajenci, którzy przyjmują tylko zamówienia na towary u firm zamiejscowych, nie są podróżn. handl. w myśl art. 49 i nie są umocowani do odbioru ceny kupna. O. z 7. grudnia 1871, I. 8016, III. 344.

Kod. h. nie podaje ogólnych zasad o stanowisku i prawach agentów, rozstrzygają o tém okoliczności danego przypadku. O. T. N. w Lipsku z 20. czerwca 1871, II. 303.

Podróżujący handlowi nie są jako tacy pełnomocnikami handlowymi, są wprawdzie uprawnieni do odbioru ceny za sprzedane towary i do dozwoleń terminów zapłaty, lecz nie do zawarcia umów nowacyjnych lub do zrzeczenia się praw pryncypała. O. z 13. czerwca 1873, I. 5225, III. 437.

Zapłata za sprowadzony towar nie może być uskutecznią do rąk podróż. handl., jeżeli w fakturze było powiedziane, że takowa nastąpić ma tylko na ręce pryncypała. O. z 5. czerwca 1868, I. 5221, II. 184.

Art. 50. Kto jest umieszczony w sklepie lub w otwartym magazynie lub składzie towarów, uważa się za umocowanego do takich sprzedaży i odbiorów tamże, jakie w podobnych sklepach, magazynach lub składach towarów zwykle się odbywają¹⁾.

¹⁾ Por. § 1030 ust. cyw.

Art. 51. Przynoszącego towar z rachunkiem nie pokwitowanym nie uważa się jeszcze za umocowanego tém samem do odbioru zapłaty.

Por. art. 296.

Art. 52. Z czynności prawnej, którą prokurent lub pełnomocnik handlowy stosownie do prokury lub pełnomocnictwa w imieniu pryncypała zawiera, ten ostatni zostaje uprawnionym i zobowiązanym względem trzecich.

Obojętnem jest, czy czynność wyrażnie w imieniu pryncypała była zawartą, albo też czy się tylko z okoliczności okazuje, że według woli kontraktujących na rzecz pryncypała zawartą być miała.

Miedzy prokurantem lub pełnomocnikiem a trzecim z czynności takiej nie rodzą się ani prawa ani obowiązki.

Art. 53. Prokurant lub pełnomocnik handlowy nie może bez zezwolenia pryncypała swój prokury lub¹⁾ swego pełnomocnictwa handlowego na kogo innego przenosić.

¹⁾ znaczy tyle co „względnie“.

Art. 54. Prokura lub pełnomocnictwo handlowe są w każdej chwili odwołalne, wszakże bez ujemy praw wynikających z trwającego jeszcze stosunku służbowego.

W skutek śmierci pryncypała nie gaśnie prokura ani pełnomocnictwo handlowe.

Por. art. 297.

Art. 55. Kto zawiera czynność handlową jako prokurant lub pełnomocnik handlowy, nie otrzymawszy ani prokury ani pełnomocnictwa handlowego, jako również pełnomocnik handlowy, który zawierając czynność, przekracza swoje umocowanie, odpowiada trzeciemu osobiście podług prawa handlowego; trzeci może go pozwać, według swego wyboru albo o wynagrodzenie szkody, albo o dopełnienie zobowiązania.

Odpowiedzialność ta nie ma miejsca, jeśli trzeci wchodził z nim w czynności pomimo że o braku prokury lub pełnomocnictwa, lub o przekroczeniu takowego wiedział.

Art. 56. Prokurant lub pełnomocnik handlowy ustanowiony do zajmowania się całym przedsiębiorstwem handlowym, nie może bez zezwolenia pryncypała robić interesów handlowych ani na własny ani na rachunek trzeciego.

Przyjmuje się, że zezwolenie pryncypała było udzielonem, jeżeli tenże dając prokurę lub pełnomocnictwo wiedział, że prokurant lub pełnomocnik handlowy trudni się czynnościami handlowymi na własny lub cudzy rachunek, a nie wymówił sobie, by tego zaniechał.

Jeśli prokurant lub pełnomocnik handlowy wykracza przeciw temu przepisowi, pryncypał może żądać wynagrodzenia zrządzonej szkody.

Nadto¹⁾ prokurent lub pełnomocnik handlowy, jeśli pryncypał żąda, winien przystać na to, aby interesa na jego rachunek zrobione uważały się za zawarte na rachunek pryncypała.

1) Por. art. 96 i 97 i § 24 u. w.

TYTUŁ SZÓSTY.

O pomocnikach handlowych¹⁾.

Art. 57. Naturę posług i prawa pomocników handlowych (kupczyków, uczniów handlowych) do płacy i utrzymania, w braku umowy określa zwyczaj miejscowy, lub uznanie sądu, który, jeśli potrzeba, zasiągnie przed orzeczeniem zdania znawców²⁾.

1) Tytuł niniejszy nie ma zastosowania do pełnomocników handlowych, którzy nie są zarazem pomocnikami handlu. Pojęcia „pomocnik handlowy“ i „pełnomocnik handlowy“ nie wykluczają się nawzajem, ale też nie muszą się zejść; zwyczajnie też sama osoba jest zarazem pełnomocnikiem handlowym, — na zewnątrz, — i pomocnikiem handl. na wewnątrz, względem pryncypała, lecz pełnomocnik handlowy może także być kupcem samodzielnym. O. T. N. w Lipsku z 8. paźdz. 1872, VII. str. 298.

2) Por. § 25 u. w. §§ 73—99 ustawy przemysłowej.

Art. 58. Pomocnik handlowy nie jest uprawnionym przedsiębiorzać czynności prawnych w imieniu i na rachunek pryncypała.

Wszelako jeśli pryncypał daje mu zlecenie do czynności prawnych w interesie swego handlu, przepisy o pełnomocnikach handlowych mają zastosowanie.

Art. 59. Pomocnik handlowy nie ma bez zezwolenia pryncypała robić interesów handlowych ani na własny, ani na rachunek trzeciego.

Będą w tej mierze stosowane przepisy (art. 56) obowiązujące prokurentów i pełnomocników handlowych.

Por. §§ 24 i 25 u. w.

Art. 60. Pomocnik handlowy, który popadłszy bez swęj winy w nieszczęście, nie może przez czas jakiś pełnić służby, nie traci przez to prawa do płacy i utrzymania. Prawo do takiej względności służy mu jednak tylko na sześć tygodni.

Art. 61. Stosunek służbowy między pryncypałem a kupczykiem zachodzący może przez każdego z nich być rozwiązany z upływem każdego ćwierćrocza kalendarzowego za poprzedniem wypowiedzeniem na sześć tygodni. Jeśli się umówiono o krótszy lub dłuższy czasokres, lub o krótszy lub dłuższy termin do wypowiedzenia, umowy trzymać się należy.

Co się tyczy uczniów handlowych czas trwania nauki ocenić należy według odnośnej umowy, w braku zaś postanowień umownych, według rozporządzeń miejscowych, lub zwyczaju miejscowego.

Umówienie wynagrodzenia na miesiąc obliczonego nie dozwala wniosku na czas trwania umownego stosunku służbowego. Jeżeli jedna strona twierdzi, że stosunek służbowy zawarty został na czas nieoznaczony, druga zaś, że na czas oznaczony, dowód ciąży nie na pierwszej, lecz na drugiej stronie. O. z 17. grudnia 1873, l. 12.161, III. 445.

Zarząd masy konkursowej co się tyczy terminu do wypowiedzenia umów służbowych z pomocnikami handlu przez pryncypała zawartych związanym jest umowami, które ci z dłużnikiem upadłym zawarli. O. z 24. maja 1872, l. 4331, III. 375.

Art. 62. Z ważnych przyczyn może każda strona żądać rozwiązania stosunku służbowego przed czasem oznaczonym (art. 61).

Ocenić ważności przyczyn pozostawia się uznaniu sędziego.

Art. 63. Rozwiązanie stosunku służbowego może być orzeczonem przeciw pryncypałowi mianowicie, gdy odmawia płacy lub należącego się utrzymania, albo gdy się dopuszcza przeciwko pomocnikowi handlowemu czynnych znieważeń lub ciężkich obrażeń honoru.

Art. 64. Przeciw pomocnikowi handlowemu rozwiązanie stosunku służbowego może być orzeczonem w szczególności):

1. gdy jest niewiernym w służbie, lub nadużywa zaufania;

2. gdy bez pozwolenia pryncypała robi interesa handlowe na własny rachunek, lub na rachunek trzeciego;

3. gdy odmawia swych posług, lub bez przeszkody prawnej zaniedbuje takowych przez przeciąg czasu według okoliczności znaczny;

4. gdy dla ciężłej choroby lub chorowitości lub dla dłuższego uwięzienia lub dłuższej nieobecności nie pełni obowiązków służby;

5. gdy się dopuszcza przeciw pryncypałowi czynnych znieważzeń, lub znaczniejszych obrażeń honoru;

6. gdy prowadzi życie niemoralne.

¹⁾ Por. §§ 78—81 i 96—99 ustawy przemysłowej.

Art. 65. Co do osób pełniących w handlu usługi czeladne pozostają w mocy przepisy obowiązujące służbę czeladną¹⁾.

¹⁾ t. zw. „Gesindeordnungen“ zebrane w Zalesky'ego podręczniku ustaw i rozporz. policyjnych wydanym nakładem Manza w Wiedniu. Ustawy o czeladzi służebnej dla Galicyi w szczególności zobacz w zbiorze ustaw administracyjnych Kasparka str. 1139—1166.

TYTUŁ SIÓDMY.

O stręczycielach handlowych czyli sensalach.

Ustawa z dnia 4. kwietnia 1875, N. 68 D. u. p.

o stręczycielach handlowych czyli sensalach.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanowilem i stanowią co następuje:

§ 1.

Przepisy tytułu siódmego pierwszej księgi kodeksu handlowego zostają zmienione i mają opiewać jak następuje: ¹⁾

¹⁾ ustępy nowo-przybyłe, które w dawniejszym tytule siódmym o stręczycielach się nie mieściły, wyróżnione są większym drukiem.

Art. 66. Stręczyciele handlowi (sensale) są to pośrednicy w czynnościach handlowych urzędownie ustanowieni¹⁾.

Przed objęciem urzędu wykonywają przysięgę, że włożone na się obowiązki wiernie sprawować będą.

Ministerstwo skarbu po zniesieniu się z ministerstwem handlu postanowi, czy stręczyciele handlowi mają złożyć kaucyą i w jakiej kwocie. Jeżeli stręczyciel handlowy ma być ustanowiony dla giełdy, wysłuchać należy poprzednio starszyznę giełdową, w innych przypadkach izbę handlową i przemysłową.

¹⁾ Por. § 26 u. w. § 2 niniejszej ustawy i § 19 ustawy giełdowej.

Art. 67. Stręczyciele handlowi pośredniczą w interesie peruczyieli w kupnie i sprzedaży towarów, okrętów, weksli, monet, papierów publicznych, akcyj i innych papierów handlowych, jakoteż w umowach tyczących się ubezpieczenia, bodmeryi, ładowania i najmu okrętów, tudzież przewozu ładem i wodą i innych odnoszących się do handlu przedmiotów¹⁾.

Samo poruczenie pośrednictwa nie ma być jeszcze uważane za umocowanie stręczyciela handlowego do odebrania zapłaty lub innego umówionego świadczenia. —

Ma jednak prawo i bez osobnego upoważnienia odebrać odpłatę za przedmioty handlu co do których pośredniczył, jeżeli takowe wy daje.

¹⁾ Por. art. 272, l. 4.

Art. 68. Stręczycieli handlowych ustanawia się albo do czynności sensalskich wszelkiego rodzaju w ogólności, albo tylko do szczególnych rodzajów tychże.

Mogą być ustanowieni nietylko w tych miejscach gdzie giełdy istnieją, lecz wszędzie, gdzie to dla dobra obrotu handlowego jest pożądanem.

Stręczyciele handlowi, upoważnieni do sprawowania urzędu na giełdzie, mogą sprawować takowy i poza giełdą, w miejscu gdzie się takowa znajduje.

Art. 69. Stręczyciele handlowi obowiązani są załatwiać poruczone im interesa pilnie, przezornie, dokładnie, wiernie i uczciwie i unikać powinni wszystkiego, co by mogło osłabić zaufanie w ich bezstronność i w wiarogodność dokumentów, z ich rąk wychodzących.

W szczególności obowiązki ich są następujące:

1. Nie wolno im robić na własny rachunek żadnych interesów handlowych ani bezpośrednio, ani pośrednio, ani jako komisantom; nie powinni brać tego na swoją odpowiedzialność, że interesa, w których pośredniczą, będą dopełnione, ani dawać zaręczenia, co wszystko jednak nie osłabia ważności interesów.

2. Nie wolno im być u żadnego kupca prokuran-tami, pełnomocnikami handlowymi, ani pomocnikami handlu, ani też być członkami dyrekcyi, rady zawiadowczej lub rady nadzorczej spółki akcyjnej lub komandytowej na akcye.

3. Nie wolno im stowarzyszać się z innymi stręczycielami w celu wykonywania wspólnie czynności sensa-lskich lub jakiej części tychże; mogą pośredniczyć wspólnie w szczególnych interesach, jeżeli poręczyciele na to pozwola.

4. Stręczeniem zajmować się winni osobiście i nie wolno im używać pomocnika do zawierania interesów; wolno im jednak używać pomocników do odbierania zleceń dotyczących się pośrednictwa, wszakże za ich postępowanie są odpowiedzialni.

5. Obowiązani są zachować w tajemnicy zlecenia, rokowania i układy, chyba że strony pozwola, albo natura interesu wymaga, aby postąpić inaczej.

6. Nie wolno im przyjmować zleceń listownych ani telegraficznych od osób nie obecnych w miejscu, w którym są ustanowieni; nie wolno im przyjmować zleceń ani na rzecz takich osób, które nie są im osobiście znajome, nie przekonawszy się poprzednio o ich tożsamości, ani na rzecz osób, znanych jako niewypłatne, albo o których wiedzą, że są niezdolne do zobowiązania się ważnie.

7. Nie wolno im pośredniczyć w żadnych takich interesach, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że strona chce wejść w takowe tylko pozornie, lub na szkodę trzecich osób; również nie wolno im pośredniczyć na giełdzie w interesach tyczących się takich papierów publicznych, akcji lub innych papierów handlowych, które nie są notowane w urzędowym wykazie kursów giełdy.

8. W miejscach, gdzie giełdy są, powinni być obecni na giełdzie w tych dniach, w których według zaprowadzonego porządku kolój na nich przypada, przez cały czas giełdy, lub postarać się, aby ich inny stręczyciel handlowy zastąpił i aby komisarz rządowy był o tém zawiadomiony; jeżeli zastępstwo ma trwać dłużej niż ośm dni, potrzebném jest do tego pozwolenie komisarza giełdowego.

Art. 69 a). Lubo to nie wpływa na ważność zawartego układu, stręczyciel handlowy wtedy tylko ma prawo niewymienić nazwiska swego poruczciciela, gdy otrzyma od niego odpowiednie pokrycie albo może czekać z zupełnym spokojem.

Jeżeli nie otrzymał odpowiedniego pokrycia, jest odpowiedzialny osobie, z którą interes zawarł, za szkodę jaką ta ponosi z przyczyny, że z winy stręczyciela interes nie został zawarty z osobą, na którejby zupełnie polegać można.

Art. 70. Tam, gdzie tego będzie potrzeba, władza administracyjna krajowa może dać stręczycielom handlowym upoważnienie do odbywania publicznych licytacji towarów i papierów handlowych, stanowiących przedmiot interesów, w których mogą pośredniczyć.

Może być dozwolone stręczycielom, którzy się trudnią stręczeniem okrętów, aby przychodzili w pomoc szyprom w odbieraniu lub zaliczaniu przewoźnego i kosztów jako kalkulatorowie lub w inny na miejscu przyjęty sposób.

Art. 71. Stręczyciel handlowy utrzymywać będzie oprócz książki podręcznej, dziennik (żurnał), w który wszystkie dokonane czynności codziennie mają być wpisywane. Wpisy codziennie podpisywać winien.

Nim się zacznie używać dziennika, policzbować należy wszystkie jego kartki i przedstawić dziennik komisarzowi giełdowemu, lub, jeżeli ma służyć dla stręczyciela, który nie dla giełdy jest ustanowiony, władzy przemysłowej, w celu zanotowania nazwiska stręczyciela, dla którego dziennik jest przeznaczony, ilości kartek, tudzież dnia uwierzytelnienia, poczem dziennik przeciągnąć należy sznurkiem i końce tegoż urzędownie przypieczętować.

Gdy dziennik zostanie zapisany, stręczyciel handlowy, chcąc otrzymać nowy, złożyć ma komisarzowi giełdowemu a według okoliczności władzy przemysłowej, stary dziennik, który po zawidymowaniu będzie mu zwrócony.

Art. 72. Do dziennika wpisywać należy nazwiska umawiających się, datę zawarcia, przedmiot i warunki interesu, a w szczególności, gdy idzie o sprzedaż towarów, gatunek i ilość tychże, jakoteż cenę i termin odstawy. W miejscach, gdzie jest giełda, podać należy czy interes zawarty został na giełdzie czy poza giełdą.

Jeżeli zawarty kontrakt zostanie przed dopełnieniem uchylony w skutek porozumienia się stron, zapisać należy tę umowę do dziennika, jeżeli strony tego żądają.

Zapisywać należy w tym języku, którego wolno używać w sądach miejscowych; wpisy następować będą według porządku dat, każdy oznaczony osobną liczbą bieżącą i bez próżnych odstępów.

Przepisy o urządzeniu ksiąg handlowych, (artykuł 32) stosowane będą także do dziennika stręczycieli.

Art. 73. Stręczyciel handlowy obowiązany jest doręczyć każdej stronie, bezzwłocznie po zawarciu umowy, kartę umowną, przez siebie podpisaną i zaopatrzoną w liczbę jego dziennika, a zawierającą szczegóły, które powyższy artykuł jako przedmiot wpisu wymienia.

W przypadku, o którym wspomina artykuł 69 a), nie trzeba pisać w karcie umownej nazwiska stron.

W umowach, które nie zaraz dopełnione być mają, kartę umowną doręcza się stronom do podpisania i każdej z nich posyła się egzemplarz przez drugą stronę podpisaną.

Jeżeli strona nie chce przyjąć lub podpisać karty umownej, stręczyciel handlowy donieść powinien o tém bezzwłocznie drugiej stronie.

W przypadku, o którym wspomina artykuł 69 a), stręczyciel handlowy zachowa u siebie karty umowne podpisane przez strony, a stronie, której nazwisko drugiej strony ma zostać niewiadomem, doręczy kartę umowną tylko przez siebie podpisaną.

Art. 74. Stręczyciel handlowy jest obowiązany, bez nadwreżenia artykułu 69 a), wydawać stronom każdego czasu na ich żądanie uwierzytelnione wyciągi z dziennika, które zawierać mają wszystko, co stręczyciel zapisał w nim o interesie strony obchodzącym.

Art. 75. Gdy stręczyciel handlowy umrze lub wystąpi z urzędu, dziennik jego, jeżeli stręczyciel był ustanowiony dla giełdy, złożony być ma komisarzowi giełdowemu, w każdym zaś innym przypadku, władzy przemysłowej.

Art. 76. Zawarcie umowy, w której pośredniczył stręczyciel handlowy, nie jest zawisłem od wpisania tejże do dziennika, ani od doręczenia kart umownych.

Szczegóły te służą tylko za dowód zawartej umowy.

Jeżeli strona chce przejrzeć w dzienniku to, co się odnosi do interesu w jej imieniu za pośrednictwem stręczyciela zawartego, stręczyciel obowiązany jest dozwolnić jej tego nie uwłaczając artykułowi 69 ^{a)}; lecz przeglądanie urządzić należy w taki sposób, ażeby strona mogła się dowiedzieć jedynie tylko o swoim interesie.

Trzecim osobom można dozwolnić przejrzenia dziennika w powyższy sposób lub wydać wyciąg z takowego tylko na polecenie urzędowe lub za zezwoleniem stron.

Art. 77. Dziennik porządnie utrzymywany, tudzież karty umowne stręczyciela handlowego, dostarczają zwyczajnie dowodu¹⁾ na zawarcie interesu, tudzież na osnowę tegoż.

Jednakże sędzia po rozważeniu wszelkich okoliczności według swego uznania postanowi, czy do osnowy dziennika i kart umownych mniejsza waga ma być przywiązana, czy wypada dać miejsce przysiedze stręczyciela i innym dowodom a mianowicie czy odmówienie przez stronę przyjęcia i podpisania karty umownej jest stanowcze w osądzeniu sprawy.

¹⁾ rozumie się zupełnego.

Art. 78. Dziennik stręczyciela handlowego, w którym znachodzą się niewłaściwości, o tyle tylko za dowód

przyjęty być może, o ile to stósownem się okaże według jakości i znaczenia tych niewłaściwości, oraz położenia rzeczy¹⁾).

1) Por. art. 35.

Art. 79. W toku sporu sędzia mocen jest nawet bez wniosku strony nakazać złożenie dziennika dla przejrzenia go i porównania z kartą umowną, wypisami i innymi dowodami.

Przepis artykułu 39 stósuje się także i do złożenia dziennika.

Art. 80. Stręczyciel handlowy ma obowiązek, jeżeli od tego przez strony albo przez zwyczaj miejscowy ze względu na gatunek towaru nie jest uwolniony, próbę każdego towaru, za jego pośrednictwem według próby sprzedanego, naznaczywszy takową dla łatwiejszego poznania, zachowywać, dopóty, dopóki towar nie zostanie przyjętym bez zarzutu przeciw jego jakości, lub dopóki rzecz nie będzie załatwiona w inny sposób.

Art. 81. Wszelka wina stręczyciela handlowego daje prawo stronie z jego winy pokrzywdzonej żądać od niego wynagrodzenia.

Art. 82. Stręczycielowi handlowemu należy się stręczne, jak tylko interes zostanie zawarty¹⁾, a jeżeli był warunkowym, gdy się stanie bezwarunkowym, on zaś obowiązku swego pod względem doręczenia kart umownych dopełnił; co jednak nie czyni ujmy innym w tej mierze rozporządzeniom miejscowym, zwyczajowi miejscowemu lub, co się tyczy interesów zawartych na giełdzie, statutom giełdowym.

Do należytości tej ma prawo i wtedy, gdy pośrednictwo w interesie o tyle się powiodło, że strony nawzajem zapoznały ze sobą, poczem strony jeszcze tego samego dnia zawarły ze sobą interes bezpośrednio.

Ale jeżeli interes nie został zawarty, lub nie stał się bezwarunkowym, nie można żądać stręcznego za rokowanie²⁾.

Ilość stręcznego ustanowi władza administracyjna krajowa, wysłuchawszy poprzednio, co się tyczy czynności sensańskich na giełdach, komisarza giełdowego i starszyznę giełdową, a co się tyczy innych czynności sensańskich, izbę handlową i przemysłową, w obudwu zaś przypadkach także i kongregacją stręczycieli handlowych, gdzie takowa istnieje.

¹⁾ Por. art. 371 ustęp 2.

²⁾ Jeżeli w umowie zastrzeżono jednej stronie prawo odstąpienia od takowej w razie nastąpienia pewnych okoliczności, pierwotna umowa jako bezwarunkowo zawartą i ważną uważać należy, a stręczycielowi należy się stręczne. O. z 12. kwietnia 1865, I. 2943, I. 45.

Art. 83. Gdy strony wcale się nie umówią, kto ma zapłacić stręczne, a w tej mierze nie orzekają ani rozporządzenia miejscowe ani zwyczaj miejscowy i nie ma szczególnych przepisów w statucie giełdowym, każda ze stron zapłacić ma po połowie.

Art. 84.¹⁾ Pod względem mianowania stręczycieli handlowych będą obowiązywały przepisy następujące:

¹⁾ W miejsce następujących artykułów 84, i 84 a), b) i c), zawierał dawniejszy art. 84 postanowienie następujące: Pozostawia się ustawom krajowym wydanie stosownych przepisów względem ustanawiania stręczycieli handlowych i karania wykroczeń przez nich przeciw obowiązkowi powołania popełnionych. Zastrzega się ustawom krajowym uzupełnienie przepisów tego tytułu w miarę potrzeb miejscowych, mianowicie zaś będą mogły przyznać stręczycielom handlowym wyłączne prawo pośrednictwa w czynnościach handlowych. Ustawy krajowe lub rozporządzenia miejscowe mogą rozszerzyć lub ścieśnić zakres czynności urzędowych i atrybucyj (art. 67, 70) w tym tytule stręczycielom handlowym wskazany, jak niemniej granice ich obowiązków.

I. Do uzyskania miejsca stręczyciela handlowego potrzeba, ażeby kandydat był

1. obywatelem austriackim, ażeby liczył lat 24, ażeby był nieposzlako-

wanym i posiadał prawo swobodnego rozrządzania swoim majątkiem;

2. ażeby zdał z dobrym skutkiem egzamin na stręczyciela handlowego.

II. Egzamin na stręczyciela handlowego celem uzyskania uzdolnienia na posadę stręczyciela handlowego na giełdzie istniejącej, zdać należy przed starszyzną odpowiedniej giełdy; celem uzyskania uzdolnienia na inne posady stręczycieli handlowych, w izbie handlowej i przemysłowej. Będzie się odbywał przed starszyznami giełdowymi pod prezydencją komisarza giełdowego, w izbach handlowych i przemysłowych pod prezydencją radcy sądu handlowego znajdującego się w siedzibie izby lub trybunału pierwszej instancji a gdzie takiego nie ma, pod prezydencją sędziego powiatowego.

III. Stręczycieli handlowych, przeznaczonych do sprawowania urzędu na giełdzie, mianować będzie starszyzna giełdowa, innych zaś stręczycieli handlowych dla pewnego miejsca lub powiatu izba handlowa powiatu w miarę potrzeby. Władza administracyjna krajowa ma mianowanie potwierdzić.

W celu obsadzenia miejsca rozpisuje się konkurs i ogłasza takowy w urzędowej gazecie krajowej.

Jeżeli ma być obsadzone miejsce na giełdzie, ogłasza się konkurs także wywieszeniem go na giełdzie.

Rozpisanie i ogłoszenie konkursu jest rzeczą starszyzny giełdowej, lub też izby handlowej i przemysłowej mającej prawo mianowania.

IV. Po potwierdzeniu mianowania, zamianowany stręczyciel handlowy złożyć ma przed władzą administracyjną krajową, przysięgę urzędową, poczem otrzyma nominacyą, takową zaś wydaje władza administracyjna krajowa, wyrażając w niej miejsce lub powiat, dla którego stręczyciel jest ustanowiony i w obrębie którego ma zamieszkać, tudzież zakres jego działalności (artykuł 68).

V. Dziennik wydaje komisarz giełdowy, stręczycielom zaś, nie dla giełd ustanowionym, władza przemysłowa.

VI. Że stręczyciel handlowy został zamianowany i złożył przysięgę, ogłasza się w urzędowej gazecie krajowej i donosi izbie handlowej i kongregacyom handlowym powiatu, tudzież kongregacyi stręczycieli handlowych, jeżeli w powiecie istnieje.

Art. 84 a). Stręczyciele handlowi mogą tworzyć kongregacye, obejmujące okręgi, których granice wyznaczy władza administracyjna krajowa po wysłuchaniu izb handlowych.

Kongregacye takie będą załatwiały swoje sprawy według własnych statutów, które ministerstwa skarbu i handlu potwierdzą, a w których może być zaprowadzone przymusowe ściąganie potrzebnych składek.

Art. 84 b). Nadzór nad stręczycielami handlowymi sprawującymi swój urząd na giełdzie, wykonywa komisarz giełdowy, nad innymi stręczycielami handlowymi, władza przemysłowa.

W wykonywaniu nadzoru nad stręczycielami handlowymi, komisarz giełdowy

ma prawo przeglądać księgi pierwszych, a władza przemysłowa księgi drugich.

Art. 84 c). Stręczyciele handlowi, wykraczający przeciwko nałożonym na nich obowiązkom urzędowym, karani będą karami porządkowymi lub dyscyplinarnymi, podług tego, czy dopuścili się przekroczenia przeciwko porządkowi, czyli też wykroczenie, ze względu na jego rodzaj i stopień, na to, czy jest ponownem i na obciążające okoliczności, staje się występkiem służbowym.

I. Kary porządkowe są:

1. Nagana;

2. Grzywny od 10 aż do 100 złotych.

Na mocy prawa nadzoru kary porządkowe rozstrzygać może na stręczycieli ustanowionych dla giełd, komisarz giełdowy, na innych stręczycieli handlowych, władza przemysłowa.

Stręczyciel handlowy obłożony grzywnami może wnieść przeciwko tymże zażalenie do władzy administracyjnej krajowej w przeciągu dni ośmiu. Dalszego toku instancyi nie ma.

II. Kary dyscyplinarne są:

1. Grzywny nad 100 aż do 1000 złotych;

2. Zawieszenie w urzędowaniu na czas oznaczony;

3. Usunięcie od urzędu.

Zawieszenie w urzędowaniu na czas oznaczony może być rozciągnięte, gdy stręczyciel handlowy dla giełdy ustanowiony zachowuje się na giełdzie nieprzystojnie lub zakłóca spokojność tak, że to jego zachowanie się wymaga koniecznie, aby go na czas oznaczony wykluczyć od uczęszczania na giełdę.

Na usunięcie od urzędu można skazać:

- a) jeżeli stręczyciel handlowy będzie skazany za zbrodnię lub za przekroczenie kradzieży, przemieszczenia się, uczestnictwa w tychże lub oszustwa, albo jeżeli za inny czyn karygodny skazany będzie najmniej na sześciomiesięczne pozbawienie wolności;
- b) jeżeli będzie skazany przez sąd skarbowy za przemytnictwo lub za ciężkie przestępstwo skarbowe;
- c) jeżeli popadnie w konkurs.

Oprócz tego można jeszcze orzec usunięcie od urzędu:

- d) gdy stręczyciel handlowy w czynnościach swoich podaje świadomie fałszywą okoliczność, takową potwierdza lub do swęj księgi wpisuje albo też fałszuje;
- e) gdy robi interes handlowy na własny rachunek lub w jakikolwiek sposób uczestniczy w korzyściach wynikłych z interesu, w którym pośredniczył, albo gdy od poręczyciela, którego nie wymienił i od którego nie mógł z zupełnym spokojem oczekiwać pokrycia, zaniedbał wziąć to pokrycie;
- f) gdy załatwia interesa dla stron, o których wie, że są niewypłatne lub niezadowolne do zobowiązywania się ważne albo gdy pośredniczy w interesach zakazanych albo takich, o których można mieć uzasadnione podejrzenie, że strona chce je zawrzeć tylko pozornie lub na szkodę trzecich osób;
- g) gdy kilkakrotne mniejsze kary nie skutkują.

Kara dyscyplinarna może być rozciągnięta na stręczyciela handlowego tylko wtedy, jeżeli się pierwój odbyło śledztwo dyscyplinarne.

Śledztwo dyscyplinarne przeciwko stręczycielom handlowym dla giełdy ustanowionym prowadzi starszyzna giełdowa, przeciwko innym stręczycielom handlowym władza przemysłowa, które mają wysłuchać interesowanego i jego obrońcy a następnie wydać wyrok. W tym celu na początku każdego roku starszyzna giełdowa zamianować ma stale na ten rok nieustającą komisją z czterech członków złożoną, oraz zastępców dla tychże członków i oznaczyć stale kolej ich następowania po sobie.

Przeciwko wyrokowi dyscyplinarnemu wydanemu na stręczyciela handlowego może skazany podać zażalenie do władzy administracyjnej krajowej w przeciągu dni ośmiu.

Przeciwko rozstrzygnięciu władzy administracyjnej krajowej mogą podać zażalenie w takim samym terminie stręczyciele ustanowieni dla giełd, do ministerstwa handlu.

III. Przeciwko stręczycielowi handlowemu może być wyrzeczzone zawieszenie w urzędowaniu jako środek tymczasowy:

1. jeżeliby dalsze urzędowanie stręczyciela handlowego podczas śledztwa dyscyplinarnego lub postępowania karnego mogło być niebezpiecznem;

2. jeżeli kaucya jego, jeżeli była dla niego złożona, znacznie się zmniejszy;

3. jeżeli czasowo jest niezdolny do zobowiązywania się ważnie względem swojego majątku.

Zawieszenie w urzędzie jako środek tymczasowy może być wyrzeczone przeciwko stręczycielom handlowym ustanowionym dla giełdy, przez komisya dyscyplinarną ustanowioną podług II. niniejszego paragrafu, przeciwko innym stręczycielom handlowym, przez władzę przemysłową. Przeciwno rozporządzeniu takiemu interesowany może podać zażalenie do władzy administracyjnej krajowej w przeciągu dni ośmiu. Dalszego toku instancyi nie ma.

IV. Gdy występki służbowy stręczyciela handlowego jest oraz czynem, który powinien być ukarany podług powszechnej ustawy karnej, natenczas dopóki śledztwo toczy się w sądzie karnym, nie można wytaczać z powodu tego samego czynu śledztwa dyscyplinarnego, co nie przeszkadza aby zawieszenie jako środek tymczasowy, zarządzone być nie mogło.

We wszystkich takich przypadkach, gdy przeciwko stręczycielowi handlowemu, jako obwinionemu, wytoczone być ma postępowanie karne, sądy karne obowiązane są donieść o tém, jeżeli on jest ustanowiony dla giełdy, starszysznę giełdową, w innym razie, władzę przemysłową, i gdy się postępowanie karne skończy, donieść o jego wyniku.

Wyrok niewinności przez sądy karne wydany, nie przeszkadza przeprowadzeniu postępowania dyscyplinarnego.

V. Grzywny, rozciągnięte na stręczycieli handlowych jako kary porządkowe lub dyscyplinarne, wpływają do funduszu ubogich téj gminy, w której popełnione zostało przekroczenie przeciwko porządkowi lub występki służbowy.

§ 2.

Ustawa niniejsza nabywa mocy obowiązującej od pierwszego dnia drugiego miesiąca kalendarzowego, który nastąpi po jej ogłoszeniu¹⁾, a wtedy utracą takową przepisy ustaw obowiązujących, mianowicie §§ 26 do 29 ustawy wprowadzającej do kodeksu handlowego z dnia 17. grudnia 1862 (Dz. u. p. N. 1 z roku 1863), o ile odnoszą się do przedmiotów ustawą niniejszą urządzonych.

Wykonanie tejże poleca się ministrom sprawiedliwości, handlu i skarbu, którzy w tym celu wydadzą odpowiednie rozporządzenia stosownie do swego zakresu działania.

¹⁾ ustawę niniejszą ogłoszono 8. maja 1875, zatem nabyła mocy obowiązującej z dniem 1. lipca 1875.

CHAPTER I
THE DISCOVERY OF AMERICA
The first discovery of America was made by Christopher Columbus in 1492. He was an Italian explorer who sailed across the Atlantic Ocean in search of a westward route to India. On October 12, 1492, he landed on the island of San Salvador in the Bahamas. This event marked the beginning of European exploration and colonization of the Americas.

CHAPTER II
THE EARLY YEARS OF THE COLONIES
The early years of the colonies were marked by hardship and struggle. The settlers faced a variety of challenges, including lack of food, disease, and conflict with Native Americans. Despite these difficulties, the colonies grew and developed, laying the foundation for the future United States.

CHAPTER III
THE REVOLUTIONARY WAR
The Revolutionary War was fought between the thirteen American colonies and Great Britain from 1775 to 1783. The war was fought over the issue of self-governance and the right to independence. The colonies ultimately won the war, leading to the creation of the United States of America.

CHAPTER IV
THE CONSTITUTION
The Constitution is the supreme law of the United States. It was drafted in 1787 and ratified in 1788. The Constitution established the framework for the federal government and the rights of the states and citizens.

CHAPTER V
THE CIVIL WAR
The Civil War was fought between the Union and the Confederacy from 1861 to 1865. The war was fought over the issue of slavery. The Union ultimately won the war, leading to the abolition of slavery and the preservation of the Union.

CHAPTER VI
THE RECONSTRUCTION
Reconstruction was the period following the Civil War during which the Southern states were reintegrated into the Union. It was a time of great struggle and progress, as the nation worked to heal the wounds of war and establish a more just and equal society.

CHAPTER VII
THE MODERN ERA
The modern era of American history is marked by significant social, economic, and political changes. It includes the Progressive Era, the Great Depression, and the Cold War. The United States has emerged as a global superpower, playing a leading role in world affairs.

KSIEGA DRUGA.

O spółkach handlowych.

TYTUŁ PIERWSZY.

O jawnej spółce handlowej.

Oddział pierwszy.

O zawiązaniu spółki.

Art. 85. Jawna spółka handlowa istnieje, gdy dwie lub więcej osób prowadzi handel¹⁾ pod spólną firmą²⁾, a udział żadnego ze spółników nie jest ograniczony do wkładki.

Do ważności kontraktu spółki nie potrzeba sporządzenia na piśmie, ani innych formalności.

¹⁾ takowy musi obejmować czynności handlowe. Spółki trudniące się przerabianiem lub obrabianiem własnych produktów nie są spółkami handlowymi. O. T. N. w Lipsku IX., str. 189, XI., str. 263 i t. d.

²⁾ Prowadzenie przedsiębiorstwa pod wspólnem nazwiskiem — wspólna firma — jest koniecznym warunkiem istnienia spółki handlowej, inaczej bowiem istnieje tylko spółka zarobkowa według prawa cywilnego ocenić się mająca. O. T. N. w Lipsku V., str. 388; VIII., str. 248. Por. także art. 150, 207, 250 i 266.

Art. 86. Zawiązanie jawnej spółki handlowej zgłoszą spółnicy w sądzie handlowym, w którego obrebie spółka ma siedzibę i w każdym sądzie han-

dlowym, w którego obrebie spółka ma zakład filialny, a to celem wpisania w rejestr handlowy.

Zgłoszenie zawierać będzie:

1. imię i nazwisko, stan i miejsce zamieszkania każdego spółnika;
2. firmę spółki i miejsce, gdzie ma siedzibę;
3. porę czasu, od której spółka się zaczęła;
4. jeśli się umówiono, że tylko jeden lub kilku z pomiędzy spółników ma zastępywać spółkę, wyrażenie, który lub którzy są do tego przeznaczeni, jak równie czy to prawo tylko spółnie wykonywane będzie.

Art. 87. Gdy firma istniejącej spółki się zmienia, albo siedziba spółki gdzieindziej zostanie przeniesioną, lub gdy do niej nowi przystępują spółnicy, lub któremu spółnikowi udziela się dopiero później upoważnienie do zastępowania spółki (art. 86, liczba 4), albo też upoważnienie się odbiera, szczegóły takowe będą zgłoszone w sądzie handlowym dla wpisania w rejestr handlowy.

Jeśli w razie zmiany firmy, przeniesienia siedziby spółki i odjęcia upoważnienia do zastępstwa wpis i ogłoszenie nastąpiły lub nie nastąpiły, skutek względem trzecich¹⁾), określają przepisy art. 25.

¹⁾ „Osoby trzecie“ są według wyrazownictwa kod. handl. przeciwstawieniem pryncypała, czy nim jest kupiec pojedynczy, czy spółka. Należy zatem przez „trzeciego“ rozumieć każdego, który z pryncypałem lub jego zastępcą się umawia. O. T. N. w Lipsku z 14. maja 1872, VI., str. 141.

Art. 88. Zgłoszenia (art. 86, 87) podpiszą wszyscy spółnicy osobiście w obec sądu handlowego, lub podadzą w formie wierzytelnej. Będą wpisane w rejestr handlowy w całej swój osnowie.

Spółnicy mający zastępywać spółkę, podpiszą firmę obok swego podpisu¹⁾ osobiście w obec sądu handlowego, albo podpis teje podadzą w formie wierzytelnej.

¹⁾ Artykuł ten wymaga tylko, by spółnik jawny do zastępstwa firmy upoważniony podpis firmy z jego ręki pochodzący podpisem swego nazwiska stwierdził, nie wymaga jednak dodania nazwiska jego (spółnika) do zbiorowego nazwiska firmy. O. z 3. listopada 1871, I. 13.305, III., 337.

Firma spółki obejmująca więcej nazwisk, może być podpisywaną w części przez jednego, a w części przez drugiego spółnika. O. z 5. maja 1873, I. 5495, III., 436.

Art. 89. Sąd handlowy znagli z urzędu tych, których to się tyczy, karami porządkowymi¹⁾ do zadośćuczynienia powyższym przepisom (art. 86 do 88).

¹⁾ Por. §§ 12 i 13 u. w. i § 2 rozp. o utrzymywaniu rejestrów handlowych.

Oddział drugi.

O stosunku prawnym zachodzącym między spółnikami.

Art. 90. Stosunek prawny między spółnikami zachodzący urchadza się przedewszystkiem według kontraktu spółki.

O ile się nie umówiono co do punktów wymienionych w następujących artykułach niniejszego oddziału, zastosowane będą postanowienia tychże artykułów.

Art. 91. Jeśli wniesiono do spółki pieniądze lub inne rzeczy zużywalne lub zamienne, albo rzeczy nieużywalne lub niezamienne po oszacowaniu, które nie nastąpiło jedynie w celu rozdzielenia zysku, przedmioty te stają się własnością spółki¹⁾.

W wątpliwości przyjmuje się, że rzeczy ruchome lub nieruchome do inwentarza spółki z podpisem wszystkich spółników wciągnięte, a dotychczas do jednego z spółników należące, stały się własnością spółki.

¹⁾ Por. art. 143.

Art. 92. Spółnik nie jest obowiązany do podwyższenia wkładki nad ilość umówioną, ani do uzupełnienia wkładki przez stratę uszczuploną.

Art. 93. Za nakłady, jakie spółnik czyni w interesach spółki, za zobowiązania, jakie z powodu tychże

bierze na siebie i za straty, jakie ponosi bezpośrednio w skutek zawiadostwa lub w skutek niebezpieczeństw od takowego nieodłącznych, spółka jest mu odpowiedzialną.

Od pieniędzy zaliczonych należą mu się odsetki¹⁾ od dnia danej zaliczki.

Za trudy w sprawowaniu interesów spółki podjęte nie należy się spółnikowi wynagrodzenie.

¹⁾ Por. art. 287.

Art. 94. Każdy spółnik winien dokładać w interesach spółki takiej pilności i staranności, jakiej zwykle dokłada w interesach własnych¹⁾.

Odpowiada spółce za szkodę²⁾ z jego winy wynikłą. Na pokrycie takowej nie może przekazywać korzyści, których swą pilnością spółce w innych razach przysporzył.

¹⁾ Por. art. 282.

²⁾ Por. art. 283.

Art. 95. Jeśli spółnik nie uiszcza na czas swęj wkładki pieniężnej albo powziętych pieniędzy spółki nie wnosi na czas do kasy spółki, albo bierze bez upoważnienia z kasy spółki pieniądze dla siebie, obowiązany jest z woli prawa do zapłacenia odsetek¹⁾, a to od dnia, kiedy zapłata lub wniesienie winny były nastąpić, albo powzięcie pieniędzy nastąpiło.

Nie wyłącza to wszakże obowiązku wynagrodzenia większej szkody, jeśli jaka wynikła, ani innych następstw czynu.

¹⁾ Por. art. 287.

Art. 96. Spółnik nie powinien bez zezwolenia innych spółników ani robić interesów w tej samej gałęzi handlu¹⁾ co spółka, bądź na własny rachunek, bądź na rachunek trzeciego, ani brać udziału w innej tego rodzaju spółce jako jawny spółnik.

Przyjmuje się, że nastąpiło zezwolenie na udział w innej spółce handlowej tego samego rodzaju, jeśli inni spółnicy przy zawarciu spółki wiedzieli, że spółnik

ma udział w owej spółce handlowej jako jawny spółnik, a jednak nie wymówili sobie wyraźnie, aby tego zaniechał.

1) Por. art. 56.

Art. 97. Spółnik działający wbrew powyższym przepisom winien, jeśli spółka żąda, przystać na to, aby interesa na jego rachunek zrobione uważano jako uskutecznione na rachunek spółki; spółka może również domagać się natomiast¹⁾ wynagrodzenia wynikłej szkody; a to wszystko bez ujmy prawu żądania, aby kontrakt spółki, w danym wypadku rozwiązany został.

Prawo spółki przejęcia interesu przez spółnika na jego rachunek zrobionego lub żądania zwrotu szkody, gaśnie po trzech miesiącach, licząc od chwili, kiedy spółka o zawartej czynności dowiedziała się.

1) Por. art. 56.

Art. 98. Spółnik nie może bez zezwolenia innych spółników przyjmować trzeciego do spółki.

Jeśli spółnik przypuszcza jednostronnie trzeciego do swego udziału, albo mu udział swój odstępuje, ten ostatni nie nabywa bezpośrednio praw przeciw spółce; nie jest mianowicie uprawnionym do przecierania ksiąg handlowych i papierów spółki.

Art. 99. Jeśli kontrakt spółki porucza zawiadostwo jednemu lub kilku spółnikom, ci wyłączają innych od zawiadywania; mogą przedsiębrać, mimo sprzeciwiania się innych spółników, wszelkie działania, jakie się zwykle z handlu spółki wywiewają.

Art. 100. Jeżeli zawiadostwo poruczono kilku spółnikom z tém wyraźnem ograniczeniem, że jeden bez drugiego działać nie może, żaden z nich nie powinien sam przedsiębrać czynności, chyba, że zwłoka grozi niebezpieczeństwem.

Jeżeli zaś zawiadostwo poruczono kilku spółnikom bez takiego wyraźnego ograniczenia, każdy z nich może sam przedsiębrać wszelkie czynności do zawi-

dowstwa należące. Czynność jednak będzie zaniechana, jeśli który z nich takowej się sprzeciwia.

Art. 101. Zawiadowstwo w kontrakcie spółki jednemu lub więcej spółnikom poruczone, dopóki trwa spółka, bez przyczyny prawnej odwołaniem być nie może.

Uznaniu sędziego pozostawia się orzeczenie, czy zachodzi przyczyna prawna.

Odwołanie może być uznane za uzasadnione, w szczególności w przypadkach artykułem 125, liczba 2 do 5, wskazanych.

Art. 102. Jeżeli w kontrakcie spółki zawiadowstwa nie poruczono jednemu lub kilku spółnikom, wszyscy spółnicy mają zarówno prawo i obowiązek zajmowania się interesami spółki.

Jeżeli który spółnik sprzeciwia się jakiej czynności, takowa nie ma być przedsięwzięta.

Art. 103. Przed rozpoczęciem czynności, które wychodzą poza zwykły zakres handlu spółki, lub jej celowi są obce, należy postarać się o uchwałę wszystkich spółników.

Tożsamo potrzebne jest i wtenczas, kiedy zawiadowstwo poruczone jest jednemu lub więcej spółnikom.

Do wydania uchwały potrzeba jednomysłności. Jeśli tej nie można osiągnąć, czynność, co do której miała zapaść uchwała, będzie zaniechana.

Art. 104. Jeśli zwłoka nie grozi niebezpieczeństwem, potrzebne jest do zamianowania prokurenta zezwolenie wszystkich spółników zawiadujących, a, jeśli takich nie zamianowano, zezwolenie wszystkich spółników¹⁾.

Prokurę może odwołać każdy z pomiędzy spółników do udzielenia jej upoważnionych.

¹⁾ Por. art. 118 mówiący o skutku prawnym udzielenia i odwołania prokury przeciw trzecim.

Art. 105. Każdemu spółnikowi, chociażby nie miał czynnego udziału w sprawowaniu interesów spółki, wolno osobiście powziąć wiadomość o toku jej interesów; może o każdym czasie przyjść do miejsca czynności, przeglądać księgi handlowe i papiery spółki, i na ich podstawie sporządzać bilans dla własnej wiadomości.

Jeśli kontrakt spółki inaczej stanowi, postanowienie to nie ma skutku, skoro się okaże nierzetelność w zawiadywaniu.

Art. 105 ma zastosowanie tylko, dopóki spółka istnieje. Podczas likwidacyi lub po takowej różnica między spółnikami zawiadywającymi a innymi odpada. O. T. N. w Lipsku z 10. września 1872, VII., str. 71.

Art. 106. W końcu każdego roku obrotowego zapisuje się każdemu spółnikowi na korzyść cztery odstawa od wkładki albo od jego udziału w majątku spółki, jeśli się wkładka w końcu poprzedzającego roku przez doliczenie jego udziału w zysku powiększyła, lub przez stracenie udziału w stracie zmniejszyła, i nawzajem zapisuje się na niekorzyść takie samo stowe od pieniędzy w ciągu roku obrotowego na udział powziętych.

Odsetki stósownie do tego spółnikowi przypadające powiększają udział jego w majątku spółki.

Przed pokryciem takowych odsetek nie ma zysku, odsetki te zaś powiększają lub tworzą stratę spółki.

Art. 107. Przy końcu każdego roku obrotowego oblicza się na podstawie inwentarza i bilansu zysk lub stratę z tegoż roku, oraz udział każdego spółnika w tychże.

Zysk każdego spółnika przypisuje się do jego udziału w majątku spółki, stratę zaś odpisuje się.

Art. 108. Spółnik nie może bez zezwolenia innych spółników zmniejszać swęj wkładki lub swego udziału w majątku spółki.

Wolno mu jednak i bez tego zezwolenia powziąć na poczet swego udziału w majątku spółki stowe od tegoż za rok ostatni, a o ile się to nie dzieje z oczywistą szkodą spółki, także i pieniądze aż do ilości, któraby nie przenosiła jego udziału w zysku roku ostatniego.

Art. 109. Zysk lub stratę w braku innego układu dzieli się między spółników podług głów.

Oddział trzeci.

O stosunku prawnym spółki do trzecich.

Art. 110. Skutki prawne jawnej spółki handlowej względem trzecich zaczynają się od chwili wpisania związanej spółki do rejestru handlowego, albo jak tylko spółka czynności swe rozpoczęła¹⁾.

Ograniczenie, że spółka nie zacznie istnieć od chwili wpisania, lecz dopiero od chwili późniejszej nie ma skutku prawnego przeciw osobom trzecim.

¹⁾ Zakupno sprzętów do fabryki jest już takim rozpoczęciem czynności, od którego prawne istnienie spółki się rozpoczyna, za takowe zatem spółnicy solidarnie są odpowiedzialni. O. z 20. maja 1868, I. 3643, II. 181.

Art. 111. Spółka handlowa może pod swoją firmą nabywać praw i zaciągać zobowiązania, nabywać własność i inne prawa rzeczowe na nieruchomościach, zapożywać przed sąd i być zapożyczaną¹⁾.

Zwyczajnym jej sądem jest ten, w którego obrębie ma siedzibę²⁾.

¹⁾ Po wymazaniu firmy spółki z rejestru handlowego takowa jako taka pożywana być więcej nie może. O. z 23. lipca 1872, I. 7471, III. 385.

²⁾ Por. art. 86.

Art. 112. Spółnicy odpowiadają za wszelkie zobowiązania spółki solidarnie i całym swoim majątkiem.

Przeciwny układ nie ma skutku prawnego przeciw trzecim.

Art. 113. Kto przystępuje do istniejącej spółki handlowej, odpowiada zarówno z innymi spółnikami za wszelkie zobowiązania przez spółkę przed jego przystąpieniem zaciągnięte, czy firma uległa zmianie, czy nie.

Przeciwny układ pozostaje bez skutku prawnego przeciw trzecim.

Artykuł 113 przypuszcza wstąpienie do spółki handlowej, nie ma zatem zastosowania, jeśli kto wstępuje jako spółnik do przedsiębiorstwa kupca pojedynczego, lub przejmuje takowe od dotychczasowego posiadacza. O. T. N. w Lipsku z 21. października 1870, 21. lutego 1871 i t. d., I., str. 62, II., str. 46.

Por. także art. 23 i tam podane orzeczenia.

Art. 114. Każdy spółnik do zastępstwa spółki upoważniony, mocen jest przedsiębiorać w imieniu spółki wszelkie rodzaje czynności i działań prawnych¹⁾, mianowicie zaś i nieruchomości spółki pozbywać i obciążać.

Z czynności prawnych przez spółnika upoważnionego do zastępstwa spółki w jej imieniu zawartych wypływają dla spółki prawa i obowiązki; obojętną jest, ażali czynność wyraźnie w imieniu spółki zawartą została, lub też tylko z okoliczności się okazuje, że według woli stron kontraktujących dla spółki zawartą być miała²⁾.

¹⁾ Por. art. 117 i podane tam orzeczenia.

²⁾ Artykuły 114 do 118 nie mają zastosowania, jeśli się rozchodzi o stosunek spółników pomiędzy sobą. O. T. N. w Lipsku z 17. lutego 1871, II., str. 40.

Art. 115. Czynności prawne spółnika nie wiążą spółki, jeśli tenże od zastępowania spółki jest wyłączony (art. 86, liczba 4), albo upoważnienie do zastępowania takowej mu odjęto (art. 87), o ile co do tego wyłączenia lub odjęcia zachodzą warunki, pod którymi według art. 46 pod względem ustania prokury skutek ten ma miejsce przeciw trzecim.

Art. 116. Ograniczenie upoważnienia spółnika co do zastępstwa spółki nie ma skutku prawnego przeciw osobom trzecim; mianowicie niedopuszczalnem jest ograniczenie, że zastępstwo rozciągać się ma tylko do pewnych czynności lub rodzajów czynności, albo że służy tylko w pewnych okolicznościach, albo na pewien czas, albo w poszczególnych miejscach.

Art. 117. Każdy spółnik ważnie zastępuje spółkę przed sądem, jeśli nie jest od zastępowania wyłączony¹⁾.

Co się tyczy doręczenia spółce pozwów i innych aktów, wystarcza, gdy takowe następuje na ręce jednego ze spółników do zastępstwa upoważnionych²⁾.

1) Do złożenia przysięgi imieniem spółki dopuszczonym być może także spółnik, który do procesu nie przystąpił, byleby tylko do zastępowania spółki był uprawnionym. O. z 37. lutego 1867, I. 1464, II. 115. Jeżeli spółka dopuszczoną zostaje do przysięgi, wystarczy, jeżeli spółnik do zastępowania spółki uprawniony, przysięgę złoży. O. z 9. marca 1870, I. 2460, III. 281.

2) Doręczenie wekslowego nakazu zapłaty przeciw spółce jawnej wystósowanego do rąk spółnika do zastępstwa upoważnionego ma skutek prawny nie tylko przeciw spółce, ale i przeciw spółnikowi, do rąk którego doręczenie nie nastąpiło. O. z 17. stycznia 1871, I. 293, III. 306.

Art. 118. Tak udzielenie jak i odjęcie prokury przez jednego ze spółników do zastępstwa spółki upoważnionych ma skutek prawny przeciw trzecim.

Por. art. 104.

Art. 119. Wierzyciele osobiści spółnika nie mogą czepiać się stanowiących majątek spółki rzeczy, należności lub praw, lub udziału w tychże dla zaspokojenia lub zabezpieczenia się. Przedmiotem egzekucyi, zapowiedzenia¹⁾ lub zajęcia na rzecz ich mogą być tylko odsetki lub udziały w zysku, do których sam spółnik ma prawo, i to co na niego z obliczenia się ze spółką przypada²⁾.

1) Por. §§ 374—386 proc. galic. i art. 126.

2) Jeżeli z dwóch spółników spółki jawnej jeden w konkurs popada, masa konkursowa żądać może jego udziału tylko w sumie pieniężnej jemu przypadającej, nie zaś w naturze. O. z 23. października 1866, I. 959, I. 100. Kto prowadzi egzekucję na procenta i udział w zysku spółnika jawnego może żądać przeglądu księgi, z której jego wkładkę i udział w zysku poznać można. O. z 14. listopada 1866, I. 10.207, I. 102. Przepis art. 119 ma zastosowanie tylko do spółek handlowych, których firma w rejestr handlowy jest wpisana. O. z 6. lipca 1870, I. 7876, III. 289.

Art. 120. Przepis powyższego artykułu stosuje się i do wierzycieli osobistych mających hipotekę lub prawo zastawu na majątku spółnika w moc ustawy¹⁾ lub z inną zasady prawnej. Ich hipoteka lub prawo zastawu nie rozciąga się do stanowiących majątek spółki rzeczy, należności i praw, lub udziału w tychże, ale tylko do

tego, co jest wymienione w ostatniem zdaniu powyższego artykułu.

Przepisy te nie wzruszają jednak praw, jakie na przedmiotach przez spółnika do majątku spółki wniesionych, już w czasie wniesienia istniały.

¹⁾ Por. § 1101 ust. cyw.

Art. 121. Podczas trwania spółki ani całkowita, ani częściowa kompensacja należitości spółki z osobistemi roszczeniami dłużnika spółki do jednego z spółników nie ma miejsca¹⁾; po rozwiązaniu spółki jest dopuszczalną, jeśli i o ile należitość spółki przy obliczeniu się spółnikowi została przekazaną.

¹⁾ Kompensacja roszczeń osobistych spółnika z pretensjami wierzyciela spółki jest dopuszczalną. O. z 12. kwietnia 1866, I. 2021, I., 72.

Por. także § 1441 ust. cyw. i orzeczenie z 8. listopada 1871, I. 8939, III. 339.

Art. 122. W razie konkursu spółki¹⁾, wierzyciele jej zaspokojeni będą oddzielnie z majątku spółki²⁾, na osobistym zaś majątku spółników mogą poszukiwać tylko niedoboru³⁾; ustawom krajowym zachowuje się postanowienie, czy i jak dalece osobistym wierzycielom spółników służy prawo żądać oddzielenia osobistego majątku spółników.

¹⁾ Por. §§ 30 i 31 u. w. i §§ 199—201 i 238—240 ustawy konkursowej.

²⁾ Majątek spółki stanowi tak w stosunkach prawnych spółników pomiędzy sobą, jak i w stosunkach spółki do trzecich odrębny dla siebie istniejący ogół majątkowy (Vermögensbegriff). Spółnik może zatem być wierzycielem lub dłużnikiem spółki. W razie konkursu należy w takim przypadku należitość spółnika do spółki — do stanu czynnego masy upadłości spółnika, a do stanu biernego masy upadłości spółki, i na odwrót. O. T. N. w Lipsku z 14. lutego 1872, V., str. 206.

³⁾ Tyczy się to tylko spółników, którzy należeli jeszcze do spółki w chwili otwarcia konkursu; spółnik jawny, który przedtem z spółki wystąpił, przez otwarcie konkursu do majątku też po jego wystąpieniu, nie zostaje uwolniony od solidarnej odpowiedzialności całym majątkiem za dawniejsze długi spółki, (rozumie się, o ile nie nastąpiło przedawnienie art. 146; por. art. 112). O. z 13. maja 1869, I. 3928, II. 232.

Oddział czwarty.

O rozwiązaniu spółki i wystąpieniu z niej pojedynczych spółników.

Art. 123. Spółka rozwiązuje się:

1. Przez otwarcie konkursu przeciw spółce;
2. przez śmierć jednego ze spółników, chyba kontrakt stanowi, że spółka istnieć będzie i nadal z dziedzicami zmarłego;
3. przez otwarcie konkursu do majątku jednego z pomiędzy spółników, lub, gdy który z nich utracą zdolność prawną do samodzielnego zawiadywania majątkiem¹⁾;
4. przez wzajemną ugodę;
5. przez upływ czasu, na który spółka była zawartą, chyba, że spółnicy milczeniem spółkę przedłużają; w tym razie uważa się ją za zawartą odtąd na czas nieoznaczony;
6. przez wypowiedzenie z strony spółnika, jeżeli spółkę na czas nieoznaczony zawarto.

Spółkę dożywotnią uważa się za spółkę na czas nieoznaczony zawartą.

¹⁾ np. przez uznanie go marnotrawnym, obłąkanym i t. p.

Art. 124. Wypowiedzenie spółki na czas nieoznaczony zawartej z strony spółnika powinno nastąpić, jeśli nie ma innego układu, przynajmniej na sześć miesięcy przed upływem roku obrotowego spółki).

¹⁾ Do wypowiedzenia potrzeba tylko jednostronnego oświadczenia spółnika, że w spółce nadal pozostać nie chce. O. T. N. w Lipsku z 20. września 1873, X. 433.

Art. 125. Spółnik może żądać rozwiązania spółki przed upływem czasu, przez który trwać miała, a w spółkach na czas nieoznaczony zawartych, bez poprzedniego wypowiedzenia, jeżeli zachodzą ważne przyczyny.

W razie zaprzeczenia pozostawia się uznaniu sądziego¹⁾ ocenienie, czy takie przyczyny zachodzą.

W szczególności może być orzeczone rozwiązanie:

1. jeżeli z powodu okoliczności zewnętrznych osiągnięcie celu spółki staje się niemożliwym;
2. jeżeli spółnik nierzetelnie postępuje w zawiadomstwie lub zdawaniu sprawy;
3. jeśli spółnik nie dopełnia istotnych swych obowiązków;
4. jeżeli spółnik firmy lub majątku spółki dla osobistych celów nadużywa²⁾;
5. jeżeli spółnik z powodu ciągłej choroby lub z innych przyczyn staje się niezdolnym do załatwiania czynności spółki, do których jest obowiązany.

¹⁾ sędzia rozstrzyga to w drodze zwyczajnego procesu. O. T. N. w Lipsku z 13. września 1870, I., str. 27.

²⁾ nie każde używanie firmy lub majątku spółki dla celów osobistych — jest nadużyciem. O. T. N. w Lipsku z 22. kwietnia 1873, IX., str. 432.

Art. 126. Jeśli wierzyciel osobisty spółnika po bezskutecznie dokonanej egzekucyi na osobistym jego majątku wyjedna sobie egzekucyę na należitości spółnikowi przy rozwiązaniu kiedyś spółki przypaść mające¹⁾, ma prawo, czy spółkę na czas oznaczony, czy też na nieoznaczony zawarto, żądać rozwiązania spółki dla zaspokojenia siebie a to za poprzedniem przez siebie wypowiedzeniem. Wypowiedzenie nastąpi przynajmniej na sześć miesięcy przed upływem roku obrotowego spółki.

¹⁾ Por. art. 119.

Art. 127. Jeżeli spółnicy przed rozwiązaniem spółki umówili się, że spółka pomimo wystąpienia jednego lub więcej spółników między pozostałymi i nadal istnieć będzie, w ówczas spółka kończy się tylko co do występującego; zresztą utrzymuje się i na przyszłość wraz z wszystkimi swemi dotychczasowymi prawami i zobowiązaniami.

Art. 128. Jeśli rozwiązanie spółki można się domagać z przyczyn leżących w osobie spółnika (art. 125) może być natomiast orzeczone wykluczenie tegoż spół-

nika, jeżeli wszyscy spółnicy pozostali wniosek w tej mierze uczynią¹⁾.

¹⁾ Do spółki handlowej składającej się z dwóch tylko osób, artykuł ten ani bezpośredniego, ani analogicznego nie ma zastosowania. O. T. N. w Lipsku z 7. października 1873, IX., str. 160.

Art. 129. Rozwiązanie spółki będzie wpisane w rejestr handlowy, o ile nie następuje w skutek otwarcia konkursu przeciw spółce.

Wpis takowy nastąpić ma nawet i wtedy, gdy się spółka kończy przez upływ czasu, na który była zawarta.

Wystąpienie lub wykluczenie spółnika z spółki będzie wpisane w rejestr handlowy podobnie jak rozwiązanie spółki.

Sąd handlowy znagli karami porządkowymi¹⁾ tych, których się to tyczy, do zgłoszenia tychże zaszłości.

Rozwiązaniem spółki albo wystąpieniem lub wykluczeniem spółnika z tejże o tyle tylko bronić się można przeciw trzecim, o ile co do takiego wypadku zachodzą warunki, pod którymi według art. 25 pod względem wygaśnięcia firmy lub zmiany jej posiadaczy skutek ten ma miejsce przeciw trzecim pod względem wygaśnięcia firmy lub zmiany jej posiadaczy.

¹⁾ Por. §§ 12 i 13 u. w.

Art. 130. Jeżeli spółnik występuje lub zostaje wykluczonym, następuje z nim obliczenie się spółki a to na podstawie stanu majątkowego, w jakim się znajduje spółka w czasie wystąpienia lub w czasie wręczenia skargi o wykluczenie.

W późniejszych czynnościach, prawach i zobowiązaniach o tyle tylko bierze udział występujący lub wykluczony, o ile takowe bezpośrednim są skutkiem tego, co już poprzednio nastąpiło.

Występujący lub wykluczony musi przystać na ukończenie bieżących czynności w taki sposób, jaki zdaniem pozostałych spółników jest najkorzystniejszy.

Jeśliby jednak wcześniejsze obliczenie się zupełnie było nie możliwem, ma prawo żądać w końcu każdego

roku obrotowego zdania sprawy z czynności wśród tego czasu załatwionych, oraz wypłacenia kwot, które się mu według tego rachunku należą; wolno mu też w końcu każdego roku obrotowego domagać się wykazania stanu bieżących jeszcze czynności¹⁾.

¹⁾ Występujący lub wykluczony spółnik jest wierzycielem nadal istniejącej spółki co do swego udziału w dawniejszym majątku spółki. Spółność według ustępu 2. powyższego artykułu nadal istniejąca nie jest spółką. W razie konkursu lub likwidacyi udział wierzyciela występującego lub wykluczonego zostanie wypłaconym obok, a nie po innych długach spółki później powstałych. O. T. N. w Lipsku z 6. maja 1873, X., str. 57.

Art. 131. Występujący lub wykluczony spółnik winien poprzestać na wydaniu mu jego udziału z majątku spółki w sumie pieniężnej wartości takowego wyobrażającej; nie ma prawa do stosunkowego udziału w poszczególnych spółki należnościach, towarach lub innych przedmiotach¹⁾.

¹⁾ W razie śmierci spółnika — o ile nie umówiono się o dalsze istnienie spółki z spadkobiercami — art. 131 nie ma zastosowania. Spadkobiercy zmarłego spółnika mogą żądać likwidacyi (art. 133). O. T. N. w Lipsku z 11. listopada 1872, VIII., str. 178.

Art. 132. Jeżeli wierzyciel osobisty spółnika korzysta z prawa służącego mu według art. 126, pozostali spółnicy mogą na zasadzie jednomyślnej uchwały zamiast rozwiązania spółki skutecznie obliczenie się i wydanie udziału spółnika stosownie do przepisów poprzedzających artykułów; tego ostatniego uważa się w ówczas za występującego ze spółki.

Oddział piąty.

O likwidacyi spółki.

Art. 133. Po rozwiązaniu spółki, z wyjątkiem przypadku otwarcia konkursu, następuje likwidacya¹⁾, którą się zajma wszyscy dotychczasowi spółnicy lub ich zastępcy jako likwidatorowie, o ile takowa przez jedno-

myślną uchwałę spółników lub kontrakt spółki nie została poruczona szczególnym spółnikom lub też innym osobom. Jeżeli który ze spółników umarł, jego prawonabywcy ustanowią sobie wspólnego zastępcę.

Na wniosek spółnika może sędzia, jeśli zachodzą ważne przyczyny, zamianować likwidatorów. Sędziemu wolno w takim razie mianować likwidatorami lub jako takich przydać osoby nie należące do spółników¹⁾.

¹⁾ Umową stron zastosowalność art. 133 może być wykluczona. O. z 14. lipca 1868, I. 5106, II. 191.

Ustawą przepisano obowiązek do likwidacji majątku spółki i ustanowienia likwidatorów nie ma; obowiązek wpisania firmy likwidacyjnej i likwidatorów w myśl art. 135 zachodzi tylko wtedy, jeżeli likwidacja w rzeczywistości ma miejsce, lecz spółnicy mogą się między sobą ułożyć i w ten sposób, że jeden z nich przejmuje przedsiębiorstwo i prowadzi dalej pod swoją firmą. O. z 20. czerwca 1871, I. 7313, III. 326.

Art. 134. Odwołanie likwidatorów następuje w skutek jednomyślnej uchwały wszystkich spółników; z ważnych przyczyn może ich także odwołać sędzia na wniosek spółnika.

Art. 135. Likwidatorów zgłoszą spółnicy sądowi handlowemu celem wpisania ich w rejestr handlowy; likwidatorowie skreślą swój podpis osobiście w obec sądu handlowego, albo skreślony podadzą w formie wiarygodnej.

Wystąpienie likwidatora lub wygaśnięcie jego pełnomocnictwa ma być również zgłoszone dla wpisania w rejestr handlowy.

Do dopełnienia tych przepisów¹⁾ znagleni będą spółnicy karami porządkowymi.

Mianowaniem likwidatorów, jak i wystąpieniem likwidatora lub zgaśnięciem jego pełnomocnictwa o tyle tylko zasłaniać się można przeciw trzecim, o ile co do tych wypadków zachodzą warunki, pod którymi według art. 25 i 46 skutek ten ma miejsce przeciw trzecim pod względem zmiany posiadaczów firmy lub wygaśnięcia prokury.

¹⁾ Istnieje tylko obowiązek do zgłoszenia likwidatorów, jeśli jacy są, nie zaś do ich ustanowienia. Por. orzeczenie przy art. 133 podane.

Art. 136. Jeśli jest więcej likwidatorów, spółnie tylko przedsiębiorać mogą ze skutkiem prawnym czynności do likwidacji należące, chyba wyraźnie postanowiono, że mogą działać każdy dla siebie.

Art. 137. Likwidatorowie pokończą czynności bieżące, wypełnią zobowiązania rozwiązanej spółki, ściągają jej należności i spieniężą majątek spółki, zastępywać będą spółkę sądownie¹⁾ i zasądownie; mogą za nią zawierać ugody i zdawać się na sąd polubowny. Dla ukończenia nie załatwionych czynności likwidatorowie i w nowe wchodzić mogą.

Bez przyzwolenia wszystkich spółników likwidatorowie nie mogą pozbywać nieruchomości inaczej jak tylko przez publiczną licytację.

¹⁾ Przysięgę likwidującej spółce wskazaną lub odkazaną mają złożyć wszyscy likwidatorowie, ale tylko ci, nie zaś spółnicy (jako tacy). O. T. N. w Lipsku z 25. czerwca 1873, XI., str. 356.

Art. 138. Ograniczenie zakresu działania likwidatorów (art. 137) nie ma skutku prawnego przeciw trzecim.

Art. 139. Likwidatorowie podpisywać się mają w ten sposób, że do firmy dotychczasowej odtąd likwidacyjną mianować się mającej własne przydadzą nazwisko¹⁾.

¹⁾ Zaniechanie tego przepisu porządkowego nie znosi ważności działania. Obojętną jest, czy czynność przez likwidatorów wyraźnie w imieniu likwidującej spółki zawartą została, czy też z okoliczności wynika, że takim był ich zamiar. O. T. N. w Lipsku z 12. marca 1873, IX. 215.

Art. 140. Likwidatorowie, chociażby nawet przez sędziego ustanowieni byli, mają względem spółników obowiązek stosować się w zawiadostwie do rozporządzeń jednomyślnie przez tychże wydanych.

Art. 141. Pieniądze, bez których podczas likwidacji obejść się można, będą tymczasowo między spółników rozdzielone.

Pieniądze na pokrycie dopiero później płatnych długów spółki, oraz na pokrycie roszczeń, jakie poszcze-

gólni spółnicy mieć będą przy obliczeniu się, należy zatrzymać.

Art. 142. Likwidatorowie dopilnują ostatecznego obliczenia się między spółnikami.

Spory wynikające z obliczenia się sędzia rozstrzygnie.

Art. 143. Jeżeli spółnik wniósł do spółki rzeczy, które stały się jej własnością, takowe przy obliczeniu się do niego nie wracają, lecz otrzymuje tylko z majątku spółki wartość, w jakiej według umowy przyjęte były.

Jeżeli wartość nie była oznaczona, wynagrodzenie nastąpi podług wartości, jaką rzeczy miały w czasie ich wniesienia.

Art. 144. Pomimo rozwiązania spółki stósują się przepisy drugiego i trzeciego oddziału do stosunku prawnego dotychczasowych spółników między sobą, oraz spółki do osób trzecich, a to aż do ukończenia likwidacyi, o ile z osnowy niniejszego oddziału i z natury likwidacyi co innego nie wynika.

Spółka rozwiązana podlega aż do ukończenia likwidacyi temu sądowi, który był dla niej właściwym w chwili rozwiązania.

Wręczenia spółce skutecznia się z skutkiem prawnym na ręce jednego z likwidatorów.

Art. 145. Po skończonej likwidacyi¹⁾ księgi i pisma rozwiązanej spółki oddane będą do zachowania jednemu z pomiędzy byłych spółników lub trzeciemu. W braku zgodnego porozumienia się, spółnika tego lub trzeciego wyznaczy sąd handlowy.

Spółnicy i ich prawonabywcy mają i nadal prawo przezierania ksiąg i papierów i robienia z nich użytku.

¹⁾ Do wymazania firmy likwidacyjnej nie potrzeba wykazać, że likwidatorowie ukończyli likwidacyą i że wierzyciele spółki zostali zaspokojeni. O. z 29. maja 1872, l. 5461, III. 377.

Oddział szósty.

O przedawnieniu skarg przeciw spółnikom.

Art. 146. Skargi przeciw spółnikowi wynikłe z roszczeń do spółki¹⁾ przedawniają się w pięciu latach po rozwiązaniu spółki, albo po jego wystąpieniu lub wykluczeniu z tejże, chyba należytość jest taką, że ustawa do jej przedawnienia krótszy czas określa.

Przedawnienie zaczyna się z dniem, kiedy rozwiązanie spółki albo wystąpienie lub wykluczenie spółnika z tejże w rejestr handlowy wpisane zostało²⁾.

Jeżeli należytość staje się płatna dopiero po tém wpisaniu, przedawnienie zaczyna się z chwilą płatności.

¹⁾ Przedawnienie to nie odnosi się do roszczeń spółników pomiędzy sobą, których mogą dochodzić na mocy kontraktu spółki skargą pro socio. Tu należą mianowicie roszczenia oparte na art. 93 kod. Przedawnienie spółnikowi wtedy tylko może być zarzuconem, jeżeli tenże nie jako spółnik, lecz jako osoba trzecia roszczenie nabył. O. T. N. w Lipsku z 16. grudnia 1872, VIII., str. 247.

²⁾ Wpisanie rozwiązania jest zatem warunkiem rozpoczęcia się przedawnienia.

Art. 147. Jeżeli jest jeszcze jakie niepodzielone mienie spółki, nie można zarzucić wierzycielowi pięcioletniego przedawnienia, o ile tenże poszukuje zaspokojenia tylko na mieniu spółki.

Art. 148. Przedawnienia biegnącego na korzyść występującego lub wykluczonego spółnika nie przerywają kroki prawne przedsiębiorane przeciw spółce nadal istniejącej lub innemu spółnikowi.

Przedawnienia biegnącego na korzyść spółnika należącego do spółki przy jej rozwiązaniu nie przerywają kroki prawne, jeżeli są przedsiębiorane przeciw innemu spółnikowi, przerywają jednak, jeżeli są wystósowane przeciw likwidatorom.

Art. 149. Przedawnienie biegnie także przeciw małoletniom i osobom pod opieką pozostającym, tudzież przeciw osobom prawnym, którym z woli ustawy służą

prawa małoletnich, a to bez przywrócenia do poprzedniego stanu, lecz z zachowaniem powetu na opiekunach i za-
wiadowcach¹⁾).

¹⁾ Por. § 36 u. w. i § 1472 ust. cyw.

TYTUŁ DRUGI.

O spółce komandytowej.

Oddział pierwszy.

O spółce komandytowej w ogólności.

Art. 150. Spółka komandytowa istnieje, jeżeli handlowi¹⁾ pod wspólną firmą¹⁾ prowadzonemu jeden lub więcej spółników dostarcza tylko funduszków (komandytnicy), a udział jednego lub więcej innych spółników nie jest w ten sposób ograniczony (spólnicy osobiście odpowiedzialni).

Jeśli jest kilku spółników osobiście odpowiedzialnych, spółka co do nich jest zarazem spółką jawną²⁾).

Do ważności kontraktu spółki nie wymaga się sporządzenia na piśmie.

¹⁾ Por. uwagi przy art. 85.

²⁾ a więc wchodzi w zastosowanie co do nich przepisy o spółce jawnej.

Art. 151. Zawiazanie spółki komandytowej zgłoszą wszyscy spółnicy¹⁾ w sądzie handlowym; w którego obrebie spółka ma siedzibę, a to celem wpisania w rejestr handlowy.

Zgłoszenie zawierać będzie:

1. imię i nazwisko, stan i miejsce zamieszkania każdego osobiście odpowiedzialnego spółnika;

2. imię i nazwisko, stan i miejsce zamieszkania każdego komandytnika z wyrażeniem, że jest nim;

3. firmę spółki i miejsce, gdzie ma siedzibę;
4. ilość wkładu majątkowego¹⁾ każdego komandytnika.

Zgłoszenie to podpiszą wszyscy spółnicy²⁾ osobiście w obec sądu handlowego, albo podadzą w formie wierzytelnéj; będzie wpisane w całej osnowie do rejestru handlowego.

W ogłoszeniu spółki komandytowej przez pisma publiczne (art. 13) nie wymieni się nazwiska, stanu i miejsca zamieszkania komandytników, ani ilości ich wkładki.

¹⁾ „Vermögenseinlage“.

²⁾ a zatem także komandytnicy.

Art. 152. Każdemu sądowi handlowemu, w którego obrebie spółka komandytowa posiada zakład filialny, uczyni się w téj mierze zgłoszenie celem wpisania do rejestru handlowego.

Zgłoszenie zawierać ma szczegóły w art. 151 pod liczbami 1 do 4 wskazane i ma być albo przez wszystkich spółników osobiście odpowiedzialnych w obec sądu handlowego podpisane, albo podane w formie wierzytelnéj.

Art. 153. Spólnicy osobiście odpowiedzialni mający spółkę zastępywać, podpiszą osobiście firmę przy położeniu własnego podpisu w obec sądu handlowego, w którego obrebie spółka ma siedzibę, i w obec każdego sądu handlowego, w którego obrebie posiada zakład filialny, lub podadzą takowe skreślenie podpisu w formie wierzytelnéj.

Art. 154. Sąd handlowy przynagli z urzędu karami porządkowemi spółników osobiście odpowiedzialnych do za-
dośćuczynienia przepisom w art. 151, 152 i 153 zawartym.

Art. 155. Jeżeli firma istniejącej spółki komandytowej się zmienia, lub też siedziba spółki w inne przenosi się miejsce, szczegóły takowe zgłaszają wszyscy spółnicy w sposób art. 151 przepisany celem wpisania w rejestr handlowy. Sąd handlowy zniewoli z urzędu karami porządkowemi spółników osobiście odpowiedzialnych do za-
dośćuczynienia temu przepisowi.

W ogłoszeniu stósować należy co się tyczy komandytników przepis art. 151.

Skutek przeciw trzecim urządzają przepisy art. 25.

Art. 156. Jeżeli do istniejącej spółki komandytowej przystępuje nowy komandytnik, zgłoszą to wszyscy spółnicy celem wpisania w rejestr handlowy i ogłoszenia według osnowy art. 151.

Art. 157. Stosunek prawny między spółnikami stósuje się przedewszystkiem do kontraktu spółki.

O ile układu nie dostaje, mają i tu zastosowanie ustawowe przepisy o stosunku prawnym jawnych spółników między sobą, atoli ze zmianami, jakie wypływają z artykułów następujących (art. 158 do 162).

Art. 158. Czynnościami spółki zawiadują spółnik lub spółnicy osobiście odpowiedzialni.

Komandytnik nie ma prawa ani obowiązku zawiadywania czynnościami spółki.

Nie może sprzeciwiać się czynności zawiadowczej przez spółników osobiście odpowiedzialnych (art. 99 do 102) przedsiębioranej.

Art. 159. Komandytnik może bez pozwolenia innych spółników robić interesa na własny lub cudzy rachunek w gałęzi handlu spółki, oraz brać udział w innej podobnej spółce handlowej w przymocie spółnika jawnego¹⁾.

¹⁾ Por. art. 96 i 97.

Art. 160. Każdy komandytnik ma prawo żądać udzielenia w odpisie bilansu rocznego, i sprawdzać jego dokładność przy przejrzeniu ksiąg i papierów.

Inne prawa spółnika jawnego w art. 105 wskazane, komandytnikowi nie służą.

Sąd handlowy może jednak na wniosek komandytnika, jeśli zachodzą ważne powody, nakazać w każdym czasie udzielenie bilansu lub innych wyjaśnień przy złożeniu ksiąg i papierów.

Art. 161. Przepisy artykułów 106 do 108 o oprocentowaniu wkładu, rocznem obliczeniu zysku lub straty i prawie pobierania odsetek i zysku stosują się również do komandytnika.

Jednakowoż komandytnik ma udział w stracie tylko aż do ilości uiszczzonego lub zaległego wkładu.

Nie jest obowiązany zwracać powziętych odsetek i zysku z powodu strat późniejszych; dopokąd wszakże pierwotna wkładka jest uszczuploną w skutek poniesionej straty, obraca się zysk roczny na pokrycie straty ¹⁾.

¹⁾ Por. art. 165 ust. 4.

Art. 162. Jeśli nie ma umowy co do ilości udziału w zysku lub stracie, ilość tę oznaczy sędzia według swego uznania, jeśli potrzeba za przybraniem znawców¹⁾.

¹⁾ Por. art. 109.

Art. 163. W stosunku do osób trzecich skuteczność prawna spółki komandytowej rozpoczyna się z chwilą wpisu zawiązania spółki w rejestr handlowy sadu handlowego, w którego obrebie spółka ma siedzibę, lub od chwili, jak tylko spółka czynności swe rozpoczęła.

Ograniczenie, że spółka zaczyna się z chwilą późniejszą od chwili wpisu, nie ma skutku prawnego przeciw trzecim.

Jeśli spółka zaczęła swe czynności przed wpisem, każdy komandytnik odpowiada osobom trzecim za zobowiązania spółki powstałe przed wpisem tak samo jak spółnik osobiście odpowiedzialny, chybaby udowodnił, że wiedziały o jego ograniczonym w spółce udziale¹⁾.

¹⁾ Przepis ten ma zastosowanie także wtedy, jeżeli komandytnik przystępuje do spółki jawnej. W tym razie odpowiada komandytnik tak samo jak spółnik osobiście odpowiedzialny za zobowiązania zaciągnięte od chwili jego wstąpienia aż do wpisu tegoż, jednak nie za zobowiązania przed jego wstąpieniem powstałe. O. T. N. w Lipsku z 3. grudnia 1873, XII., str. 14.

Art. 164. Spółka komandytowa może pod swoją firmą praw nabywać, zobowiązania zaciągać, nabywać

własność i inne prawa rzeczowe na nieruchomościach, zapożywać przed sąd i być zapożyczaną¹⁾).

Zwyczajnym jej sądem jest ten, w którego obrębie ma siedzibę.

¹⁾ Wierzyciel spółki komandytowej może podług swego wyboru zapożywać albo spółnika osobiście odpowiedzialnego z osoby albo wszystkich członków spółki pod firmą. Jeżeli zapożyczał tylko spółnika osobiście odpowiedzialnego, (w którym to razie może prowadzić egzekucję tylko na jego majątku osobistym) — wyrok w tym procesie zapadły nie przesadza skardze przeciwko spółce. O. T. N. w Lipsku z 3. kwietnia 1871, II., str. 168.

Art. 165. Za zobowiązania spółki komandytnik odpowiada tylko wkładem, o ile zaś takowego nie uiszczył, ilością przyrzeczoną.

Dopóki spółka istnieje, wkładka komandytnika nie może być ani całkowicie lub częściowo zwróconą, ani zwolnioną.

Spółka o tyle tylko może płacić mu odsetki, o ile przez to nie uszczupli się wkład pierwotny.

Dopóki się wkład przez straty uszczuplony nie uzupełni, nie może pobierać ani odsetek ani zysku.

Odpowiada za zobowiązania spółki, jeśli i o ile wbrew tym przepisom zapłaty od spółki pobierał.

Nie ma jednak obowiązku zwracania odsetek i zysku, jakie powziął w dobrej wierze na zasadzie bilansu w dobrej wierze zdziałanego.

Art. 166. Kto wstępuje do istniejącej spółki handlowej jako komandytnik odpowiada stosownie do artykułu poprzedzającego za wszelkie zobowiązania, jakie spółka przed jego przystąpieniem zaciągnęła bez względu, czy firma uległa zmianie lub nie¹⁾).

Przeciwny układ nie ma skutku prawnego przeciw trzecim.

¹⁾ Por. art. 113 i 163, tudzież orzeczenia tam podane.

Art. 167. Spółka komandytowa nabywa praw i zaciąga zobowiązania za pośrednictwem spółników osobiście odpowiedzialnych; oni ją zastępują przed sądem¹⁾).

Jeśli się rozchodzi o doręczenie spółce pozwów lub innych aktów, wystarcza wręczyć takowe jednemu z spółników do zastępstwa upoważnionych.

Komandytnik zawierający czynności dla spółki bez wyraźnego oświadczenia, że działa tylko jako prokurant lub pełnomocnik, odpowiada za te czynności tak samo jak spółnik osobiście odpowiedzialny.

¹⁾ Także przysięgi imieniem spółki komandytowej składają tylko spółnicy osobiście odpowiedzialni. O. T. N. w Lipsku z 5. listopada 1874, XV., str. 6.

Art. 168. Nazwisko komandytnika nie winno się mieścić w firmie¹⁾; w przeciwnym razie odpowiada on wierzycielom spółki tak samo jak spółnik jawny.

¹⁾ nawet i wtedy nie, jeżeli komandytnik był poprzednio spółnikiem jawnym, a nazwisko jego było firmą objęte (wyjątek od przepisu art. 24).

Art. 169. Przepisy art. 119, 120, 121 i 122 stosują się także do spółki komandytowej¹⁾.

¹⁾ Zobacz §§ 30 i 31 u. w. i uwagi przy art. 122 podane.

Art. 170. Jeżeli komandytnik umiera lub utracą zdolność prawną do zarządu swym majątkiem, nie pościągą to za sobą rozwiązania spółki¹⁾.

Zresztą przepisy w art. 123 do 128 dla spółki jawnej postanowione, stosują się także do spółki komandytowej¹⁾.

¹⁾ Por. art. 123, l. 2 i 3.

Art. 171. Jeżeli spółka zostaje rozwiązana albo komandytnik z całym wkładem lub częścią tegoż z spółki występuje, szczególne te wpisane będą w rejestr handlowy.

W ogłoszeniu nie wymieni się ani komandytnika, ani ilości jego wkładu.

Przepisy art. 129 i tu mają zastosowanie.

Art. 172. Postanowienia obowiązujące spółkę jawną względem sposobu obliczenia się (art. 130, 131 i 132), względem likwidacji i przedawnienia skarg przeciw spółnikom, stosują się także do wszystkich spółników¹⁾ spółki komandytowej.

¹⁾ a więc i do komandytników.

Oddział drugi).

O spółce komandytowej na akcje w szczególności.

Art. 173. Kapitał komandytników może być podzielony na akcje lub udziały akcyjne.

Akcie lub udziały akcyjne opiewać będą na nazwisko. Mają być wystawione przynajmniej na dwieście talarów zwiazkowych¹⁾, chyba że ustawy krajowe w uwzględnieniu szczególnych potrzeb miejscowych mniejszą ilość oznaczają.

Nie ważne są akcje lub udziały akcyjne na okaziciela opiewające, albo na mniejszą ilość wystawione, niż ustawa przepisuje. Wypuszczający takie akcje lub udziały akcyjne odpowiadają posiadaczom solidarnie za wszelką przez wypuszczenie zrządzoną szkodę.

Przepisy powyższe stósują się także do promes i dowodów tymczasowych.

¹⁾ W Radzie Państwa spoczywa projekt ustawy „o spółkach komandytowych na akcje i spółkach akcyjnych“ mającej zastąpić postanowienia art. 173 do 249; w Niemczech w miejsce tych artykułów obowiązuje ustawa z 11. czerwca 1870.

²⁾ Por. § 33 u. w.

Art. 174. Spółki komandytowe na akcje mogą się zawięzywać tylko za zezwoleniem rządowem¹⁾.

W dowód zawiązania i osnowy kontraktu spółki ma być zdziałany akt sądowy lub notaryalny. Do zapisania się na akcje dostatecznym jest oświadczenie pisemne.

¹⁾ obacz § 32 u. w. i art. 150.

Warunki, pod którymi udzielane być może zezwolenie rządowe na zawiązanie spółki komandytowej na akcje, podaje ustawa o stowarzyszeniach z d. 26. listopada 1852, N. 253 D. u. p.

Art. 175. Kontrakt spółki, mający być zatwierdzonym, ma obejmować:

1. imię i nazwisko, stan i miejsce zamieszkania każdego osobiscie odpowiedzialnego spółnika;
2. firmę spółki i miejsce jej siedziby;

3. przedmiot przedsiębiorstwa;
4. trwanie przedsiębiorstwa, jeśli takowe istnieć ma tylko przez pewien oznaczony czas;
5. liczbę akcji lub udziałów akcyjnych oraz ilość na jaką wystawione będą;
6. postanowienie, że będzie ustanowioną rada nadzorczą, złożoną przynajmniej z pięciu członków z grona komandytników, przez tych ostatnich wybranych;
7. sposób, w jaki następować ma zwoływanie ogólnego zebrania komandytników;
8. sposób, w jaki wydawane będą ogłoszenia ze strony spółki, tudzież pisma publiczne, w których mają być zamieszczane.

Art. 176. Kontrakt spółki i pismo zatwierdzające w sądzie handlowym, w którego obrebie spółka ma siedzibę, do rejestru handlowego wpisane i w wypisie obwieszczone będą.

Wypis ma obejmować:

1. datę kontraktu spółki i pisma zatwierdzającego;
2. imię i nazwisko, stan i miejsce zamieszkania każdego spółnika osobiście odpowiedzialnego;
3. firmę spółki i miejsce jej siedziby;
4. liczbę akcji i udziałów akcyjnych oraz ilość, na jaką będą wystawione;
5. sposób, w jaki wydawane będą ogłoszenia ze strony spółki, oraz pisma publiczne, w których będą zamieszczane.

Art. 177. Do zgłoszenia celem wpisania w rejestr handlowy załączyć należy:

1. poświadczenie, że cała ilość kapitału komandytników pokryta jest podpisami;
2. poświadczenie, że każdy komandytnik uiszczył przynajmniej czwartą część ilości, na którą się zapisał;
3. dowód, że rada nadzorczą według osnowy kontraktu (art. 175 liczba 6) obraną została na ogólnem zebraniu komandytników.

Zgłoszenie podpiszą wszyscy spółnicy osobiście odpowiedzialni w obec sądu handlowego, lub podadzą we formie wierzytelnej.

Pisma do zgłoszenia załączone zachowane będą w sadzie handlowym w oryginałach lub odpisach wierzytelnych.

Art. 178. Dopóki nie nastąpi zatwierdzenie i wpisanie w rejestr handlowy, spółka komandytowa nie istnieje jako taka. Wypuszczone akcje lub udziały akcyjne są nieważne. Wypuszczający odpowiadają posiadaczom solidarnie za wszelką szkodę przez wypuszczenie zrzadzoną.

Jeśli działano w imieniu spółki przed zatwierdzeniem i wpisaniem, działający odpowiadają osobiście i solidarnie.

Art. 179. Przepisy art. 152 i 153 przestrzegane będą także przez spółkę komandytową na akcje; zgłoszenie zawierać ma szczegóły w art. 176, liczba 1 do 5 wskazane. Sąd handlowy zniwoli z urzędu karami porządkowymi osobiście odpowiedzialnych spółników do zadośćuczynienia tym przepisom.

Art. 180. Jeżeli spółnik dostarcza funduszu nie stanowiącego gotowizny, lub wynawia sobie szczególne korzyści, zarządzone być ma na ogólném zebraniu komandytników oszacowanie i rozpoznanie dopuszczalności, na późniejszym zaś zebraniu ogólném nastąpi zatwierdzenie przez uchwałę.

Uchwałę tę wyda większość komandytników na zebraniu obecnych lub przez pełnomocników zastępionych; wszelako większość ta obejmować powinna przynajmniej czwarta część wszystkich komandytników, a łączna suma ich udziałów przynajmniej czwartą część ogólnego kapitału komandytników.

Spółnik, który dostarcza funduszu lub wynawia sobie szczególne korzyści, nie ma głosu przy wydawaniu uchwały.

Umowa zawarta wbrew osnowie tego przepisu nie ma skutku prawnego.

Art 181. Nie mogą być wypuszczane akcye na udziały kapitału spółkowego, które przypadają na wkłady spółników osobiście odpowiedzialnych, albo które im jako szczególne korzyści są zastrzeżone; spółnicy osobiście odpowiedzialni nie mogą tych udziałów kapitału pozbywać, dopóki trwa ten ich stosunek prawny do spółki.

Art. 182. Akcye lub udziały akcyjne są niepodzielne.

Będą wpisane w księgę akcyjną spółki przy dokładnem wyszczególnieniu imienia i nazwiska, mieszkania i stanu posiadacza.

Mogą być przelewane na kogo innego bez pozwolenia innych spółników, chyba że kontrakt spółki inaczej stanowi.

Przelew może nastąpić przez indossacyę.

Co do formy indossacyi mają zastosowanie przepisy art. 11 do 13 powszechnej ustawy wekslowej niemieckiej¹⁾.

¹⁾ Zobacz § 5 u. w. i przypisek do art. 305.

Art. 183. Jeżeli własność akcyj na kogo innego przechodzi, okoliczność ta zgłoszona będzie przed spółką przy przedstawieniu akcyj i wykazaniu przejścia, a w księdze akcyjnej uczyni się stosowną uwagę.

Względem spółki ci tylko uważają się za właścicieli akcyj, którzy jako tacy w księgę akcyjną są wciągnięni.

Spółka ma prawo, nie zaś obowiązek sprawdzania legitymacyi.

Art. 184. Dopóki kwota akcyjna nie jest zupełnie uiszczona, pierwotnie zapisujący się pozostaje obowiązany do zapłacenia spółce zaległości; spółka nie może go uwolnić od tego zobowiązania.

Art. 185. Spółnicy osobiście odpowiedzialni obowiązani są składać radzie nadzorczej i komandytnikom bilans upłynionego roku obrotowego, a to najpóźniej w pierwszych sześciu miesiącach każdego roku obrotowego.

Art. 186. Ogół komandytników wykonywa na zebraniu ogólnem prawa, jakie im względem spółników osobiście odpowiedzialnych na mocy kontraktu spółki, lub według przepisów poprzedzającego oddziału służą, a mianowicie pod względem zawiadowstwa, przezierania i sprawdzania bilansu, postanawiania rozdziału zysków, rozwiązania lub wypowiedzenia spółki, i domagania się wystąpienia spółnika osobiście odpowiedzialnego.

Uchwały zgromadzenia ogólnego wykonywa rada nadzorcza, chyba że kontrakt spółki inaczej stanowi.

Art. 187. Zgromadzenie walne komandytników zwołują spółnicy osobiście odpowiedzialni, albo rada nadzorcza, chyba że według kontraktu spółki i inne osoby także są do tego uprawnione.

Art. 188. Zgromadzenie walne komandytników winno być zwołane oprócz przypadków w kontrakcie spółki wyraźnie wymienionych, gdy tego wymaga dobro spółki.

Zgromadzenie walne i wtedy także zwołane będzie, gdy tego zażąda komandytnik, lub taka liczba komandytników, których akcye razem wzięte wyobrażają dziesiątą część ogólnego kapitału komandytników, a to w podaniu przez nich podpisanem przy wyrażeniu celu i przyczyn zwołania.

Jeżeli w kontrakcie spółki prawo żądania zwołania zgromadzenia ogólnego przywiązane jest do posiadania większego lub mniejszego udziału w kapitale ogólnym, należy się do tego zastosować.

Art. 189. Zwołanie zgromadzenia walnego nastąpi w sposobie przez kontrakt spółki określonym.

Cel zgromadzenia ogólnego będzie podany do wiadomości za każdorazowem zwołaniem. Nie będą mogły zapadać uchwały w przedmiotach, których roztrząsanie nie było w ten sposób zapowiedziane, jednakże wyjątek od tego stanowi uchwała zapadła na wniosek uczyniony na ogólnem zebraniu względem zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia ogólnego.

Do czynienia wniosków i roztrząsania przedmiotów bez wydawania uchwały, nie potrzeba zapowiedzenia takowych.

Art. 190. O ile kontrakt spółki nie stanowi inaczej, uchwały zgromadzenia ogólnego komandytników zapadają prostą większością głosów a każda akcja nadaje posiadaczowi jeden głos¹⁾.

¹⁾ Por. § 79 i 87 ust. notar. z 25. lipca 1871, N. 75 D. u. p.

Art. 191. Rada nadzorcza nie może być za pierwszym razem wybraną na dłużej nad rok jeden, a następnie na dłużej nad pięć lat.

O ile wybór na dłuższy przeciąg czasu nastąpił, pozostaje bez skutku prawnego.

Art. 192. Członkom pierwszej rady nadzorczej, wynagrodzenie za sprawowane przez nich czynności może być przyznane tylko za uchwałą ogólnego zgromadzenia komandytników po upływie pierwszego roku obrotowego wyjednana.

Jeśli wynagrodzenie pierwój lub w innym niż powyższym sposobie przyznane zostało, przyznanie pozostaje bez skutku prawnego.

Art. 193. Rada nadzorcza czuwa nad sprawowaniem interesów spółki we wszystkich gałęziach zarządu, może zasiągnąć wiadomości o toku interesów spółki, księgi i pisma tejże w każdej chwili przezierać, i badać stan kasy spółkowej.

Ma roztrząsać rachunki roczne, bilanse i przedstawienia co do rozdziału zysków, i o tém rok w rok zdawać sprawę zgromadzeniu walnemu.

Art. 194. Rada nadzorcza umocowana jest do prowadzenia przeciw spółnikom osobiście odpowiedzialnym sporów przez zgromadzenie ogólne uchwalonych.

Każdy komandytnik może na swój koszt wystąpić do sporu jako interwenient.

Jeżeli chodzi o własną odpowiedzialność rady nadzorczej, wolno jej pozywać spółników osobiście odpowiedzialnych bez uchwały ogólnego zgromadzenia, a nawet wbrew takowej.

Art. 195. Jeżeli ogół komandytników sam chce wystąpić w interesie wspólnym przeciw spółnikom osobiście odpowiedzialnym, lub mu wypada wytoczyć spór przeciw członkom rady nadzorczej, wówczas będzie zastąpiony przez pełnomocników na ogólnym zgromadzeniu wybranych.

Gdyby dla jakiegokolwiek przyczyny ustanowienie pełnomocników przez wybór na zgromadzeniu ogólnym nastąpić nie mogło, pełnomocników na uczyniony wniosek sąd handlowy zamianować może.

Każdy komandytnik może na swój koszt przystąpić do sporu jako interwenient.

Art. 196. Spółka nabywa praw i zaciąga zobowiązania przez spółników osobiście odpowiedzialnych; oni ją zastępują przed sądami.

Co się tyczy doręczenia spółce pozwów i innych aktów, wystarcza wręczyć takowe jednemu ze spółników do zastępstwa upoważnionych.

Przepis artykułu 167 co do komandytnika, który zawiera czynności dla spółki, nie ma zastosowania w spółce komandytowej na akcye.

Art. 197. Dopóki spółka istnieje, wkładki komandytnikom zwracane być nie mogą.

Nie wolno się umawiać, że komandytnicy pobierać będą pewien procent oznaczony, i nie wolno im takowego wypłacać; to tylko będzie rozdzielonem między nich, co się okaże czystą przewyżką po rocznym bilansie i po strąceniu kapitału rezerwowego, jeśli zatrzymanie takowego w kontrakcie spółki jest zastrzeżone.

Komandytnicy odpowiadają za zobowiązania spółki, jeśli i o ile by wbrew tym przepisom wypłaty od spółki otrzymali, ale nie są obowiązani do zwrotu dywidend w dobrej wierze powziętych.

Art. 198. Wszelka zmiana kontraktu spółki potrzebuje do ważności swojej, aby notaryalnie lub sądowo zdziałaną była i zatwierdzenie rządowe uzyskała.

Kontrakt zmieniający umowę i pismo zatwierdzające będą tak samo jak pierwotny kontrakt w rejestr handlowy wpisane i w wypisie obwieszczone (art. 176, 179).

Kontrakt zmieniający umowę nie ma skutku prawnego, dopóki nie zostanie wpisany w rejestr handlowy sądu handlowego, w którego obrębie spółka ma siedzibę¹⁾.

¹⁾ Zobacz ustęp 2 § 58 u. w.

Art. 199. Wystąpienie spółników osobiście odpowiedzialnych za wzajemną ugodą (art. 123, liczba 4) nie ma miejsca podczas trwania spółki.

Taka uгода równa się rozwiązaniu spółki; potrzeba przyzwolenia na nią ogólnego zgromadzenia komandytników.

Art. 200. Jeśli komandytnik umiera albo popada w konkurs, albo do zarządu swoim majątkiem zdolność prawną utracą, nie pociągą to za sobą rozwiązania spółki. Artykuł 126 nie ma zastosowania do osobistych wierzyteli komandytnika. Zresztą art. 123 do 128 odnoszą się także do spółki komandytowej na akcye¹⁾.

¹⁾ Zobacz § 23 ustawy o stowarzyszeniach z 1852 r.

Art. 201. Rozwiązanie spółki wpisane będzie w rejestr handlowy, jeśli nie następuje w skutek otwarcia konkursu przeciw spółce¹⁾.

Wpisanie to nawet i wtenczas nastąpi, gdy się spółka kończy przez upływ czasu, na który zawartą była.

¹⁾ Zobacz § 24 ustawy o stowarzyszeniach z r. 1852 i § 14 u. w.

Art. 202. W razie rozwiązania spółki akcyjno-komandytowej, które nie następuje w skutek otwarcia konkursu, rozdziół majątku między spółników nie będzie skuteczniejszy, aż po upływie roku, licząc od

dnia, kiedy rozwiązanie spółki w rejestr handlowy wpisane zostało.

Wierzyciele z ksiąg handlowych spółki lub zakład innad wiadomi, otrzymają szczególne wezwania do zgłoszenia się; jeśli się nie zgłoszą, suma ich należitości złożoną będzie w depozyt sądowy.

Tak samo się postąpi także z wiszącemi jeszcze zobowiązaniami i spornemi roszczeniami, chyba że rozdział majątku spółkowego aż do ich załatwienia odłożonym zostanie, albo też wierzycielom stósowne udzieli się zabezpieczenie¹⁾.

¹⁾ Por. art. 245 i orzeczenie tamże podane. Żądanie, by spółka uskuteczniła jakieś działanie (złożyła rachunki) nie jest roszczeniem, dla którego w myśl art. 203 żądaniem być może zabezpieczenie. O. z 27. stycznia 1874, I: 810, III. 482.

Art. 203. Częściowy zwrot kapitału komandytników może tylko nastąpić za zmianą kontraktu spółki przez rząd zatwierdzoną.

Zwrot ten może tylko mieć miejsce z przestrzeżeniem przepisów, które urządzają rozdział majątku spółki w razie rozwiązania tejże (art. 201, 202).

Art. 204. Członkowie rady nadzorczej tak samo jak spółnicy osobiście odpowiedzialni, obowiązani są solidarnie do zwrotu uiszczonych wypłat, jeżeli za ich wiedzą i bez przeszkody z ich strony:

1. wkładki komandytnikom zwrócono, albo
2. odsetki lub dywidendy zapłacono z innego źródła, a nie ze zysku przypadającego na akcye, albo
3. rozdział majątku spółkowego, lub częściowy zwrot kapitału komandytników nastąpił bez zachowania przepisów ustawy (art. 202, 203).

Art. 205. Likwidację uskutecznią, jeśli kontrakt spółki nie stanowi inaczej, wszyscy spółnicy osobiście odpowiedzialni z jedną lub więcej osobami przez zgromadzenie ogólne komandytników obranemi.

Art. 206. Ustawom krajowym zachowuje się możność orzeczenia, że do zawiązania spółek komandytowych na

akcye w ogóle lub szczególnych rodzajów tychże zezwolenia rządowego się nie wymaga. W tym razie stosowane będą przepisy niniejszego oddziału, o ile się nie odnoszą do zatwierdzenia rządowego przy ułożeniu lub zmianie kontraktu spółki; kontrakt spółki musi jednak zawierać punkta w art. 175 wyszczególnione, zanim będzie mogło nastąpić wpisanie do rejestru handlowego w art. 176 przepisane.

Por. art. 174, § 32 u. w. i uwagę przy art. 249. Projekt ustawy, o którym przy art. 173 wspomnieliśmy, znosi wymóg zatwierdzenia rządowego.

TYTUŁ TRZECI.

O spółce akcyjnej.

Oddział pierwszy.

Zasady ogólne.

Art. 207. Spółka handlowa jest akcyjną, gdy wszyscy spółnicy tylko funduszu dostarczają, nie odpowiadając osobiście za obowiązania spółki¹⁾.

Kapitał spółki dzieli się na akcye, lub też i na udziały akcyjne.

Akcye lub udziały akcyjne są niepodzielne.

Mogą opiewać na okaziciela lub na nazwisko.

¹⁾ Posiadaczy akcji spółki akcyjnej w konkurs popadłój nie uważa się za wierzycieli masy; nie mają zatém wpływu na zarząd majątku konkursowego. O. z 17. stycznia 1872, I. 15.100, III. 350.

Art. 208. Spółki akcyjne mogą się zawiezywać tylko za zatwierdzeniem rządowem¹⁾.

Będzie zdziałany akt notaryalny lub sądowy w dowód zawiązania się spółki i osnowy jej kontraktu (statutu).

Do zapisania się na akcye dostateczn^{ym} jest oświadczenie pisemne²⁾.

1) Zobacz § 32 u. w. i art. 174 i 249 kod.

2) Subskrypcye na akcye spółki dopiero założyć się mającej wtedy tylko mają skutek prawny, jeżeli spółka zawiązana zostanie pod warunkami w programie podanymi. O. z 18. listopada 1866, l. 10.382, I. 104.

Art. 209. Kontrakt spółki, mający być zatwierdzonym, obejmować będzie w szczególności:

1. firmę i siedzibę spółki;
2. przedmiot przedsiębiorstwa;
3. trwanie przedsiębiorstwa, jeśli takowe istnieć ma przez pewien oznaczony czas;
4. wysokość kapitału zakładowego i pojedynczych akcji, lub udziałów akcyjnych;
5. jakość akcji, mianowicie, czy na okaziciela lub na nazwisko wystawione będą; ile będzie akcji jednego lub drugiego gatunku, jeśli liczba ich ma być ograniczoną, oraz wzmiankę, czy przemiana ich jest dozwoloną;
6. zasady układania bilansu, oraz obliczenia i wypłacania zysku, tudzież sposób sprawdzania bilansu;
7. jak się ustanawia i z kogo się składa przełoż^{enie}stwo, oraz sposób legitymowania się jego członków i urzędników spółki;
8. w jaki sposób odbywa się zwołanie akcyonaryuszów;
9. warunki prawa głosowania akcyonaryuszom słu^żącego, i sposób wykonywania takowego;
10. przedmioty, w których uchwała nie będzie zapadała prostą tylko większością głosów stawających w skutek zwołania akcyonaryuszów, ale znaczniejszą większością głosów lub wedle innych wymogów;
11. w jaki sposób następować mają ogłoszenia spółki i w których pismach publicznych umieszczane będą.

Zobacz § 32 u. w. i ustawę o stowarzyszeniach z d. 26. listopada 1852, N. 253 D. u. p.

Art. 210. Kontrakt spółki i pismo zatwierdzające w rejestr handlowy sądu handlowego, w którego

obróbie spółka ma siedzibę, wpisane i w wypisie obwieszczone będą.

Wypis zawierać ma:

1. datę kontraktu spółki i pisma zatwierdzającego;
2. firmę i siedzibę spółki;
3. przedmiot i czas trwania przedsiębiorstwa;
4. wysokość kapitału zakładowego, oraz pojedynczych akcji lub udziałów akcyjnych;
5. jakość tychże, a mianowicie, czy są wystawione na okaziciela lub na nazwisko;
6. w jaki sposób następować mają ogłoszenia spółki, i w których pismach umieszczane będą.

Jeśli w kontrakcie spółki podany jest sposób, w jaki dyrekcyja wolę swoją objawia i spółkę podpisuje, i te szczegóły podane będą do wiadomości publicznej¹⁾.

¹⁾ Por. orzeczenie S. N. z 31. grudnia 1872, I. 13.036, III. 418.

Art. 211. Dopóki nie nastąpiło zatwierdzenie i wpisanie w rejestr handlowy, spółka akcyjna nie istnieje jako taka¹⁾.

Jeśli działano w imieniu spółki przed zatwierdzeniem i wpisaniem w rejestr handlowy, działający odpowiadają osobiście i solidarnie.

¹⁾ Co do pytania, czy sąd handlowy ma prawo żądać przed uskutecznieniem wpisania do rejestru handlowego spółki akcyjnej wykazania, że kapitał akcyjny subskrypcya został pokryty, orzeczono reskryptem minister. z 24. kwietnia 1870, I. 948, że sąd handlowy w ogólności nie ma obowiązku kontrolowania subskrypcyi i wpłaty kapitału akcyjnego (por. art. 208—211, a z drugiej strony art. 177, I. 1), z czego wynika, że sąd handlowy w ogólności nie jest także uprawnionym przy wpisie do rejestru spółki akcyjnej żądać wykazania się w téj mierze. Inaczej jednak ma się rzecz, jeżeli statut spółki, jak to obecnie bywa, zawiera postanowienie, że ukonstytuowanie się spółki ma nastąpić dopiero po subskrypcyi i wpłacie całego kapitału akcyjnego lub części takowego, w tym przypadku spółka sama sobie warunek swego bytu ustanowiła, a sąd nie może dopełnić ukonstytuowania się spółki przez wpis, dopokąd ten warunek nie został spełnionym. W tym zatem razie sąd handlowy jest uprawnionym i obowiązany przekonać się o uskutecznionej subskrypcyi i wpłacie. Kontrolę powyższą może sąd analogicznie do art. 177, I. 1 wykonać żądając takiego oświadczenia, któreby oświadczających za prawdziwość onego czyniło prawnie odpowiedzialnymi.

Art. 212. Istnienie zakładu filialnego zgłoszone będzie w każdym sądzie handlowym, w którego obrebie spółka takowy posiada, a to dla wpisania w rejestr handlowy.

Zgłoszenie zawierać będzie szczegóły w art. 210, ustępie 2 i 3 wskazane. Sąd handlowy znievoli z urzędu karami porządkowymi członków dyrekcyi do zadośćuczynienia tym przepisom.

Art. 213. Spółka akcyjna jako taka ma samoistne swoje prawa i obowiązki; może nabywać własność i inne prawa rzeczowe na nieruchomościach; może zapożywać przed sąd i być zapozwaną.

Zwyczajnym jej sądem jest ten, w którego obrebie ma siedzibę.

Art. 214. Każda uchwała zgromadzenia ogólnego, mająca za przedmiot dalsze istnienie spółki lub zmianę warunków kontraktu spółki, potrzebuje do ważności swojej poświadczenia notaryalnego lub sądowego, tudzież zatwierdzenia rządowego.

Uchwała taka i pismo zatwierdzające winny być tak samo jak pierwotny kontrakt w rejestr handlowy wpisane i w wypisie obwieszczone (artyk. 210, 212).

Uchwała ta nie ma skutku prawnego, dopóki nie zostanie wpisana w rejestr handlowy sądu handlowego, w którego obrebie spółka ma siedzibę¹⁾.

¹⁾ Por. orzeczenie sądu najwyższego z 6. października 1874, I. 10.656, III. 517.

Art. 215. Zmiana przedmiotu przedsiębiorstwa spółki nie może być uchwalona większością głosów, chyba gdy to w kontrakcie spółki wyraźnie jest dozwolone.

Tożsamo tyczy się przypadku jeżeli spółka ma być rozwiązana w skutek przeniesienia swego majątku i długów na inną spółkę akcyjną za otrzymaniem akcyj tej ostatniej¹⁾.

¹⁾ wymaga się zatem uchwały jednogłośnej. Ustawa niemiecka z 11. czerwca 1870, zawiera jeszcze w art. 215 zakaz nabywania własnych akcyj. Trybunał najwyższy w Lipsku wyrokiem z dnia 13. października 1871, III. 331 orzekł, że w ogół-

ności (według dawniejszego brzmienia ustawy) zakazu takiego z ustawy wywnioskować nie można, a zakaz ustawy z 11. czerwca 1870 nie odnosi się do dawniejszych jeszcze nie zrealizowanych interesów.

Oddział drugi.

Stosunki prawne akcjonaryuszów.

Art. 216. Każdy akcjonaryusz ma stosunkowy udział w majątku spółki.

Nie może żądać zwrotu wniesionej kwoty, a dopóki spółka istnieje, ma tylko prawo do czystego zysku, o ile takowy według kontraktu spółki przeznaczony jest do rozdziału między akcjonaryuszów.

Art. 217. Odsetki w wysokości z góry oznaczonej nie mogą być akcjonaryuszom ani zawarowane ani wypłacane; to tylko będzie między nich rozdzielonem, co się okaże czystą przewyżką po rocznem zbilansowaniu i po straceniu kapitału rezerwowego, jeśli zatrzymanie takowego w kontrakcie spółki jest zastrzeżone.

Wolno jednak zawarować, że akcjonaryusze będą pobierać pewien oznaczony procent za czas w kontrakcie spółki podany od rozpoczęcia przygotowań aż do wprawienia w pełny ruch przedsiębiorstwa.

Art. 218. Akcjonaryusz nie jest obowiązany w żadnym razie do zwrotu odsetek i dywidend w dobrej wierze powziętych.

Art. 219. Akcjonaryusz nie ma obowiązku przyczyniać się do celów spółki i wypełnienia jej zobowiązań czemś więcej oprócz dodatku, jaki według statutów za akcję płacić jest obowiązany¹⁾.

¹⁾ Jeżeli w statucie spółki akcyjnej na wypadek nie wpłacenia rat zagrożono wymazaniem z listy akcjonaryuszy i przepadkiem poczynionych wpłat, nie może trafiać akcjonaryuszy inny skutek prawny, mianowicie nie mogą być zmuszeni do wpłacenia resztujących kwot akcyjnej. O. z 24. czerwca 1874, l. 6455, III. 507.

Art. 220. Jeśli akcyonaryusz nie uiszczy w swoim czasie kwoty akcyjnej, zapłaci z woli prawa odsetki za zwłokę.

W kontrakcie spółki można ustanowić kary umowne na przypadek zwłoki w uiszczeniu podpisanej kwoty akcyjnej lub jej części, a to bez względu na ograniczenia w innych ustawach zawarte¹⁾; wolno także zastrzedz, że opieszali akcyonaryusze utracą na korzyść spółki prawa ze zapisania się na akcyę wynikające, oraz wpłaty uiszczone.

¹⁾ Por. § 1336 ust. cyw. i orzeczenie przy art. 219 podane.

Art. 221. Jeśli w kontrakcie spółki nie podano szczegółowo, w jaki sposób następować ma wezwanie do zapłacenia, nastąpi ono w takiej formie, w jakiej podług kontraktu spółki ogłoszenia jej zwykle następować mają (art. 209, liczba 11).

W żadnym jednak razie akcyonaryusz nie będzie uznany za utracającego swe prawo, jeśli wezwanie do zapłacenia nie było przynajmniej po trzykroć ogłoszone w pismach publicznych do tego przeznaczonych (art. 209, liczba 11), a po raz ostatni przynajmniej na cztery tygodnie przed ostatecznym terminem do płacenia zakreślonym. Jeśli akcyę opiewają na nazwisko a bez zezwolenia innych akcyonaryuszków na kogo innego przelewane być nie mogą, akcyonaryusze mogą być zawiadamiani o takowych wezwaniach przez poszczególne odezwy zamiast przez pisma publiczne.

Art. 222. Jeżeli akcyę lub udziały akcyjne wystawione są na okaziciela, następujące zasady mają zastosowanie:

1. Wydawanie akcyj nie nastąpi przed uiszczeniem całej ich kwoty imienną; również na uiszczone upłaty nie będą wystawiane promessy lub dowody tymczasowe, na okaziciela opiewające.

2. Zapisujący się na akcyę odpowiada bezwarunkowo za uiszczenie czterdziestu od sta imienną kwotę akcyjną; od tego obowiązku nie może się ani sam uwolnić, przelewając swe prawo na trzeciego, ani być przez spółkę

uwolnionym; jeśli zapisujący się na akcję uznany zostanie z powodu zwłoki w uiszczeniu się za utracającego (art. 220) prawo ze zapisania się wynikłe, pozostaje mimo to w obowiązku zapłacenia czterdziestu od sta imiennej kwoty akcyjnej.

3. Wolno postanowić w kontrakcie spółki, czy i pod jakimi warunkami po uiszczeniu czterdziestu od sta, uwolnienie zapisującego się od odpowiedzialności za dalsze wpłaty może mieć miejsce, oraz czy — w razie uwolnienia — promessy lub dowody tymczasowe, na okaziciela opiewające, mogą być wystawione na wpłaty uiszczone.

Por. § 35 u. w.

Art. 223. Jeżeli akcje opiewają na nazwisko, przepisy odnoszące się do spółki komandytowej na akcje co się tyczy wpisywania akcji w księgę akcyjną spółki, i przelewu tychże na kogo innego (art. 182, 183), i tu także mają zastosowanie.

Dopóki kwota akcyjna nie zostanie w zupełności uiszczoną, akcyonaryusz wtedy tylko uwolni się od obowiązku uiszczenia zaległości przez przelew prawa swego na kogo innego, gdy spółka nowonabywcę przyjmie w jego miejsce, a jego od tego obowiązku uwolni.

I w tym także razie występujący akcyonaryusz pozostanie odpowiedzialnym posiłkowo aż do ilości jego zaległości za wszelkie zobowiązania, przez spółkę aż po tę chwilę zaciągnięte, a to jeszcze przez rok jeden, licząc od dnia wystąpienia.

Art. 224. Ogół akcyonaryuszów na walnem zebraniu wykonywa prawa, jakie służą akcyonaryuszom w interesach spółki¹⁾, mianowicie względem zawiadostwa, przezierania i roztrząsania bilansu, i stanowienia o rozdziale zysków.

Każda akcja nadaje posiadaczowi głos, chyba że kontrakt spółki inaczej stanowi.

¹⁾ Mowa tu jest tylko o wspólnych interesach akcyonaryuszy. Każdy akcyonaryusz jednak może swoich praw — t. j. praw służących każdemu szczerólnemu akcyonaryuszowi (n. p. art. 216, u. 1) dochodzić w drodze skargi

wbrew uchwale zgromadzenia ogólnego, która może zaczepić. O. T. N. w Lipsku z 26. października 1874, XIV. 335.

Art. 225. Jeżeli jest ustanowiona rada nadzorcza, ona czuwa nad sprawowaniem czynności spółki we wszystkich gałęziach zarządu; może powziąć wiadomość o toku interesów spółki, księgi i pisma tejże w każdej chwili przezierać i badać stan kasy spółkowej.

Roztrząsać ma rachunki roczne, bilanse i przedstawienia co do rozdziału zysków, i o tém rok w rok zdawać sprawę zgromadzeniu ogólnemu akcyonaryuszów.

Zwoływać będzie zgromadzenie ogólne, gdy tego dobro spółki wymaga.

Art. 226. Jeśli chodzi o wytaczanie sporów przeciw członkom dyrekcyi lub rady nadzorczej, przepisy wydane dla spółki komandytowej na akcye (art. 194, 195) i tu mają zastosowanie.

Oddział trzeci.

Prawa i obowiązki dyrekcyi.¹⁾

Art. 227. Każda spółka akcyjna będzie mieć dyrekcyę¹⁾ (art. 209, liczba 7). Dyrekcyja ma ją zastępować przed sądami i sąsądownie.

Dyrekcyja może się składać z jednego lub więcej członków; ci mogą być płatni lub bezpłatni, akcyonaryuszami lub innemi osobami²⁾.

Zamianowanie ich w każdej chwili może być odwołaném bez uszczerbku roszczeń o zwrot szkody na zasadzie istniejących kontraktów.

¹⁾ „Vorstand“ (przełożenie). Dyrekcyja ruchu (Betriebs-Direction) bez szczególnego pełnomocnictwa do zastępowania spółki akcyjnej nie jest upoważniona. O. z 4. maja 1864, I. 3122, I. 23.

²⁾ Zobacz art. 69 t. 2.

Art. 228. Każdorazowych członków dyrekcyi zgłosi się zaraz po zamianowaniu dla wpisania w rejestr handlowy. Do zgłoszenia dołączyć należy ich legitymacya.

Skreślą podpis swój w obec sądu handlowego, lub podadzą takowy we formie wierzytelnój.

Do zachowania tych przepisów sąd handlowy przynagli członków dyrekcyi z urzędu karami porządkowemi.

Art. 229. Dyrekcyja objawiać będzie swoją wolę, i spółkę podpisywać w sposobie przez kontrakt spółki oznaczonym. Jeśli w téj mierze nic nie postanowiono, podpisywać będą wszyscy członkowie dyrekcyi.

Podpisanie nastąpi w ten sposób, że podpisujący do firmy spółki lub nazwy dyrekcyi własne dołożą podpisy.

Art. 230. Spółka nabywa praw i zaciąga zobowiązania w skutek czynności prawnych przez dyrekcyę w jej imieniu zawartych; obojętné jest, czy czynność wyraźnie była w imieniu spółki zawarta, czy też z okoliczności się okazuje, że według woli stron kontraktujących za spółkę zawartą być miała.

Art. 231. Dyrekcyja obowiązana jest względem spółki nie przekraczać granic, jakie przez kontrakt spółki lub uchwały zgromadzenia ogólnego pod względem zastępywania spółki zakresłone zostały.

Wszakże ograniczenie dyrekcyi co do zastępywania spółki nie ma skutku prawnego przeciw trzecim. Przepis ten stosuje się zwłaszcza do przypadku, gdy zastępstwo rozciągać się ma tylko do pewnych czynności lub pewnych rodzajów czynności, albo gdy tylko służy w pewnych okolicznościach, albo na pewien czas, albo w szczególnych miejscach, albo gdy do pewnych czynności potrzebné jest przyzwolenie zgromadzenia ogólnego, rady zawiadowczej, rady nadzorczej, lub innego organu akcyonaryuszów.

Art. 232. Przysięgi w imieniu spółki wykonywa dyrekcyja¹⁾.

¹⁾ Wskazana spółce akcyjnej bez oznaczenia pewnej osoby fizycznej przysięga ma być złożoną nie przez pełnomocnika, lecz przez dyrekcyę. O. z 22. kwietnia 1874, I. 3733, III. 494.

Powyższym artykułem nie chciało postanowić, że przysięgę mają złożyć wszyscy członkowie dyrekcyi. O. T. N. w Lipsku z 11. lutego 1873, IX. 47.

Art. 233. Wszelka zmiana członków dyrekcyi będzie zgłoszoną pod karą porządkową dla wpisania w rejestr handlowy.

Zmiana takową o tyle tylko przeciw trzecim zasłaniać się można, o ile co do niej zachodzą okoliczności w art. 46 odnośnie do wygaśnięcia prokury wskazane.

Art. 234. Trudnienie się czynnościami spółki, równie jak zastępowanie jej pod względem tego zawia-dowstwa, może być także poruczone innym pełnomocnikom lub urzędnikom spółki.

W tym razie granice władzy ich określa dane im pełnomocnictwo; w wątpliwości władza ta rozciąga się do wszelkich czynności prawnych, jakich zwykle wymaga wykonywanie podobnych czynności.

Art. 235. Co do sposobu doręczenia spółce po-zwów i innych aktów, wystarcza wręczyć takowe człon-kowi dyrekcyi, który mocen jest podpisywać sam lub łącznie z drugimi, albo urzędnikowi spółki do zastępo-wania jej przed sądami upoważnionemu.

Art. 236. Dyrekcyja zwołuje zgromadzenie ogólne akcyonaryuszów, o ile według kontraktu spółki i inne osoby nie są także do tego upoważnione.

Art. 237. Oprócz przypadków wyraźnie w kon-trakcie spółki wymienionych, zgromadzenie ogólne akcyo-naryuszów zwołane będzie, gdy tego wymaga dobro spółki.

Zgromadzenie ogólne ma być i wtedy zwołane, gdy się tego domaga akcyonaryusz, lub liczba akcyona-ryuszów, których akcye razem wzięte wyobrażają dzie-siątą część kapitału zakładowego, a to w podaniu przez siebie podpisaniem, przy wskazaniu celu i powodów. Jeśli prawo domagania się zwołania zgromadzenia ogólnego przywiązane jest w kontrakcie spółki do posiadania więk-szego lub mniejszego udziału w kapitale zakładowym, kontraktu trzymać się należy.

Art. 238. Zwołanie ogólnego zgromadzenia nastąpi w sposobie przez kontrakt spółki naznaczonym.

Cel zgromadzenia ogólnego będzie ogłoszony za każdym zwołaniem. Nie mogą zapadać uchwały w przedmiotach, których roztrząsanie nie było w ten sposób zapowiedziane; wyjątek atoli od tego pravidła stanowi uchwała zapadła na wniosek uczyniony na ogólném zebraniu względem zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia ogólnego.

Do czynienia wniosków lub roztrząsań bez wydania uchwały zapowiedzenia nie potrzeba.

Art. 239. Dyrekcyja ma obowiązek dopilnować utrzymywania potrzebnych ksiąg spółki. Przedłoży akcyonaryuszom bilans minionego roku obrotowego, a to najpóźniej w pierwszych sześciu miesiącach każdego roku obrotowego.

Do uwolnienia dyrekcyi przy zdawaniu sprawy nie mogą być wyznaczone osoby, które w jakimkolwiek sposób w zawiadownstwie udział biorą.

Zakaz ten nie ściąga się do osób, którym służy nadzór nad zawiadownstwem.

Zobacz § 35 u. w. pod l. 2.

Art. 240. Jeśli się okaże z ostatniego bilansu, że kapitał zakładowy o połowę się zmniejszył, dyrekcyja zwoła bezzwłocznie zgromadzenie ogólne, i doniesie o tém tak onemu, jak właściwej władzy administracyjnjej.

Władza ta może w takim przypadku przejrzeć księgi spółki, i jeśli wypada, zarządzić jej rozwiązanie.

Jeżeli się okaże, iż majątek spółki nie pokrywa już jej długów, dyrekcyja doniesie o tém sądowi handlowemu celem otwarcia konkursu.

Por. § 34 u. w. i § 25 ustawy o stowarzyszeniach z r. 1852.

Art. 241. Członkowie dyrekcyi nie odpowiadają osobiście trzecim za spółkę z powodu działań prawnych, w imieniu spółki przedsięwziętych.

Członkowie dyrekcyi, którzy przekraczają granice danego sobie zlecenia, lub działają wbrew przepisom ni-

niejszego tytułu lub kontraktu spółki, odpowiadają osobście i solidarnie za zrządzoną przez to szkodę. Przepis ten stósuje się zwłaszcza wtedy, gdy wbrew rozporządzeniu art. 217 uiszczają akcyonaryuszom dywidendy lub odsetki, albo jeszcze wtenczas czynią wypłaty, kiedy już wiedzieć byli powinni o niewypłacalności spółki.

Oddział czwarty.

Rozwiązanie spółki.

Art. 242. Spółka akcyjna rozwiązuje się:

1. przez upływ czasu w kontrakcie spółki zakreślonego;
2. przez uchwałę akcyonaryuszów notaryalnie lub sądownie poświadczoną;
3. przez rozporządzenie władzy administracyjnej¹⁾, gdy się kapitał zakładowy o połowę zmniejszył (art. 240);
4. przez otwarcie konkursu.

Jeśli rozwiązanie spółki akcyjnej następuje z innych powodów, albo władza rządowa stósownie do prawa w pojedynczych państwach obowiązującego cofa dane za-twierdzenie, przepisy niniejszego oddziału mają również zastosowanie.

¹⁾ Władza polityczna tego kraju koronnego, w którym spółka akcyjna lub komandytowa na akcye ma swoją siedzibę, postanawia rozwiązanie spółki (§ 34 u. w. i §§ 7 i 25 ustawy o stowarzyszeniach).

Art. 243. Jeżeli rozwiązanie spółki nie jest następstwem otwartego konkursu, zgłosi je dyrekcyja pod karą porządkową dla wpisania w rejestr handlowy; będzie ono ogłoszone trzykrotnie przez pisma publiczne do tego przeznaczone (art. 209, liczba 11).

W ogłoszeniu tém należy zarazem wezwać wierzycieli, aby się do spółki zgłosili.

Art. 244. Likwidacya trudni się dyrekcyą, chyba że kontrakt spółki lub uchwała akcyonaryuszów czynność tę innym porucza osobom.

Przepisy postanowione dla jawnej spółki handlowej co do zgłoszenia i stosunku prawnego likwidatorów i tu mają zastosowanie, a to z tą zmianą, że zgłoszeń dla wpisania w rejestr handlowy dyrekcyą dopełni.

Ustanowieni likwidatorowie w każdej chwili są odwołalni.

Art. 245. Po umorzeniu długów rozwiązanej spółki akcyjnej majątek jej rozdziela się między akcyonaryuszów w stosunku ich akcji.

Rozdział nie będzie skuteczny aż po upływie jednego roku, licząc od dnia, kiedy ogłoszenie w pismach publicznych (art. 243), ku temu przeznaczonych, po raz trzeci nastąpiło¹⁾.

Co do wierzycieli z ksiąg handlowych lub z ksiąg wiadomych, oraz co do zobowiązań jeszcze wiszących i należności spornych mają zastosowanie przepisy (art. 202, ustęp 2 i 3) postanowione dla spółki komandytowej na akcye²⁾.

Członkowie dyrekcyi i likwidatorowie wbrew tym przepisom działający, obowiązani są osobiście i solidarnie do zwrotu wypłat uiszczonych.

¹⁾ Artykuł powyższy zmieniony został rozp. ces. z 21. czerwca 1873, N. 114 D. u. p. (zatwierdzone następnie przez Radę Państwa), które dozwala rozdziału majątku spółki rozwiązanej pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli, jakoteż połączenia się tegoż majątku z majątkiem innej spółki (fuzyi) już po upływie 3 miesięcy od ostatniego ogłoszenia, w którym o tym skróconym terminie wzmiankę uczynić należy. Rozporządzenie to zaczęło obowiązywać od dnia 24. czerwca 1873 t. j. od dnia ogłoszenia (art. 3. takowego).

²⁾ Wypływające z art. 245 i art. 202, ust. 2 i 3 prawo wierzyciela żądania od rozwiązanej spółki akcyjnej, ażeby kwota spornej pretensyi została złożoną w sądzie, chyba że rozdział majątku spółki zostanie do ukończenia sporu wstrzymanym lub wierzyciel odpowiednio zabezpieczonym, nie koniecznie w drodze skargi musi być dochodzonem; na wniesione w tym kierunku podanie zapaść ma po przesłuchaniu stron stanowiąca uchwała. O. z 6. sierpnia 1872, l. 8271, N. 4 repert. orzeczeń.

Art. 246. Księgi handlowe rozwiązanej spółki w miejscu bezpiecznem przez sąd handlowy wyznaczonem złożone i przez lat dziesięć zachowane będą.

Art. 247. Rozwiązanie spółki akcyjnej przez połączenie się tejże z inną spółką akcyjną (art. 215) może nastąpić tylko za zezwoleniem rządowem.

Przy takowem rozwiązaniu przestrzegane będą następujące przepisy:

1. majątek spółki rozwiązać się mającej dopóty będzie osobno zawiadywany, dopóki nie nastąpi zaspokojenie lub zabezpieczenie jej wierzycieli;

2. dotychczasowy sąd spółki będzie dla niej jeszcze właściwym przez czas osobnego zawiadowstwa majątku, ale zawiadowstwo to sprawować ma druga spółka;

3. dyrekcyja téj ostatniej odpowiada wierzycielom osobiście i solidarnie za skutki tego osobnego zawiadowstwa;

4. rozwiązanie spółki zgłoszone będzie pod karą porządkową, dla wpisania w rejestr handlowy;

5. publiczne wezwanie wierzycieli rozwiązanej spółki (art. 243) może być pominięte, lub na późniejszy czas odłożone¹⁾.

Połączenie jednak majątków obu spółek dopuszczalnem jest dopiero w téj chwili, w której nastąpić może rozdział majątku rozwiązanej spółki akcyjnej¹⁾ pomiędzy akcyonaryuszy.

¹⁾ Zabezpieczenia wierzycieli nie można żądać już w czasie połączenia się jednej spółki akcyjnej z drugą, lecz dopiero przed połączeniem majątków obu spółek. O. z 2. września 1874, l. 9214, III. 500.

Art. 248. Częściowy zwrot kapitału zakładowego akcyonaryuszom może tylko nastąpić za uchwałą zgromadzenia ogólnego; do ważności téj uchwały potrzeba zatwierdzenia rządowego.

Zwrot może tylko nastąpić przy zachowaniu przepisów, które urządzają rozdział majątku spółki w razie rozwiązania (art. 243 i 245).

Członkowie dyrekcyi, działający wbrew temu przepisowi, odpowiadają wierzycielom spółki osobiście i solidarnie.

Oddział piąty.

Przepisy końcowe.

Art. 249. Zachowuje się ustawom krajowym możność postanowienia, że nie potrzeba zatwierdzenia rządowego przy zawiązywaniu spółek akcyjnych w ogóle, lub pojedynczych rodzajów tychże. Atoli i w tym razie mają zastosowanie przepisy niniejszego tytułu, wyjąwszy o ile takowe wymagają zatwierdzenia rządowego i wpisanania onego w rejestr handlowy:

1. do zawiązania spółki akcyjnej (art. 208, 210, 211);
2. do uchwał zgromadzenia ogólnego (art. 214);
3. do rozwiązania spółki akcyjnej przez połączenie się z inną spółką akcyjną (art. 247);
4. do częściowego zwrotu kapitału zakładowego akcyonariuszom (art. 248), tudzież o ile się odnoszą do
5. doniesienia, że kapitał zakładowy zmniejszył się do połowy, oraz do rozporządzenia w téj mierze przez władzę administracyjną wydać się winnego (art. 240, 242, liczba 3); kontrakt spółki ma jednak obejmować punkta w art. 209 wyszczególnione, zanim będzie mogło nastąpić wpisanie w rejestr handlowy artykułem 210 przepisane.

Nadto zachowuje się ustawom krajowym możność postanowienia, że w pewnych rodzajach spółek akcyjnych, albo w szczególnych przypadkach na mocy kontraktu spółki i zatwierdzenia rządowego:

1. oznaczona w art. 222 wysokość opłaty czterdziestu od sta imiennéj kwoty akcyj zniżoną być może na dwadzieścia pięć od sta tejże kwoty¹⁾, oraz że

2. określony w art. 239 termin do przedstawienia bilansu może być przedłużony aż do dwunastu miesięcy od upływu roku obrotowego¹⁾.

¹⁾ Zobacz § 35 u. w.

Wszystkie spółki akcyjne i akcyjno-komandytowe podlegają dozorowi władz rządowych (§ 22 ustawy o stowarzyszeniach).

Rozporządzenie cesarskie z dnia 29. listopada 1865, l. 127 D. u. p. określa warunki, pod którymi pozwala się zagranicznym spółkom akcyjnym i komandytowym na akcje, z wyłączeniem spółek assekuracyjnych, wykonywania przedsiębiorstwa w krajach w Radzie państwa reprezentowanych. Spółki takie potrzebują zezwolenia ze strony c. k. rządu austriackiego; winny ustanawiać reprezentację dla swego przedsiębiorstwa w nadmienionych krajach, podlegającą potwierdzeniu rządowemu, a zastępują spółkę sądownie i zażadownie bez ograniczenia we wszystkich sprawach z wykonywania interesów w Austrii wynikających. Prawa i obowiązki tychże spółek ocenia się według ustaw dla tutejszych spółek tego samego rodzaju wydanych.

Na podstawie powyższego rozporządzenia dopuszczono dotychczas spółki akcyjne i akcyjno-komandytowe następujących państw: Holandyi (rozp. min. z 15. kwietnia 1867, N. 70 D. u. p.), Belgii (r. m. z 15. kwietnia 1867, Nr. 71 D. u. p.), Rossyi (r. m. z téjże daty, N. 72 D. u. p.), Szwajcaryi (m. r. z 12. października 1868, N. 140 D. u. p.), Francyi (r. m. z téjże daty, N. 141 D. u. p.), i Włoch (r. m. z 15. lutego 1869, Nr. 24 D. u. p.).

Ustawą z 29. marca 1873, N. 42 D. u. p. rozciągnięto zastosowalność postanowień rozp. minister. z 29. listopada 1865, l. 127 D. u. p. także do zagranicznych stowarzyszeń assekuracyjnych i to tak do stowarzyszeń akcyjnych i komandytowo-akcyjnych, które się ubezpieczeniem trudnią, jak i do stowarzyszeń assekuracyjnych opartych na wzajemności z tém wszelako ograniczeniem, że jeżeli w państwach obcych prywatnym stowarzyszeniom assekuracyjnym pewną gałęzią assekuracyi w całości lub w części trudnić się nie wolno, i u nas tymże towarzystwom trudnienie się tą gałęzią assekuracyi nie jest dozwoloném.

KSIEGA TRZECIA.

O spółce niejawnéj i o stowarzyszeniu do przedsięwzięcia pojedynczych czynności handlowych na spółny rachunek.¹⁾

¹⁾ Co do historyi powstania téj księgi trzeciej porównaj wiadomości podane w wstępie.

TYTUŁ PIERWSZY.

O spółce niejawnéj.

Art. 250. Spółka niejawna istnieje, kiedy kto przykłada się swoim funduszem do przedsiębiorstwa handlowego¹⁾ innéj osoby²⁾ za udział w zysku i stracie³⁾.

Do ważności tego kontraktu nie potrzeba sporządzenia na piśmie, ani innych formalności.

¹⁾ Por. uwagi przy art. 85.

²⁾ Przedsiębiorstwo nie jest zatem prowadzone wspólnie, lecz należy do posiadacza handlu („osoby innéj“).

³⁾ Dopuszczalność umowy, że spółnik niejawny nie ma mieć udziału w stracie, nie jest wykluczona. O. T. N. w Lipsku z 7. stycznia 1874, XII., str. 100.

Art. 251. Właściciel handlu załatwia czynności pod swoją firmą.

Pomimo udziału spółnika niejawnego, nie wolno mu przybierać firmy byt spółki wskazującej, a to pod karą porządkową.

Art. 252. Posiadacz handlu staje się właścicielem funduszu wniesionego przez spółnika niejawnego.

Spółnik niejawny nie jest obowiązany do podwyższenia wkładu nad ilość umówioną, ani do uzupełnienia takowego, jeśli się przez stratę uszczuplił.

Art. 253. Spółnik niejawny ma prawo żądać udzielenia rocznego bilansu w odpisie i sprawdzić jego dokładność przy przejrzeniu ksiąg i papierów.

Jeśli zachodzą ważne przyczyny, sąd handlowy może nakazać w każdej chwili na wniosek spółnika niejawnego udzielenie bilansu lub innych wyjaśnień przy złożeniu ksiąg i papierów.

Art. 254. Jeśli się nie umówiono, o ile spółnik niejawny uczestniczyć ma w zysku i stracie, udział ten oznaczy sędzia podług swego uznania, jeśli potrzeba, za przybraniem znawców.

Art. 255. Z końcem każdego roku obrotowego oblicza się zysk i stratę, a spółnikowi niejawnemu wypłaca się zysk na niego przypadły.

Spółnik niejawny ma udział w stracie tylko do ilości uiszczonego lub zalegającego wkładu. Nie ma obowiązku zwracać zysk powzięty z powodu strat późniejszych; dopóki jednak pierwotny jego wkład przez stratę jest uszczuplony, zysk roczny obraca się na pokrycie straty.

Zysk nie podniesiony przez spółnika niejawnego nie powiększa jego wkładu, chyba że się inaczej umówiono¹⁾.

¹⁾ Por. art. 106—108 i 161. Co do ilości nie podniesionego zysku spółnik niejawny jest wierzycielem. Takowy wbrew jego woli nie może zatem służyć na pokrycie strat późniejszych. O. T. N. w Lipsku z 27. lutego 1874, XIII., str. 65.

Art. 256. Z czynności handlu dla samego tylko posiadacza takowego wypływają prawa i obowiązki względem trzeciego.

Art. 257. Nazwisko spółnika niejawnego nie będzie zamieszczone w firmie posiadacza handlu; w razie

przeciwnym spółnik niejawny odpowiada wierzycielom spółki osobiście i solidarnie.

Art. 258. Jeżeli posiadacz handlu popadł w konkurs, spółnik niejawny może jako wierzyciel konkursowy poszukiwać swego roszczenia z powodu wkładu, o ile takowy przewyższa udział w stracie nań przypadający.

Jeśli wkład zalega, spółnik niejawny obowiązany jest wnieść go do masy konkursowej aż do ilości potrzebnej na pokrycie jego udziału w stracie¹⁾.

¹⁾ Spółnik niejawny zatem w tym razie w korzystniejszym w obec masy konkursowej jest położeniu, niż w przypadku ustępu pierwszego, jeżeli wkładka była uiszczona.

Art. 259. Jeżeli w ciągu roku przed otwarciem konkursu do majątku posiadacza handlu spółka została rozwiązana przez układ¹⁾ między nim a spółnikiem niejawnym, w ówczas wierzyciele konkursowi mogą się domagać, ażeby spółnik niejawny wniósł do masy konkursowej zwrócony mu wkład, co jednak nie narusza jego prawa poszukiwania w charakterze wierzyciela konkursowego należności, jaka mu na zasadzie spółki w chwili jej rozwiązania przypadała.

To samo ma miejsce i wtedy, jeżeli wkład zwrócony został spółnikowi niejawnemu w rzeczonym czasie bez rozwiązania spółki.

Podobnież, jeśli posiadacz handlu uwolnił w rzeczonym czasie spółnika niejawnego całkowicie lub częściowo od udziału w poniesionej stracie, uwolnienie to względem wierzycieli konkursowych będzie bezskuteczne.

Przepisy niniejszego artykułu nie mają zastosowania, jeżeli spółnik niejawny udowodni, że przyczyną konkursu były okoliczności, które zaszły dopiero po rozwiązaniu, zwrocie lub uwolnieniu²⁾.

¹⁾ Jeżeli spółka z innych powodów zostaje rozwiązana (por. art. 261, l. 1, 2, 3, 5 i 6), postanowienia art. 259 nie mają zastosowania.

²⁾ Zarzut z ustępu 4. powyższego art. polega na tém, że jedynie okoliczności późniejsze były przyczyną konkursu. Wystąpienie spółnika niejawnego zatem, zwrot wkładki, lub uwolnienie od takowej nie winny być współdziałać jako przyczyny konkursu. O. T. N. w Lipsku z 16. czerwca 1874, XIV., str. 92.

Art. 260. Jeżeli spółnik niejawnny lub kto inny z jego wiedzą ogłosił byt spółki niejawnnej, w ówczas pytanie, czy i jaki skutek prawny ma ztąd wyniknąć na korzyść trzecich, oceni się według zasad prawa powszechnego¹⁾.

¹⁾ Por. § 1204 ust. cyw.

Art. 261. Spółka niejawnna rozwiązuje się:

1. przez śmierć posiadacza handlu¹⁾, chyba że kontrakt stanowi, iż spółka i nadal z dziedzicami zmarłego istnieć będzie;

2. jeżeli posiadacz handlu utracą zdolność prawną do samodzielnego zarządu majątkiem;

3. przez otwarcie konkursu do majątku posiadacza handlu lub spółnika niejawnnego;

4. przez wzajemną ugodę;

5. przez upływ czasu, na który spółkę niejawnną zawiązano, chyba że ją milcząco przedłużono, w którym to razie przyjmuje się, że kontrakt odtąd zawarto na czas nieoznaczony;

6. przez wypowiedzenie jednej z obu stron, jeśli kontrakt zawarto na czas nieoznaczony.

Kontrakt dożywotni uważa się za zawarty na czas nieoznaczony.

Jeśli nie ma innego układu, wypowiedzenie kontraktu na czas nieoznaczony zawartego nastąpić ma przynajmniej na sześć miesięcy. przed upływem roku obrotowego.

¹⁾ Por. art. 264, 123 l. 1, i 170.

Art. 262. Jeśli ważne zachodzą powody, można żądać rozwiązania spółki niejawnnej nawet przed upływem czasu, przez który trwać miała, a w razie kontraktu na czas nieoznaczony, bez poprzedniego wypowiedzenia. Ocenienie, czy ważne powody zachodzą, w razie zaprzeczenia, pozostawia się uznaniu sędziego.

Art. 263. Przepis art. 126 ma zastosowanie także na korzyść osobistych wierzycieli spółnika niejawnnego.

Art. 264. Jeśli spółnik niejawnny umiera lub utracą zdolność prawną do zarządu swym majątkiem, nie idzie zatem rozwiązanie spółki niejawnnej¹⁾.

¹⁾ Por. orzeczenie sądu najw. w Wiedniu z 27. lutego 1873, l. 1651, III. 425 i § 1207 ust. cyw.

Art. 265. Po rozwiązaniu spółki niejawniej posiadacz handlu winien się z spółnikiem niejawnym obliczyć i należytość tegoż w pieniądzech wypłacić¹⁾.

Posiadacz handlu zajmie się likwidacją czynności przy rozwiązaniu jeszcze nie ukończonych.

¹⁾ Po rozwiązaniu spółki niejawniej spółnik nie jawny nie może żądać wprost zwrotu wkładki. Musi przedewszystkiem pozyskać o złożenie rachunków, o ile sam obliczenia uskutecznić nie jest w stanie. O. T. N. w Lipsku z 19. maja 1874, XIII. 274.

TYTUŁ DRUGI.

O stowarzyszeniu do przedsięwzięcia pojedynczych czynności handlowych na spółny rachunek.¹⁾

¹⁾ Por. §§ 1175—1216 ust. cyw.

Art. 266. Stowarzyszenie w celu przedsięwzięcia jednej lub więcej pojedynczych¹⁾ czynności handlowych²⁾ na spółny rachunek nie potrzebuje być sporządzone na piśmie i nie podlega też innym formalnościom³⁾.

¹⁾ Stowarzyszenie w myśl art. 266 — spółka dorazowa (Gelegenheits-Gesellschaft) — nie jest wykluczoną przez to, że uczestnik zajmujący się przeprowadzeniem interesu trudni się zarazem takimże trwałym przedsiębiorstwem handlowym na własny rachunek, o ile jednak wkłady innych uczestników nie przedstawiają się jako wkłady do całego przedsiębiorstwa. O. T. N. w Lipsku z 15. lutego 1873, IX. 160. Postanowienia tego tytułu nie mają zastosowania do stowarzyszeń mających na celu trwałe przedsiębiorstwo, nawet i wtedy nie, jeżeli stowarzyszenie takie pod żadną z form stowarzyszeń handlowych nie podpada. O. T. N. w Lipsku z 13. maja 1871, II. 425.

²⁾ Nie muszą to być czynności handlowe z art. 271 i 272, mogą także być czynności, które ze względu na art. 273 uważa się za czynności handlowe. O. T. N. w Lipsku z 9. grudnia 1873, XII. 53.

³⁾ Stowarzyszenie się do przedsięwzięcia czynności handlowych nie jest jako takie czynnością handlową, lecz może nią być na podstawie art. 273. O. T. N. w Lipsku z 7. czerwca 1873, X. 262.

Art. 267. Jeśli nie ma innego układu, wszyscy uczestnicy mają obowiązek przyczyniać się w równym stosunku do wspólnego przedsiębiorstwa¹⁾.

¹⁾ Spółnik zajmujący się interesem nie może żądać zwrotu wydatków przez sięłożonych przed złożeniem rachunku względem wspólnego interesu. O. z 15. marca 1871, I. 8531, III. 313.

Art. 268. Jeśli nie ma żadnej umowy co do udziału uczestników w zysku lub stracie, w ówczas wkłady przynoszą odsetki¹⁾, zysk zaś lub stratę dzieli się podług głów.

¹⁾ wynoszące 6% (por. art. 287).

Art. 269. Z czynności, jakie uczestnik zawarł z trzecim, dla niego tylko wypływają prawa i obowiązki względem trzeciego.

Jeżeli uczestnik działał zarazem z zlecenia i w imieniu wszystkich innych, albo jeśli wszyscy uczestnicy wspólnie lub przez wspólnego pełnomocnika działali, każdy uczestnik ma względem trzeciego prawa i obowiązki solidarne¹⁾.

¹⁾ Członkowie komitetu założycieli (Gründer-Comité) odpowiadają solidarnie za zobowiązania przez jednego z członków z polecenia reszty członków zaciągnięte. O. z 18. czerwca 1873, I. 5272, III. 440.

Jeżeli dwie osoby umówiły się wspólnie względem dostarczenia im pewnego towaru, oddanie takowego nastąpić może z skutkiem prawnym do rąk jednego z nich. O. z 18. lutego 1869, I. 906, II. 217.

Uczestnika, któremu polecono wykonanie przedsiębiorstwa, uważa się zwyczajnie za upoważnionego do przedsięwzięcia wszystkich czynności, które, choćby tylko pośrednio, do osiągnięcia celu są potrzebne. O. T. N. w Lipsku z 24. lutego 1874, XIII. 1.

Art. 270. Po ukończeniu wspólnego interesu uczestnik, który się nim zajmował, winien zdać sprawę spółuczestnikom przy udzieleniu dowodów¹⁾.

Tenże sam uczestnik zajmie się likwidacją.

¹⁾ Obowiązek spółnika zawiadującego złożenia rachunków mieści w pierwszym rzędzie obowiązek podania szczególnych przezeń zawartych interesów. Do uzasadnienia skargi nie potrzeba zatem interesów tych wymienić; wystarczy podać w ogólności zakres interesów, co do którego sprawa ma być zdana, tak dalece, ażeby pozwany co do tego nie miał wątpliwości. O. T. N. w Lipsku z 13. czerwca 1874, XIV. 87.

Por. także orzeczenie sądu najw. w Wiedniu z 18. listopada 1875, I. 7021 (Ger.-Ztg. z r. 1876, N. 22) o prawnej istocie t. z. syndykatu.

KSIEGA CZWARTA.

O czynnościach handlowych.

TYTUŁ PIERWSZY.

O czynnościach handlowych w ogólności.

Oddział pierwszy.

Pojęcie czynności handlowych.

Art. 271. Czynnościami handlowemi¹⁾ są:

1. kupno²⁾ lub innego rodzaju nabycie³⁾ towarów lub innych rzeczy ruchomych, papierów publicznych, akcyj lub innych do obrotu handlowego przeznaczonych papierów wartościowych celem odprzedaży⁴⁾; nie stanowi różnicy, czy towary lub inne rzeczy ruchome w naturze czy po obrobieniu, lub przerobieniu mają być dalej pozbywane⁵⁾;

2. podjęcie się dostarczenia przedmiotów pod liczbą 1 wskazanego rodzaju, których podejmujący się w tym celu nabywa⁶⁾;

3. podjęcie się ubezpieczenia za premią⁷⁾;

4. podjęcie się przewozu towarów lub podróżynych morzem i pożyczka bodmeryjna⁸⁾.

5. „Interesa giełdowe uważane być mają za czynności handlowe“. (§ 14 ustawy o organizacyi giełd z 1. kwietnia 1875, N. 67 D. u. p. w dodatku; por. także § 12 tejże ustawy).

1) Czynności handlowe w artykułach 271 i 272 kod. wymienione są czynnościami h. zasadniczymi, albowiem na nich opiera się przymiot kupca, (art. 4 i 5 kod.); czynności art. 271 są czynnościami h. bezwzględными czyli przedmiotowymi, czynności art. 272 zaś względными czyli podmiotowymi, pierwsze bowiem są już jako takie czynnościami handlowymi, drugie tylko, jeśli się kto trudni niemi w sposobie zarobkowania. Artykuły 271 do 273 wyliczają wyczerpująco czynności handlowe, zaczęć zamkniętego w nich szeregu rozszerzać nie można.

2) Tylko kupno celem (odprzedaży jest bezwzględna czynnością handlową; sprzedaż towaru celem dalszej odprzedaży kupionego wtedy tylko jest czynnością handlową, jeżeli podpada pod art. 273 ust. 2. O. z 28. listopada 1872, l. 8586, III. 410.

3) Przez nabycie rozumie się uzyskanie pod tytułem odpłatnym od trzeciego, a nie produkcją własną. Obrobienie własnego materiału celem odprzedaży nie jest zatem czynnością handlową. O. Sądu najwyższego z 26. listopada 1872, l. 11.310, III. 409 i O. T. N. w Lipsku z 20. czerwca 1874, XIV., str. 117. Przedsiębiorstwa rolnicze, które przerabiają produkta na własnej ziemi wydobyte, a więc nie nabyte, nie trudnią się czynnościami handlowymi. O. z 17. stycznia 1871, l. 427, III. 307.

4) Względ na ilość i właściwość kupionych towarów, dalej na miejsce zawarcia kontraktu, dzień dostarczenia towaru i t. d. uprawnia do wniosku, że kupno było zawarte w celu odprzedaży. O. z 26. listopada 1873, l. 10.902, III. 470. Dowód zamiaru odpozbycia można przeprowadzić także przez wnioskowanie z odnosnych działań (concludente Handlungen). O. z 26. listopada 1873, l. 10.867, III. 469. Nabycie towarów nie celem odprzedaży, lecz celem użycia takowych przy obrobieniu rzeczy ruchomych dla innych, nie jest czynnością handlową. O. z 9. grudnia 1870, l. 13.951, III. 300. Zakupna i odprzedaży bydła celem chowu tegoż i w związku z takowym nie uważa się za czynność handlową. O. T. N. w Lipsku z 22. października 1874, XIV., str. 265. Zakupno stowarzyszenia konsumcyjnego celem odprzedaży zakupionych towarów swym członkom nie jest czynnością handlową. O. z 5. stycznia 1872, l. 14.445, III. 348.

5) Odprzedaż musi nastąpić w naturze, lub w obrobieniu zmieniającem tylko formę, nie zaś istotę lub przymiot towaru, zaczęć zakupno chmielu przez piwowara celem wytworzenia piwa nie jest czynnością handlową. O. z 28. stycznia 1869, l. 12.812, II. 214. Zakupna materiałów z strony rzemieślnika celem użycia w przedsiębiorstwie swém są czynnością handlową, a rzemieślnik z względu na te zakupna jest kupcem, bez względu na to, czy także odprzedaże jego są czynnościami handl. w myśl art. 272, u. 3 lub nie. O. T. N. w Lipsku z 17. września 1874, XIV. 69. O. Sądu najw. w Wiedniu z 28. stycznia 1873, l. 508, III. 415.

Aptekarzo trudnią się czynnościami handlowemi, albowiem zakupują towary celem odprzedaży po przerobieniu. O. z 5. września 1871, I. 11.014, III. 332. Wręcz przeciwnie orzeczenie zapadło 31. stycznia 1866, I. 766, II. 143.

Por. także orzeczenie plenarne z 4. listopada 1873, I. 9174 (Ger.-Ztg. z r. 1874, N. 7); i orzec. z 1. kwietnia 1875, I. 3410 (Ger.-Ztg. z r. 1875, N. 36) o piwowarach.

⁶⁾ Podjęcie się dostarczenia towarów jest tylko wtedy czynnością handlową, jeżeli podejmujący się nabywa dostarczyć się mających przedmiotów od osoby trzeciej. O. z 28. grudnia 1870, I. 15.385, III. 303.

Podjęcie się dostarczenia węgla przez właściciela kopalni z własnej kopalni nie jest czynn. handl. po stronie podejmującego się. O. z 26. listopada 1872, I. 11.310, III. 409.

⁷⁾ Zabezpieczenie na wzajemności poparte tu nie podpada. O. T. N. w Lipsku z 1. grudnia 1871, IV., str. 201. Kontrakty zabezpieczenia stowarzyszeń na wzajemności opartych są czynnościami handlowemi. O. sądu najw. w Wiedniu z 23. lipca 1868, I. 5691, II. 192.

Na przedmiocie zabezpieczenia nic nie zależy. Podjęcie się zabezpieczenia rzeczy nieruchomej za premią jest również czynnością handl. O. T. N. w Lipsku z 23. stycznia 1872, V., str. 12.

Por. także §§ 1288—1291 ust. cyw.

^{b)} O pożyczce bodmeryjnej stanowi art. 680 księgi V. kodeksu handl. w Austrii nie obowiązującej co następuje: bodmerya (pożyczka losowa morska) w rozumieniu niniejszego kodeksu jest to kontrakt pożyczki przez kapitana okrętu jako takiego za przyrzeczeniem premii i za zastawem okrętu i ładunku lub jednego lub więcej przedmiotów tegoż w ten sposób zawarty, że wierzyciel z powodu swoich roszczeń czepląc się może tylko przedmiotów zastawionych, jeśli takowe dojdą do miejsca, w którym skończyć się ma podróż, co do której umowę zawarto.

Por. także § 1292 u. c.

Art. 272. Czynnościami handlowemi są dalej czynności następujące, jeśli kto trudni się niemi w sobie zarabkowania:

1. podejmowanie się obrabiania lub przerabiania komu rzeczy ruchomych, jeżeli przedsiębiorstwo podejmującego się przechodzi zakres prostego rzemiosła¹⁾;

2. czynności bankierskie lub wekslarskie²⁾;

3. czynności komisanta (art. 360), spedytora i przewoźnika, tudzież czynności zakładów do przewozu osób³⁾ przeznaczonych;

4. pośrednictwo w czynnościach handlowych lub zawieranie tychże dla innych osób; wszakże czynności urzędowe stręczycieli handlowych nie są tu objęte;

5. czynności nakładowe⁴⁾, tudzież inne czynności handlu księgarskiego i utworów sztuki; następnie czyn-

ności drukarni, o ile przechodzą zakres prostego rzemiosła.

Czynności wymienione i wtedy są czynnościami handlowymi, jeżeli je kupiec przedsiębiorze wprowadzie do-razowo, ale przecież w wykonaniu swego przedsiębiorstwa handlowego zwykle do innych czynności skierowego.

¹⁾ Por. § 7 ustawy wprowadzającej i uwagi tamże podane. Jeżeli zamawiający wyrób nie dostarcza materiału do wyrobień, zamówienie nie jest umową o najem pracy (art. 272, l. 1), lecz umową kupna i sprzedaży. O. z 17. lipca 1867, l. 4721, II. 124.

Por. także §§ 1151 i nast. ust. cyw.

Przedsiębiorstwo budowy, którem się ktoś trudni w sposobie zarobkowania, nie jest jeszcze jako takie przedmiotową czynnością handlową. Nabycie materiałów budowlanych z strony przedsiębiorcy nie jest czynnością handlową, jeżeli je nabywa, ażeby na własnym gruncie wystawić budynek, (choćby ten miał być następnie sprzedany), lub jeżeli się podjął budowy za cenę oznaczoną, tak iż budowa przedstawia się jako jednolity przedmiot umowy (art. 275). Nabycie takie jest jednak czynnością handlową, jeżeli się materiały każdy z osobna policza i płaci, chociaż sprzedawca jest zarazem w stosunku do kupiciela przedsiębiorcą budowy. Przedsiębiorca budowy jest zatem tylko wtedy kupcem, jeżeli się trudni czynnościami ostatniego rodzaju i to w sposobie zarobkowania. O. T. N. w Lipsku z 11. listopada 1873, XI. 329 i z 2. maja 1874, XIII. 343.

²⁾ Por. orzeczenie Sądu najw. podane przy art. 19. co do czynności kas oszczędności.

³⁾ nie „r z e c z y“, bo zakłady do przewozu rzeczy przeznaczone podpadają pod pojęcie przewoźnictwa. Przez zakład rozumieć należy przedsiębiorstwo na większy rozmiar założone i po kupiecku urządzane.

⁴⁾ Nakład dziennika jest również czynnością handlową. Kupiecka działalność nakładcy dziennika obejmuje czynności prawne, które tenże zawiera celem nabycia utworów literackich, powielenia i spieniężenia tychże. O. T. N. w Lipsku z 19. maja 1874, XIV. 23.

Por. §§ 1164—1171 ust. cyw.

Art. 273. Wszelkie szczególne czynności kupca do wykonania przedsiębiorstwa handlowego¹⁾ należące uważa się za czynności handlowe²⁾.

Przepis ten odnosi się zwłaszcza do odprzedaży zarobkowej nabytych w tym celu towarów, ruchomości i papierów wartościowych, tudzież do nabywania sprzętów, materiału i innych ruchomości na bezpośredni³⁾ użytek lub zużycie w przedsiębiorstwie przeznaczonych.

Odprzedaży⁴⁾, które uskuteczniają rzemieślnicy, o ile takowe nie wychodzą poza zakres rzemiosła, nie uważa się za czynności handlowe.

¹⁾ „welche zum Betriebe seines Handelsgewerbes gehören“; ustęp ostatni artykułu poprzedzającego przeciwnie wyraża się „im Betriebe seines Handelsgewerbes etc.“.

²⁾ jest to trzeci rodzaj czynności handlowych już nie zasadniczych, co do których warunki art. 271 i 272 nie są wymagane.

³⁾ Nie należy tu nabycie materiału budowlannego celem zuzycia na budowę zakładu handlowego. O. T. N. w Lipsku z 6. czerwca 1873, X. 2423.

⁴⁾ co się tyczy zakupna przedmiotów odprzedać się mających porównaj uwagę 2 do art. 271.

Co się tyczy właściwości sądów w sporach handlowych, zobacz § 38 i nast. u. w.

Art. 274. W wątpliwości kontrakty zawarte przez kupca uważane będą za odnoszące się do jego handlu¹⁾.

Oblig²⁾ przez kupca podpisane uważa się za podpisane w wykonaniu przedsiębiorstwa handlowego, o ile z ich osnowy przeciwieństwo się nie okazuje.

¹⁾ Przez postanowienie to w połączeniu z postanowieniem art. 273 ust. 1 ustanowionem zostało domniemanie, że wszystkie kontrakty kupca są czynnościami handlowemi; należy je zatem jako takie oceniać, jeżeli nie jest rzeczą niewątpliwą, że zostały zawarte poza zakresem przedsiębiorstwa. O. T. N. w Lipsku z 18. listopada 1871, IV. 50.

Umowy najmu rzeczy ruchomych między kupcami zawarte są czynnościami handlowemi. O. z 15. kwietnia 1869, I. 1538, III. 262.

Zawarta między dwoma kupcami umowa mająca na celu zapłacenie długu jednego z kontraktujących względem osoby trzeciej, jest czynnością handlową. O. z 12. sierpnia 1872, I. 6761, III. 387.

²⁾ Za obligi w myśl tego artykułu uważać należy także weksle. O. T. N. w Lipsku z 18. listopada 1872, IV. 53.

Art. 275. Umowy o rzeczy nieruchome nie są czynnościami handlowemi¹⁾.

¹⁾ Por. § 3 u. w. i orzeczenie w uwadze 1. do art. 272 podane.

Drzewa sprzedane do ścięcia nie należą do rzeczy nieruchomych. O. T. N. w Lipsku z 23. maja 1871, II. 220. Udzielenie prawa zastawu na hipotecę nie jest umową o rzecz nieruchomą. O. T. N. w L. z 17. lutego 1871, II. 44.

Art. 276. Czynność handlowa nie traci swęj jakości lub ważności przez to, że komu z uwagi na urząd lub stan, lub ze względów, policyi zarobkowej lub innych

podobnych powodów nie wolno trudnić się handlem ani zawierać czynności handlowych¹⁾).

¹⁾ Por. art. 11 i art. 69, l. 1.

Art. 277. Ileć czynność prawna jest handlową po stronie jednego kontraktującego¹⁾, przepisy niniejszej księgi czwartej stosowane będą zarówno do obu kontraktujących²⁾ wyjąwszy wtedy, gdy się właśnie z tych przepisów okazuje, że tyczą się wyłącznie tylko tego z obu kontraktujących, po którego stronie czynność jest handlową³⁾).

¹⁾ Czynność może być handlową po stronie obojgu kontraktujących — czynność handlowa obustronna; lub tylko po stronie jednego z kontraktujących — czynność handl. jednostronna; w jednym i drugim przypadku mają zastosowanie przepisy księgi czwartej kod. h.

²⁾ Jeśli się rozchodzi o to, czy przepisy kodeksu handlowego mają zastosowanie, stanowiącą jest jedynie istota prawna interesu, a nie okoliczność, czy spór toczy się przed sądem handlowym, czy zwyczajnym sądem cywilnym. O. z 3. listopada 1868, l. 10.107, II. 198.

³⁾ Zobacz art. 230, 281 ust. 2, 282, 288, 289, 309, 310 i 313.

Oddział drugi.

Ogólne przepisy o czynnościach handlowych.

Art. 278. Rozpoznając i tłumacząc czynności handlowe sędzia wybada wolę stron kontraktujących, a nie będzie się trzymać głóskowego znaczenia wyrazów¹⁾).

¹⁾ Por. §§ 914 i 915 i § 6 u. c.

Art. 279. Jeśli chodzi o znaczenie i skutek działań i opuszczeń¹⁾, należy mieć wzgląd na obyczaje i zwyczaje²⁾ w handlu przestrzegane.

¹⁾ Do „opuszczeń“ w myśl tego artykułu należy także milczenie. Ogólnę zasadę, że milczenie ma być uważane za potwierdzenie (Genehmigung) ustawa handlowa nigdzie nie wypowiedziała. Przypadki, w których nakazaniem jest natychmiastowe oświadczenie się pod rygorem, że ten, który się był winien oświadczyć, będzie uważany za potwierdzającego (art. 323, ust. 1, 339,

ust. 4, 347, ust. 2—4, 364, ust. 2, art. 7, ust 2, 56, ust. 2, i 96, ust. 2) nie dopuszczają analogicznego rozszerzenia takowych. Również według zwyczaju handl. obowiązek prawny do natychmiastowego oświadczenia się istnieje tylko w szczególnych okolicznościach, zwłaszcza jeżeliby milczenie było naruszeniem dobrej wiary, która w handlu koniecznie winna być przestrzegana. Znaczenie milczenia ocenić należy w każdym przypadku szczególnym na podstawie towarzyszących mu okoliczności. (Liczne orzeczenia T. N. w Lipsku z 29. paźdz. 1870, 14. marca i 27. czerwca 1871, 8. września 1874 i t. d.).

Zaniechanie sprzeciwienia się podanemu w fakturze miejscu płatności należy uważać za zgodzenie się na takowe i uzasadnia zatem właściwość sądu umowy (forum contractus). O. z 22. sierpnia 1865, I. 6964, II. 139.

2) t. zw. zwyczaje faktyczne (Handelsusancen); por. art. 1 i uwagi tam podane. Tylko takie zwyczaje i obyczaje mogą być uwzględnione jako środki zbadania woli stron (Interpretationsmittel), które stronom były wiadome. O. T. N. w L. z 23. kwietnia 1872, VI., str. 78. W umowie można się jednak poddać i zwyczajom nieznanym. O. T. N. w L. z 4. listopada 1870, I. 91.

Art. 280. Jeśli dwie lub więcej osób zobowiązało się wspólnie względem trzeciej, a czynność po ich stronie jest handlową, uważane będą za dłużników solidarnych, byleby z umowy z wierzycielem nie wynikało przeciwieństwo.

1) Por. § 888 ust. cyw.

Art. 281. W czynnościach handlowych jakoteż w wszystkich przypadkach, gdzie kodeks niniejszy solidarną odpowiedzialność ustanawia, dłużnik solidarny nie może się zasłaniać tём, że od niego tylko część długu się należy, lub że kto inny pierwój pozywany być winien¹⁾.

Toż samo stosuje się do ręczycieli, jeżeli dług pochodzi z czynności, która jest handlową po stronie dłużnika głównego, albo jeżeli samo zaręczenie stanowi czynność handlową²⁾.

1) „Einrede der Theilung oder der Vorausklage“ por. §§ 891 do 896 i 1355 ust. cyw.

2) Pytanie, czy zaręczenie lub ustanowienie zastawu jest czynnością handlową, ocenić należy według art. 271 do 274. Z tego, że czynność, przedmiotem poręczenia będąca jest handlową, wynika jeszcze, że i samo poręczenie jest czynnością handlową. O. T. N. w L. z 4. kwietnia 1872, V. 367.

Por. § 1359 ust. cyw.

Art. 282. Kto z powodu czynności, która po jego stronie jest handlową, ma obowiązek staranności względem drugiego, powinien dokładać staranności porządnemu kupcowi właściwej¹⁾.

¹⁾ Por. § 1294 i § 1297 ust. cyw. art. 94 kod.

Art. 283. Ten, komu się należy wynagrodzenie szkody, może żądać zwrotu rzeczywiściej szkody i utraconej korzyści¹⁾.

¹⁾ Por. §§ 1323 i 1324 ust. cyw. i art. 396 kod. Powód może być przypuszczonym do złożenia przysięgi szacunkowej na ilość utraconej korzyści. O. z 14. paźdz. 1869, II. 248. W razie zwłoki zapłaty w zlocie kupiec ma prawo żądać nie tylko procentów zwłoki, ale i różnicy kursu. O. z 26. lutego 1873, I. 1507, III. 423.

Art. 284. Kara umowna nie ulega żadnemu ograniczeniu co do ilości¹⁾; może przenosić podwójną stratę przez niewykonanie umowy zrządzoną.

W wątpliwości dłużnik przez złożenie kary umownej nie może się uwolnić od dotrzymania umowy.

Układ o karę umowną nie wyłącza w wątpliwości prawa do wynagrodzenia szkody ilość kary przewyższającej²⁾.

¹⁾ Zobacz § 1336 ust. cyw. i § 1 ustawy z 14. czerwca 1868 w przypisku do § 4 u. w.

²⁾ Umówienie się o karę konwercjonalną ma na celu oznaczenie z góry minimum wynagrodzenia za niedopełnienie umowy uiścić się winnego. Kara umowna obok wynagrodzenia z powodu niedopełnienia żądana być nie może, lecz można żądać wynagrodzenia szkody wyższej nad karę umowną.

Art. 285. Zadatek (arrha) wtedy tylko uważa się za karę za zawód, jeżeli taka była umowa, lub taki jest zwyczaj miejscowy.

Jeśli nie ma innej umowy ani zwyczaju miejscowego, zostanie zwróconym lub będzie wliczonym¹⁾.

¹⁾ Artykułem 285 kod. h. nie został zniesionym dla czynności handlowych § 908 ust. cyw., o ile przyznaje stronie niewinnej prawo zatrzymania odebranego, lub żądania zwrotu podwójnego przez się danego zadatku. O. z 18. kwietnia 1873, I. 2678, N. 48 rept. orzeczeń.

Już częściowe nie dopełnienie umowy uprawnia stronę drugą do zatrzymania zadatku. O. z 8. kwietnia 1869, I. 1195, II. 250.

Jeżeli kupujący ma prawo z powodu zwłoki w oddaniu zrzucić się z kontraktu i zamiast dopełnienia żądać wynagrodzenia szkody, może mu w miejsce tego ostatniego być przyznany zwrot podwójnego zadatku. O. z 9. czerwca 1874, I. 5160, III. 502.

Art. 286. Czynności handlowych nie można za-
skarżać z powodu niezwykłego pokrzywdzenia, miano-
wicie z powodu pokrzywdzenia nad połowę¹⁾.

¹⁾ Por. § 934 ust. cyw. i § 13 ustawy giełdowej w podatku.

Art. 287. Wysokość odsetek ustawowych, miano-
wicie odsetek za zwłokę, ustanawia się w czynnościach
handlowych na sześć od sta rocznie.

Ilekroć kodeks niniejszy orzeka obowiązek pła-
cenia odsetek bez oznaczenia wysokości, rozumieć należy
odsetki po sześć od sta rocznie.

Art. 288. Kto ma należytość płatną pocho-
dzącą z czynności, która po jego stronie jest handlową,
może żądać od niej odsetek od dnia upomnienia się,
chyba że według prawa cywilnego odsetki należą mu się
od wcześniejszej jeszcze pory czasu¹⁾.

Przesłanie rachunku samo przez się nie będzie
uważane za upomnienie się.

¹⁾ Por. § 1334 u. c.

Art. 289. Kupcy między sobą w obustronnych
czynnościach handlowych mogą żądać odsetek nawet bez
umowy i upomnienia się od wszelkiej należytości od dnia,
kiedy takowa była płatną.

Art. 290. Kupiec, który w wykonaniu przedsię-
biorstwa handlowego¹⁾ załatwia czynność, lub wyświadcza
usługi kupcowi czy niekupcowi, ma prawo żądać nawet
bez poprzedniego układu za to prowizyi, a nadto, jeśli
chodzi o przechowanie, także składowego²⁾ podług taks
w miejscu zwyczajnych.

Stósuje się to także do komisanta i spedytora.

¹⁾ ustawa mówi „in Ausübung „des“ — nie „seines“
Handelsgewerbes“.

²⁾ Przedawca towaru przez kupującego bez słusznego po-
wodu mu zwróconego ma prawo, jeżeli zamiast złożyć towar na

koszt i niebezpieczeństwa kupującego u trzeciego, sam go przechowuje, żądać za to od kupującego składowego. O. z 21. stycznia 1874, I. 168, III. 480.

Art. 291. Jeśli kupiec ma z innym kupcem rachunek bieżący (*conto corrente*), ten, któremu przy zamknięciu rachunku należy się przewyżka, ma prawo żądać odsetek od całej ilości przewyżki, choćby w nią wchodziły i odsetki, a to od dnia zamknięcia.

Zamknięcie rachunku robi się raz w rok, o ile między stronami nie ma innego układu.

Art. 292. W czynnościach handlowych mogą być zastrzeżone odsetki po sześć od sta rocznie; o wyższe odsetki o tyle się umawiać wolno, o ile tego ustawy krajowe dozwalają¹⁾.

W pożyczkach przez kupca zaciągniionych, oraz w długach kupca wynikających z jego czynności handlowych można wymówić sobie odsetki nawet nad sześć od sta rocznie.

¹⁾ Por. ustawę z 14. czerwca 1868, N. 62 D. u. p. w uwadze do § 4 u. w.

Art. 293. W czynnościach handlowych odsetki razem wzięte mogą kapitał przewyższać.

Zobacz § 1335 ust. cyw.

Art. 294. Uznanie rachunku¹⁾ nie wyłącza dowodu omyłki lub oszustwa w rachunku.

¹⁾ Obrachowanie się między kupcami nastąpione stanowi samoistny tytuł zobowiązania się (*Verpflichtungsgrund*) względem rachunku spółnie ułożonego. O. T. N. w Lipsku z 25. listopada 1871, IV. 76.

Art. 295. Moc dowodowa obligu lub kwitu nie jest przywiązana do wpływu pewnego przeciągu czasu.

Art. 296. Oddawcę kwitu uważa się za umocowanego do odbioru zapłaty, o ile okoliczności płacącemu wiadome nie sprzeciwiają się takiemu domniemaniu.

Por. art. 49—51 kod.

Art. 297. Propozycja, zlecenie lub pełnomocnictwo, które wyszły od kupca w przedsiębiorstwie han-

dłowém, nie gasną z jego śmiercią, chyba że przeciwna wola z jego oświadczenia lub z okoliczności wypływa.

Por. § 918 i 1022 ust. cyw.

Art. 298. Jeżeli pełnomocnictwo tyczy się czynności handlowych, wówczas do stosunków między mocodawcą, pełnomocnikiem i trzecim, z którym pełnomocnik zawiera czynność w imieniu mocodawcy, też same stosują się przepisy, jakie zawiera art. 52 co do prokurentów i pełnomocników handlowych.

Przepis art. 55 odnosi się również do tego, kto zawiera czynność handlową jako pełnomocnik nie otrzymawszy do tego umocowania, lub zawierając czynność handlową pełnomocnictwo swe przekracza¹⁾.

¹⁾ Jeżeli pełnomocnik pełnomocnictwo przekracza, pełnomocodawca nie staje się bezwzględnie wolnym, owszem związany jest tak dalece, jak dalece pełnomocnictwo sięga, atoli pod warunkiem, że istota czynności lub jej przedmiot takiego podziału nie wyklucza, ani takowy podział interesu mocodawcy nie narusza. Jeżeli zatem więcej sprzedano, niż należało, lub po niższej cenie, niż zlecono, trzeci może, przystając na mniejszą ilość odpowiadającą zleceniu, lub na taką cenę, utrzymać interes w mocy; również może to uczynić pełnomocnik, jeżeli mocodawcy lub trzeciemu różnicę w cenie kupna wynadgradza. O. T. N. w Lipsku z 5. grudnia 1871, IV. 219, por. art. 52.

Art. 299. W razie ustąpienia należytości wynikłej z czynności handlowej wolno żądać zapłacenia całkowitej sumy, nawet wtenczas, jeżeli ta suma przekracza ilość umówionej ceny ustępstwa¹⁾.

¹⁾ Por. § 1394 u. c. Art. pow. znosi t. z. lex Anastasianam.

Art. 300. Jeżeli kupiec oświadcza¹⁾ osobie mającej do niego przekaz (assignatio), że takowy przyjmuje, jest jej do uiszczenia się obowiązany.

Na pisemnym przekazie napisane i podpisane²⁾ oświadczenie przyjęcia znaczy tyle, co przyrzeczenie zapłaty assygnataryuszowi.

¹⁾ Przyjęcie przekazu pisemnego może nastąpić także ustnie, jest ono czynnością handlową z względu na art. 273, ust. 1.

²⁾ Pierwsze zdanie artykułu mówi tak o ustnych jak i o piśmiennych przekazach, których przyjęcie może nastąpić tak ustnie jak i na piśmie, ale w ostatnim razie, na osobnym do-

kumencie; drugie zdanie artykułu tego mówi tylko o przekazie piśmiennym i o przyjęciu tego na tymże przekazie napisaném i podpisaném. Co do formy przyjęcia por. art. 21 ustawy wekslowej, który mniej wymaga, niż artykuł powyższy. Por. także §§ 1400—1409 u. cyw.

Por. także orzeczenie z 5. grudnia 1866, l. 21, I. 105.

Art. 301. Przekazy i dowody zobowiązania się przez kupców względem dania pieniędzy lub pewnej ilości rzeczy zamiennych lub papierów wartościowych wystawione w ten sposób, że zobowiązania się do świadczenia nie uczyniono zawisłém od świadczenia wzajemnego, mogą być przeniesione przez indossacya, byleby opiewały na zlecenie¹⁾.

Do ważności dokumentu lub indossacyi nie potrzeba, aby w nich przyczyna zobowiązania lub odbiór waluty były wyrażone²⁾.

Kto taki przekaz przyjął³⁾, obowiązany jest uiścić się temu, na czyją korzyść został wystawiony lub indossowany.

1) Por. art. 9 ust. weksl. Tylko dopuszczalność przelewu przez indossacya, nie zaś ważność dokumentu zależy od wystawienia „na zlecenie“. Postanowienia w ustępach 2 i 3 zawarte mają również zastosowanie do dowodów zobowiązania się nie na zlecenie wystawionych. O. T. N. w Lipsku z 25. stycznia 1873, VIII. 431.

2) Podanie przyczyny zobowiązania nie przeszkadza zastosowaniu ustępu 1. O. T. N. w Lipsku z 25. stycznia 1873, VIII. 433.

3) Z samego kupieckiego przekazu jako takiego lub z dalszego przelewu tegoż przez indossacya nie wynika, żeby przekazujący i każdy indossant byli solidarnie zobowiązani zapłacić posiadaczowi przekazu jako cessionaryuszowi sumę przekazaną. Odnośne przepisy ustawy wekslowej nie mają zastosowania do przekazów handlowych. O. z 12. grudnia 1873, l. 11.823, III. 474 i O. T. N. w Lipsku z 14. marca 1874, XIII. 313. Mniemanie, że wystawiony przez kupca weksel w razie następnego zadawnienia ma jeszcze moc kupieckiego dowodu zobowiązania się, jest błędne. O. T. N. w Lipsku z 18. marca 1874, IX. 354.

Art. 302. Podobnież spisy towarowe kapitanów okrętowych i dowody ładunkowe przewoźników, dowody składowe (warrants) na towary lub inne rzeczy ruchome wystawiane przez zakład do przyjmowania na skład takich rzeczy przez władzę rządową upoważniony¹⁾, następnie listy bodmeryjne i políce ubezpieczeń morskich

moga być przenoszone przez indossacyą, byleby opiewały na zlecenie.

1) O zezwoleniu na urządzanie takich zakładów stanowi reskrypt minister. z 19. czerwca 1866, l. 86 D. u. p., który powiada w § 10: „Przedsiębiorstwa publicznych zakładów składowych obowiązane są w ślad art. 302 k. h. wydawać składającym towary poświadczenia pod nazwą dowodów składowych, które opiewać mogą na zlecenie i zawierać mają nazwisko, stan i miejsce zamieszkania składającego towary, dzień złożenia, tudzież dokładny opis szczególnych oznak, znaczek towarowy, ilość, gatunek i jakość złożonych towarów, wreszcie czy i w jakiej wartości i na jaki czas towary do ubezpieczenia przyjęto“.

Art. 303. W skutek indossacyi dokumentów w obu poprzedzających artykułach wymienionych wszelkie prawa wpływające z papieru indossowanego przechodzą na indossata.

Zobowiązany takimi tylko zarzutami może się zasłaniać, które mu służą na mocy samego dokumentu lub też bezpośrednio przeciw każdorazowemu powodowi¹⁾.

Dłużnik obowiązany jest do uiszczenia się tylko za wydaniem papieru zakwitowanego.

1) Por. art. 82 ustawy wekslowej.

Art. 304. Czy oprócz przekazów wymienionych w niniejszym kodeksie i inne jeszcze przekazy, dowody zobowiązania się i tym podobne dokumenta na zlecenie opiewające mogą być przenoszone przez indossacyą z skutkiem w art. 303 wspomnianym, ocenić należy według ustaw krajowych.

Art. 305. Przepisy o wekslu w art. 11 do 13, 36 i 74 powszechnej ustawy wekslowej niemieckiej¹⁾ zawarte mianowicie co do formy indossacyi, co do legitymacyi posiadacza, co do sprawdzenia tej legitymacyi, i co do obowiązku wydania z strony posiadacza, stosują się także do papierów na zlecenie opiewających i przez indossacyą przenieść się mogących (art. 301 do 304).

Jeśli wymienione w art. 301 papiery zaginęły, umorzenie nastąpi stósownie do przepisów zawartych w art. 73 powszechniej ustawy wekslowej niemieckiej¹⁾.

Umorzenie papierów w art. 302 wymienionych urządzają ustawy krajowe.

¹⁾ Zobacz art. 3 kod. handl. Powołane artykuły ustawy wekslowej opiewają:

Art. 11. Żyro winno być napisane na wekslu, odpisie tegoż, albo na połączonej z wekslem lub odpisem kartce (przydłużku, allonge).

Art. 12. Żyro jest ważne, jeżeli tylko żyrant napisze samo swoje nazwisko lub swą firmę na odwrotnej stronie wekslu, odpisu tegoż albo na przydłużku (giro in bianco).

Art. 13. Każdemu posiadaczowi wekslu służy prawo wypełnić umieszczone na nim żyra in bianco; może jednak i bez tego wypełnienia weksel dalej żyrować.

Art. 36. Posiadacz indosowanego wekslu legitymuje się za właściciela takowego szeregiem w związku z sobą będących i aż do niego schodzących indosów. Pierwszy zatem indos podpisanym być winien przez remitenta, każdy zaś następny przez tego, kogo bezpośrednio poprzedzający indos jako indossata wskazuje. Jeżeli po indosie in bianco następuje dalszy indos, to przyjąć należy, iż wystawca takowego nabył weksel przez indos in bianco.

Wykreślone indosy uważać należy przy sprawdzeniu legitymacji za nienapisane.

Płacący nie jest obowiązany dochodzić prawdziwości indosów.

Art. 74. Od posiadacza wekslu wylegitymowanego stósownie do art. 36 można tylko wtedy żądać wydania wekslu, jeżeli nabył takowy w złej wierze, albo jeżeli przy nabyciu wekslu dopuścił się grubego niedbalstwa.

Art. 73. Właściciel wekslu zaginionego może się udać do sądu miejsca zapłaty wekslu z żądaniem umorzenia takowego.

Sąd, do którego wniesiono prośbę o umorzenie wekslu, ma rozpisać edykt z wezwaniem posiadacza wekslu, aby takowy sądowi przedłożył, i w tym edykcie wyznaczyć 45-dniowy termin, a początek takowego, jeżeli weksel jeszcze nie jest płatnym, ustanowić na pierwszy dzień po dniu płatności onegoż.

Po wprowadzeniu postępowania amortyzacyjnego i po płatności wekslu właściciel wekslu żądać może od przyjemcy zapłaty, jeżeli daje zabezpieczenie aż do umorzenia wekslu. Bez udzielenia takiego zabezpieczenia ma tylko prawo żądać złożenia dłużnej z przyjęcia sumy w przechowanie sądowe. —

Art. 306. Jeśli kupiec pozbywa i oddaje towary lub inne rzeczy ruchome w wykonaniu swego przedsiębiorstwa handlowego, nabywający w dobrej wierze staje się właścicielem, chociażby pozbywający właścicielem nie był. Własność przedtem istniejąca gaśnie. Wszelkie

przedtém ustanowione prawo zastawu lub inne prawo rzeczowe gaśnie, jeżeli takowe nabywcy podczas pozbycia nie było wiadome.

Jeżeli kupiec towary lub inne rzeczy nieruchome w wykonaniu swego przedsiębiorstwa zastawił i oddał, własność, prawo zastawu lub inne prawa rzeczowe przedtém na tych przedmiotach istniejące nie mogą być poszukiwane z uszczerbkiem zastawnika w dobrej wierze będącego, lub jego prawonabywców.

Ustawowe prawo zastawu komisantów, spedytorów i przewoźników¹⁾ równa się prawu zastawu przez umowę nabytemu.

Artykuł ten nie ma zastosowania, jeżeli przedmioty te zostały skradzione, lub zginęły.

¹⁾ Zobacz art. 374, 382 i 409.

Art. 307. Przepisy artykułu poprzedzającego stosują się do papierów na okaziciela nawet wtedy, gdy pozbycie lub zastawienie nie było uskutecznione przez kupca w zakresie jego działań handlowych, i jeżeli papiery skradzione zostały lub zginęły¹⁾.

¹⁾ Por. § 371 ust. cyw. Do przelewu pretensyi z papierów na okaziciela indos takowych nie jest koniecznym. O. z 10. listopada 1869, I. 10.010, III. 263.

Art. 308. Oba artykuły poprzedzające nie wzruszają ustaw krajowych, które jeszcze korzystniejsze dla posiadacza przepisy zawierają¹⁾.

¹⁾ Por. §§ 367 i 456 ust. cyw.

Art. 309. Formalności przepisane w prawie cywilném do ustanowienia zastawu ruchomego nie są potrzebne, jeżeli się ustanawia takowy na rzeczach ruchomych, papierach na okaziciela, lub na papierach przez indossacyę przenieść się dających, i jeżeli ustanowienie następuje między kupcami na zabezpieczenie należytości z obustronnych czynności handlowych wynikłej¹⁾.

W takim razie obok prostej umowy o zastaw²⁾ wystarczy:

1. jeżeli się zastawia rzeczy ruchome i papiery na okaziciela, przenieść posiadanie na wierzyciela w sposób,

jakiego wymagają postanowienia prawa cywilnego o zastawie ruchomym³⁾;

2. jeżeli się zastawia papiery, które przez indossacyę przenoszone być mogą, oddać papier indossowany⁴⁾.

¹⁾ Nie ma ustawy wzbraniającej ustanowienia prawa zastawu dla przyszłych pretensyj kupieckich. O. z 7. kwietnia 1867, l. 3239, N. 147, II.

²⁾ Por. § 1369 ust. cyw.

³⁾ Por. §§ 451, 452 i 427 u. c.

⁴⁾ Reskrypt minister. o urządzeniu publicznych zakładów składowych z 19. czerwca 1866 stanowi w § 12 „ustanowienie prawa zastawu na towarach znajdujących się na składzie nastąpić może przy dowodach składowych opiewających na zlecenie, bez różnicy, czy należytość między kupcami i obustronnych czynności handlowych wynika:

a) na zasadzie art. 309 kod. h. przez wręczenie indossowanego dowodu składowego, lub też

b) przez osnowę indossu uwidoczniającą ustanowienie prawa zastawu, jeżeli brzmienie tejże osnowy wskazuje, że przelew dowodu składowego nie nastąpił w celu przeniesienia własności, lecz jedynie w zamiarze zastawienia znajdujących się na składzie towarów.

Zobacz także §§ 44 i 45 u. w.

Art. 310. Jeżeli ustanowienie zastawu ruchomego nastąpiło na piśmie¹⁾ między kupcami²⁾ dla ubezpieczenia należytości, wynikłej z obustronnych czynności handlowych, a dłużnik dopuszcza się zwłoki, wierzyciel może zaraz zaspokoić się z zastawu nie potrzebując wynosić skargi przeciw dłużnikowi³⁾.

Wierzyciel postara się o zezwolenie na to we właściwym dla niego sądzie handlowym, przedstawiając potrzebne dokumenta⁴⁾, sąd zaś zarządzi sprzedaż⁵⁾ zastawionych przedmiotów lub części tychże bez przesłuchania dłużnika⁶⁾ i na niebezpieczeństwo wierzyciela⁷⁾.

O tém zezwoleniu oraz o odbytej sprzedaży wierzyciel zawiadomi dłużnika, jeżeli można, zaraz; jeżeli zawiadomienia tego zaniecha, obowiązany będzie do wynadgrócenia szkody. Do odbycia sprzedaży nie potrzeba wykazania się, że zawiadomienie nastąpiło⁸⁾.

¹⁾ Artykuł 310 ma także zastosowanie, jeżeli się rozchodzi o sądowe prawo zastawu nabyte przez kupca przeciw kupcowi

drugiemu w drodze egzekucyi. O. z 5. lutego 1867, l. 782, I. 112 (por. orzeczenia w uwadze 5 i 8 podane nieco odmienne).

2) Postanowienia kod. h. o zrealizowaniu kupieckiego prawa zastawu nie mają zastosowania przeciw niekupcowi, chociażby nawet czynność była obustronną czynnością handlową. O. z 27. sierpnia 1873, l. 8492, III. 451.

3) Por. § 461 ust. cyw.

4) „Bescheinigungsmittel“. W podaniu o sprzedaż zastawionych przedmiotów w myśl art. 310 należy wykazać, że tak dłużnik jak i podający są kupcami i że pretensya wynika z obustronnych czynności handl. Rachunek bieżący (conto-corrente) jest dokumentem wystarczającym do udowodnienia istnienia pretensyi w celu korzystania z prawa art. 310. O. z 28. marca 1865, l. 2488, I. l. 42.

5) Zobacz § 47 u. w. Sprzedaż zastawu w myśl art. 310 i § 47 u. w. na jednym terminie nie jest dopuszczalną przy ruchomościach, na których nabyto zastaw sądowy w drodze egzekucyi. W motywach wypowiedziano zapatrywanie się nieco odmienne, niż w orzeczeniu przytoczonym w uwadze¹⁾. O. z 24. czerwca 1868, l. 6423, II. 187.

6) Por. art. 407 ustęp 5.

7) Dochód uzyskany z zrealizowania kupieckiego prawa zastawu służącego spedytorowi na towarach oddanych mu do przesyłki, będzie pozostawionym w rękach spedytora, (o ile żadna strona złożenia go w sądzie nie żądała). O. z 25. sierpnia 1874, l. 8968, III. 513.

8) Por. § 44 u. w. Przez „kupiecki zastaw ruchomy“, o którym mówi § 44 u. w. w odniesieniu się do art. 309—311, oprócz zastawu umownego rozumieć także należy zastaw, który kupiec uzyskał przeciw drugiemu kupcowi — na zabezpieczenie pretensyi z obustronnych czynności handlowych wynikającej — w drodze egzekucyi przez rozporządzenie sędziowskie. O. plenarne z 16. grudnia 1863, l. 8947, I. 10.

Art. 311. Jeżeli ustanowienie zastawu ruchomego nastąpiło¹⁾ między kupcami dla zabezpieczenia należności z obustronnych czynności handlowych wynikłej i ułożono się na piśmie, że wierzyciel może zaspokoić się z zastawu bez postępowania sądowego, wierzyciel mocen jest, jeżeli dłużnik dopuszcza się zwłoki, dać sprzedać zastaw publicznie²⁾; wolno mu w tym przypadku, jeśli przedmioty zastawione mają cenę giełdową lub targową, skutecznie sprzedaż za cenę bieżącą nawet niepublicznie przez stręczyciela handlowego³⁾, w braku zaś tego, przez urzędnika do licytacji upoważnionego. O odbytej sprzedaży wierzyciel zawiadomi dłużnika, jeśli można zaraz; gdyby tego zaniedbał, obowiązany będzie do wynagrodzenia szkody⁴⁾.

¹⁾ piśmiennie lub ustnie, (art. poprzedni wymaga ustanowienia zastawu na piśmie).

²⁾ art. poprzedni nie wymaga sprzedaży publicznej. Sprzedaż publiczna odbywa się według ustawy z 9. sierpnia 1854, N. 208 D. u. p., a względnie według ordynacyi licyt. (Feilbietungsordnung) z 15. lipca 1786, N. 565 zb. u. s.

³⁾ Zobacz § 29 u. w. i art. 68 i 70 ustawy o stręczycielach (§ 2 tejże ustawy).

⁴⁾ Zobacz §§ 44 i 45 u. w., §§ 11, 12, 26—41, i 164, 165 ustawy konkursowej; wreszcie §§ 15 i 16 w dodatku umieszczonej ustawy o organizacyi giełd. Reskr. minist. o urządzeniu publ. zakładów składowych stanowi w § 13 „jeżeli w razie zastawienia okazującego się z indosu (§ 12 b) wyrażone są w takowym także ilość i czas płatności pretensyi podstawą zastawu będącą, tudzież nazwisko, stan i miejsce zamieszkania wierzyciela, a to z podpisem dłużnika zastawiającego, w ówczas przysłuży posiadaczowi dowodu składowego prawo otrzymania zaspokojenia z zastawu na zasadzie art. 311 kod. h. i §§ 44 i 45 u. w. bez dalszego układu piśmiennego i bez pośrednictwa sądu.

Art. 312. Artykuły poprzedzające nie wzruszają szczególnych praw, jakie pod względem ustanawiania lub pozbywania zastawów, ustawy, rozporządzenia lub statutu publicznym zakładom zastawniczym, instytutom kredytowym lub bankom przysługują¹⁾.

Również artykuły poprzedzające nie wykluczają ważności ustanowienia lub pozbycia zastawów ruchomych pomiędzy kupcami z powodu należności wynikłych z czynności handlowych, jeżeli w takowym ustanowieniu lub pozbyciu zastawów ruchomych zachowane będą przepisy obowiązujące pod tym względem w poszczególnych Państwach.

¹⁾ Rozporz. minist. z 28. października 1863, N. 110 D. u. p. o wyjątkach z pod ustaw ogólnych służących zakładom kredytowym stanowi:

Art. I. Na podstawie obowiązujących ustaw urządzone i dozorowi administracyi państwa podlegające zakłady, które stósownie do celu statutem określonego trudnią się czynnościami kredytowymi (Creditgeschäfte), używają przywilejów określonych w artykułach następujących.

Art. II. Księgom tychże zakładów, o ile są prowadzone w myśl przepisów pierwszej księgi, tytułu czwartego ustawy handlowej, przysnaje się względem udowodnienia ich pretensyj wynikających z czynności statutom odpowiadających też moc dowodową, jaka przysługuje księgom kupców w sprawach handlowych.

Art. III. Też zakłady mają prawo korzystać — w celu zaspokojenia swych roszczeń, wynikłych z czynności statutem dozwol-

lonych ze zastawów ręcznych na zabezpieczenie tychże roszczeń ustanowionych — według wyboru swego z postępowania w art. 310 lub też z postępowania w art. 311 ustawy handlowej określonego, bez względu, czy roszczenia wynikły z czynności handlowych i czy służą im przeciw kupcom, i bez względu, czy nastąpiło umówienie się na piśmie co do ustanowienia prawa zastawu lub co do postępowania.

Uzyskana na podstawie art. 310 ustawy handlowej sprzedaż publiczna zastawu ruchomego ma być przewidziana podług przepisu § 47 ustawy wprowadzającej kodeks handlowy.

Tymże zakładom przyznaje się nadto względnie swych roszczeń wykonanie prawa retencji na rzeczach ruchomych i papierach wartościowych dłużnika, których dzierżenie nabyli na podstawie interesu według statutów dopuszczalnego, a to w myśl artykułów 313 do 316 ustawy handlowej nawet wówczas, jeżeli dłużnik nie jest kupcem i roszczenia nie wynikły z czynności handlowych.

Pierwéj nabyte prawa osób trzecich do tychże papierów wartościowych lub innych rzeczy ruchomych, które przez wspomniane zakłady na podstawie statutami dozwolonej czynności jako własność dłużnika przyjęte zostały, wtedy tylko mają pierwszeństwo przed prawami zakładu, jeżeli zakład już przy oddaniu takowych o tychże prawach wiedział, lub takowe oczywiście poznać mógł.

Dalsze artykuły tegoż rozporządzenia tu nie należą.

Art. 313. Kupcowi służy dla należności płaconych¹⁾, jakie ma u innego kupca, a to z obustronnych między nimi²⁾ zawartych czynności handlowych prawo zatrzymania³⁾ (jus retentionis) na wszelkich rzeczach ruchomych dłużnika i na jego papierach wartościowych⁴⁾, jakie z wola tego ostatniego w skutek czynności handlowych⁵⁾ w jego posiadanie przeszły, o ile takowe ma jeszcze w swoim dzierżeniu, lub niemi w inny sposób, mianowicie przez spisy towarowe, dowody ładunkowe lub składowe rozporządzić może⁶⁾.

Prawo to jednak nie ma miejsca, jeżeliby zatrzymanie przedmiotów było przeciwném poleceniu przez dłużnika przed oddaniem lub podczas takowego udzieleniu, lub przyjętemu przez wierzyciela zobowiązaniu, że z tymi przedmiotami w pewien oznaczony sposób postąpi.

¹⁾ Nie wymaga się, ażeby należności były płynne (liquid). O. T. N. w Lipsku z 4. czerwca 1873, X. 236. Już przyjęcie wekslu przez komitenta na komisanta ciągnięnego uzasadnia prawo tego ostatniego do retencji. O. z 10. marca 1865, I. 4374, I. 41.

²⁾ Cessyonaryusz zatem prawa retencji nie ma, jeżeli roszczenie pochodzi z czynności handlowej między cedentem

a dłużnikiem zawartej. Prawo retencji cedenta jako takie nie przechodzi na cessionariusza razem z ustaloną należnością. O. T. N. w Lipsku z 19. marca 1872, V. 304. Prawo z art. 312 ustąpieniem być nie może. O. T. N. w Lipsku z 7. czerwca 1873, X. 162.

Prawo retencji z weksłu może wykonać także żyrataryusz, gdyż tenże nie jest tylko cessionariuszem pierwszego wekslobiercy, lecz owszem przyjmuje się, że bezpośrednio z dłużnikiem wekslowym kontrakt zawarł, albowiem ten przez przyjęcie weksłu zobowiązał się bezpośrednio względem każdego prawnego posiadacza weksłu (art. 10, 33, 82 ust. weksl.). O. z 5. grudnia 1872, I. 12.152, III. 412.

3) Prawo retencji kupieckie jest wyjątkiem względem postanowienia § 471 ust. cyw.

Prawo retencji jest prawem rzeczowem, a skargi, które obok zapłaty pewnej sumy zawierają żądanie uznania także prawa retencji na przedmiotach w posiadaniu powoda będących, mogą być wyniesione albo przed sąd osobowy pozwanego, albo przed sąd, w którego obrebie przedmioty zatrzymane się znajdują. O. z 22. kwietnia 1874, I. 3459, III. 493.

4) Dłużnik musi zatem być właścicielem przedmiotów, na których prawo retencji ma być wykonanem. O. T. N. w Lipsku z 7. czerwca 1872, VI. 310.

Inaczej ma się według art. 306 ust. 5 rzecz z prawem zastawu komisarza, spedytora i przewoźnika. Pretensye (Schuldforderungen) nie są w ustawie dopuszczalnym przedmiotem prawa retencji. O. z 1. sierpnia 1867, I. 6059, II. 150.

5) Czynność handlowa, na podstawie której wierzyciel posiadanie rzeczy uzyskał, nie potrzebuje być obustronną czynnością handl. O. T. N. w L. z 28. maja 1872, VI. 197.

6) Wymaga się posiadania faktycznego (Sachbesitz).

Por. także O. z 15. lutego 1871, I. 1546, III. 311, i orzeczenie z 12. czerwca 1872, I. 2833, III. 381.

Art. 314. Omówione w poprzedzającym artykule prawo zatrzymania ma miejsce pod wymogami tamże wyrażonymi nawet z powodu należności niepłatnych:

1. jeżeli do majątku dłużnika konkurs otwarto, lub tenże tylko wypłaty swoje wstrzymał¹⁾;

2. jeżeli wykonano bezskutecznie egzekucją na majątku dłużnika, lub wyjednano przeciw niemu wykonanie aresztu osobistego z powodu niezapłacenia²⁾.

W takich razach nawet polecenie dłużnika lub przyjęte zobowiązanie postąpienia z przedmiotami w pewien oznaczony sposób nie przeszkadza prawu zatrzymania, jeżeli okoliczności pod 1 i 2 wskazane dopiero po³⁾ oddaniu przedmiotów lub po przyjęciu zobowiązania zaszyły, lub do wiadomości wierzyciela doszły.

1) Pozasądowe oświadczenie, że się jest nie wypłacalnym, nie jest jeszcze wstrzymaniem wypłat. O. z 6. grudnia 1872, l. 12.152, III. 412.

2) Egzekucyjny przymus osobisty uchylonym został ustawą z 4. maja 1868, N. 34 D. u. p.

3) Wykonanie prawa zatrzymania nie jest dopuszczalnym na przedmiotach, co do których dłużnikowi — z wiadomością wierzyciela — nie służy prawo rozporządzania, zwłaszcza, jeżeli wierzyciel w chwili otrzymania w posiadanie tychże przedmiotów o niewypłacalności dłużnika już wiedział. O. z 10. kwietnia 1874, l. 2532, III. 491.

Art. 315. Wierzyciel, któremu służy prawo zatrzymania stosownie do art. 313 lub 314, obowiązany jest o wykonaniu takowego dłużnika bezzwłocznie zaawiadomić¹⁾. Jeśli ten nie zabezpieczy go wcześniej w inny sposób, wolno mu²⁾ przed swój sąd właściwy zapoznać dłużnika o nakaz sprzedaży przedmiotów; może zaspokoić siebie z pieniędzy za sprzedaż otrzymanych przed innymi wierzycielami dłużnika. Prawa te służą także wierzycielowi przeciw masie konkursowej dłużnika³⁾.

1) Zaniechanie zawiadomienia nie pociąga za sobą utraty prawa retencji, tylko jedynie obowiązek wynagrodzenia wynikłej ztąd szkody. O. T. N. w Lipsku z 4. czerwca 1873 i 30. października 1874, XV. 306.

2) ale nie jest do tego obowiązany, (befugt, aber nicht verpflichtet); może i w inny sposób prawo retencji wykonać. O. T. N. w Lipsku z 4. czerwca 1873, X. 237.

3) Zobacz § 11 ustawy konkurs. i przypiski do art. 311. Zobucz także art. III. rozporządzenia w uwadze do art. 312 przytoczonego.

Art. 316. Prawa przyznane wierzycielowi w artykułach 313 do 315 nie mają miejsca, jeżeli strony szczególnie się na to zgodziły.

Oddział trzeci.

Zawieranie czynności handlowych.

Art. 317. Ważność umów w czynnościach handlowych nie zależy od ułożenia na piśmie lub innych formalności¹⁾.

Wyjątki od tego pravidła o tyle tylko mają miejsce, o ile zawarte są w niniejszym kodeksie²⁾.

¹⁾ § 884 ust. cyw. nie został co się tyczy czynności handlowych zmienionym lub zniesionym artykułem 317. O. z 28. czerwca 1865, l. 4958, I. 50.

Art. 317 ma zastosowanie także do czynności, które są czynnościami handlowymi tylko po stronie jednego z stron umawiających się. O. T. N. w Lipsku z 23. stycznia 1872, V. 17. Niezależność od formy odnosi się nie tylko do takich oświadczeń woli, z których bezpośrednio umowa wynika, lecz tyczy się także wszystkich aktów odnoszących się do przyjęcia do skutku (Zustandekommen) czynności handlowej, do jej skutków lub dopełnienia takowej. Tak np. dostatecznym jest ustne pełnomocnictwo do zawarcia czynności handlowej, nawet wtedy, jeżeliby czynność zawrzeć się mająca nie była handlową po stronie mocodawcy, lecz tylko po stronie drugiego kontrahenta, o ile nie wykluczono w pełnomocnictwie zawarcia czynności jako handlowej. O. T. N. w Lipsku z 19. września 1871 i 7. września 1872, VII. 57, tudzież z 5. stycznia 1875, XV. 331.

²⁾ Por. art. 174, 208, 310, 311 i t. d.

Art. 318. Jeśli propozycja do zawarcia czynności handlowej następuje między obecnymi¹⁾, oświadczenie się w tej mierze ma być zaraz²⁾ uczynionem, inaczej propozycja nie wiąże więcej proponującego³⁾.

¹⁾ Art. ten ma także wtedy zastosowanie, jeżeli strona nieobecna działa przez zastępcę obecnego. O. T. N. w Lipsku z 18. stycznia 1873, VIII. 398.

²⁾ Proponujący może jednak wyznaczyć termin do oświadczenia się, aż do którego upływu pozostaje w takim razie obowiązującym. O. T. N. w Lipsku z 16. września 1871, III. 116.

³⁾ Por. § 862 ust. cyw.

Art. 319. W razie propozycji zaszłej¹⁾ między nieobecnymi proponujący pozostaje obowiązany aż do chwili, kiedy się spodziewać może nadejścia odpowiedzi we właściwym porządku i w swoim czasie²⁾ wysłanej. W wyrachowaniu tej chwili wolno proponującemu polegać na przypuszczeniu, że jego propozycja na czas doszła.

Jeśli przyjęcie w swoim czasie wysłane³⁾ dopiero po tej chwili nadeszło, kontrakt nie istnieje, byleby proponujący w czasie pośrednim lub zaraz po nadejściu⁴⁾ przyjęcia doniósł o odstąpieniu z swjej strony.

¹⁾ Doniesienie kupca uczynione swemu przyjacielowi handlowemu, że ma pewne towary po pewnej cenie na składzie, nie jest

propozycja obowiązująca, jeżeli ilości towarów nie podano. O. z 26. marca 1868, I. 2111, II. 171.

2) „w swoim czasie“ (rechtzeitig) nie znaczy, że najbliższa okazyja (pocztowa) musi być użytą, odbierającemu propozycją należy owszem przyznać czas do zbadania takowej potrzebny. Czy odesłanie przyjęcia nastąpiło „w swoim czasie“ oceni sędzia w każdym przypadku według szczególnych okoliczności. O. T. N. w I. z 18. kwietnia 1874, XIII. 162.

3) Dowód, że przyjęcie zostało późno wysłane, ciąży na proponującym, który przeczy, że kontrakt przyszedł do skutku. O. z 11. maja 1871, I. 2038, III. 324.

4) „ohne Verzug“ znaczy najbliższą pocztą (odwrotną).

Art. 320. Jeżeli odwołanie propozycji doszło drugiej strony pierwój, niż propozycja lub jednocześnie z takową, propozycję uważa się za niebyłą.

Również i przyjęcie uważane będzie za niebyłe, jeżeli odwołanie jeszcze przed oświadczeniem przyjęcia lub równocześnie z témże doszło proponującego.

Art. 321. Jeżeli kontrakt w skutek układów między nieobecnyimi zawarty został, wówczas chwila, kiedy oświadczenie przyjęcia w celu przesłania oddaném zostało, uważa się za chwilę zawarcia kontraktu¹⁾.

1) Miejsce, z którego oświadczenie przyjęcia zostaje wysłaném, jest miejscem zawarcia umowy. O. T. N. w Lipsku z 25. stycznia 1872, VII. 11.

Art. 322. Przyjęcie pod warunkami lub z ograniczeniami znaczy tyle co odrzucenie propozycji połączone z nową propozycją¹⁾.

1) Por. § 869 u. o.

Art. 323. Jeżeli kupiec, który otrzymuje zlecenie¹⁾, pozostaje w stosunkach handlowych z dającym takowe, albo sam się mu do załatwienia takich zleceń nastreczył, obowiązany jest dać bezzwłocznie odpowiedź inaczéj milczenie jego znaczyć będzie tyle co podjęcie się zlecenia²⁾.

Nawet i wtedy, gdy się nie podejmuje zlecenia, obowiązany jest towary lub inne przedmioty, jeśli jakie zostały mu nadesłane przy zleceniu, na koszt dającego zlecenie tymczasowo od szkody zabezpieczyć, o ile co do takowego kosztu jest pokryty, i o ile to bez jego uszczerbku nastąpić może.

Sąd handlowy może na wniosek jego nakazać, aby rzeczy w składzie publicznym albo u trzeciego tak długo pozostały w zachowaniu, aż właściciel względem nich w inny sposób rozporządzi.

¹⁾ Przepis ten odnosi się tylko do właściwych zleceń (Aufträge, Mandate), nie do ofert lub zamówień towarów. — Leżące w przekazie (assignacji) polecenie zapłaty nie należy do owych zleceń, względem których adresat (przekazany) do bezzwłocznej odpowiedzi jest obowiązany. O. z 11. lutego 1869, I. 701, II. 215.

²⁾ Por. § 1003 ust. cyw.

Oddział czwarty.

Wykonanie czynności handlowych.

Art. 324. Wykonanie czynności handlowej nastąpić ma w miejscu, które w kontrakcie oznaczono, lub które według natury czynności lub zamiaru kontraktujących za miejsce wykonania uważane być winno¹⁾.

Jeżeli tych skazówek nie dostaje, obowiązany wykona czynność w miejscu, gdzie w czasie zawarcia kontraktu miał swój zakład handlowy, a w braku zakładu tam, gdzie wtedy mieszkał. Jeśli jednak ma być oddana rzecz oznaczona, która w czasie zawarcia kontraktu z wiedzą kontraktujących w inném się miejscu znajdowała, w ówczas nastąpi oddanie w témże miejscu.

¹⁾ Por. orzeczenia w uwadze do art. 219 podane.

Por. §§ 902, 905 i 1413 ustawy cywilnej. Zaniechanie sprzeciwienia się miejscu zapłaty w nadesłanej fakturze podanemu uważać należy za zgodzenie się na takowe i uzasadnia zatem właściwość sądu umowy (forum contractus). O. z 22. sierpnia 1865, I. 6964, II. 139. Wręcz przeciwnie orzekł Sąd najw. w orzeczeniu z 28. listopada 1872, I. 12, 156, III. 411.

Art. 325. Gdy chodzi o zapłaty pieniężne, z wyjątkiem atoli wypłaty papierów indossować się mogących lub na okaziciela opiewających, dłużnik obowiązany jest przesłać wierzycielowi zapłatę na własny koszt i własne niebezpieczeństwo na miejsce, gdzie ten ostatni w chwili powstania należitości miał zakład handlowy, a w braku takowego tam, gdzie wtedy mieszkał, chyba

że co innego wypływa bądź z kontraktu, bądź z natury czynności, bądź z zamiaru kontraktujących.

W skutek tego przepisu wszelako nie zmienia się miejsce, w którym dłużnik według ustawy zobowiązanie swoje wykonać winien (art. 324) ani co do właściwości sądu¹⁾, ani pod innym względem²⁾.

1) Właściwość sądu umowy (forum contractus § 43 normy juryisd.) tylko wtedy jest uzasadniona, jeżeli w umowie miejsce zapłaty wyraźnie oznaczono. Z nadesłania pieniędzy do miejsca zamieszkania wierzyciela nie wynika jeszcze, żeby to było umówionem i że to miejsce w umowie jako miejsce zapłaty oznaczono, bo dłużnik przesyłając wierzycielowi pieniądze czyni tylko zadosyć swemu zobowiązaniu z art. 325 ust. 1, co jednak według art. 325 u. 2 nie wpływa wcale na właściwość sądu. O. z 7. stycznia 1869, I. 11.212, II. 211.

Ustawą oznaczone miejsce dopełnienia umowy nie ma wpływu na uzasadnienie właściwości sądu umowy dla zobowiązanego. O. z 23. kwietnia 1868, I. 2873, II. 176.

2) W dwustronnie obowiązujących czynnościach handlowych, w których stoją naprzeciw siebie świadczenie i świadczenie wzajemne, miejsce dopełnienia umowy dla jednej z stron umawiających się może się różnić od miejsca dopełnienia dla strony drugiej, a nie można z miejsca dopełnienia umowy strony jednej w kontrakcie wyrażonego wnosić na miejsce dopełnienia strony drugiej. O. plenarne z 25. stycznia 1873, I. 1361, III. 420.

Oddanie pewnej sumy pieniężnej pocztą celem przestania adresatowi uchodzi — w razie jeżeli adresat przyjął list bez zastrzeżenia — za zapłatę odnośnej kwoty. O. z 20. maja 1875, I. 2851 w Ger.-Ztg. z r. 1875, N. 82. Por. rozp. minist. o przesyłaniu pieniędzy pocztą z 27. lipca 1850, N. 315 D. u. p.

Umówienie się, że zapłata ma nastąpić przez pobranie pocztowe (Nachnahme) nie uzasadnia właściwości sądu miejsca nadania. O. z 29. kwietnia 1874, I. 3991, III. 495. Por. również O. z 27. stycznia 1874, I. 767, III. 481.

Art. 326. Jeżeli czas dopełnienia zobowiązania nie jest w kontrakcie oznaczony, dopełnienie w każdym czasie żądane i uskutecznione być może, chyba że z względu na okoliczności lub zwyczaj handlowy inną zasadę przyjąć wypada¹⁾.

1) Por. § 904 ust. cyw.

Art. 327. Jeżeli według brzmienia umowy wykonanie ma nastąpić na wiosnę lub w jesieni, lub w podobnych porach czasu, rozstrzyga zwyczaj handlowy miejsca wykonania.

Jeżeli wykonanie nastąpić ma w środku miesiąca, w ówczes piętnasty dzień tegoż miesiąca uważa się za dzień wykonania.

Art. 328¹⁾. Jeżeli wykonanie zobowiązania nastąpić ma z upływem oznaczonego terminu po zawarciu kontraktu, czas wykonania przypada:

1. jeśli termin na dzień oznaczonym został, w ostatnim dniu tego terminu; przy obliczeniu czasu nie wlicza się dnia zawarcia kontraktu; jeśli termin oznaczonym został na ośm lub czternaście dni, rozumie się przez to całe ośm lub czternaście dni;

2. jeśli termin oznaczonym został na tygodnie, miesiące lub na przeciąg czasu kilka miesięcy obejmujący (rok, pół roku, kwartał), w tym dniu ostatniego tygodnia lub miesiąca, który swą nazwą lub liczbą odpowiada dniowi zawarcia kontraktu; jeśli takiego dnia w ostatnim miesiącu nie ma, wykonanie przypada w ostatnim dniu tego miesiąca.

Wyrażenie „połowa miesiąca“ znaczy tyle, co piętnaście dni. Jeżeli termin wykonania oznaczonym został na jeden lub więcej całych miesięcy i na pół miesiąca, należy te piętnaście dni liczyć na ostatku.

Podług zasad powyższych obliczyć się ma termin nawet wtedy, jeżeli początek jego oznaczonym został nie po dniu zawarcia kontraktu, lecz po inném porze czasu lub po inném zdarzeniu.

¹⁾ Por. art. 32 ustawy weksl. i następne.

Art. 329. Jeżeli wykonanie przypada na niedzielę lub święto powszechne, najbliższy dzień powszedni uważa się za dzień wykonania.

Art. 330. Jeżeli wykonanie nastąpić ma w przeciągu pewnego czasu, przed upływem takowego nastąpić powinno.

Jeśli ostatni dzień terminu przypada na niedzielę lub święto powszechne, wykonanie nastąpi najpóźniej w dniu powszednim bezpośrednio poprzedzającym¹⁾.

¹⁾ inaczéj stanowi ustawa wekslowa w art. 92.

Art. 331. Urządzeniom giełdowym zachowuje się możność zaprowadzenia zmian w obliczeniach czasu

(art. 328 do 330), o ile tyczą się terminów likwidacyjnych w czynnościach giełdowych¹⁾.

¹⁾ Zobacz § 10 ustawy o organizacyi giełd (w dodatku umieszczonej).

Art. 332. Uiszczenie powinno nastąpić i być przyjęte w dniu uiszczenia w zwykłej porze załatwiania czynności¹⁾.

¹⁾ Por. § 903 ust. cyw.

Art. 333. Jeżeli nastąpiło przedłużenie umówionego terminu do dopełnienia zobowiązania, w wątpliwości nowy termin zaczyna się w pierwszym dniu po upływie poprzedniego terminu.

Art. 334. We wszystkich przypadkach, gdzie dzień płatności został oznaczony, rozpoznać należy podług natury czynności i zamiaru stron umawiających się, czy takowy tylko na korzyść jednej z obu stron dołożony został.

I wtenczas, gdyby dłużnik stosownie do tego mocen był zapłacić przed dniem płatności, nie wolno mu odciągać dyskonta bez zezwolenia wierzyciela, jeśli go do tego nie upoważnia umowa lub zwyczaj handlowy.

Art. 335. Jeśli kontrakt nie zawiera bliższego oznaczenia jakości i dobroci towaru, obowiązany winien dostarczyć towaru handlowego¹⁾ w średnim gatunku i średniej dobroci.

¹⁾ „Handelsgut“.

Art. 336. W razie wątpliwości przyjmuje się, że się umówiono o miarę, wagę, stopę i gatunek monety, sposób obliczania czasu i odległości, przyjęte w miejscu wykonać się mającej umowy.

Jeżeli umówiony gatunek monety w miejscu zapłaty nie jest w obiegu, albo jest tylko walutą rachunkową, wtedy suma może być zapłaconą w monecie krajowej według kursu w czasie płatności, chyba że użyciem wyrazu „rzeczywisty“ lub podobnego dodatku wyraźnie zastrzeżono wypłatę w gatunku monety wymienionej w umowie¹⁾.

¹⁾ Por. art. 37 ust. weksl.

TYTUŁ DRUGI.

O k u p n i e.¹⁾

¹⁾ Kodeks handlowy nie zawiera żadnych postanowień co do pytania, pod jakimi warunkami kontrakt kupna przychodzi do skutku. Czy zatem w ogólności kontrakt kupna istnieje, rozstrzyga ją (o ile nie ma miejsca art. 338) ustawy krajowe. O. T. N w Lipsku z 12. maja 1871, II. 290.

Zobacz §§ 1053—1089 ustawy cywilnej.

Art. 337. Ofiarowanie na sprzedaż oczywiście do wielu osób wystósowane, zwłaszcza przy udzieleniu cenników, spisów składowych, prób lub wzorów, jakoteż ofiarowanie, w którym towar, cena lub ilość nie są dokładnie oznaczone, nie stanowi obowiązującej propozycji kupna.

Art. 338. Czynność handlową, której przedmiotem jest dostarczanie pewnej ilości rzeczy zamiennych za cenę oznaczoną, ocenić należy również podług przepisów o kupnie¹⁾.

¹⁾ Rozróżniamy kupno odręczne (Tageskauf) i kupno dostawne (Lieferungskauf) bez względu, czy sprzedający ma już towar, czy go dopiero nabywa, art. 271, l. 2.

Artykuł ten uchyla odmienne postanowienie prawa cywilnego pruskiego, (allgem. Landrecht, część I., tyt. II., §§ 981 do 987) dla prawa austriackiego nie ma znaczenia.

Art. 339. Kupno za obejrzeniem lub wypróbowaniem¹⁾ zawiera się pod warunkiem od woli kupującego zawisłym, iż kupujący towar obejrzy lub wypróbuje i za dobry uzna. Warunek ten w razie wątpliwości jest zawieszającym²⁾.

Dopokąd kupujący nie uznał dobroci, nie jest do kupna obowiązany. Sprzedawca przestaje być obowiązany, jeśli kupujący nie uznał dobroci aż do upływu terminu umówionego lub zwyczajem miejscowym ustalonego.

W braku umówionego lub zwyczajem miejscowym ustalonego terminu, sprzedawca może wezwać kupującego po upływie stósownego do okoliczności czasu, aby się

oświadczył; przestaje być obowiązany, jeśli kupujący nie zaraz po wezwaniu się oświadcza.

Jeżeli towar sprzedany za obejrzeniem lub wypróbowaniem został już oddany dla obejrzenia lub wypróbowania, natenczas milczenie kupującego aż do upływu terminu lub po wezwaniu znaczy tyle, co uznanie dobroci.

¹⁾ „Kauf auf Besicht oder auf Probe“. Por. §§ 1030 do 1082 ust. cyw.

²⁾ Zarzut zapozwanego o zapłatę kupca, że zachodzi tylko kupno za wypróbowaniem jest „zaprzeczeniem“, jeżeli zachodził według jego twierdzenia warunek zawieszający, „excepcya“ zaś, jeżeli warunek był rozwiązującym; w pierwszym razie zatem przedawca dowodzić ma, że kupno było bezwarunkowem, w drugim razie kupujący, że było warunkowem. O. T. N. w L. z 22. czerwca 1872, VII. 38. Por. także orzec. z 29. marca 1873, I. 12491, III., 316.

Art. 340. Kupno według próby lub wzoru zawartem jest bezwarunkowo¹⁾ ale pod obowiązkiem z strony sprzedawcy, aby towar odpowiadał próbie lub wzorowi²⁾.

¹⁾ Od kupna według próby (Kauf nach Probe) odróżnić należy kupno pod warunkiem, że towar odpowie próbie (unter der Bedingung der Probemässigkeit). Pierwsze jest kupnem bezwarunkowem, przy którym przedawca odpowiedzialnym jest za to, że towar odpowiada próbie; drugie jest kupnem warunkowem, którego istnienie zależy od tego, żeby towar próbie odpowiadał.

²⁾ Przy kupnie według próby przyjmujący towar ma udowodnić, że sprzeciwia się próbie. O. z 2. stycznia 1873, I. 12529, III. 414. Jeżeli kupujący towaru nie przyjął, przedawca obowiązany jest udowodnić, że towar próbie odpowiadał, chociażby nawet nie był powodem, lecz został pozwany o zwrot z góry zapłaconej ceny kupna. O. T. N. w L. z 28. czerwca 1872, VI. 327.

Art. 341. Kupno dla próby¹⁾ jest kupnem bezwarunkowem z dodaniem pobudki.

¹⁾ „Kauf zur Probe“.

Art. 342. Co do miejsca wykonania zobowiązania ze strony sprzedawcy i kupującego mają zastosowanie przepisy art. 324 ustępu 1.

O ile w tychże przepisach nie ma innego postanowienia, oddanie towaru nastąpi w miejscu, gdzie przedawca w czasie zawarcia umowy miał swój zakład handlowy, a w braku zakładu tam, gdzie mieszkał.

Wszelako, jeśli sprzedaną została rzecz oznaczona, która w czasie zawarcia kontraktu z wiedzą kontraktujących w inném się miejscu znajdowała, oddanie nastąpi w témże miejscu.

Cena kupna będzie zapłacona przy oddaniu¹⁾, o ile się to nie sprzeciwia naturze czynności, umowie, lub zwyczajowi handlowemu. Zresztą przepis art. 325 stósuje się również i do tej zapłaty.

¹⁾ Jeżeli kupujący nie płaci zaraz przy oddaniu, sprzedawca może mu odmówić oddania towaru. O. z 7. października 1869, l. 6561, III. 259.

Świadczenie następuje tu bowiem z ręki do ręki (Zug um Zug). Od ceny kupna za towar odebrany kupujący obowiązany jest — o ile się inaczej nie umówiono — płacić odsetki zwłoki, od dnia oddania mu towaru przez sprzedawcę. O. z 11. grudnia 1869, l. 8990, III. 268.

Jeżeli sprzedawca ma oddać towar w miejscu swego zakładu handlowego — co według art. 342 jest regułą — wystarcza do uzasadnienia skargi o zapłacenie ceny kupna dowód, że towar w właściwym porządku został odesłany, nie potrzeba zaś twierdzić ani dowodzić, że kupujący towar odebrał. O. T. N³ w Lipsku z 9. listopada 1870, I. 122.

Art. 343. Dopóki kupujący nie dopuszcza się zwłoki w odebraniu towaru¹⁾, sprzedawca winien przechować go z starannością porządnemu przemysłowcowi właściwą. — Jeśli kupujący staje się winnym zwłoki w odebraniu towaru — sprzedawca może złożyć towar w publicznym składzie, albo u trzeciego na koszt i niebezpieczeństwo kupującego. Może także za poprzednim zagrożeniem dać towar publicznie²⁾ sprzedać; jeżeli towar ma cenę giełdową lub targową, wolno za poprzednim zagrożeniem sprzedać towar za cenę bieżącą, nawet niepublicznie, a to przez stręczyciela handlowego, a w braku tego przez urzędnika upoważnionego do odbywania licytacji³⁾. Jeżeli towar narażonym jest na zepsucie się, a zwłoka niebezpieczną, nie potrzeba poprzedniego zagrożenia.

O wykonaniu sprzedaży winien sprzedawca zawiadomić kupującego, jeśli można zaraz; gdyby tego zaniedbał, będzie obowiązany do wynagrodzenia szkody.

¹⁾ Odebranie towaru (Empfangnahme) przypuszcza, że odbierający lub jego zastępca miał możność badania towaru i prze-

konania się, czy jest do przyjęcia (empfangbar). Odebranie, wzięcie towaru różni się od oddania, tradycyi takowego (Uebergabe). Zwłoka kupującego w odebraniu (mora accipiendi) jest możliwą, chociaż towar został już oddany. Pod względem zastosowalności art. 343 jest zatem obojętném, czy oddanie, tradycya towaru już nastąpiła, (przeciwnie artykuł 354 przypuszcza, że oddanie jeszcze nie nastąpiło). O. T. N. w L. z 14. listopada 1871, IV. 15.

2) „publicznie“ znaczy w drodze licytacji przez upoważnione do tego władze. Określona w art. 343 sprzedaż publiczna towaru, którego kupujący nie odbiera, ma być wykonaną bez pośrednictwa władz sądowych. O. z 24. marca 1874, I. 2810 i z 27. maja 1874, I. 4900, III. 489 i 499 (dawniej zapadło orzeczenie odmienne z 28. marca 1865, I. 2520, I. 43).

3) Jeżeli się przy sprzedaży nie zastosowano do przepisów art. 343, kupujący może nie uznać sprzedaży jako na swój rachunek skutecznioną. O. T. N. w L. z 1. listopada 1872, VII. 405. Sprzedaż skuteczną być może tak długo, jak długo zwłoka w odebraniu towaru trwa, a nie potrzeba jej uskutecznić zaraz po takowej. O. T. N. w L. z 15. lutego 1872, IX. 83.

Art. 344. Jeżeli towar ma być przesłany kupującemu z innego miejsca, a kupujący wcale nie wskazał sposobu przesyłki, przyjmuje się, że sprzedawca ma zlecenie zarządzić za kupującego, co wypada, a to z starannością porządnemu kupcowi właściwą, mianowicie przeznaczyć także osobę, któraby się zajęła przewozem towaru, lub takowy wykonała.

Art. 345. Po oddaniu towaru spedytorowi, przewoźnikowi, lub innéj osobie do przewiezienia przeznaczonej, niebezpieczeństwo, w jakieby towar popadł, spada na kupującego. Jeżeli jednak kupujący dał szczególne zlecenie co do sposobu przesyłki, a sprzedawca bez naglącego powodu od takowego odstąpił, wówczas ten ostatni odpowiada za wynikłą ztąd szkodę.

Niebezpieczeństwo, na jakie towar narażony jest w drodze, spada na sprzedawcę, jeżeli stósownie do umowy dostarczyć ma towaru w miejscu, do którego przewóz zdążyć tak, że to miejsce uważa się względem niego za miejsce wykonania umowy.

Jeśli sprzedawca wziął na siebie zapłacenie kosztów lub nakładów przesyłki, nie wynika ztąd jeszcze samo przez się, że miejsce, dokąd przewóz zdążyć, ma być uważane względem sprzedawcy za miejsce wykonania¹⁾.

Pomimo przepisów niniejszego artykułu, niebezpieczeństwo może jeszcze wcześniej spadać na kupującego, o ile by to miało miejsce według prawa cywilnego²⁾.

¹⁾ Zawarty w liście zamawiającym (Bestellbrief) dodatek „do stacyi X“ („frei X“) ma tylko to znaczenie, że sprzedawca towar do téj stacyi nadać ma, nie zaś, że towar w téj stacyi ma być oddanym, t. j., że ta stacya ma być miejscem wykonania umowy. O. z 20. maja 1874, I. 4958, III. 496.

²⁾ Por. § 1064, §§ 1048—1051, § 1311, i § 429 ustawy cyw.

Art. 346. Kupujący obowiązany jest do odebrania towaru, jeśli takowy posiada umówioną jakość, w braku zaś umowy, jeśli odpowiada wymogom ustawy (art. 335).

Odbiór powinien nastąpić zaraz, jeśli umowa, zwyczaj miejscowy lub okoliczności nie stoją temu na przeszkodzie.

Art. 347. Jeżeli towar z innego miejsca nadesłano¹⁾, kupujący rozpatrzy się w takowym bezzwłocznie po odstawie²⁾, o ile to jest możliwem według porządnego toku czynności, a, jeśli by się okazało, że towar nie jest odpowiedni umowie lub ustawie (art. 335)³⁾, natychmiast doniesie o tém sprzedawcy⁴⁾.

Gdyby tego zaniedbał⁵⁾, towar uważa się jako uznany za dobry⁶⁾, chyba że rozchodzi się o wady, których przy doraźnem przejrzeniu w porządnym toku czynności spostrzedz nie było można.

Jeśli takie wady wykryją się później, doniesienie nastąpi bezzwłocznie po odkryciu, w przeciwnym bowiem razie towar mimo tych wad, uważać się będzie jako za dobry uznany.

Przepis powyższy stosuje się także do sprzedaży za obejrzeniem lub wypróbowaniem, i do sprzedaży według próby, o ile rozchodzi się o takie wady nadesłanego towaru, których przy należytem obejrzeniu, lub takież wypróbowaniu spostrzedz nie było można⁷⁾.

¹⁾ Artykuł 347 przypuszcza, że towar z innego miejsca nadesłano. Odnosi się zatem tylko do interesów zamiejscowych (Distanzgeschäfte), a nie do interesów miejscowych (Platzgeschäfte). Do ostatnich nie stosuje się ani wprost, ani analogicznie, lecz należy je oceniać według prawa cywilnego. Z tego, że sprzedawca i kupujący mieszkają w tém samym miejscu, lub że miejsce

odesłania i miejsce odstawy jest też samo, jeszcze nie wynika istnienie interesu miejscowego; stanowczą jest jedynie okoliczność, czy towar w czasie wykonania umowy znajduje się już w miejscu, gdzie według umowy ma nastąpić jego odbiór przez kupującego, czy też ma dopiero być tam nadesłanym z innego miejsca.

Do istnienia interesu zamiejscowego potrzeba nadto, ażeby towar z innego miejsca nadchodzący kupującemu nadesłano tak, że tenże nie odbiera go wprost od sprzedawcy, lecz od przewoźnika lub spedytora. Jeżeli sprzedawca nadchodzący z innego miejsca towar w miejscu odstawy odbiera i kupującemu dostawia, istnieje interes miejscowy. Liczne orzeczenia T. N. w L. z 2. marca 1871, 25. listopada 1872, 13. czerwca 1874 i t. d. (XV. 174, XIII. 389) tudzież O. z 10. maja 1866, I. 3427, II. 138.

2) Towar winien zatem być kupującemu odstawionym. Odstawa jest to ten akt, który nadaje kupującemu możność faktycznego rozporządzania towarem i badania jego istoty; odstawa nie jest identyczną z tradycją. O. T. N. w L. z 18. czerwca 1872, VI. 4.

3) Artykuł 347 odnosi się tylko do wad w jakości, a nie do wad w ilości. O. T. N. w L. z 6. grudnia 1874, XV. 304. Przeciwnie orzekł T. N. w Wiedniu pod dniem 10. czerwca 1869, I. 2871, II. 234.

4) Proste doniesienie o wadliwości dostarczonego towaru nie wystarczy, należy podać zarazem spostrzeżone wady. O. T. N. w L. z 6. września 1874, XIV. 156, i O. z 6. stycznia 1872, I. 10.314, III. 347.

5) Rzecz kupującego jest wykazać w procesie, że warunkom art. 347 (bezwzględne zbadanie towaru i natychmiastowe zawiadomienie) zadosyć uczynił. O. T. N. w Lipsku z 18. listopada 1871, IV. 42. Przeciwnie orzekł T. N. w Wiedniu dnia 22. kwietnia 1872, I. 3386, III. 366.

6) Zaniesienie doniesienia art. 347 nakazanego pociąga za sobą ten skutek, że towar uważa się za przyjęty, chociażby ani co do jakości ani co do ilości umowie nie odpowiadał. O. z 13. maja 1868, I. 3434, II. 180.

Natychmiastowe przejrzanie towaru przy oddaniu uwalnia sprzedawcę tylko od odpowiedzialności za takie wady, które według właściwego toku czynności natychmiast poznane być mogły, nie zaś za takie — później spostrzeżone wady, których natychmiastowe spostrzeżenie nie było możliwem. O. z 7. grudnia 1871, I. 10.983, III. 346.

7) O prawach kupującego, który przepisowi art. 347 zadosyć uczynił, kodeks h. żadnych nie zawiera postanowień; o tym stanowi zatem zwyczaj handlowy, ewentualnie prawo cywilne. Według prawa powszechnego (*gemeines Recht*) kupujący ma wybór między skargą o unieważnienie kupna (*actio redhibitoria*) i skargą o zwrot nadwyżki (*actio quanti minoris*). Por. §§ 922 i n., § 932 i § 934 u. c.

Art. 348. Jeśli kupujący wzbrania się przyjąć towaru z innego miejsca nadesłanego¹⁾, obowiązany jest postarać się o tymczasowe przechowanie takowego²⁾.

Jeśli przy odstawie lub później okażą się wady, może¹⁾ się postarać, aby znawcy⁴⁾ stan towaru sprawdzili.

Przedawca ma również prawo⁵⁾ żądać takiegoż sprawdzenia, jeżeli kupujący doniósł mu, że towaru dla wad przyjąć się wzbrania.

Na żądanie strony interesowanej znawców mianuje sąd handlowy, a w braku tego sędzia miejscowy⁶⁾.

Znawcy objawią zdanie na piśmie lub wniosą je do protokołu.

Jeżeli towar jest narażony na zepsucie się, a zwłoka grozi niebezpieczeństwem⁷⁾, kupujący może postarać się o sprzedaż towaru przy dopełnieniu przepisów art. 343.

1) Por. uwagę 1 do poprzedniego artykułu. Ogłędziny sądowe w myśl art. 348 zarządzane być mogą tylko przy interesach zamiejscowych, nie zaś przy miejscowych. O. z 29. sierpnia 1872, l. 8910, III. 339.

2) Nie-przyjęcie towaru (die Zurdispositionstellung) nie jest oświadczeniem odstąpienia od umowy, lecz tylko oświadczeniem, że towar nie jest do przyjęcia (nicht empfangbar). Oświadczenie sprzedawcy, że się na nie-przyjęcie zgadza, uważać zatem należy za potwierdzenie nie należytego wykonania umowy i za obietnicę dostarczenia towaru umowie lub ustawie odpowiedniego. O. T. N. w L. z 27. paźdź. 1874, XV. 45.

3) „może“, kupujący nie ma zatem obowiązku sprawdzenia stanu towaru, którego przyjąć się wzbrania. O. T. N. w L. z 8. lutego 1872, V. 252.

4) Okoliczność, że towar nie posiadał umówionej jakości, tylko znawcami, nie zaś świadkami, udowodnioną być może. O. z 26. listopada 1867, l. 9546, II. 163 i z dnia 10. kwietnia 1872, l. 782, III. 362.

5) Okoliczność, że strona jedna prosiła już o przeprowadzenie ogłędzin w myśl art. 348, nie przeszkadza temu, by i drugiej stronie przeprowadzenia ogłędzin dozwolili. O. z 15. grudnia 1868, l. 12.250, II. 207. W procesie, który się z art. 348 wywiezuje, strona, która w przeprowadzeniu ogłędzin nie miała udziału, może żądać ponownego przesłuchania znawców. O. T. N. w L. z 16. grudnia 1872, VIII. 250.

6) Zobacz § 48 u. w. „Sędzią miejscowym“ jest także sędzia powiatowy.

7) Żadający sprzedaży w myśl art. 348 musi udowodnić, że towar narażony jest na zepsucie się i, że zwłoka grozi niebezpieczeństwem. O. z 23. sierpnia 1868, l. 6159, II. 186; wręcz przeciwnie O. z 19. marca 1872, l. 2846, III. 357.

Art. 349. Kupujący nie może zarzucać, że towar nie jest odpowiedni umowie lub ustawie, jeśli tę wadę

odkryto dopiero po upływie sześciu miesięcy od dostawienia kupującemu.

Skargi z powodu wad przeciw sprzedawcy ulegają przedawnieniu w sześciu miesiącach po dostawieniu kupującemu.

Zarzuty gasną, jeżeli przepisane w art. 347 natchmiastowe wysłanie doniesienia o wadzie nie nastąpiło w ciągu sześciu miesięcy po dostawieniu kupującemu. Jeśli doniesienie w tym sposobie nastąpiło, zarzuty pozostają w mocy.

Szczególne ustawy lub zwyczaje handlowe, które dla pewnych gatunków rzeczy krótszy zakreślają termin¹⁾, żadnej niniejszym zmianie nie ulegają.

Jeżeli odpowiedzialność sprzedawcy w umowie ograniczono do krótszego lub dłuższego terminu, umowy trzymać się należy²⁾.

¹⁾ Zobacz §§ 924, 925 i 933 ust. cyw.

²⁾ Art. 349 ma zastosowanie tylko do interesów zamieszkow. O. T. N. w L. z 21. i 24. czerwca 1873, X., 337 i 348. Por. także § 1502 u. c.

Art. 350. W razie oszustwa¹⁾ sprzedawca nie może się odwoływać do przepisów art. 347 i 349.

¹⁾ „Oszustwo“ scil. w rozumieniu ustawy karn. O. z 10. maja 1865, l. 3427, II. 183. Inaczej orzekł T. N. w L., który przyjmuje, że i dolus prawa cywilnego wystarcza. O. T. N. w L. z 9. marca i 29. listopada 1871, II. 102 i IV. 185.

Art. 351. O ile zwyczaj miejscowy lub szczególny układ nie stanowi inaczej, sprzedawca ponosi koszt oddania a mianowicie koszt przemierzenia i odważenia¹⁾, kupujący zaś koszt odbioru.

¹⁾ Por. ustawę z 19. czerwca 1866, N. 85 D. u. p. o urzędzeniu publicznych zakładów do ważenia i mierzenia.

Art. 352. Jeżeli należy obliczyć cenę kupna podług wagi towaru, wagę opakowania (tara) strąca się, o ile szczególny układ lub zwyczaj handlowy na miejscu oddania nie stanowi inaczej. Czy i w jakiej ilości tara według pewnej oznaczonej taryfy lub pewnego stosunku zamiast dokładnego odważenia ma być strącona, tudzież czy i ile jako dobrą wagę na korzyść kupującego policzyć

należy, lub czy i ile żądać można jako wynagrodzenia za uszkodzone lub niezdolne do użycia części (refactie), rozstrzyga umowa lub zwyczaj handlowy na miejscu oddania istniejący.

Art. 353. Jeżeli kontrakt stanowi, że cena kupna będzie cena targowa lub giełdowa, w wątpliwości rozumieć należy przez to cenę bieżącą, ustanowioną w czasie i na miejscu wykonania umowy, albo na miejscu handlowém będącém skazówką dla tamtego gwoili istniejącym w tej mierze urządzeniom miejscowym, w braku zaś takiego ustanowienia ceny, lub w razie wykazania nieprawdziwości takowej, cenę średnią, jaka z porównania kontraktów kupna w czasie i w miejscu wykonania zawartych wypada.

Art. 354. Jeżeli kupujący dopuszcza się zwłoki¹⁾ w zapłaceniu ceny kupna, a towar nie jest jeszcze oddany²⁾, sprzedawcy wolno według wyboru albo żądać wykonania kontraktu i wynagrodzenia szkody tak opóźnioném wykonaniem zrzędzonej, albo zamiast żądać wykonania, sprzedać towar przy zastosowaniu się do przepisów art. 343³⁾ na rachunek kupującego⁴⁾ i domagać się zwrotu szkód, albo zrzucić się z kontraktu i uważać go za niebyły⁵⁾.

¹⁾ Jeżeli nie oznaczono pewnego terminu, przez którego nadejście kupujący już tём samém dopuszcza się zwłoki, potrzebném jest upomnienie się sprzedawcy, aby zwłoka kupującego istniała. O. T. N. w L. z 23. listopada 1872, VIII. 76.

²⁾ Przedawca nie może więcej z powodu zwłoki kupującego odstąpić od umowy, jeżeli oddał już towar wyznaczonemu przez kupującego spedytorowi. O. z 21. sierpnia 1873, I. 7209, III. 449.

³⁾ Zachowanie przepisów art. 343 sprzedawca ma udowodnić. O. T. N. w L. z 15. stycznia 1873, VIII. 377.

⁴⁾ Wykonanie sprzedaży na rachunek kupującego (Ausübung der Verkaufshilfe) jest obstawianiem przy wykonaniu umowy (nie żądaniem wynagrodzenia szkody z powodu niewykonania) z tą modyfikacją, że w miejsce wykonania umownego inny sposób wykonania wstępuje, a kupujący ponosi wynikłą ztąd szkodę. O. T. N. w L. z 7. marca 1873, IX. 118.

⁵⁾ Jeżeli sprzedawca (w przypadku art. 355 kupujący) jedno z powyższych praw wybrał i o tём stronie drugą zawiadomił, nie może więcej od wyboru odstąpić. O. T. N. w L. z 28. maja 1872, VI. 193. Por. także § 919 ust. cyw. i § 16 ustawy giełdowej.

Art. 355. Jeżeli sprzedawca dopuszcza się zwłoki¹⁾ w oddaniu towaru, kupującemu wolno według wyboru albo żądać wykonania umowy wraz z zwrotem szkody z powodu opóźnienia, albo zamiast wykonania domagać się wynagrodzenia szkody z powodu niewykonania²⁾, albo zrzucić się z kontraktu i uważać go za niebyły.

¹⁾ Jeżeli zapłata ma nastąpić przy oddaniu (Zug um Zug), obowiązek kupującego mieć cenę kupna w pogotowiu wtedy dopiero nastaje, jeżeli sprzedawca towar umowie odpowiedni na miejsce dostawy sprowadził i kupującemu ofiarował; kupujący nie jest zatem obowiązany z góry zapłatę ofiarować, ażeby spowodować zwłokę sprzedawcy. O. T. N. w Lipsku z 21. kwietnia 1874, XIII. 170.

²⁾ Przy towarach mających cenę targową lub giełdową, polega szkoda kupującemu wynagrodzić się mającą nawet przy czynnościach nie podpadających pod art. 357, stosownie do ustępu 3 tegoż art. 357 w różnicy między ceną kupna, a ceną targową lub giełdową w dniu skutecznie się winnego świadczenia, jednakowoż bez uszczerbku prawa kupującego dochodzenia szkody do wódnie większej. Dla obliczenia szkody stanowczą jest cena targowa tego dnia, w którym towar najpóźniej mógł być odstawionym, a względnie winien być przyjętym. Jeżeli dozwolono terminu dodatkowego, kupujący może wziąć za podstawę obliczenia cenę w ostatnim dniu terminu przedłużonego istniejącą, jeżeli do udzielenia tegoż terminu był obowiązany, lub istniał uzasadniony powód. O. T. N. w Lipsku z 22. stycznia 1873, 27. czerwca i 3. września 1874, 14. stycznia 1875, X. 170, XIV. 7 i 142, XV. 337. O. S. N. w Wiedniu z 25. stycznia 1871, I. 7318, III. 308. Por. także orzeczenie w uwadze do art. 285 podane.

Art. 356. Jeżeli jedna z stron umawiających się chce na zasadzie postanowień poprzednich artykułów zamiast wykonania umowy, domagać się zwrotu szkody z powodu niewykonania¹⁾, albo zrzucić się z kontraktu, winna o tém donieść stronie drugiej²⁾, a zarazem³⁾, jeśli się to nie sprzeciwia naturze czynności, dozwolić jej stosownego do okoliczności terminu dodatkowego⁴⁾ do wykonania umowy.

¹⁾ Artykuł ten nie ma zastosowania, jeżeli strona kontraktująca chce żądać tylko wynagrodzenia szkody z powodu opóźnionego wykonania umowy, wykonanie samo jednak przyjąć jest gotową. O. T. N. w Lipsku z 27. lutego 1872, V. 172.

²⁾ Doniesienie kupującego, że obstało przy wykonaniu umowy wtedy tylko jest potrzebnem, jeżeli ściśle wykonanie w terminie wyraźnie zostało umówionem. O. z 25. września 1873, I. 7694, III. 455.

³⁾ słówko „zarazem“ (dabei) nie ma tego znaczenia, że termin dodatkowy ma być dozwolonym w doniesieniu. O. T. N. w Lipsku z 11. listopada 1872, VIII. 16.

⁴⁾ Kontraktujący, który się z swęj strony zwłoki nie dopuszcza, nie jest obowiązany dozwolić drugiemu terminu dodatkowego bez tegoż żądania. O. plenarne T. N. w Lipsku z 6. marca 1873, VIII. 125. Odmienne orzekł S. N. w Wiedniu dnia 16. sierpnia 1869, I. 5521, II. 235 i dnia 6. czerwca 1872, I. 5209, III. 380.

Chociaż w doniesieniu terminu nie wyznaczono, dopuszczający się zwłoki może wykonać dodatkowo umowę w stósownym terminie. O. T. N. w Lipsku z 11. listopada 1872, VIII. 19.

Art. 357. Jeżeli się umówiono, że towar ma być dostarczony właśnie na sam czas ściśle oznaczony lub w oznaczonym ściśle terminie¹⁾, art. 356 nie ma zastosowania. Tak kupujący, jak i sprzedawca może według swego wyboru wykonywać prawa, jakie służą mu stósownie do art. 354 lub 355. Ten jednak, który chce nastawać na wykonanie, winien donieść o tém bezzwłocznie po upływie czasu lub terminu drugiemu kontraktującemu²⁾; jeśli tego zaniedba, nie może już potem nastawać na wykonanie.

Jeżeli sprzedawca zamiast wykonania zechce sprzedać na rachunek kupującego, który dopuszcza się zwłoki, powinien uskutecznić sprzedaż zaraz po upływie czasu lub terminu³⁾, jeśli towar ma cenę giełdową lub targową⁴⁾. Późniejszej sprzedaży nie uważa się za uskuteczniejszą na rachunek kupującego. Zagrożenia poprzedniego nie potrzeba, ale sprzedawca i w tym razie bezzwłocznie zawiadomi kupującego o nastąpionej sprzedaży.

Jeżeli kupujący zamiast wykonania żąda zwrotu szkody z powodu niewykonania, a towar ma cenę giełdową lub targową, w ówczas ilość szkody, jaką sprzedawca ma wynagrodzić, równa się różnicy między ceną kupna a ceną targową lub giełdową w czasie⁵⁾ i miejscu nastąpić winnej dostawy, atoli bez uszczerbku prawa kupującego dochodzenia szkody dowodnie większej⁶⁾.

¹⁾ Art. 357 odnosi się tylko do t. zw. interesów z terminem nieprzekraczalnym (Fixgeschäfte). Nie każdy interes, którego wykonanie w pewnym oznaczonym czasie lub terminie ma nastąpić, jest już interesem z terminem nieprzekraczalnym; art. 357 dotyczy się owszem tych tylko przypadków, w których umówiony czas wykonania umowy jest według zamiaru kontraktujących istotnym warunkiem interesu (essentiale negotii) tak, że świadczenie nie może być uskutecznione ani żądane wcześniej ani

później, jak tylko w czasie umówionym. Że taki był zamiar stron kontraktujących, musi być wyraźnie oświadczone przez użycie słów jak „dokładnie, ściśle, na sam czas“ (genau, präzis, fix, albo przez dodanie klauzuli kasatoryjnej) albo musi z okoliczności widocznie i niewątpliwie wynikać. O. T. N. w Lipsku z 4. czerwca i 16. października 1872, VI. 227, VII. 369. Por. orzeczenia sądu najw. w Wiedniu z 7. kwietnia 1870, I. 695, z 9. maja 1871, I. 512, z 7. listopada 1871, I. 4383 i z 15. grudnia 1874, I. 13.139, III. 284, 322, 338 i 521.

Przypadek art. 357 należy uważać za wyjątek (w stosunku do reguły art. 356); w wątpliwości zatem należy nie przyjmować przypadku art. 357. O. T. N. w Lipsku z 1. czerwca 1872, VI. 19.

2) Przepis art. 357, że sprzedawca, który chce domagać się wykonania, ma donieść o tém kupującemu bezzwłocznie po upływie terminu, odnosi się tak do terminu pierwotnego jak i do terminu odroczonego. O. z 14. października 1874, I. 40.250, III. 518. Art. 356 o obowiązku dozwoleń odroczenia terminu nie ma jednak zastosowania przy interesach z terminem nieprzekraczalnym.

3) Sprzedaż musi nastąpić w miejscu wykonania umowy. O. T. N. w Lipsku z 27. lutego 1872, V. 174.

4) Por. art. 353. Dowód, że urzędowe cenniki (amtliche Cours-Notirungen) nie są dokładne, jest dopuszczalnym. O. T. N. w Lipsku z 26. marca 1872, V. 331.

5) Przez kupującego dobrowolnie dozwolone odroczenie terminu ściśle oznaczonego nie pociąga za sobą — bez wyraźnego przyjęcia odroczenia ze strony sprzedawcy — tego skutku, że dla obliczenia należące się kupującemu różnicy kursu termin odroczonego jest stanowczym, lecz pozostaje w tej mierze stanowczym pierwotny termin dostawy. O. z 10. czerwca 1869, I. 3595, III. 253.

6) Zobacz § 16 ustawy giełdowej.

Art. 358. W przypadkach artykułu 357 każda z stron umawiających się ma prawo stwierdzić zwłokę strony drugiej na jej koszt dokumentem urzędowym (protestem).

Art. 359. Jeżeli w przypadkach art. 354, 355 i 357 okazuje się z okoliczności, mianowicie z natury kontraktu, z zamiaru stron kontraktujących, lub z jakości przedmiotu świadczenia, że wykonanie kontraktu z obu stron jest podzielne, odstąpienie jednej z stron umawiających się od umowy może nastąpić tylko co do tej części, której strona druga nie wykonała¹⁾.

¹⁾ Art. 359 przypuszcza, że kontraktujący częściowe wykonanie kontraktu przyjął. Obowiązku przyjęcia częściowego wykonania art. 359 nie wypowiada. Nawet jeżeli wykonanie jest podzielne, obowiązek taki istnieje tylko wtedy, jeżeli go przyjęto lub szczególnie względy prawne za tém przemawiają. O. T. N. w Lipsku z 10. lutego 1872, V. 107. Jeżeli kupujący żąda całkowitego wy-

konania, do czego w myśl art. 355 i 357 jest uprawnionym, nie potrzebuje płacić ceny kupna przed całkowitą dostawą, chociażby nawet umówiony termin zapłaty za świadczenia już wykonane był upłynął. O. T. N. w Lipsku z 25. stycznia 1873, VIII. 424.

Jeżeli umówiono się o dostarczenie towaru w kilku partjach, a kupujący dopuszcza się zwłoki w zapłaceniu ceny kupna mającej się zapłacić przy oddaniu każdej pojedynczej partyi, sprzedawca ma prawo odstąpienia od umowy, chociaż już część towaru została oddaną. O. z 10. grudnia 1873, I. 11.702, III. 472.

Zobacz także §§ 22 i 29 ustawy konkursowej.

TYTUŁ TRZECI.

O przedsiębiorstwie komisowém.

Art. 360. Komisantem jest, kto zawiera czynności handlowe w sposobie zarobkowania we własnym imieniu, lecz na rachunek dającego zlecenie (komitenta)¹⁾.

W skutek czynności, jakie komisant zawiera z trzecimi, on sam tylko praw nabywa i obowiązki zaciąga. Między komitentem a trzecimi nie wywiązują się ztąd prawa ani obowiązki.

Jeśli dający zlecenie wyraźnie zastrzega, że czynność na jego imię ma być zawartą, nie jest to komis kupiecki, lecz zwykłe zlecenie czynności handlowej²⁾.

¹⁾ Zlecający (komitent) nie potrzebuje być kupcem.

²⁾ Komis zawsze może być odwołanym, o ile się to nie sprzeciwia szczególnej umowie i dopokąd czynność zlecona nie jest jeszcze wykonaną. Por. §§ 1002 i n. ustawy cyw.

Art. 361. Komisant powinien wykonać czynność w interesie komitenta stósownie do zlecenia¹⁾, ze starannością porządnego kupca; udzieli komitentowi potrzebnych wiadomości, mianowicie po wykonaniu zlecenia natychmiast mu o tém doniesie; obowiązany jest zdać sprawę komitentowi z czynności i skutecznie względem niego świadczenie, jakie się mu z tej czynności należy.

¹⁾ Pierwszym i najgłówniejszym obowiązkiem komisanta jest trzymać się zlecenia i skazówek komitenta. Nie wolno mu w mnie-

manym interesie komitenta przekroczyć tegoż zakazu. Zasada ta wtedy tylko doznaje wyjątku, jeżeli komitent o położeniu rzeczy nie jest poinformowanym, a nie ma czasu zasięgnąć jego rozporządzeń. O. T. N. w Lipsku z 11. czerwca 1872, VI. 313.

Art. 362. Jeśli komisant nie działa stósownie do przyjętego zlecenia, winien komitentowi szkodę wynagrodzić; czynność taka nie wiąże komitenta.

Art. 363. Jeśli komisant sprzedał za cenę niższą od téj, jaką mu naznaczono, winien komitentowi wynagrodzić różnicę ceny, chybaby udowodnił, że sprzedaż po cenie naznaczonej nastąpić nie mogła, a uskutecznienie sprzedaży ochroniło komitenta od szkody¹⁾.

¹⁾ Ponieważ przepis ten jest wyjątkowy, przeto żądać należy od komisanta ścisłego na to dowodu. O. T. N. w Lipsku z 10. listopada 1871, IV. 1. Komisant nie może powołać się na art. 363, jeżeli sprzedał towar w własnym interesie, na zabezpieczenie swych praw. O. T. N. w Lipsku z 16. marca 1872, V. 293.

Art. 364. Jeśli komisant przekroczył naznaczoną cenę kupną¹⁾, komitent może odrzucić zakupno jako nie na swój rachunek uczynione, chyba że komisant donosząc o zakupnie oświadcza się zarazem²⁾ z gotowością pokrycia różnicy.

Komitent chcący odrzucić zakupno, jako nie na swój rachunek uczynione, winien to oświadczyć bezzwłocznie po doniesieniu mu o zakupnie³⁾, inaczej przekroczenie zlecenia uważać się będzie za potwierdzone.

¹⁾ Przepis niniejszy odnosi się tylko do przypadku przekroczenia naznaczonej ceny zakupna, nie ma zatem zastosowania do przekroczeń zlecenia pod innym względem, ani do przekroczenia polecenia sprzedaży.

²⁾ „zugleich mit der Einkaufs-Anzeige“ to znaczy w doniesieniu o wykonaniu względnie przekroczeniu zlecenia; późniejsze oświadczenie gotowości pokrycia różnicy nie wiąże komitenta.

³⁾ Przekroczenie zlecenia uważa się dopiero wtedy za potwierdzone, jeżeli komitent nie oświadcza, że odrzuca zakupno, bezzwłocznie po otrzymaniu wiadomości o przekroczeniu; (nie po nadejściu doniesienia do miejsca jego zamieszkania). O. z 13. maja 1869, I. 2262, II. 231.

Art. 365. Jeżeli towar nadesłany komisantowi znajduje się podczas odstawy w stanie widocznie uszko-

dzonym lub wadliwym, komisant winien zastrzedz poszukiwanie praw na przewoźniku lub szyprze, postarać się o dowód owego stanu¹⁾ i bezzwłocznie komitenta o tém zawiadomić. Gdyby tego zaniedbał, odpowiada za szkodę ztąd wynikłą.

Może się postarać o sprawdzenie stanu przez znawców²⁾ a, jeżeli rzecz narażona jest na zepsucie się, a zwłoka grozi niebezpieczeństwem, uskutecznić sprzedaż rzeczy przy zachowaniu przepisów art. 343.

¹⁾ Por. art. 407 i 408.

²⁾ Por. § 48 u. w.

Art. 366. Jeżeli w towarze następują zmiany zagrażające zbeczeniem tegoż, a nie ma czasu zasięgnąć rozporządzenia komitenta, albo komitent opóźnia się z nadesłaniem rozporządzenia, komisant może zarządzić sprzedaż towaru z zachowaniem przepisów art. 343.

Takież prawo służy komisantowi w wszystkich innych przypadkach, kiedy komitent chociaż do tego według zachodzących okoliczności obowiązany, nie daje rozporządzenia co do towaru.

Art. 367. Za utratę lub uszkodzenie towaru odpowiada komisant, dopóki takowy jest w jego zachowaniu, chyba udowodni, że utrata lub uszkodzenie jest skutkiem okoliczności, których staranność porządnego kupca odwrócić nie mogła.

Komisant wtedy tylko odpowiada za nieubezpieczenie towaru, jeżeli od komitenta otrzymał zlecenie ubezpieczenia.

Art. 368. Należitości wynikłych z czynności przez komisanta zawartej komitent poszukiwać może na dłużniku dopiero po ustąpieniu.

Wszelako należitości takowe, chociaż nie ustąpione¹⁾, uważa się za należitości komitenta w stosunkach między komitentem a komisantem lub jego wierzycielami²⁾.

¹⁾ Komitent może jednak żądać ustąpienia praw komisanta. O. T. N. w Lipsku z 28. marca 1873, IX. 233.

2) np. w razie konkursu. Przepis ten obowiązuje nawet wtedy, jeżeli komisant ręczy *del-credere*. O. T. N. w Lipsku z 28. czerwca 1872, VII. 23.

Art. 369. Komisant, który bez zezwolenia komitenta daje trzeciemu zaliczki lub udziela kredytu, czyni to na własne niebezpieczeństwo.

O ile jednak zwyczaj handlowy na miejscu czynności dozwala zawierzenia ceny kupna, o tyle i komisant w braku innego rozporządzenia ze strony komitenta jest do tego upoważniony.

Jeżeli komisant sprzedał na kredyt bez upoważnienia, a komitent nie potwierdza sprzedaży, komisant winien natychmiast jako dłużnik ceny kupna skutecznie komitentowi zapłacić. Jeśli komisant udowodni, że w razie sprzedaży za gotowiznę cena byłaby niższą, wówczas tę tylko cenę uiszcza, a jeśli takowa jest niższą od naznaczonej zleceniem, i tę różnicę stosownie do art. 363 wynagrodzi.

Art. 370. Komisant ręczy za zapłatę lub innego rodzaju wykonanie zobowiązania przez stronę z nim kontraktującą, jeśli ten obowiązek na siebie wziął lub taki jest zwyczaj handlowy w miejscu jego zakładu.

Komisant, który ręczy za swoją stronę kontraktującą, odpowiada bezpośrednio i osobiście komitentowi za należyte wykonanie umowy na terminie, o ile o takowe w ogólności na mocy kontraktu prawnie upominać się można.

Komisantowi ręczącemu za stronę z nim kontraktującą należy się za to wynagrodzenie (prowizya *del-credere*).

Art. 371. Komitent obowiązany jest zwrócić komisantowi wszystko, co tenże bądź w gotowiznę, bądź innym sposobem na wykonanie czynności potrzebną lub pożyteczną łożył¹⁾. Do takich nakładów należy także wynagrodzenie za użycie miejsca na skład, środków przewozowych komisanta i pracy jego ludzi.

Jeśli czynność przysłała do skutku²⁾, komisantowi należy się prowizya. Od czynności niedoszłych do skutku

nie można żądać prowizyi; komisant ma jednak prawo do prowizyi od wydania, jeśli taki jest zwyczaj miejscowy.

¹⁾ Dane komisantowi na pokrycie wydatków połączonych z wykonaniem zlecenia zabezpieczenie nie uważa się za zastaw ruchomy stósujący się do przepisów art. 310. O. z 20. sierpnia 1873, I. 6207, III. 448.

²⁾ Por. art. 82.

Art. 372. Jeżeli komisant załatwił czynność pod korzystniejszymi warunkami nad te, jakie komitent mu wskazał, korzyść należy się wyłącznie temu ostatniemu.

Tyczy się to zwłaszcza przypadku, jeżeli cena, za którą sprzedaje komisant, przewyższa najniższą cenę przez komitenta naznaczoną, albo gdy cena, za którą zakupuje, nie dochodzi najwyższej ceny przez komitenta naznaczonej.

Art. 373. Komisant, który się podjął kupienia weksłu, obowiązany jest w razie indosowania weksłu, indosować go jak zwykle, i bez zastrzeżenia.

Art. 374. Dopóki komisant ma jeszcze w swoim zachowaniu towar komisowy, lub w inny sposób nim rozporządzać może, mianowicie przez spisy towarowe, dowody ładunkowe lub składowe, dopóty służy mu na takowym towarze prawo zastawu¹⁾ dla wydatków na rzecz łożonych, dla prowizyi, dla zaliczek i pożyczek z powodu tej rzeczy udzielonych, dla weksli z powodu tejsze podpisanych lub zobowiązań w inny sposób zaciągniętych tudzież dla wszelkich należności z bieżącego rachunku czynności komisowych.

Komisant mocen jest na zaspokojenie swych wyżej wspomnianych roszczeń obrócić należności z komisu wynikłe i dotąd nie uiszczone a to z pierwszeństwem przed komitentem i jego wierzycielami.

¹⁾ Por. §§ 44 i 45 u. w., §§ 164 i 165 ustawy konkursowej i art. 411.

Art. 375. Jeśli komitent dopuszcza się zwłoki w wypełnieniu omówionych w powyższym artykule zobowiązań względem komisanta, ten ostatni ma prawo zaspokoić swą należność z towaru komisowego¹⁾ z zacho-

waniem przepisów art. 310²⁾); prawo to³⁾ służy mu także względem innych wierzycieli i masy konkursowej komitenta⁴⁾).

1) Komisant chcący na podstawie artykułów 374, 375 i 310 uzyskać zaspokojenie swęj należytości z towaru komisowego winien wykazać nie tylko, że ma należytość do komitenta, ale nadto, że takowa pochodzi z czynności komisowych i, że towar sprzedać się mający jest towarem komisowym. O. z 7. października 1873, l. 9967, III. 461.

2) Jeżeli przepisów art. 310 nie zachowano, mianowicie nie zasiągnięto zezwolenia Sądu, komitent może nie uznać sprzedaży jako na swój rachunek uczynionęj. O. T. N. w Lipsku z 16. marca 1872, V. 291.

3) Innych praw, prócz powyższych, komisant przeciw dopuszczającemu się zwłoki komitentowi nie ma, mianowicie nie może — o ile nie wystąpił sam jako strona kontraktująca (art. 376) — zrzucić się z kontraktu komisowego i odmówić z swęj strony wykonania. O. T. N. w Lipsku z 27. września 1873, XI. 9.

Komisant sprzedający towar sądownie na mocy art. 374 i 375 nie ma prawa do prowizyi za sprzedaż tego towaru umówionęj. O. z 19. grudnia 1866, l. 11.164, I. 106.

4) Por. §§ 44 i 45 u. w., §§ 164 i 165 ust. konk. i art. 411.

Art. 376. W komisie zakupna lub sprzedaży towarów, weksli i papierów wartościowych mających cenę targową lub giełdową¹⁾, mocen jest komisant, jeśli komitent inaczej nie rozporządził, sam jako sprzedawca dostarczyć towaru, który ma zakupić, albo jako kupujący zatrzymać dla siebie towar, którego sprzedaż mu poruczono²⁾. W takim przypadku ogranicza się obowiązek komisanta co do zdania sprawy z zawartęgo kupna lub uskutecznięj sprzedaży na wykazaniu, że cena policzona została według ceny giełdowęj lub targowęj, istniejącej w czasie wykonania zlecenia³⁾. Ma prawo do zwykłęj prowizyi i może policzyć sobie inne koszta zawyczaj z czynnościami komisowemi połączone⁴⁾.

Jeżeli komisant donosząc o wykonaniu zlecenia nie wymienia zarazem innęj osoby jako kupującęgo lub sprzedawcy, komitent ma prawo⁵⁾ trzymać się samego komisanta jako kupującęgo lub sprzedawcy.

1) W innych przypadkach art. 376 nie ma zastosowania.

2) Jeżeli komisant przyjął interes na siebie jako strona kontraktująca (Selbst-Contrahent), stosunek zlecenia ustaje o tyle, o ile obok nowo powstałego interesu kupna ostać się nie może. Skutki zwłoki mianowicie stósują się do przepisów art. 354 i nast. Komisant taki ma zatem prawo sprzedać rzecz na podstawie art.

354 i 343 bez upoważnienia sądowego, podczas gdy komisant, nie występujący jako strona kontraktująca, stosować się musi w myśl art. 375 do przepisu art. 310. O. T. N. w Lipsku z 28. maja 1872, VI. 182.

3) Komisant, któremu poruczono sprzedaż, nie może zatrzymać rzeczy po najniższej oznaczonej sobie cenie (limitum), jeżeli w czasie wykonania zlecenia (t. j. wystąpienia w charakterze kontraktującego) cena giełdowa lub targowa była wyższą. O. T. N. w Lipsku z 26. listopada 1872, VIII. 94.

4) Tu należy mianowicie stręczne (courtage).

5) nie „obowiązek“; komitent ma zatem wybór, t. j. może się czepiać komisanta lub trzeciego. Komisant, który donosząc o wykonaniu zlecenia nie wymienił zarazem kupującego lub sprzedawcy, nie ma już tym samym prawa wystąpić jako strona kontraktująca; staje się nią dopiero wtedy, jeżeli komitent oświadczył, że będzie się go trzymać jako strony kontraktującej (kupującego lub sprzedawcy). O. T. N. w Lipsku z 14. października 1871, III. 334.

Art. 377. Jeśli komitent zlecenie odwołuje, a to odwołanie dojdzie komisanta, zanim odesłał doniesienie o wykonaniu zlecenia¹⁾, komisant nie może więcej występować sam jako kupujący lub sprzedawca.

¹⁾ Por. art. 319 i 321. Komisant ma udowodnić, że w chwili nadejścia odwołania, zlecenie już było wykonanem, chociażby komitent występował jako powód na podstawie odwołania. O. T. N. w Lipsku z 16. marca 1872, V. 281.

Art. 378. Przepisy niniejszego tytułu mają i wtedy zastosowanie, gdy kupiec nie trudniący się zwykle przedsiębiorstwem komisowem zawiera pojedynczą czynność handlową w własnem imieniu lecz na rachunek dającego zlecenie.

TYTUŁ CZWARTY.

O s p e d y t o r s t w i e.

Art. 379. Spedytorem jest, kto w sposobie zarobkowania i we własnem imieniu, lecz na cudzy rachunek¹⁾ podejmuje się przysyłać towary przez przewoźników lub szyprów.

¹⁾ Wysyłający towar za pośrednictwem spedytora jest — w razie zaginięcia towaru — legitymowanym do żądania wynagrodzenia szkody od przewoźnika, jeżeli posiada odpowiadający list przewozowy. O. z 19. listopada 1873, I. 9329, III. 467.

Art. 380. Spedytor odpowiada za wszelką szkodę¹⁾, jaka wynika z zaniedbania właściwej porządnemu kupcowi staranności w odbiorze i zachowaniu towaru²⁾, w wyborze przewoźników³⁾, szyprow lub spedytorów pośrednich i w ogóle w wykonaniu wziętej na siebie przesyłki towaru. Spedytor udowodnić winien, że takiej staranności dołożył⁴⁾.

¹⁾ Zwyczaj handlowy, że spedytor odpowiada tylko za oświadczoną przez nadawcę wartość towaru (declarirte Werth) jest także stanowczym dla obliczenia szkody przezeń w myśl art. 380 wynagrodzić się mającej. O. z 16. lipca 1873, I. 6737, III. 444.

²⁾ Spedytor nie jest obowiązany przyjęty do przesłania towar, którego nie zaraz wysła, zabezpieczyć nawet bez zlecenia. O. z 18. września 1866, I. 7959, I. 95.

Siła wyższa — Vis major uwalnia spedytora od odpowiedzialności za utratę towaru spedycyjnego. O. z 4. marca 1874, I. 1814, III. 484.

³⁾ Spedytor odpowiada tylko za wybór przewoźnika (culpa in eligendo), lecz nie za winę przewoźnika i nie jest obowiązany dać temuż skazówki.

⁴⁾ Spedytor nie potrzebuje celem wykazania, że staranności porządnego kupca dołożył, udowodnić, że wybrany przewoźnik jest w stanie szkodę wynagrodzić (ersatzfähig); wystarczy udowodnić, że jest osobą, na której można polegać (verlässlich). O. z 16. sierpnia 1866, I. 5741, I. 89.

Art. 381. Spedytorowi należy się prowizya i zwrot wydatków i kosztów, w ogólności wszelkich koniecznych i pożytecznych nakładów w celu przesyłki poczynionych (art. 371).

Nie ma prawa liczyć sobie przewoźnego w wyższej ilości nad tę, o jaką się z przewoźnikiem lub szyprem umówił.

Art. 382. Spedytorowi służy prawo zastawu na towarze dla przewoźnego, prowizyi, wydatków, kosztów i nakładów, oraz dla zaliczek przesyłajacemu na towar udzielonych¹⁾, dopóki spedytor ma jeszcze takowy w swoim zachowaniu, albo może nim rozporządzać.

Może także poszukiwać tego prawa przeciw innym wierzycielom i przeciw masie konkursowej właściciela²⁾).

Jeżeli spedytor wyręcza się pośrednim spedytorem, ten ostatni wykona zarazem prawa swego poprzednika mianowicie tegoż prawo zastawu.

O ile należność poprzednika przez następcę przy odbiorze towaru zaspokojoną została, należność i prawo zastawu poprzednika przechodzą gwoili prawu na następcę. Toż samo tyczy się należności i prawa zastawu przewoźnika, jeżeli i o ile ten ostatni został zaspokojony przez spedytora pośredniego.

¹⁾ Przyznane spedytorowi prawo zastawu na towarze do przesłania oddanym rozciąga się tylko do kosztów i zaliczek na towar spedycyjny złożonych, nie do innych roszczeń. O. z 22. grudnia 1869, l. 11.562, III. 270.

W przypadku art. 314 służy spedytorowi prawo retencji na towarach do przesłania odebranych nawet dla takich należności do wysyłającego, które z dawniejszych stosunków wynikły. O. z 21. listopada 1866, l. 10.036, I. 103.

Spedytor obowiązany jest wydać należące do wysyłającego towary — mimo służącego mu prawa zatrzymania takowych —, jeżeli żądana należność do depozytu sądowego złożoną została. O. z 22. września 1870, l. 7143, III. 294.

²⁾ Zobacz §§ 44 i 45 u. w. i §§ 164 i 165 ust. konkurs. Służące spedytorowi na oddanym sobie do przesłania towarze prawo retencji, zastawu i sprzedaży z powodu przewoźnego, prowizyi itd. skuteczném jest — bez względu na to, do kogo własność towaru należy, — tak przeciw wysyłającemu, jak i przeciw adresatowi. O. z 30. stycznia 1866, l. 812, I. 64.

Art. 383. Jeżeli spedytor skutecznie przesyłkę przez przewoźników lub szyprów, ale za pomocą środków przewozowych, na własny rachunek najętych, może sobie liczyć zwykłe przewoźne wraz z prowizją i innymi kosztami.

Art. 384. Jeśli spedytor z przesyłającym lub odbiorcą zgodził się na pewną oznaczoną taryfę kosztów przewozu, natenczas, w braku umowy przeciwnej, odpowiada za przyjętych przez siebie spedytorów pośrednich i przewoźników. W takim przypadku wtedy tylko ma prawo do prowizyi, gdy jest układ, że takowa żądana być może obok oznaczonej taryfy kosztów przewozu.

Art. 385. Jeśli nie ma innego układu, spedytor może sam wykonać przewóz towarów.

Jeżeli z tego korzysta, ma zarazem prawa i obowiązki przewoźnika i może sobie liczyć zwykłe przevożne, przewoży i inne koszty, zazwyczaj z spedycyą połączone.

Art. 386. Skargi przeciw spedytorowi¹⁾ z powodu całkowitej utraty²⁾, ubytku, uszkodzenia lub spóźnionej odstawy towaru przedawniają się rokiem.

Termin ten zaczyna się co do skarg z powodu całkowitej utraty z upływem dnia, kiedy odstawa powinna była nastąpić; co do skarg z powodu ubytku, uszkodzenia lub spóźnienia odstawy, z upływem dnia, kiedy odstawa nastąpiła.

Tak samo i zarzuty z powodu utraty, ubytku, uszkodzenia lub spóźnionej odstawy towaru gasną, jeśli doniesienie o takowych szczegółach nie zostało wysłane do spedytora w ciągu terminu jednorocznego.

Przepisy niniejszego artykułu nie mają zastosowania w razie oszustwa³⁾ lub przeniewierzenia się z strony spedytora.

¹⁾ Skargi przeciw spedytorowi nie służą odbiorcy, jeżeli nie zawierał umowy z spedytorem bezpośrednio lub pośrednio. Udzielone w art. 405 odbiorcy prawo skargi przeciw przewoźnikowi nie ma zastosowania przeciw spedytorowi. O. T. N. w Lipsku z 17. marca 1874, XIII. 322.

²⁾ Towar jest zagubionym (verloren), jeżeli spedytör nie jest w stanie go doręczyć, bez względu na powód. Nawet przeniewierzenie się z strony spedytora jest utratą towaru w znaczeniu ustawy. Również uskuteczniiona w drodze publicznej licytacji sprzedaż towaru przez spedytora jest zupełną utratą towaru. O. T. N. w Lipsku z 11. listopada 1871 i 15. września 1874, IV. 14, i XV. 30.

³⁾ Por. uwagę do art. 350.

Art. 387. Zresztą ocenia się prawa i obowiązki spedytora, o ile niniejszy tytuł nie zawiera odnośnych postanowień, podług zasad tytułu poprzedniego; mianowicie stosują się przepisy w art. 365 do 367 co do komisantów podane także do spedytorów.

Art. 388. Jeśli kupiec nie trudniący się zwykle spedytorstwem, podejmuje się przesyłki towarów przez przewoźników lub szyprow we własnym imieniu, lecz na

cudzy rachunek, stósują się do czynności takowej przepisy tytułu niniejszego.

Art. 389. Przepisy niniejszego tytułu nie mają zastosowania do osób, które tylko pośredniczą w kontraktach przewozu między wysyłającym a przewoźnikiem lub szyprem (stręczyciele spedycyi, przewozu, okrętów).

TYTUŁ PIĄTY.

O przewoźnictwie.

Oddział pierwszy.

O przewoźnictwie w ogólności.

Art. 390. Przewoźnikiem jest, kto wykonywa¹⁾ w sposobie zarabkowania przewóz towarów na ziemi lub rzekach i wodach śródlądowych.

¹⁾ Do pojęcia przewoźnika nie wymaga się, ażeby wykonyjący przewóz zajął się nim sam (osobiście) lub wykonał go przez swych ludzi. O. T. N. w Lipsku z 22. lutego 1873, IX. 89.

Art. 391. List przewozowy służy za dowód umowy między przewoźnikiem a wysyłającym zawartéj¹⁾.

Przewoźnik może żądać wystawienia listu przewozowego.

¹⁾ Przeciwdowód jest dopuszczalnym. O. T. N. w Lipsku z 4. października 1872, VII. 216.

List przewozowy służy nie tylko za dowód umowy między przewoźnikiem a wysyłającym, lecz wykazuje nadto prawa służące przewoźnikowi przeciw odbiorcy towaru, jakoteż obowiązki przewoźnika względem odbiorcy. O. T. N. w Lipsku z 10. grudnia 1872, VIII. 197.

Art. 392. List przewozowy zawiera:

1. oznaczenie towaru podług jakości, ilości i znaków;

2. nazwisko i miejsce zamieszkania przewoźnika;
3. nazwisko wysyłającego;
4. nazwisko tego, komu towar ma być odstawiony;
5. miejsce odstawy;
6. układ co do przewoźnego;
7. miejsce i dzień wystawienia;
8. szczególne układy, jeśli takowe zaszyły między stronami co do innych jeszcze punktów, mianowicie co do czasu, w przeciągu którego przewóz ma nastąpić, oraz co do wynadgrożenia za spóźnioną odstawę.

Art. 393. Jeśli rzeczy przed odstawieniem ich odbiorcy podlegają czynności urzędów cłowych lub podatkowych, wysyłający zaopatrzy przewoźnika w potrzebne papiery przewodne. Odpowiada przewoźnikowi, o ile na nim nie ciąży вина, za wszelkie kary i straty, jakieby tenże poniósł z powodu nieprawdziwości lub niedokładności papierów przewodnych.

Art. 394. Jeżeli w umowie o przewóz nie ułożono się co do czasu, w przeciągu którego przewóz ma być uskuteczniiony, zwyczaj miejscowy oznacza, w jakim czasie przewoźnik winien się udać w podróż; jeśli nie ma zwyczaju miejscowego, ruszy w drogę w czasie stosownym do okoliczności zachodzącego przypadku.

Jeżeli wydarzenia przyrody lub inne przygody stają czasowo¹⁾ na przeszkodzie wyruszeniu w drogę lub dalszej podróży, wysyłający nie potrzebuje czekać usunięcia przeszkody, może owszem od kontraktu odstąpić, lecz obowiązany jest wynadgrodzić przewoźnikowi, o ile po jego stronie nie zachodzi вина, kosztu przygotowania do podróży, kosztu wyładowania i należytość za podróż już odbytą. O wysokości wynadgrożenia stanowi zwyczaj miejscowy, a w braku tego sędzia według swego uznania.

¹⁾ „zeitweilig“. O opóźnieniu mało znaczném ani o przeszkodzie trwałej kodeks handlowy nie stanowi, o takowych rozstrzyga jedynie prawo cywilne. Por. § 1447 u. cyw.

Art. 395. Przewoźnik odpowiada za szkodę wynikłą z utraty lub uszkodzenia towaru przewozowego od

chwili odbioru aż do odstawy, jeżeli nie dowiedzie, że utratę lub uszkodzenie przypisać należy sile wyższej (*vis major*)¹⁾, albo przyrodzonej własności towaru, mianowicie wewnętrznemu psuciu się, ulotnieniu, zwykłemu wyciekowi i t. p. lub wadliwemu zapakowaniu, które na zewnątrz nie było widoczne.

Za kosztowności, pieniądze i papiery wartościowe przewoźnik wtedy tylko odpowiada, jeżeli mu jakość lub wartość tychże przedmiotów podano.

¹⁾ Pytanie czy pewno zdarzenie uważać należy za „sile wyższą (*vis major*)“ należy ocenić według okoliczności szczególnego wypadku. *Vis major* nie uwalnia przewoźnika, jeżeli przez ostrożność mogła być odwrócona. O. z 18. stycznia 1870, I. 10,829, III. 273. Również nie może się przewoźnik powołać na wyższą siłę, jeżeli przez jego winę dostał się towar w to położenie, w którym wyższej sile uległ. O. T. N. w Ł. z 6. czerwca 1871, II. 357.

Art. 396. Jeżeli przewoźnik ma na zasadzie poprzedzającego artykułu wynagrodzić stratę lub uszkodzenie towaru, obliczenie szkody nastąpi jedynie na podstawie wartości, jaką towar ma pospolicie w handlu¹⁾.

W razie utraty zwrócona będzie pospolita wartość, jaką towar tego samego gatunku i tejże jakości miał w handlu na miejscu odstawy w czasie, kiedy towar odstawić należało, z czego atoli potrąca się cło i koszta przez utratę oszczędzone.

W razie uszkodzenia, wynagrodzić należy różnicę między wartością towaru w razie sprzedaży²⁾ w stanie uszkodzonym, a wartością pospolitą, jaką towar bez takowego uszkodzenia byłby miał w handlu na miejscu i w czasie odstawy, lecz za potrąceniem ceł i kosztów, jeśli jakie przez uszkodzenie oszczędzone zostały.

Jeśli towar nie ma wartości handlowej, obliczenie szkody nastąpi na podstawie zwyczajnej ceny³⁾ towaru.

Jeżeli się wykaże, że przewoźnik działał złośliwie⁴⁾, wówczas wynagrodzi całą szkodę⁵⁾.

¹⁾ „*der gemeine Handelswerth*“. Pospolita wartość w handlu ma być wynagrodzoną bez względu na to, czy interes poszkodowanego z powody utraty lub uszkodzenia jest większym lub mniejszym od tejże wartości; jest to zatem wyjątek od zasady art. 283.

²⁾ „*Verkaufswerth*“.

3) „gemeine Werth“. Por. §§ 305 i 306 ust. cyw.

4) „böslliche Handlungsweise“; pojęcie to obejmuje tak „dolus“ w właściwym znaczeniu (zamiar uszkodzenia) jak i „lurria“.

Sąd najwyższy orzekł, że „böslliche Handlungsweise“ w art. 396 i 427 kod. h. znaczy tyle, co „Beschädigung in böser Absicht“ w § 1294 u. c. O. z 28. października 1870, I. 4066, III. 297.

5) to znaczy według art. 283.

Art. 397. Przewoźnik odpowiada za szkodę wynikłą z niedostawienia w umówionym lub zwykłym czasie, chybaby udowodnił, że pomimo staranności porzadnemu przewoźnikowi właściwej nie mógł zapobiedz opóźnieniu.

Art. 398. Jeśli na przypadek spóźnionej odstawy zastrzeżono potrącenie pewnej ilości z przewoźnego lub utratę przewoźnego, albo jaką inną karę umowną, żądać można w zachodzącej wątpliwości oprócz tego wynagrodzenia szkody ilość zastrzeżoną przewyższającej, a przez opóźnioną odstawę zrządzonęj.

Art. 399. Jeżeli przewoźnik udowodni, że pomimo staranności porzadnemu przewoźnikowi właściwej nie mógł opóźnieniu zapobiedz, wówczas zastrzeżona utrata przewoźnego w całości lub w części ani kara umowna za opóźnioną odstawę nie może być żądana, chyba gdy się z kontraktu przeciwny zamiar okazuje.

Art. 400. Przewoźnik odpowiada za swoich ludzi i za inne osoby, których używa w wykonaniu wziętego na siebie przewozu¹⁾.

¹⁾ Por. §§ 960 i 1316 ust. cyw.

Art. 401. Jeżeli przewoźnik oddaje towar, którego przewozu się podjął, innemu przewoźnikowi celem wykonania przewozu w całości lub w części, odpowiada za niego i za następnych przewoźników, jeśli jacy byli, aż do odstawy.

Każdy przewoźnik po innym przewoźniku następujący przystępuje przez przyjęcie towaru z pierwotnym listem przewozowym do kontraktu o przewóz tymże listem objętego, zobowiązuje się samoistnie do wykonania przewozu podług osnowy listu przewozowego i odpowiada

także za poprzednich przewoźników co do przewozu przez nich już wykonanego¹⁾.

¹⁾ Jednostronne zmiany osnowy listu przewozowego uskutecznione przez późniejszego przewoźnika nie są w stanie ograniczyć zakresu zobowiązań względem wysyłającego i odbiorcy wynikającego z pierwotnej osnowy listu przewozowego. O. T. N. w L. z 17. paźdz. 1873, XI. 209. Przewoźnik następujący nie odpowiada za poprzedniego, jeżeli towar przewozowy przyjął — nie na podstawie pierwotnego, — lecz na podstawie nowego listu przewozowego. Obojętną jest rzeczą, że nowy list przewozowy na dawniejszy się powołuje, byleby to powołanie się odnosiło się jedynie do warunków przewozu i oznaczeń listu dawniejszego, a nie miało tego znaczenia, że stosunek przewozu pozostaje jednolity. O. T. N. w L. z 4. października 1872, VII. 218.

Art. 402. Przewoźnik dopóty słuchać ma zleceń wysyłającego co do zwrotu towaru lub wydania onego innemu niż w liście przewozowym wskazanemu odbiorcy, dopóki temu ostatniemu nie oddał listu przewozowego za przybyciem towaru na miejsce odstawy.

Jeśli to już nastąpiło, słuchać będzie tylko zleceń wymienionego odbiorcy, w przeciwnym razie jest mu za towar odpowiedzialnym¹⁾.

¹⁾ W razie kolidacji praw przyznanych w artykule niniejszym wysyłającemu (Verfolgungsrecht), a w art. 405 odbiorcy, stanowiącą jest chwila wyniesionej przez tego ostatniego w myśl art. 405 skargi, tak że do tej chwili, ale też tylko do niej przewoźnik winien dać pierwszeństwo zleceniom wysyłającego. O. T. N. w L. z 3. listopada 1871, III. 436. Przez oddanie adresatowi listu przewozowego prawo wysyłającego rozporządzania towarem ulega ograniczeniu jedynie na rzecz adresata, stosunek jednak między wysyłającym a przewoźnikiem się nie zmienia, tak że, jeżeli adresat nie korzysta z prawa żądania wydania sobie towaru, przewoźnik znów obowiązany jest postąpić z towarem stosownie do zleceń wysyłającego, a nie ma prawa zatrzymać takowego z tytułu retencji na zabezpieczenie roszczeń służących mu przeciw odbiorcy. O. T. N. w L. z 24. maja 1872, VI. 273. Kupujący (odbiorca) nie nabywa jeszcze własności towaru przewozowego przez otrzymanie awiza i faktury, lecz dopiero przez otrzymanie listu przewozowego. O. z 9. maja 1871, I. 14.836, III. 233.

Według rozp. minister. z 5. grudnia 1865, N. 130 D. u. p. są wszystkie urzędy cłowe w miejscach, gdzie się znajdują stacje kolei żelaznych upoważnione do porozumienia się z zakładami przewozowymi, aby towary w składach cłowych na imię upadłego złożone, których listów przewozowych jeszcze nie wykupiono, z wciągnięcia do masy upadłej (rozumie się adresata) wyłączono, i wysyłającemu do dowolnego rozrządzenia pozostawiono.

Art. 403. Przewoźnik obowiązany jest wydać przewozowy towar odbiorcy w liście przewozowym wymienionemu w miejscu odstawy.

Art. 404. Przed przybyciem towaru na miejsce odstawy wskazany w liście przewozowym odbiorca ma w stosunku do przewoźnika prawo przedsiębrać wszelkie ku zabezpieczeniu towaru potrzebne środki i dawać w tym celu przewoźnikowi stosowne zlecenia; wydania towaru przed przybyciem takowego na miejsce odstawy wtedy tylko może się domagać, jeżeli wysyłający przewoźnika do wydania upoważnił.

Art. 405. Za przybyciem przewoźnika na miejsce odstawy, odbiorca w liście przewozowym wskazany mocen jest za dopełnieniem zobowiązań z listu przewozowego wypływających, dochodzić przeciw przewoźnikowi we własnym imieniu praw z kontraktu przewozu wynikających, a to bez względu na to, czy działa we własnym czy w cudzym interesie; ma zwłaszcza prawo zapoznać przewoźnika o oddanie listu przewozowego i wydanie towaru¹⁾, chyba że wysyłający dał przewoźnikowi przed wyniesieniem skargi w myśl art. 402 jeszcze dopuszczalne zlecenie przeciwnie.

¹⁾ Praw tych wykonywa odbiorca nie jako zastępca wysyłającego, lecz we własnym imieniu. Ma prawo do żądania wynagrodzenia szkody, którą on poniósł w skutek spóźnionej lub nienastąpnąj odstawy towaru (art. 397), bez względu na to czy i w jakim stopniu poniósł szkodę wysyłający. O. T. N. w L. z 9. stycznia 1872, IV. 359.

Art. 406. Przez przyjęcie towaru i listu przewozowego odbiorca staje się obowiązany do zapłacenia przewoźnikowi podług listu przewozowego.

Art. 407. Jeśli nie można wynaleść wskazanego odbiorcy towaru, albo jeśli się wywiązuje spór o przyjęcie lub o stan towaru, ten, komu na tém zależy, może się postarać o sprawdzenie stanu towaru przez znawców.

Znawców na żądanie tego, komu na tém zależy, mianuje sąd handlowy, a w braku tegoż sędzia miejscowy¹⁾.

Znawcy objawia swe zdanie na piśmie, lub wniosą je do protokołu.

Na żądanie strony interesowanej sąd może postanowić, że towar ma być złożony w składzie publicznym, albo u trzeciego i że sprzedany będzie publicznie w całości lub w odpowiedniej części dla zapłacenia przewozu i innych należności przewoźnika.

Względem żądania o mianowanie znawców lub o nakaz sądowy co do złożenia na składzie i sprzedania towaru strona przeciwna, jeśli jest na miejscu, będzie wysłuchana²⁾.

1) Por. art. 348 i § 48 u. w.

2) inaczej stanowi art. 310.

Art. 408. Przyjęcie towaru i zapłacenie przewoźnego¹⁾ gasi wszelkie roszczenia przeciw przewoźnikowi²⁾.

Tylko z powodu utraty lub uszkodzenia, które przy odstawie nie były na zewnątrz widoczne, można czepiać się przewoźnika nawet po przyjęciu i po zapłaceniu przewoźnego, jeśli sprawdzenia utraty lub uszkodzenia dopraszano się bezzwłocznie po ich dostrzeżeniu, i jest dowód, że utrata lub uszkodzenie nastąpiły w czasie między powzięciem a odstawą.

Postanowienia o przedawnieniu skarg i zarzutów przeciw spedytorowi z powodu utraty, uszkodzenia, lub spóźnionej odstawy towaru (art. 386) stosują się także do przewoźnika.

1) Rozumie się przez to jedynie zapłacenie przewoźnego po skończeniu przewozu, roszczenia zatem nie gasną przez przyjęcie opłaconego towaru przewozowego. O. T. N. w Lipsku z 22. maja 1874, XIII. 415.

2) Przepis ten ma zastosowanie tak w przypadku uszkodzenia, jak i w przypadku częściowej utraty (manco), lecz nie ma zastosowania w przypadku całkowitej utraty towaru, która ma miejsce, chociażby tylko jedna z przesyłek (colli) tym samym listem przewozowym przesłanych zaginęła. O. T. N. w Lipsku z 6. listopada 1874, XV. 141.

Do roszczeń przeciwko spedytorowi przepis ustępu 1 art. 408 nie ma zastosowania. Por. także orzeczenie z 10. lipca 1873, I. 6821, III. 443.

Art. 409. Przewoźnik ma prawo zastawu na towarze przewozowym dla wszelkich należności z kontraktu przewozu wynikłych, a mianowicie dla przewoźnego, mietrężnego¹⁾, jakoteż dla opłat cłowych i innych wydatków. To prawo zastawu trwa, dopóki towar może być zatrzymanym lub jest na składzie, trwa jeszcze i po odstawie, o ile przewoźnik popiera takowe sądownie w ciągu trzech dni²⁾ po odstawie, a towar się jeszcze znajduje u odbiorcy lub u trzeciego, który go za odbiorcę posiada.

Może na zaspokojenie siebie żądać sprzedaży towaru lub części onego (art. 407).

Prawo to służy mu również przeciw innym wierzytelom i masie konkursowej właściciela³⁾.

1) „Liegegelder“.

2) co do obliczenia takowych por. art. 328 l. 1.

3) Zobacz uwagi do art. 382. Por. § 46 u. w.

Art. 410. Jeżeli towar przechodzi przez ręce kilku przewoźników, ostatni ma ściągnąć przy odstawie, jeśli list przewozowy nie stanowi inaczej, również i należności poprzednich z listu przewozowego wypływające i wykonać ich prawa, zwłaszcza też prawo zastawu.

Przewoźnik poprzedni, który przez następnego został zaspokojony, przenosi na niego gwoili prawo swą należność i swe prawo zastawu.

Tak samo i należność spedytora wraz z prawem zastawu przechodzi na następnego spedytora i przewoźnika.

Prawo zastawu poprzedników istnieje tak długo, jak prawo zastawu ostatniego przewoźnika.

Art. 411. Jeśli na tym samym towarze istnieje dwa lub więcej praw zastawu powstałych stósownie do art. 374, 382 i 409, wówczas między prawami zastawu, które wynikły z przesyłki lub przewozu towaru, później powstałe ma pierwszeństwo przed pierwój powstałym; wszystkie te prawa zastawu mają pierwszeństwo przed prawem zastawu komisanta i przed prawem zastawu spedytora dla zaliczek; pomiędzy temi ostatnimi prawami zastawu

wcześniej powstałe ma pierwszeństwo przed później powstałym¹⁾).

¹⁾ Zobacz uwagi przy art. 382, tudzież § 40 ustawy konkursowej.

Według powyższego artykułu rozpadają się zatem prawa zastawu komisanta, spedytora i przewoźnika na dwie klasy: 1. obejmuje: prawa zastawu z przesyłki i przewozu (spedytora i przewoźnika), 2.: prawa zastawu komisanta, i spedytora z zaliczek. Klasa pierwsza ma pierwszeństwo przed drugą; w pierwszej jednak — wbrew zasadzie *prior tempore potior jure* — późniejsze prawo zastawu ma pierwszeństwo przed wcześniejszym, w drugiej zasada podana wyjątku nie doznaje.

Art. 412. Jeżeli przewoźnik odstawia towar bez odebrania zapłaty i nie popiera sądownie prawa zastawu w ciągu trzech dni po odstawie, natenczas tak on jak i poprzedni przewoźnicy i spedytorowie tracą powet na poprzednikach. Roszczenie przeciw odbiorcy pozostaje w mocy.

Art. 413. Wysyłający i przewoźnik mogą się umówić, że ten ostatni wystawi pierwszemu dowód ładunkowy.

Dowód ładunkowy jest dokumentem, którym przewoźnik się zobowiązuje do wydania towaru.

Art. 414. Dowód ładunkowy zawiera¹⁾:

1. oznaczenie towarów naładowanych podług jakości, ilości i znaków;
2. nazwisko i miejsce zamieszkania przewoźnika;
3. nazwisko wysyłającego;
4. nazwisko tego, komu lub na czyje zlecenie towar ma być odstawiony. Przyjmuje się, że nim jest wysyłający, jeżeli dowód ładunkowy jedynie na zlecenie wystawiono;
5. miejsce odstawy;
6. układ co do przewoźnego;
7. miejsce i dzień wystawienia.

Dowód ładunkowy musi być podpisany przez przewoźnika.

Wysyłający wręczy przewoźnikowi na jego żądanie podpisany przez siebie równobrzmiący odpis dowodu ładunkowego.

¹⁾ Por. art. 392.

Art. 415. Dowód ładunkowy rozstrzyga co do stosunków prawnych między przewoźnikiem a odbiorcą towaru¹⁾; warunki kontraktu przewozu w nim nie zamieszczone nie mają skutku prawnego względem odbiorcy, chyba że dowód ładunkowy wyraźnie się do tych warunków odwołuje.

Stosunki prawne między przewoźnikiem i wysyłającym pozostają takie, jak je urchadza kontrakt przewozu

¹⁾ Por. art. 391.

Art. 416. Jeżeli przewoźnik wystawił dowód ładunkowy, może się tylko wtenczas stosować do późniejszych zleceń wysyłającego pod względem zwrotu lub wydania towaru innemu, niż dowodem ładunkowym wykazującemu się odbiorcy¹⁾, jeżeli mu zwrócony zostanie dowód ładunkowy. Jeśli działa wbrew temu przepisowi, odpowiada za towar prawnemu posiadaczowi dowodu ładunkowego.

¹⁾ Zobacz art. 402.

Art. 417. Legitymowanym do odbioru towaru jest ten, komu towar według dowodu ładunkowego ma być odstawiony, lub na kogo dowód ładunkowy, jeśli opiewa na zlecenie, przez indosacyą został przeniesiony.

Art. 418. Przewoźnik obowiązany jest do odstawienia towaru tylko za zwrotem dowodu ładunkowego, na którym odstawienie towaru poświadczono być winno.

Art. 419. Zresztą przepisy o prawach i obowiązkach przewoźnika i wtedy mają zastosowanie, gdy wystawiono dowód ładunkowy.

Art. 420. Jeżeli kupiec, którego zwykły handel nie rozciąga się do przewoźnictwa, podejmuje się w jakim szczególnym przypadku przewiezienia towaru na ziemi,

lub rzekach i wodach śródlądowych, przepisy niniejszego tytułu stosują się i do takiej czynności.

Art. 421. Przepisy niniejszego oddziału mają również zastosowanie do czynności przewozowych kolei żelaznych i do innych publicznych zakładów przewozowych.

Wszelako do zakładów pocztowych o tyle się tylko stosują, o ile się to nie sprzeciwia osobnym ustawom i rozporządzeniom dla tychże wydanym¹⁾.

Nadto do kolei żelaznych mają zastosowanie przepisy oddziału następującego.

¹⁾ Zobacz patent pocztowy z 5. listopada 1837, N. 240 z. u. s. i z 1. grudnia 1838, N. 312 z. u. s., dalej regulamin poczty wozowej z 12. czerwca 1838, N. 280 z. u. s. i regul. poczty listowej z 6. listopada 1838, N. 302 z. u. s. tudzież rozp. min. z 29. października 1872, N. 154 D. u. p. a wreszcie umowę międzynarod. z 9. października 1874, l. 88 D. u. p. z r. 1875 zawierającą powszechny związek pocztowy.

Oddział drugi.

O przewoźnictwie kolei żelaznych w szczególności.

Uzupełnienie postanowień niniejszego oddziału zawiera regulamin ruchu kolei żelaznych z 10. czerwca 1874, N. 75 D. u. p.

Art. 422. Kolej żelazna, otwarta dla publiczności celem przewożenia towarów, nie może odmawiać żądanego przewozu na swój przestrzeni, o ile:

1. towary same przez się lub na podstawie opakowania, według regulaminów¹⁾ a, jeśli tych nie dostaje, lub nie dają punktu oparcia, w miarę urządzeń kolei i sposobu używania tejże sposobne są do przewozu;

2. wysyłający poddaje się rozporządzeniom zarządu kolei żelaznej wydanym dla wszystkich co do przewoźnego, wydania towarów i co do innych warunków przewozu kolejom żelaznym do woli pozostawionych;

3. zwykle środki przewozowe kolei żelaznej wystarczają do wykonania przewozu.

Koleje żelazne nie są obowiązane przyjmować towarów do przewozu wcześniej, nim wysłanie tychże nastąpić będzie mogło.

Co do czasu wysłania żaden wysyłający nie będzie miał pierwszeństwa przed drugim, jeśli nie ma do tego przyczyny w urządzeniach kolei żelaznej, w stosunkach przewozowych lub w interesie publicznym.

Działania przepisom niniejszego artykułu przeciwnie uzasadniają prawo do żądania zwrotu zrzadzonej przez to szkody²⁾.

¹⁾ Interpunktacya niemieckiego kodeksu handlowego różni się w tym miejscu od interpunktacyi wydania austriackiego; według kodeksu niemieckiego należy bowiem czytać: towary, same przez się lub na podstawie opakowania według regulaminów, i t. d.

²⁾ Zobacz §§ 46—48, 55 i 61 powołanego regulaminu.

Art. 423. Koleje żelazne w art. 422 wskazane nie mogą już z góry na korzyść swą wyłączać lub ścieśniać przez umowy (przez regulamina lub umowę osobną) zastosowania zawartych w art. 395, 396, 397, 400, 401, 408 — przepisów o zobowiązaniu przewoźnika do zwrotu szkody, bądź to pod względem nastania, rozciągłości lub trwania tego obowiązku, bądź pod względem ciężaru dowodu, wyjąwszy, o ile tego pozwalają artykuły następujące¹⁾.

Postanowienia umowne temu przepisowi przeciwnie nie mają skutku prawnego.

¹⁾ Zobacz §§ 62—70 regulaminu.

Art. 424. Można zastrzedz:

1. co do towarów, które według umowy z wysyłającym w niekrytych wozach przewożone bywają:

że się nie odpowiada za szkodę wynikłą z niebezpieczeństwa z tym sposobem przewozu połączonego;

2. co do towarów, które według oświadczenia wysyłającego w liście przewozowym, nieopakowane lub

niedostatecznie opakowane oddane zostają, pomimo że z natury swój wymagają opakowania dla zabezpieczenia od utraty lub uszkodzenia podczas przewozu:

że się nie przyjmuje odpowiedzialności za szkodę wynikłą z niebezpieczeństwa połączonego z nieopakowaniem lub wadliwem opakowaniem;

3. co do towarów, których naładowaniem i wyładowaniem, stósownie do umowy z wysyłającym, tenże się sam zajmuje:

że się nie odpowiada za szkodę wynikłą z niebezpieczeństwa połączonego z naładowaniem i wyładowaniem, lub wadliwym ładunkiem;

4. co do towarów, które z natury swój szczególnie są narażone na niebezpieczeństwo utraty w całości lub w części, lub uszkodzenia, mianowicie złamania się, zardzewienia, wewnętrznego psucia się, nadzwyczajnego wycieku i t. p.:

że się nie odpowiada za szkodę z tego niebezpieczeństwa wynikłą;

5. co do zwierząt żyjących:

że się nie odpowiada za szkodę wynikłą z niebezpieczeństwa, jakim przewóz tym zwierzętom zagraża¹⁾;

6. co do towarów pod strażą przewożonych:

że się nie odpowiada za szkodę wynikłą z niebezpieczeństwa, któremu przydanie straży miało zapobiedz.

Jeżeli się zgodzono na jedno z zastrzeżeń w niniejszym artykule dozwolonych, przyjmuje się, iż zastrzeżono zarazem, że aż do dowodu przeciwnego ma miejsce domniemanie, iż nastąpiła szkoda wynikła istotnie z niebezpieczeństwa, którego na siebie nie wzięto, jeśli z takiego wynikać mogła.

Nie można się zasłaniać umówionem według tego artykułu uwolnieniem od odpowiedzialności, jeżeli się

okaże, iż szkoda wynikła z winy zarządu kolei żelaznej lub jego ludzi.

1) Zobacz §§ 40—45 regulaminu.

Art. 425. Co do pakunku podróznego można sobie wymówić:

1. że za zaginienie lub uszkodzenie pakunku podróznego, nie oddanego do przewozu, wtedy się tylko odpowiada, jeżeli się okaże wina zarządu lub jego ludzi. Można sobie wymówić toż samo co do przedmiotów znajdujących się w wozach podróжных;

2. że za zaginienie pakunku podróznego do przewozu oddanego wtedy się tylko odpowiada, jeżeli upomnienie się o pakunek nastąpi w pewnym oznaczonym terminie po upływie terminu do wydania.

Termin ten nie może być krótszy nad dni trzy¹⁾.

1) Zobacz §§ 24—33 regulaminu.

Art. 426. Co do towarów, które z natury swęj tracą zazwyczaj skutkiem przewozu na wadze lub miarze, można sobie wymówić, że nad wymiar normalny z góry w taryfie oznaczony nie odpowiada się za ubytek wagi lub miary. W razie, jeżeli się więcej sztuk razem przewozi, wymiar normalny obliczy się dla każdej sztuki z osobna, jeśli miara lub waga pojedynczych sztuk w liście przewozowym jest wyrażona, lub inaczej da się udowodnić.

Do podanego tu postanowienia nie można się odwoływać, jeżeli się z okoliczności przypadku okazuje, że ubytek nie wynikł z natury przedmiotu, lub że ustanowiony wymiar normalny nie odpowiada tejże naturze przedmiotu, lub innym okolicznościom przypadku.

Art. 427. Można sobie wymówić:

1. że wartość, mająca być wzięta za podstawę przy obliczeniu szkody według art. 396, nie będzie przechodzić ilości, którą w liście przewozowym, dowodzie ładunkowym lub pakunkowym podano jako wartość towaru, a w braku takiego podania, że nie będzie przechodzić z góry oznaczonego wymiaru normalnego;

2. że ilość wynadgródzenia szkody według art. 397 za opóźnienie odstawy należnego nie ma przenosić sumy, którą w liście przewozowym, dowodzie ładunkowym lub pakunkowym podano jako ocenę wczesnej dostawy¹⁾, a w braku takiego podania, że nie będzie przechodzić naprzód oznaczonego wymiaru normalnego, który może także polegać w utracie przewoźnego w całości lub w części.

W razie złośliwego działania²⁾ z strony zarządu kolei żelaznej lub jego ludzi, zastawianie się ograniczeniem odpowiedzialności do wymiaru normalnego lub podanej wartości towaru nie ma miejsca.

¹⁾ „Interesse der rechtzeitigen Lieferung“.

²⁾ Zobacz art. 396 i podane tam orzeczenia. Por. także orzeczenie z 13. września 1872, l. 4389, III. 391.

Art. 428. Można sobie wymówić, że po odebraniu towaru i zapłaceniu przewoźnego wszelkie roszczenia z powodu ubytku w towarze lub uszkodzenia tegoż nawet wtedy gasną, jeżeli takowych nie można było poznać przy wydaniu i takowe dopiero później się pokazały (art. 408 ustęp 2), jeżeli z roszczeniem nie zgłoszono się u zarządu kolei żelaznej w ciągu pewnego oznaczonego terminu po wydaniu.

Termin ten nie może być krótszy nad cztery tygodnie¹⁾.

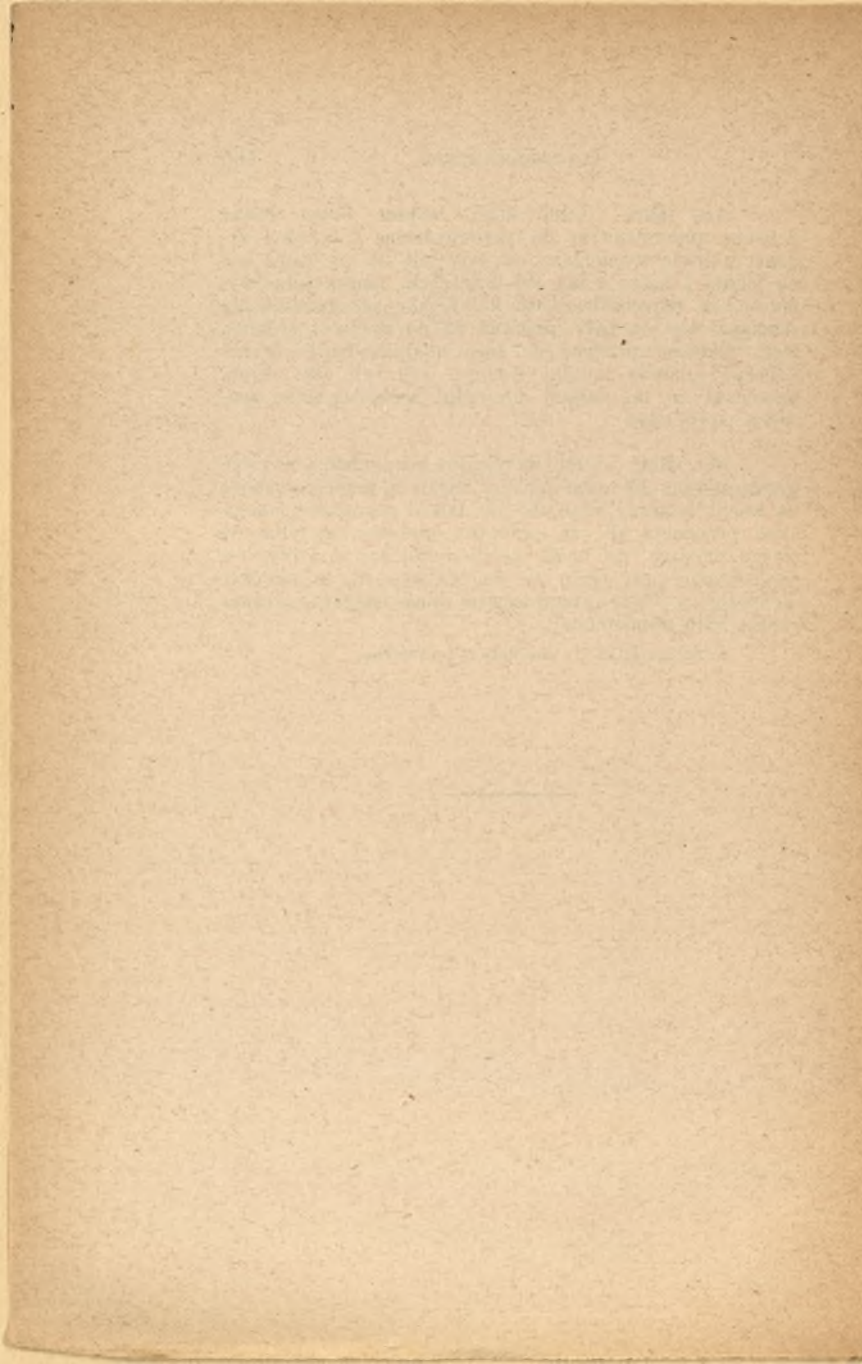
¹⁾ Zobacz §§ 62—70 regulaminu.

Art. 429. Jeżeli kolej żelazna przyjmuje towar z listem przewozowym, gwoili któremu przewóz ma być uskuteczniiony przez kilka kolei żelaznych z sobą się łączących, można się umówić, że nie wszystkie koleje żelazne, które powzięły towar z listem przewozowym, będą odpowiadać za cały przewóz jako przewoźnicy w ślad art. 401, lecz że tylko pierwsza kolej i ta, która na ostatku towar z listem przewozowym odebrała, za cały przewóz mają być odpowiedzialne z zachowaniem powetu kolejom żelaznym przeciw sobie; że przeciwnie jednej z pozostałych w środku leżących kolei żelaznych wtedy tylko jako przewoźnika czepiać się można, jeżeli się udowodni, że szkoda na jój torze się wydarzyła.

Art. 430. Jeżeli kolój żelazna bierze towar z listem przewozowym do przewiezienia, a miejsce wydania w liście wymienione nie leży ani na jój torze ani na jednej z kolei z nią się łączących, można sobie wymówić, że odpowiedzialność koleji jako przewoźnika nie rozciąga się na cały przewóz aż do miejsca wydania, lecz tylko na przewóz do tego miejsca, gdzie się ma kończyć przewóz koleją żelazną; jeśli taki jest układ, natenczas co do dalszej przesyłki zachodzą tylko obowiązki spedytora.

Art. 431. Jeżeli wysyłający rozporządza w liście przewozowym, że towar oddany będzie w jedném z miejsc na kolei żelaznej leżących, lub tamże pozostanie, natenczas przyjmuje się, że przewozu podjęto się tylko do owego miejsca na torze kolei leżącego, a kolój odpowiedzialną jest tylko aż do odstawy na to miejsce, chociażby w liście przewozowym inne miejsce przeznaczenia było wymienione¹⁾.

¹⁾ Zobacz §§ 62—70 powołanego regulaminu.

D O D A T E K.

I.

Ustawa

z dnia 17. grudnia 1862,

(Dziennik ustaw Państwa, zeszyt I., N. 1, wydany dnia 3. stycznia 1863), obowiązująca w wszystkich krajach reprezentowanych w Radzie Państwa, względem zaprowadzenia kodeksu handlowego.

Za zgodą obu Izb Mojej Rady Państwa postanowiłem i stanowią co następuje:

W uznaniu zalet, jakimi się odznacza kodeks handlowy, na polecenie Zgromadzenia Rzeszy Niemieckiej przez wyznaczoną w tym celu komisję wspólnie z Delegowanymi Rządu austriackiego ułożony, zważywszy, że takowy w pogranicznych Państwach Rzeszy Niemieckiej moc obowiązująca już otrzymał, a jak się spodziewać należy, i w innych także uzyska, zważywszy, że do podniesienia handlu z innymi krajami istotnie się przyczyni wspólne w tej mierze ustawodawstwo, a zarazem biorąc na uwagę właściwe Austrii stosunki zaprowadza się rzeczony kodeks handlowy w czterech pierwszych załączonych księgach ¹⁾ z wyłączeniem piątej prawo morskie za przedmiot mającej, w królestwach i krajach w napisie wyszczególnionych¹⁾ jako ustawę z dniem 1. lipca 1863 obowiązywać poczynającą a to pod następującymi bliższymi określeniami.

¹⁾ t. j. w krajach reprezentowanych w Radzie Państwa.

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Od dnia wyżej wspomnianego wszelkie ustawy i rozporządzenia, które się odnoszą do przedmiotów kodeksu handlowego, przestają obowiązywać, wyjąwszy, gdy niniejsza ustawa wprowadcza i nadal je w swęj mocy utrzymuje, albo kodeks handlowy do ustaw krajowych odsyła.

§ 2. Mianowicie przestają obowiązywać dawniejsze ordynacje merkantylne wekslowe i konkursowe, o ile szczególne ich przepisy dotychczas jeszcze obowiązują; pierwsza księga Codice di commercio w królestwie Lombardzko-Weneckiem, w Dalmacyi i Tyrolu południowym obowiązującego; przepisy kodeksu handlowego francuzkiego w mieście Krakowie i jego okręgu dotąd moc ustawy mającego; przepisy o utrzymywaniu protokołów handlowych, rozporządzeniami ministeryalnemi z dn. 12. sierpnia 1853, N. 166, z dn. 20. kwietnia 1854, N. 100, z dn. 13. kwietnia 1857, N. 79, z dn. 16. września 1857, N. 168 i z dn. 28. kwietnia 1860, N. 109 Dziennika ustaw Państwa ogłoszone; nakoniec przepisy rozporządzenia ministeryalnego z dn. 13. maja 1860, N. 123 Dziennika ustaw Państwa o zaprotokółowaniu firmy, o księgach handlowych i zarobkowych, o prokurze i właściwości sądów handlowych.

Mimo to wszakże przepisy §§ 10 do 14 w końcu wspomnianego rozporządzenia o należnościach odnoszących się do zaprotokółowania, żadnej nie ulegają zmianie¹⁾.

¹⁾ Przepisy w §§ 10 do 14 rozporządzenia ministeryalnego z d. 13. maja 1860, N. 123 D. u. p. zawarte, bliżej zostały określone przez ustawę z d. 13. grudnia 1862, N. 89 D. u. p. a mianowicie przez pozycją 43 lit. 1) taryfy do téj ustawy dołączonej — opiewającej następująco:

Podania o następujące wpisy w rejestr handlowy, przez trybunały handlowe utrzymywany, zaopatrzyć należy w stempel na 10 złr., jako to:

1. podania o wpis firmy, wpis zmiany firmy już wpisanej lub posiadaczy takowej.

Jeśli jednak przedsiębiorstwo wpisane odnośnie do chwili wpisu opłacać ma stałego podatku monarchicznego bez dodatków więcej nad 100 złr., wówczas bezpośrednio opłacić należy 10% od zwyczajki tegoż podatku, których wymiar uskutecznia urząd podatkowy;

2. o wpis kontraktu spółki;

3. o wpis już wpisanej firmy zakładu głównego, w rejestr handlowy tego sądu handlowego, w którego okręgu się znajduje zakład filialny.

Podania o następujące wpisy wymagają stempla na 5 złr., jako to:

4. o wpis prokury, a to od osoby każdego prokuranta;

5. o wpis likwidatorów;

6. o wpis praw majątkowych, ustanowionych w kontraktach małżeńskich na korzyść żony kupca.

Pomienione opłaty stemplowe dotyczą tylko pierwszego arkusza podania; każdy bowiem dalszy arkusz podlega opłacie stemplowej 50 krajc.

§ 3. Przepisy kodeksu handlowego nie dotyczą w niczem ustaw o nabywaniu, ograniczeniu i zniesieniu praw rzeczowych na dobrach nieruchomości.

Kodeks handlowy o tyle tylko wzrusza ustawy o stopie procentu i lichwie¹⁾, o ile zawiera szczególne przepisy, zmieniające niektóre owych ustaw rozporządzenia.

1) Ustawa z dn. 14. czerwca 1868, N. 62 D. u. p. znosząca wszystkie ustawy istniejące przeciw lichwie opiewa:

§ 1. Istniejące dotychczas ograniczenia ustawowe przy umawianiu stopy procentowej i wysokości kary umownej przy pożyczkach i należnościach kredytowanych, tracą moc obowiązującą.

§ 2. Jeżeli umówione zostały odsetki bez oznaczenia wysokości, lub jeżeli należą się z mocy ustawy, natenczas wynoszą sześć od sta rocznie.

§ 3. Odsetek od odsetek wolno żądać:

a) jeśli to wyraźnie umówiono,

b) jeśli o odsetki zapadłe wyniesiono skargę, od dnia doręczenia skargi.

O wysokości odsetek od odsetek stanowi przedewszystkiem umowa; jeżeli zaś w tym względzie nie umówiono, wówczas należą się odsetki ustawowe (§ 2).

§ 4. O terminie spłaty odsetek stanowi umowa. Jeżeli zaś o tém nie umówiono, wówczas odsetki winny być płacone przy zwrocie kapitału, lub corocznie, jeżeli umowa jest zawarta na lat kilka.

Odsetki wolno z góry i bez wszelkiego ograniczenia potrącić lub żądać takowych.

§ 5. Przy pożyczkach wolno się umawiać, iż zwróconą być ma większa suma lub ilość, lub że zwrócone być mają rzeczy lepszej jakości, niżeli były dane; jednakże to, co ma być oddanem, musi być tego samego rodzaju, jak to, co było danem.

§ 6. Wszelkie postanowienia prawa cywilnego i karnego, sprzeciwiające się powyższym przepisom, tracą moc obowiązującą, i tak w szczególności patent z d. 2. grudnia 1803, l. 640 zbioru ustaw sądowych; rozporządzenie z dn. 14. grudnia 1866, l. 160 D. u. p.; § 485 kodeksu karnego, tudzież §§ 993, 994, 995, 996, 997, 998, 1000 i 1196 kodeksu cywilnego.

Ustawa niniejsza nie narusza statutami zapewnionych praw zakładów kredytowych i kas oszczędności, przepisów kodeksu handlowego, tudzież patentu z d. 2. czerwca 1848, l. 1167 zbioru ustaw sądowych i Cesarskiego rozporządzenia z d. 7. lutego 1856, l. 21 D. u. p. o przymusowym kursie pieniędzy papierowych.

§ 7. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. lipca 1868; wszelako od dnia jej ogłoszenia nie wolno ani zarządzić śledztwa karnego ani takowego dalej prowadzić, ani też wymierzyć już kary wykonać.

Natomiast ustawa niniejsza nie ma żadnego wpływu na czynności prawne przed wniśnięciem jej w wykonanie zawarte lub na nabyte prawa osób trzecich, ani na sprawy konkursowe i ugodne w tymże czasie wiszące.

§ 4. Wolność prowadzenia handlu poddanym tureckim, na podstawie traktatów politycznych służąca, nie ulega zmianie w skutek kodeksu handlowego. Zresztą przepisy tegoż kodeksu oraz niniejszej ustawy i do nich stosowane będą.

§ 5. Ilekroć kodeks handlowy odsyła do ustaw krajowych w poszczególnych Państwach obowiązujących, rozumie się przez nie ustawy i rozporządzenia obowiązujące we wszystkich królestwach i krajach, lub w szczególnych, dla których niniejsza ustawa jest wydana.

Gdzie kodeks handlowy wspomina o niemieckiej ustawie wekslowej, rozumieć należy przez nią powszechną ustawę wekslową w Austrii ogłoszoną.

II. Przepisy szczególne.

I. O kupcach.

§ 6. Przepis art. 7 kodeksu handlowego stanowiący, że mężatka bez zezwolenia męża nie może być handlującą, ma zastosowanie w ten sposób, że brak zezwolenia mężowskiego na prośbę żony orzeczeniem sędziego zastąpiony być może, jeżeli dochodzenie urzędowe wykaże, że żona przez prowadzenie handlu nie narazi praw¹⁾ męża na niebezpieczeństwo.

¹⁾ majątkowych i osobowych (stanu).

§ 7. Przepisy kodeksu handlowego o firmach, księgach handlowych, prokurze i spółkach handlowych, stosują się, z wyjątkiem obnośców¹⁾, do wszystkich kupców, którzy od swego zarobkowania w stołecznym i rezydencyonalnym mieście Wiedniu przynajmniej . 50 zł. w. a. w dwumilowem okręgu Wiednia przynajmniej 30 „
w miejscach, gdzie ludność przenosi 50.000 dusz, przynajmniej 40 „
w miejscach, gdzie ludność przenosi 10.000 a nie dochodzi 50.000 dusz, przynajmniej 30 „
w miejscach, gdzie dochodzi lub nie dochodzi 10.000 dusz, przynajmniej . 20 „
stałych podatków monarchicznych bez dodatków rocznie opłacać winni, albowy od swego zarobkowania z uwagi na jego rozciągłość opłacać byli obowiązani, gdyby od takowych nie byli uwolnieni²⁾).

¹⁾ O handlu obnośnym stanowi:

Ustawa z d. 4. września 1852, N. 252 D. u. p.

§ 1. Handel towarami przez obnoszenie takowych z miejsca na miejsce i z domu do domu, bez stałego miejsca sprzedaży, nazywa się handlem obnośnym (Hausirhandel).

²⁾ Do przemysłowców, którzy według kod. handlowego nie mają być uważani za kupców lub nie są z nimi zrównani (art. 4, 5 k. h.) postanowienia kodeksu handl. o firmach, księgach handl., prokurze i spółkach handl. nie mają zastosowania, chociażby płacili określony w § 7 ust. wpr. podatek wyższy. W wątpliwości, czy przemysłowiec ma być uważany za kupca, rozstrzygają nie przepisy art. 10 kod. h. zastąpionego obecnie § 7 u. w., lecz postanowienia kod. h. o czynnościach handlowych, bo tylko trudnienie się niemi w sposobie zarobkowania nadaje przymiot kupca. Jeżeli zakresu i natury przedsiębiorstwa nie można zwłaszcza z uwagi na l. 1 i 5 art. 272 i ostatni ustęp art. 273 od razu poznać, sąd handlowy może udać się do izby handlowej i przemysłowej po potrzebne wyjaśnienie. Przez podatek w § 7 wzmiankowany rozumieć należy tak podatek zarobkowy, jak i dochodowy; jeżeli nie jest widoczną, o ile podatek dochodowy pochodzi z zarobku w przedsiębiorstwie handlowym, a wiadomość o tej okoliczności do ocenienia przypadku jest potrzebną, sądy mają się udać do władz podatkowych po bliższe wyjaśnienie. (Reskr. minist. sprawiedl. z 8. lutego 1864, l. 803).

Na podstawie powyższego reskryptu orzekł też Trybunał najwyższy w orzec. plenarném z dnia 26. kwietnia 1864, l. 2967, I. 22, że przemysłowiec jako taki, jeżeli przedsiębiorstwo jego po za zakres rzemiosła nie wychodzi, mimo płacenia wyższego podatku do zgłoszenia się z firmą celem jej zaprotokółowania obowiązującym nie jest.

Reskrytem minister. spr. z 24. maja 1871, l. 5785 nakazano urzędowi podatkowemu, ażeby nadsyłały sądowi handlowym miesięczne wykazy kupców w § 7 wymienionych t. j. placących wskazany tamże wyższy podatek.

§ 8. Jak dalece przedsiębiorstwa publiczne w rejestr handlowy wpisywane, a tém samém pod przepisy kodeksu handlowego o firmach, księgach handlowych i prokurze podciągane być mają, pozostawia się bliższemu oznaczeniu w drodze prostego rozporządzenia.

§ 9. Jeżeli firma kupca jest wpisana w rejestr handlowy, zmiany późniejsze w ilości podatku przezeń opłacać się winnego nie mają wpływu na zastosowanie przepisów kodeksu handlowego, w poprzedzającym paragrafie wspomnianych.

2. O rejestrze handlowym i umowach małżeńskich odnośnie do kupców i spółek handlowych.

§ 10. Wszelkie zgłoszenia w kodeksie handlowym przepisane dotyczące się utrzymywania rejestru handlo-

wego¹⁾), powinny być w sądzie handlowym albo osobiście wniesione do protokołu, albo podane w formie poświadczonej sądownie lub notaryalnie.

Pełnomocnicy mają się wykazać umocowaniem w taki sam sposób poświadczoném.

¹⁾ Por. poniżej umieszczone rozp. minister. o założeniu i utrzymywaniu rejestru handlowego.

§ 11. Ogłoszenie wpisów rejestru handlowego przez pisma publiczne uważa się za skuteczne, o ile kodeks handlowy nie stanowi inaczej, jeżeli jednorazowe umieszczenie w tychże pismach nastąpiło.

Wybór pism publicznych do takich ogłoszeń, z góry przeznaczyć się mających, należy do naczelnika politycznej władzy krajowej za zniesieniem się z sądem handlowym.

Wybór ten ogłosi sąd handlowy.

§ 12. Karami porządkowymi za niezachowanie przepisów o zgłoszeniach, lub za używanie firmy niewłaściwej (art. 26 kodeksu handlowego), przez sąd handlowy rozciągać się mającemi, będą kary pieniężne a to od 10 do 300 zł.

W razie niezastosowania się do przepisów o zgłoszeniach, kara pieniężna będzie rozciągnięta dopiero za poprzedniem wezwaniem o zadośćuczynienie takowym w czasie oznaczonym.

Zamiana kar pieniężnych na areszt nie ma miejsca.

Kary pieniężne wpływają do funduszu ubogich tego miejsca, gdzie sąd handlowy ma swoją siedzibę.

Kary porządkowe będą ściągane, chociażby się zbiegać miały z karami orzeczonymi przez władzę zarobkową za wykroczenie przeciw przepisom zarobkowym.

§ 13. Sądy w ogólności a władze pertraktacyjne i konkursowe w szczególności, następnie władze zarobkowe, notaryusze, oraz izby handlowe i zarobkowe, o ile w wykonywaniu swego urzędu powezmą wiadomość o wykroczeniach przeciw przepisom o zgłoszeniach, albo

o użyciu niewłaściwej firmy (art. 26 kodeksu handlowego), winni donieść o tém bezzwłocznie sądowi handlowemu.

§ 14. O otwarciu konkursu oraz o wytoczeniu lub uchyleniu postępowania ugodnego co do majątku kupca, spółki handlowej lub osoby, która ma udział w tej ostatniej jako spółnik osobiście odpowiedzialny, albo w spółce komandytowej jako komandytnik, sąd handlowy w rejestrze handlowym uczyni z urzędu zapisek, lecz nie będzie go osobno ogłaszać.

Jeśli rejestr handlowy, w którym się zapisek ma uczynić, nie jest utrzymywany w sądzie wydającym edykt o otwarciu konkursu lub o wytoczeniu postępowania ugodnego, wówczas sąd ten doniesie o tém bezzwłocznie sądowi handlowemu, który rejestr takowy utrzymuje celem uczynienia stosownego zapisku¹⁾.

¹⁾ Zobacz także § 204 ustawy konkursowej z dnia 25. grudnia 1868, N. 1 D. u. p. z 1869 r.

§ 15. Co do czynności urzędowych, które w myśl §§ 10, 11 i 12 niniejszej ustawy wprowadczą do zakresu sądu handlowego należą, i w wyższej instancji tylko władze sądowe są właściwe.

Władze te postępować będą według ustawy o postępowaniu sądowym w sprawach niespornych¹⁾.

¹⁾ Ustawa z 9. sierpnia 1854, l. 208 D. u. p.

§ 16. Jeżeli firma kupca jest wpisana w rejestr handlowy, prawa żonie jego przez umowy małżeńskie zapewnione nie mogą skutkować względem wierzycieli handlowych, jeśli nie zostały również wpisane w rejestr handlowy, bez względu czy umowy małżeńskie przed wpisaniem firmy, czy też dopiero po wpisaniu takowej zawarte zostały.

Prawa te skutkują względem rzeczonych wierzycieli dopiero od dnia, kiedy nastąpiło wpisanie umów małżeńskich w rejestr handlowy sądu handlowego, w którego obrebie zakład handlowy ma siedzibę.

Wpis takowy skutkuje przeciw osobom trzecim bez względu na to, czy o wpisie wiedziały lub nie.

W razie konkursu roszczenia wierzycieli handlowych męża, jeszcze przed dniem wpisu powstałe, mają

pierwszeństwo do całego jego majątku przed pomienionymi prawami żony¹⁾).

Przepisy tego paragrafu stósują się także do wszelkiej zmiany umów małżeńskich, czy takowa nastąpiła zgodnie, czy w skutek orzeczenia sędziego.

Przepisy powyższe stósują się i do spółników osobście odpowiedzialnych spółki handlowej wpisanej w rejestr handlowy.

¹⁾ Ustawa konkursowa z dnia 25. grudnia 1868, N. 1 D. u. p. z 1869 r. stanowi w § 50, co następuje:

§ 50. Prawo handlowe stanowi, o ile prawa żonie kupca z kontraktów małżeńskich służące mają być wpisane w rejestr handlowy, aby skutkowały względem wierzycieli handlowych męża.

Żona kupca, której kontrakty małżeńskie zostały wpisane w rejestr handlowy (§ 16 u. w.) obowiązana jest, z zapłaty na zasadzie tych kontraktów jej przypadającej, wynagrodzić wierzycielom handlowym wpis ten poprzedzającym zwyczaj, która bez uwzględnienia kontraktów małżeńskich byłaby im się dostała na zaspokojenie ich należności z masy konkursowej męża.

§ 17. W dowód osnowy, jako też zmiany umów małżeńskich przedstawić należy albo dokument notaryalnie lub sądownie poświadczony, albo wyrok prawomocny¹⁾).

Dokumenta stósowne winny być zachowane w sądzie handlowym w odpisach wierzytelnych.

W rejestr handlowy zaciągnie się tylko datę umów małżeńskich, imię i nazwisko, stan, mieszkanie małżonków i dzień wpisania.

Na tych szczegółach ograniczy się także i osnowa ogłoszenia.

Żona ma prawo żądać wpisania umów małżeńskich, i w tym celu zniewolić męża, aby je uwierzytelnił notaryalnie lub sądownie¹⁾, jeśli to jeszcze nie nastąpiło.

¹⁾ Obecnie do ważności umów małżeńskich wymaga się aktu notaryalnego (ustawa z 25. lipca 1871, N. 76 D. u. p.).

§ 18. Każdy ma prawo przeglądać dokumenta rejestru handlowego i żądać odpisu takowych, lub wydania na ich podstawie świadectw urzędowych.

3. O księgach handlowych.

§ 19. Księgi handlowe kupców, do których się stosuje prawidło w § 7 niniejszej ustawy wprowadzkiej podane, mają moc dowodu, w art. 34 kodeksu handlowego oznaczona nawet przeciw niekupcom, przeciw tym ostatnim atoli z tém ograniczeniem, że takowa moc dowodowa trwa tylko przez rok i sześć miesięcy od powstania należitości, która jest zapisana w księdze jako niezapłacona¹⁾.

¹⁾ Zgaśnienia mocy dowodowej ksiąg handlowych i przemysłowych nie ocenia się według ustaw o przedawnieniu praw materialnych, a zatem sędzia ma je uwzględnić z urzędu. O. z 25. sierpnia 1853, l. 7652, ks. orzeczeń N. 5.

§ 20. Księgi takich kupców, do których się nie stosuje zasada w § 7 niniejszej ustawy wprowadzkiej podana, mają moc dowodową w poprzedzającym § określonej przeciw każdemu przez rok i sześć miesięcy, byleby stosownie do wymogów artykułu 32, i w taki sposób utrzymywane były, iżby stan interesów kupca w zupełności poznać dawały.

§ 21. Co się tyczy ostrzeżenia (prenotacyi) należitości w księgach publicznych na dobrach nieruchomości na podstawie wypisów z ksiąg handlowych, takowe tylko w przeciągu roku i sześciu miesięcy według § 19 liczyć się mającego uzyskaném być może, a to nawet i w tych przypadkach, kiedy moc dowodowa ksiąg handlowych nie jest co do czasu ograniczoną¹⁾.

¹⁾ Przepis powyższy zmieniony został §em 36 ustawy hipotecznej z 25. lipca 1871, N. 96 D. u. p., która do zezwolenia prenotacyi oprócz wykazania należitości, wymaga wykazania tytułu do prawa zastawu. Na tej podstawie orzekł Trybunał najwyższy, iż nawet w przypadku powyższego § 21 prenotacya prawa zastawu na podstawie wyciągu z ksiąg handlowych wtedy tylko dozwolona być może, jeżeli wykazaniem zostanie także tytuł do prawa zastawu. O. z 29. października 1872, l. 11.121, N. 96 repert. orzeczeń, III. 400.

§ 22. Kodeks handlowy nie wzrusza przepisów ustaw o dowodności ksiąg handlowych w stosunkach

z innemi Państwa, o ile te przepisy opierają się na zasadzie wzajemności¹⁾.

Wszelkie inne przepisy dotyczące się utrzymywania ksiąg kupieckich, o ile się odnoszą do ich dowodności cywilnej, przestają obowiązywać.

Przepis ten odnosi się mianowicie do §§ 119 i 120 powszechnej, 188 i 189 galicyjskiej, 187 i 188 tyrolskiej, 178 i 179 włoskiej ordynacji sądowej oraz do rozporządzeń w celu uzupełnienia i wyjaśnienia tychże wydanych.

¹⁾ Zobacz § 190 galic. post. sąd. i dekret nadw. z 4. maja 1787, l. 676 z. u. s. tudzież pat. z 12. grudnia 1785, l. 502 z. u. s. uznające t. z. wzajemność materyalną (materielle Reciprocität) co do ksiąg handlowych obcokrajowców.

4. O prokurantach, pełnomocnikach i pomocnikach handlowych.

§ 23. W skutek upoważnienia podróżującym handlowym w artykule 49 kodeksu handlowego do odbioru zapłaty udzielonego, ustaje ograniczenie w tej mierze §em 10 rozporządzenia ministeryalnego z dnia 3. listopada 1852, N. 220 Dziennika ustaw Państwa objęte¹⁾.

¹⁾ § 10 tego rozporządzenia urządzającego stosunki t. zw. podróżujących handlowych (Handelsreisende) opiewa: nie wolno podróżującym handlowym zawierać interesów na własny rachunek, lub na rachunek kupców, fabrykantów i przemysłowców, którzy im nie udzielili pełnomocnictwa. Do ściągania pieniędzy (incasso) wtenczas tylko są upoważnieni; jeśli im to prawo wyraźnie w pełnomocnictwie zostało udzielonem.

Por. także art. 49. Artykuł ten odnosi się tylko do podróżujących handlowych, którzy są zarazem pełnomocnikami handlowymi pryncypała; powołane rozporządzenie zaś tyczy się każdego obcokrajowego podróżującego handlowego w ogólności i każdego krajowego podróżującego handl. nie będącego bezpośrednio w stosunku służbowym u producenta lub kupca, lecz trudniącego się pośrednictwem między producentem lub kupcem z jedną, a kupującym z drugiej strony.

§ 24. Służące pryncypałowi podług artykułów 56 i 59 kodeksu handlowego prawo domagania się od prokurantów, pełnomocników i pomocników handlowych, aby czynności przez nich, na własny rachunek usku-

tecznione, uważane były za zawarte na rachunek pryncypała, albo żądania zwrotu szkody, gaśnie po upływie trzech miesięcy, licząc od chwili, kiedy pryncypał dowiedział się o zawartej czynności.

§ 25. Przepisy względem służby pomocniczej zarobkujących w ustawach zarobkowych zawarte utrzymuje się w mocy obok kodeksu handlowego, o ile się do pomocników handlowych odnoszą, a w artykułach 59 do 65 kodeksu handlowego nie ma innego rozporządzenia.

5. O stręczycielach handlowych i ustawach giełdowych¹⁾.

¹⁾ Zobacz nową ustawę o stręczycielach (w tekście ustawy handlowej) i nową ustawę o organizacyi giełd (poniżej).

§ 26. Przez stręczycieli handlowych rozumie się tak stręczycieli towarów, jak i stręczycieli giełdowych, lecz nie agentów giełdy.

§ 27. Przepisy drugiego ustępu artykułu 72 kodeksu handlowego zastosowane będą z tym określeniem, że wpisy w dzienniku stręczycieli handlowych ma się uskuteczniać w języku, jakiego używanie w sądzie miejscowym jest dozwolone.

§ 28. W skutek przepisów kodeksu handlowego o stręczycielach handlowych i o czynnościach handlowych przestają obowiązywać następujące przepisy, a mianowicie:

1. Przepis litery e) § 112 powszechniej ordynacyi sądowej, litery e) § 180 ordynacyi sądowej galicyjskiej, liczba 5 § 179 ordynacyi sądowej tyrolskiej, liczba 5 § 170 ordynacyi sądowej włoskiej, co do dowodu przez księgi stręczycieli, tudzież odnoszące się do tego przedmiotu rozporządzenia dodatkowe;

2. przepisy ustaw o giełdzie pieniężnej wiedeńskiej z dnia 11. lipca 1854 r., N. 200 Dziennika ustaw Państwa, i o giełdzie towarowej oraz o stręczycielach towarów z dnia 26. lutego 1860 r. N. 58 Dziennika ustaw Państwa, o ile tyczą się przedmiotów przez kodeks handlowy urządzonych.

Przepis powyższy nie wzrusza zawartych w tych ustawach rozporządzeń o właściwości i urzędowaniu różjemczem izby giełdowej.

Oprócz tego utrzymuje się w swęj mocy i te przepisy, ty-
czące się stręczycieli handlowych, które nie przekraczają zachowanej
każdemu poszczególnemu Państwu (art. 84 kodeksu handlowego)
możności poczynienia stósownych zmian lub uzupełnień.

§ 29. Władza miejscowa do mianowania stręczycieli handlo-
wych powołana, może ich upoważnić w miejscach, w których się po-
trzeba okaże, do odbywania publicznych licytacji w celu sprzedaży
towarów i papierów handlowych, będących przedmiotem ich po-
średnictwa.

6. O spółkach handlowych.

A mianowicie:

A. Co do zbiegu wierzycieli.

§ 30. W razie otwarcia konkursu do majątku
spółki jawnej, komandytowej, lub komandytowej na
akcje, również i konkurs do osobistego majątku każdego
spólnika osobiście odpowiedzialnego, z urzędu będzie
otwarty.

Przeciwnie otwarcie konkursu do majątku takiego
spólnika nie pociąga za sobą otwarcia konkursu do
majątku spółki¹⁾.

¹⁾ Ustawa z d. 25. grudnia 1868, N. 1 D. u. p. stanowi,
co następuje:

§ 200. Otwarcie konkursu do majątku spółnika osobiście
odpowiedzialnego nie pociąga tém samém za sobą otwarcia kon-
kursu do majątku spółki.

W tym przypadku spółka, bez względu czy dalej istnieje lub
się w stanie likwidacyi znajduje, winna wydać masie upadłej spół-
nika, w drodze obliczenia się z zarządem masy, udział spółnika
w majątku spółki, po straceniu jego udziału w długach spółki.
Spółka nie jest obowiązana w tym celu wdawać się w konkurs
spólnika.

Takież obliczenie się nastąpi i wtedy, jeśli został otwarty
konkurs do majątku spółki.

§ 31. Jeżeli wierzyciel spółki niedoboru w jęj
konkursie okazującego się chce poszukiwać na osobistym
majątku spółnika osobiście odpowiedzialnego, wolno mu
w konkursie do majątku tegoż zgłosić całe roszczenie,
jakie ma do spółki¹⁾.

Wierzyciele osobiści spółnika w konkurs upadłego nie mogą występować jako wierzyciele w konkursie spółki.

¹⁾ Ustawa konkursowa z d. 25. grudnia 1868, N. 1 D. u. p.

§ 201. Wierzyciele spółki równocześnie zgłosić mogą całkowite roszczenia swoje w konkursie do majątku spółnika osobiście odpowiedzialnego.

O ile roszczenie w konkursie spółki za prawne uznane zostało, o tyle nie może już być zaprzeczone w konkursie spółników.

Przeciwnie zaś wierzyciele osobiści spółnika upadłego nie mogą występować jako wierzyciele w konkursie spółki.

B. Co do istniejących przepisów ustawy o stowarzyszeniach.

§ 32. Przepisy § 9 i 12 ustawy o stowarzyszeniach z dnia 26. listopada 1852 r., N. 253 Dziennika ustaw Państwa tracą moc swoją, o ile się tyczą spółki komandytowej na akcye i spółki akcyjnej, których przedsiębiorstwo stanowią czynności handlowe.

§ 33. O ile akcye lub udziały akcyjne w spółkach komandytowych na akcye wystawiane są na kwoty w walucie austriackiej, winny być wystawiane przynajmniej na kwotę 300 zł.

§ 34. Ustawa o stowarzyszeniach wskazuje władzę, której ma być uczynione doniesienie w art. 240 kodeksu handlowego wzmiankowane, tudzież władzę, która w myśl artykułu 242 rozwiązanie spółki postanawia.

§ 35. Ażali pojedyncze spółki akcyjne, mające na celu czynności handlowe, mogą w kontrakcie spółki postanowić:

1. zniżenie oznaczonej artykułem 222 kodeksu handlowego wysokości uiścić się winnych 40 od sta imienną kwoty akcyi na 25 od sta tejże kwoty, albo

2. przedłużenie terminu artykułem 239 kodeksu handlowego do złożenia bilansu oznaczonego aż do 12 miesięcy od upływu roku obrotowego, — rozstrzyganie

w tej mierze w każdym z osobna przypadku zachowuje się uznaniu władzy do udzielania zatwierdzenia rządowego powołanej, która na właściwą naturę przedsiębiorstwa wzgląd mieć będzie¹⁾.

¹⁾ Zobacz przypisek do art. 249.

C. Co do przepisów prawa cywilnego i postępowania.

§ 36. Odnosnie do przepisów o przedawnieniu, artykułem 149 kodeksu handlowego objętych, przez osoby pod opieką będące i osoby prawne, rozumie się zostających pod opieką lub kuratelą w znaczeniu rozdziału czwartego pierwszej części powszechnego kodeksu cywilnego, i korporacje w znaczeniu § 1472 tegoż kodeksu.

§ 37. Przez wyraz „areszt“ znajdujący się w artykule 119 kodeksu handlowego, rozumieć należy zapowiedzenie ruchomości dłużnika, o jakim jest mowa w przepisach o postępowaniu sporno-sądowem.

7. O czynnościach handlowych.

A. Co do orzecznictwa w sprawach handlowych.

§ 38. Orzecznictwu handlowemu podlegają:

1. Spory wywiązujące się z czynności handlowych w artykule 271 kodeksu handlowego przytoczonych, bez względu na osobisty przymiot spór wiodących, jeśli czynność jest handlową po stronie pozwanego.

2. Spory wynikłe z innych czynności handlowych w artykułach 272 i 273 kodeksu handlowego¹⁾ wymienionych, jeśli spółka handlowa²⁾, albo jeżeli kupiec, którego firma w rejestrze handlowym się znajduje³⁾, jest stroną pozwaną, bez względu czy czynność obustronnie, czy tylko po stronie jednego kontrahenta jest handlową⁴⁾.

¹⁾ Umowy o najem rzeczy ruchomych przez kupca zawarte są czynnościami handlowymi w myśl art. 273; skargi z takowych

umów nie należą zatem według § 1 ces. rozp. z 16. listopada 1858, N. 213 D. u. p. przed sąd powiatowy, lecz podlegają jurysdykcji handlowej. O. z 15. kwietnia 1869, l. 1538, III. 252. Przeciwnie orzekł Trybunał najwyższy w orzeczeniu z dnia 14. maja 1866, l. 4542, I. 76.

²⁾ Skarga przeciw spółnikowi jawnemu spółki zaprotokółowanej z czynności z nim zawartej nie podlega jurysdykcji handlowej. O. z 1. października 1872, l. 9258, III. 394. Spółki kolejowe nie mogą być zapożyczane w miejscach, gdzie mają stacje, lecz tylko w siedzibie dyrekcji, a to nawet w interesach przez stacje zawartych. O. z 19. sierpnia 1869, l. 9049, III. 257. Zobacz także §§ 26 i 58 n. j.

³⁾ Wskazane w art. 272 i 273 czynności handlowe nie podlegają jurysdykcji handlowej, jeżeli pozwany nie jest kupcem zaprotokółowanym. O. z 28. listopada 1871, l. 8586, III. 343. Zobacz także orzeczenia N. 410 i 471.

⁴⁾ Zobacz §§ 58 i 59 normy jurysd. poniżej przy § 43 u. w. podane, tudzież Orzeczenie na pełnem zebraniu zapadłe w dniu 4. listopada 1873, l. 9174, III. 464 i uwagi do art. 271—273.

§ 39. Oprócz tego jurysdykcya handlowa rozciąga się, bez względu na przymiot spór wiodących, do spraw handlowych niżej wymienionych, chociażby te nie były wynikły z czynności handlowych.

1. Do sporów wynikłych z pozbycia istniejącego handlu między kontraktującymi¹⁾; do sporów o prawo używania firmy między roszczącymi prawo; o bezprawne używanie firmy między poszkodowanymi a używającymi takowej bez upoważnienia; do sporów wynikłych z czynności właściwych stręczycielom handlowym, waźnikom, przemiercom i innym osobom dla odbywania i poświadczania podobnych czynności w handlu ustanowionym, między nimi z jedną, a interesowanymi z drugiej strony;

2. co do sporów wynikłych ze stosunków prawnych kupców z ich prokurentami, pełnomocnikami handlowymi i innemi osobami w ich handlu pomieszczonemi²⁾, a nie same czeladne posługi wykonywającemi, następnie do sporów wynikłych ze stosunku prawnego tych wszystkich osób do trzecich, względem których, działając w interesie handlowym swojego pryncypała, stały się odpowiedzialnemi (art. 55 i 59 kodeksu handlowego);

3. do sporów powstałych przez wzajemne stosunki prawne spółników handlowych jednych do drugich, dyrektorów i likwidatorów spółki jednych do drugich i do

spólników, spółników niejawnych do właściciela handlu, uczestników stowarzyszenia do pojedynczych czynności handlowych na spólny rachunek lub stowarzyszenia do prowadzenia handlu (art. 10 kodeksu handlowego) jednych do drugich, a mianowicie we wszystkich tych przypadkach tak podczas istnienia jak po rozwiązaniu spółki³⁾.

¹⁾ Skargi o zapłatę czynszu najmu za wydzierżawione za-protokółowane przedsiębiorstwo handlowe podlegają jurysdykcji handlowej. O. z 27. kwietnia 1870, I. 5028, III. 286.

²⁾ Spory między kupcem i służącymi jego handlu (Handlungsdiener) z stosunku służbowego wynikię należą przed sąd handlowy, choćby nawet po rozwiązaniu tego stosunku wytoczone zostały. O. z 16. marca 1869, I. 1063, II. 219.

³⁾ Dla roszczenia z czynności handlowej wynikłego sąd handlowy pozostaje właściwym nawet po śmierci dłużnika. O. z 8. maja 1866, I. 4251, I. 75. Skargi w §§ 38 i 39 nie wymienione, choćby przeciw kupcom były wytoczone, nie podlegają jurysdykcji handlowej, por. O. z 1. grudnia 1868, I. 10.643, II. 202.

§ 40. Powyższe paragrafy 38 i 39 nie wzruszają przepisów o załatwianiu sporów wywiązujących się ze służby i najmu pracy według ustaw zarobkowych, o właściwości władz administracyjnych w sporach między rządem a zostającymi w jego służbie, lub osobami przeznaczonemi do sprzedaży przedmiotów monopolu publicznego, lub do wykonywania innych regaliów publicznych¹⁾.

¹⁾ Por. § 102 ordynacji przemysłowej z d. 20. grudnia 1859, N. 227 D. u. p. i ustawę z 14. maja 1869, I. 63 D. u. p. o sądach przemysłowych (Gewerbegerichte). Zobacz także § 6 poniżej zamieszczonej ustawy giełdowej co do sądów rozjemczych dla załatwienia sporów wynikłych z interesów giełdowych.

Zobacz dalej § 2 ustawy z 29. czerwca 1868, I. 85 D. u. p. o zakresie działania izb handlowych i przemysłowych jako sądów rozjemczych w sprawach handlowych i przem.

Prócz spraw w §§ach 38 i 39 niniejszej ustawy przytoczonych przekazano jurysdykcji trybunałów handlowych i liczne inne sprawy, tak mianowicie skargi przeciw przedsiębiorstwu kolei żelaznej o wynagrodzenie szkody wypadkiem na kolei zrzadzonej (§ 3 ustawy z 5. września 1869, I. 27 D. u. p.); zobacz nadto § 32 n. j. i ust. z 3. maja 1863, I. 36 D. u. p., dalej § 20 ustawy upominawczej z 27. kwietnia 1873, I. 67 D. u. p. i § 2 ustawy z 24. kwietnia 1874, I. 49 D. u. p.

§ 41. Przepisy §§ 57 i 61 normy jurysdykcji cywilnej z dnia 20. listopada 1852, N. 251 Dziennika ustaw Państwa, o ile też paragrafy podają spory do

orzecznictwa handlowego należące, tracą, z wyjątkiem przepisu o sporach wekslowych, moc swoją, a w miejsce ich wstępują przepisy powyższych §§ 38 do 40.

Przepisy powyższych §§ 38 do 40 wstępują również w Królestwie lombardzko-weneckiem i Dalmacyi na miejsce tych przepisów Codice di commercio¹⁾, które powołane są jako uzupełnienie w normach jurysdykcji cywilnej dla tych Królestw pod dniem 20. listopada 1852, N. 259 Dziennika ustaw Państwa i pod tymże dniem, N. 261 Dziennika ustaw Państwa wydanych, a mianowicie w § 56, a odnośnie w § 55.

¹⁾ są to art. 627—631 tegoż kodeksu.

§ 42. Orzecznictwo handlowe w postępowaniu konkursowem wtedy tylko ma miejsce, jeżeli konkurs dotyczy się majątku spółki handlowej lub majątku kupca, którego firma wpisana jest w rejestr handlowy¹⁾.

W skutek tego rzeczzone normy jurysdykcyjne z dnia 20. listopada 1852, N. 251, 259 i 261 Dziennika ustaw Państwa, ulegają odpowiedniej zmianie co do przepisu w § 75 odnośnie w § 71 i w § 69 zawartego.

¹⁾ Ustawa konkursowa z d. 25. grudnia 1868, N. 1 D. u. p. stanowi:

§ 191. Szczególne postanowienia o konkursie kupieckim mają zastosowanie do konkursu spółek handlowych i takich kupców, których firmy wpisane są w rejestr handlowy.

§ 193. Trybunał do wykonywania jurysdykcji handlowej powołany, w którego okręgu spółka handlowa ma swą siedzibę albo kupiec miejsce swego zamieszkania, ogłosi i przeprowadzi konkurs kupiecki.

§ 43. Zresztą kodeks handlowy nie wzrusza przepisów normy jurysdykcji cywilnej, mianowicie o ile takowe wskazują sądy właściwe do wykonania jurysdykcji handlowej w ogóle lub w szczególnych przypadkach¹⁾.

¹⁾ Norma jurysdykcji cywilnej z dn. 20. listopada 1852, N. 251 D. u. p. stanowi:

§ 58. Skargi podlegające jurysdykcji handlowej może powód wynieść według wyboru albo przed ten sąd handlowy, w którego okręgu pozwany ma swoje zwyczajne zamieszkanie, lub gdzie firma jego jest zaprotokółowaną, lub w którego okręgu zakład jego handlowy się znajduje.

Wypadki, w których szczególna jurysdykcja osobista zachodzi, stósują się także do sądów handlowych.

§ 59. W miejscach, gdzie niema ani sądu handlowego, ani trybunału pierwszej instancji, do wykonywania jurysdykcji handlowej powołanego, sprawy takowej podlegające, z wyjątkiem spraw wekslowych, można wytoczyć także przed sądem właściwym zwyczajnym (t. j. powiatowym).

Nadto stanowi § 2 ustawy o postępowaniu w sprawach drobiazgowych z 27. kwietnia 1873, N. 66 D. u. p. „w miastach, gdzie istnieją samoistne sądy handlowe (Wiedeń, Praga, Tryjest) może być ustanowiony osobny sąd dla spraw drobnych w rzeczach handlowych, dla okręgu tamże istniejących delegowanych sądów powiat. miejskich, przed którymi będą prowadzone sprawy oznaczone w § 1 ust. 1 i 2 (t. j. spory o sumy pieniężne kwoty 25 złr. — obecnie 50 złr. — nie przenoszące, i o inne przedmioty, jeżeli alternatywnie żąda się sumy 25 — obecnie 50 — złr. nie przenoszącej), jeśli pretensya przedmiot sporu stanowiąca wynika z którejkolwiek czynności handlowej podanej w § 38 ust. 1 i 2 ust. zaprow. kodeksu handlowy lub tyczy się sprawy handlowej podanej w § 39 ust. 2 tejże ustawy“. Sąd dla drobnych spraw handlowych jest w tym samym stosunku do Trybunału handlowego, co deleg. sądy powiatowe miejskie do Trybunałów pierwszej instancji.

§ 3 ustawy drob. zaś stanowi „w miejscowościach, gdzie nie ma osobnego sądu dla drobnych spraw handlowych, spory w § 1 ust. 1 i 2 oznaczone mają być wytaczane przed sądy powiatowe (deleg. sądy powiat. miejskie) jako sądy dla spraw drobnych i przeprowadzane według postępow. drob. nawet wtedy, jeśli pretensya zasadza się na którejkolwiek czynności handl. w § 38 ust. 1 i 2 u. w. wskazanej lub tyczy się sprawy handlowej z § 39 u. 2 u. w.“

Właściwym jest ten sąd powiat. (deleg. miejski), którego właściwość zasadza się na ogólnych przepisach jurysdykcyjnych bez względu na handlową cechę roszczenia.

Sądy drobiazgowy dla spraw handlowych ustanowiono według rozp. minist. spr. z 2. czerwca 1873, l. 101 D. u. p. w Wiedniu, Pradze i Tryeście.

B. Co do prawa zastawu i zatrzymania kupcom służącego.

§ 44. Prawo z kupieckiego zastawu ruchomego, kupieckie prawo zatrzymania, oraz ustawowe prawo zastawu komisanta, spedytora i przewoźnika na przedmiocie w komis, do przesłania lub przewiezienia oddanym, o których jest mowa w artykułach 309—311, 313—315, 374 i 375, 382 i 409—412 kodeksu handlowego, mogą być wykonywane przeciw dłużnikowi w przypadku konkursu w taki sam sposób i z takim samym skutkiem jak i w innych przypadkach.

Wszelako zarząd masy konkursowej winien być także zawiadomiony o tych krokach, o których według kodeksu handlowego dłużnika zawiadomić należy.

1) Za zastaw ruchomy kupiecki w myśl tegoż § należy uważać także te przedmioty, na których kupiec jeszcze przed otwarciem konkursu do majątku dłużnika nabył prawo zastawu przez egzekucyjno zajęcie ruchomości, jest zatem i tu dopuszczalnem dalsze prowadzenie egzekucyi po za konkursem. O. zapadłe na posiedzeniu pełnem w dniu 16. grudnia 1863, l. 8947, I. 10. Por. jednak art. 310 i uwagi tamże poczynione.

§ 45. Zwyczaj gotowizny ze sprzedaży pochodząca, jeśli się jaka w przypadku poprzedzającego paragrafu okazała, wniesioną będzie do masy konkursowej, roszczenie zaś z powodu niedoboru, jakiby się okazał, ma być poszukiwane na masie konkursowej; przepis § 31 i w téj mierze ma zastosowanie.

§ 46. Prawo zastawu, podług artykułu 409 kodeksu handlowego przewoźnikowi nawet po odstawieniu towaru służące, może być w razie konkursu wykonywane w ten sam sposób i z tym samym skutkiem, jakby to nastąpić było mogło wtenczas, gdyby nie było konkursu. Zawarty w § 44 przepis o zawiadomieniu zarządu masy konkursowej i tu ma być zachowany.

§ 47. Do sprzedaży, podług artykułu 310 kodeksu handlowego publicznie odbyć się mającej, sąd, który jęj dozwolił, wyznaczy jeden tylko termin i ogłosi go tak samo, jak w razie licytacji egzekucyjnych. Wyznaczony komisarz wtedy tylko oszacowanie przed sprzedażą zarządzi, jeżeli przedmioty sprzedać się mające ceny giełdowej ani targowej nie mają, ani nie są dokumentami długów prywatnych, a zarazem obie strony na oszacowanie się zgadzają, albo jedna ze stron oszacowania na własny koszt się domaga.

C. Co do mianowania znawców.

§ 48. Jeżeli stali znawcy są już przy sądzie ustanowieni, strony nie potrzebują czynić wniosku o mianowanie osobnych znawców, nawet w przypadkach artykułów 348, 365 i 407 kodeksu handlowego.

Przepisy przechodnie.

§ 49. Celem zaciągania do rejestru handlowego wpisów, w kodeksie handlowym i niniejszej ustawie wprowadczej wzmiankowanych, zaprowadzone będą nowe rejestra nawet tam, gdzie się podobny rejestr, pod nazwą protokołu handlowego lub merkantylnego, lub pod inną jaką nazwą dotąd utrzymuje; od chwili zaś wejścia kodeksu handlowego w życie, wpisywanie do dotychczasowego rejestru nie będzie już miało miejsca, chyba w celu wykreślenia lub zniesienia dawniejszego wpisu.

§ 50. Kupcy, spółki handlowe, i banki publiczne, o ile z niemi są zrównane (artykuł 5 kodeksu handlowego), chcąc i nadal trudnić się przedsiębiorstwem, które jeszcze przed mocą obowiązującą kodeksu handlowego istniało, jeżeli są objęci prawidłem § 7 niniejszej ustawy wprowadczej, obowiązani są do zgłoszeń też ustawą przepisanych celem wpisania w rejestr handlowy a od tego obowiązku nie uwalniają ich wpisy podobne, w dawnym rejestrze uskutecznione.

§ 51. Przy zgłaszaniu, wpisywaniu i ogłaszaniu takowych przedsiębiorstw postępować się będzie według przepisów kodeksu handlowego i niniejszej ustawy wprowadczej.

Jeśli jednak wpis stósownie do ustaw poprzednich jest już uskuteczniony w dawnym rejestrze sądu handlowego, a takowy rejestr z dokumentami i prośbami oryginalnemi znajduje się w tych samych sadach, w których zgłoszenie następuje, natenczas wzmiankowane w § 10 niniejszej ustawy wprowadczej notaryalne lub sądowe poświadczenie podań i załączeń nie jest potrzebne, i dosyć jest w takim razie powołać się w zgłoszeniu na wpis dawniejszy i jego załączki.

§ 52. Firmy, które jeszcze przed wejściem w życie kodeksu handlowego prawnie istniały, mogą być i nadal używane i wpisywane do rejestru handlowego, chociaż nie odpowiadają przepisom artykułów 16, 17, 18, 20, 21 i 251 kodeksu handlowego. Również nie stósują się przepisy artykułu 7 i 8 kodeksu handlowego do kobiet

handlujących, których przedsiębiorstwo istniało jeszcze przed mocą obowiązującą kodeksu handlowego.

§ 53. Do dopełnienia zawartego w § 50 niniejszej ustawy wprowadczej obowiązku zgłoszenia, określa się termin trzechmiesięczny, licząc od dnia wejścia kodeksu handlowego w życie, po upływie którego obowiązani do zgłoszenia będą do tego zmagleni z urzędu karami porządkowymi (§ 12 niniejszej ustawy wprowadczej).

§ 54. Wraz z ogłoszeniem o wpisaniu firmy do nowego rejestru handlowego ustaje skuteczność wszelkich wpisów w dawnym rejestrze handlowym uskuteczniionych, a do tej firmy się odnoszących.

Oprócz tego przypadku ten sam skutek ma miejsce co do wszelkich wpisów w dawnym zamieszczonych rejestrze, wraz z upływem trzechmiesięcznego terminu do zgłoszenia, w poprzedzającym paragrafie określonego.

Skutki prawne, po ten czas z wpisów w dawnym rejestrze handlowym uskuteczniionych wynikłe, mianowicie prawa żony kupca lub jawnego spółnika handlowego względem wierzycieli handlu przez zaprotokółowanie umów małżeńskich już nabyte, pozostają niewzruszone.

§ 55. Po upływie terminu trzechmiesięcznego w § 53 określonego, w razie zaś gdyby firma jeszcze przed upływem tego terminu w nowy rejestr handlowy wpisana i ogłoszona została, zaraz od chwili ogłoszenia, prokuracy firmy, jako tacy przed mocą obowiązującą kodeksu handlowego ustanowieni, nie są więcej upoważnieni do podpisywania firmy per procura ani do występowania jako prokuracy.

Uważani są odtąd za pełnomocników w rozumieniu artykułu 47 kodeksu handlowego, a jako tacy upoważnieni są przedsiębrać wszelkie czynności i akta prawne, do których, gwoi danemu im pełnomocnictwu, według wcześniejszych ustaw byli upoważnieni.

§ 56. Zaistniałe pod powagą poprzednich ustaw ograniczenia mocy i władzy spółników osobiście odpowiedzialnych lub likwidatorów jawnej spółki handlowej, ko-

mandytowej, lub komandytowej na akcye, zachowują względem trzecich skuteczność prawną przez trzechmiesięczny przeciąg czasu w § 53 niniejszej ustawy wprowadczej zakreślony, a jeżeli wpisy do takich współników odnoszące się w nowym rejestrze handlowym wcześniej uskutecznione zostały, aż do ogłoszenia tychże.

Podobne ograniczenia wtedy tylko i nadal mają wskazaną skuteczność prawną, gdy i same także dla wpisania w nowy rejestr handlowy zgłoszone i ogłoszone zostały. Zgłoszenie takowe nastąpi w czasokresie trzechmiesięcznym wyżej oznaczonym, a w razie rzeczonoego wcześniejszego wpisu, jednocześnie z tymże.

W takim razie skuteczność wpisu względem trzecich osób ocenia się według zasad w artykułach 46 i 115 kodeksu handlowego wskazanych.

§ 57. Jeśli dyrekcyja spółki akcyjnej, która istniała jeszcze przed mocą obowiązującą kodeksu handlowego, jest ograniczoną pod względem prawa zastępowania spółki, takowe ograniczenia z upływem trzechmiesięcznego terminu w § 53 zakreślonego, a jeśli wpisanie spółki akcyjnej do nowego rejestru handlowego jeszcze wcześniej nastąpiło, z ogłoszeniem takowego wpisu, utracają zarówno prawną skuteczność względem trzecich, chyba że w ciągu tego terminu, albo w razie dopiero wspomnionego wcześniejszego wpisu równocześnie z takowym zbaczające od przepisów kodeksu handlowego upoważnienie do zastępowania, celem wpisania do nowego rejestru handlowego zgłoszone i ogłoszone zostało.

Wszelako i w tym także przypadku prawną skuteczność takowego ograniczenia przeciw trzecim gaśnie z upływem lat pięciu od dnia wejścia w życie kodeksu handlowego.

§ 58. Spółki akcyjne i komandytowe na akcye, według poprzednich ustaw zawiązane mogą być wpisane w nowy rejestr handlowy, chociażby nie wszystkim odpowiadały wymogom, jakie kodeks handlowy co do ich zakładania ustanawia, atoli nie naruszając tego, co poprzedzające paragrafy 56 i 57 odnośnie do prawa zastępowania względem trzecich przepisują.

O ile by zmiany w statutach takich spółek zmierzwały jedynie do pogodzenia takowych z przepisami kodeksu handlowego, zatwierdzenie takowych zmian ze strony rządu nie jest potrzebne.

§ 59. Podania w ciągu trzechmiesięcznego terminu, odnośnie zaś w ciągu lat pięciu od dnia nastalęj powagi kodeksu handlowego, o wpisanie w rejestr handlowy w zastosowaniu się do niniejszych przepisów przechodnich wnoszone, wolne są od opłaty, o ile tyczą się takich tylko wpisów, które gwoi dawniejszym przepisom jako już skuteczzione uważać należało.

§ 60. Wykonywanie niniejszėj ustawy porucza się Ministrom Sprawiedliwości i Handlu.

Wiedeń, dnia 17. grudnia 1862.

II.

Ustawa

z dnia 1. kwietnia 1875, N. 67 D. u. p.,

o organizacyi giełd.¹⁾

¹⁾ Zobacz Prof. Dr. Grünhut: „das Börsen- und Maklerrecht und seine Neugestaltung in Oesterreich“ (Zeitschrift für Privat- und öffentliches Recht. Wien 1875 str. 535—613) — i prof. Dr. Pietał: o czynnościach giełdowych z stanowiska prawa austriackiego w „Przeglądzie sądowym i admin.“ z r. 1876.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanowiłem i stanowią co następuje:

§ 1. Do zakładania giełd potrzebne jest zezwolenie ministrów skarbu i handlu, dane po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej.

Giełdy mają nad sobą zwierzchność samoistną (starszynnę giełdową) i zostają pod nadzorem rządowym. Giełdy założone bez pozwolenia (pokątne) nie mogą

istnieć. Uczestnictwo w takowych będzie karane przez władzę administracyjną pierwszjej instancyi grzywną aż do 1000 zł. lub aresztem od jednego dnia aż do czterech tygodni.

§ 2. Dla każdej giełdy ułożony będzie na zasadzie ustawy niniejszy osobny statut, który ministrowie skarbu i handlu mają zatwierdzić. Co się tyczy giełd już istniejących, przedstawienie do potwierdzenia ich statutu będzie obowiązkiem starszyny giełdowej urzędującej w czasie, gdy ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej.

W statucie określić należy w szczególności:

1. Rodzaje interesów, mające wchodzić w zakres obrotu giełdowego.

2. Warunki dla członków, jakoteż dla uczęszczających na giełdę.

3. Prawa i obowiązki członków i uczęszczających na giełdę.

4. Sposób uzyskania funduszków na utrzymanie giełdy, które to fundusze przynajmniej na rok pierwszy zapewnione być powinny.

5. Starszynę giełdową i jej pośredników, sposób ich ustanawiania, tudzież zakres ich praw i obowiązków.

6. Warunki potrzebne, aby uchwały, wygotowania i ogłoszenia starszyny giełdowej były ważne, a w szczególności sposób ogłoszenia przepisów, które mają być wydane na zasadzie § 3. ustawy niniejszej.

7. W jaki sposób spory dotyczące się interesów giełdowych (§ 12) mają być załatwiane i rozstrzygane.

8. Na jaki cel ma być użyty majątek giełdy w razie jej rozwiązania.

Zmiany statutów zatwierdzonych po terminie, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej, uchwała starszyna giełdowa i takowe powinny być za twierdzone przez ministrów skarbu i handlu.

§ 3. Starszyna giełdowa wydaje przepisy regulujące obrót giełdowy w granicach ustawowych, a w szcze-

gólności wyznacza czas czynności giełdowych, załatwia sprawy ekonomiczne giełdy, i w ogóle wykonywa wszystkie te czynności, które stósownie do przeznaczenia giełdy są jej statutem wskazane. Starszyzna giełdowa jest odpowiedzialna za wykonywanie statutu giełdowego a w szczególności za zachowanie spokojności i porządku w gmachu giełdowym podczas giełdy i ma prawo używać w tym celu odpowiednich środków policyjnych.

§ 4. We wszystkich sprawach administracyjnych giełdy podlegają bezpośrednio władzy administracyjnej krajowej. Dla każdej giełdy ustanowiony będzie komisarz giełdowy, który ma wykonywać nadzór zwierzchniczy nad giełdą, czuwać nad wykonaniem wszystkich przepisów giełdowych, karcić nadużycia, a gdyby takowym natychmiast nie zaradzono, postarać się, aby je władza administracyjna krajowa usunęła.

W szczególności komisarz znajdować się ma także na wszystkich naradach starszyny giełdowej i uchwały takowej, które uważa za przeciwnie obowiązującym ustawom lub statutem giełdy zawieszać, aż dopóki wyższa władza nie rozstrzygnie, o co zgłosić się należy za pośrednictwem władzy administracyjnej krajowej. Komisarza giełdowego mianuje minister skarbu po zniesieniu się z ministrem handlu.

§ 5. Od uczęszczania na giełdę są stanowczo wyłączone:

1. Osoby płci żeńskiej.
2. Osoby, które pod względem prawa rozrządzania majątkiem nie są własnowolne.
3. Upadli podczas konkursu i po jego skończeniu się, jeżeli za lekkomyślną upadłość zostali na karę skazani, jeszcze trzy lata po odbyciu kary.
4. Te osoby, które nie uczyniły zadość zobowiązaniom, ciężącym na nich z tytułu interesu giełdowego i dopóki to nie nastąpi.
5. Ci, których pozbawiono prawa uczęszczania na giełdę za przekroczenia przepisów giełdowych lub za

roznoszenie fałszywych wieści (§ 17), dopóki to prawo nie będzie im wrócone.

6. Ci, którzy w skutek wyroku sądu karnego są wyłączeni od wybieralności do reprezentacyi gminnej, dopóki tego prawa nie odzyskają.

7. Ci, którzy za trudnienie się przemytnictwem lub za ciężkie przestępstwo skarbowe są wyłączeni od dalszego prowadzenia lub rozpoczęcia handlu lub przemysłu, dopóki nie będą znowu przypuszczeni.

§ 6. Jeżeli na mocy statutu ma być ustanowiony sąd rozjemczy dla rozstrzygania sporów z powodu interesów giełdowych, określić należy w statucie dokładnie:

1. Sposób złożenia sądu rozjemczego.

2. Jego zakres działania i postępowanie przed tymże sądem.

3. Szczegółowe przepisy co do wykonania wyroków sądu rozjemczego w granicach obowiązujących ustaw.

Statut może zawierać postanowienie, że spory z powodu interesów giełdowych, jeżeli strony inaczej ze sobą pisemnie się nie ułożą, muszą być rozstrzygane przez sąd rozjemczy.

Odwołania się od wyroków sądów rozjemczych, statutem giełdowym ustanowionych, są niedopuszczalne.

Skargę o nieważność wyroku rozjemczego podać należy na piśmie w terminie ośmiodniowym nieodwłocznym po doręczeniu wyroku sądu rozjemczego, do tego sędziego zwyczajnego pierwszej instancyi, który ma prawo rozstrzygać w sprawie głównej. Powinna być zaopatrzona w podpis adwokata. Wyniesienie skargi o nieważność wyroku rozjemczego nie tamuje egzekucyi takowego.

§ 7. W interesach giełdowych pośredniczą stręczyciele handlowi (sensale).

Pod względem stręczycieli handlowych statuty mogą zawierać tylko takie postanowienia, które będą zgołne z powszechnym kodeksem handlowym i z ustawą niniejszą.

§ 8. Zestawienie urzędowe kursów (cen) przedmiotów obrotu, na giełdzie zbywanych, uskutecznić mają członkowie starszyny giełdowej, pod dozorem komisarza giełdowego w każdym dniu giełdy, po jej zamknięciu, na podstawie interesów zawartych podczas giełdy przez stręczycieli handlowych i na podstawie szczegółów, o których stręczyciele sprawując swój urząd, powezną wiadomość.

Starszyna giełdowa ogłaszać ma urzędowy wykaz kursów (cennik) niezwłocznie.

§ 9. Minister skarbu po wysłuchaniu odpowiedniej starszyny giełdowej stanowi o tém, które papiery publiczne mają być przypuszczane do interesów giełdowych i notowane w urzędowym wykazie kursów.

§ 10. Starszyna giełdowa wyznacza terminy likwidacyjne i ustanawia urządzenia pod względem likwidacyi interesów giełdowych.

§ 11. Gdyby starszyna giełdowa dopuszczała się wykroczeń przeciwko ustawom lub statutom giełdowym, albo statecznie zaniedbywała swoich obowiązków, minister skarbu ma prawo, po zniesieniu się z ministrem handlu, usunąć starszynę giełdową od sprawowania czynności i poruczyć zawiądostwo giełdy tymczasowo mężom zaufanym, których do tego zamianuje. Podobnież ma prawo po zniesieniu się z ministrem handlu i wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej zamknąć giełdę na pewien czas lub na zawsze.

§ 12. Za interesa giełdowe uważane będą interesa zawarte w publicznym lokalu giełdowym, w czasie na czynności giełdowe wyznaczonym (§ 3), i dotyczące się tych przedmiotów obrotu, które na giełdzie owej mogą być sprzedawane i notowane.

§ 13. W rozstrzyganiu sporów prawnych, dotyczących się interesów giełdowych (§ 12), zarzut, że roszczenie opiera się na umowie o różnicę kursu, która ma być oceniana jako zakład lub gra, jest niedopuszczalny¹⁾.

¹⁾ Por. §§ 1270 i nast. ustawy cywilnej jakoteż ustawę z 7. listopada 1862, l. 85 D. u. p. o interesach promesowych.

§ 14. Interesa giełdowe uważane być mają za czynności handlowe.

§ 15. W interesach zastawnych (Pfandgeschäft), prolongacjach lub zastawie papierów publicznych (Kostgeschäft¹⁾) jako czynności giełdowych, stosowane być mają przepisy artykułu 311 powszechnego kodeksu handlowego nawet wtedy, chociażby interes nie przyszedł do skutku pomiędzy kupcami na podstawie żądania z tytułu obustronnych interesów handlowych i chociażby się nie ułożono na piśmie, że wierzyciel może zaspokoić się z zastawu bez postępowania sądowego.

¹⁾ Prof. Piętak tłumaczy Kostgeschäft „stołowanie“.

§ 16. Starszyzna giełdowa postanowi, jak postępować należy, gdy w razie rozwiązania interesów giełdowych z przyczyny niedopełnienia lub udowodnionej niemożności płacenia ze strony wchodzącego w interes, ma być przeprowadzone kupno lub sprzedaż w myśl artykułu 311 i artykułów 354 do 357 kodeksu handlowego za pośrednictwem stręczycieli handlowych, a w szczególności może zarządzić, aby wszelkie takie kupna lub sprzedaże były uskuteczniane tylko na giełdzie.

§ 17. Przekroczenie postanowień, dotyczących się utrzymania porządku na giełdzie, bez względu czy będzie wytoczone postępowanie według powszechnych ustaw karnych, może być ukarane grzywną aż do 1000 zł., jakoteż wyłączeniem na czas oznaczony od uczęszczania na giełdę. Podobnie można być wyłączonym od uczęszczania na giełdę za roznoszenie fałszywych wieści.

Kary te wymierza starszyzna giełdowa; przeciwko nałożeniu grzywny aż do 100 zł. i karze wyłączenia od uczęszczania na giełdę na czas nie przenoszący trzech miesięcy, nie ma dalszej drogi prawa.

Gdyby nałożone zostały cięższe kary, można odwołać się do władzy administracyjnej krajowej w terminie dwutygodniowym.

Jeżeli jednak rozciągnięciem zostało wyłączenie od uczęszczania na giełdę, rekurs nie ma skutku odwołczego.

Władza administracyjna krajowa, gdy uzna, że rozciągnięcie kary jest uzasadnione, nie może zniżyć nałożonej grzywny na mniej niż 100 zł., a kary wyłączenia od uczęszczania na giełdę, na mniej niż trzy miesiące.

Statut może zawierać postanowienie, ażeby nazwiska tych członków lub uczęszczających, którzy obowiązkom, z interesu giełdowego wynikającym po upływie czasu przeznaczonego na dopełnienie tego zadosyć nie uczynią, zostały podane do wiadomości przez wywieszenie ich w gmachu giełdowym.

§ 18. Wszelkie grzywny nałożone na zasadzie powyższego paragrafu, wpływać mają do funduszu ubogich tej gminy, w której się giełda znajduje, i będą ściągane na żądanie starszyny giełdowej drogą egzekucyi administracyjnej.

§ 19. Upoważnienia agentów giełdowych, udzielane dotąd takowym na niektórych giełdach, pozostaną w mocy aż do ich wygaśnięcia. Nowych atoli upoważnień takich udzielać już nie można.

§ 20. Ustawa niniejsza nabywa moc obowiązującą z dniem ogłoszenia¹⁾. Giełdom już istniejącym wyznaczony będzie drogą rozporządzenia²⁾ stosowny termin do odpowiedniej zmiany urządzeń po upływie którego przepisy ustaw z 11. lipca 1854 D. u. p., N. 200 i z 26. lutego 1860 D. u. p., N. 58 jakoteż przepisy dodatkowe, o ile tyczą się przedmiotów, które niniejsza ustawa urzędu, utracą moc obowiązującą.

§ 21. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się ministrom skarbu, handlu i sprawiedliwości.

¹⁾ ustawa niniejsza została ogłoszoną 8. maja 1875.

²⁾ Wspomniane w § 20 rozporządzenie wydane zostało dnia 19. kwietnia 1875, N. 69, którym termin w tymże § oznaczony zakreślono do końca roku 1875.

III.

Rozporządzenie

*Ministerstwo Sprawiedliwości i Handlu w porozumieniu
z Ministerstwem Skarbu z dnia 9. marca 1863,*

(Dziennik ustaw Państwa, N. 27, wydany dnia 11. marca 1863),

obejmujące przepisy o założeniu i utrzymywaniu rejestru handlowego, w celu rozwinięcia ustawy z dnia 17. grudnia 1862 (Dziennik ustaw Państwa z r. 1863, N. 1),
tyczącój się zaprowadzenia kodeksu handlowego,

dla Czech, Królestwa Lombardo-Weneckiego, Dalmacyi, Galicyi z Krakowem, Austrii poniżej i powyżej Anizy, Saleburga, Styryi, Karyntyi, Krainy, Bukowiny, Morawii, Szląska, Tyrolu, Forarlbergu, Gorycy i Gradyjski, Istrii i miasta Tryestu z okragiem.

W wykonaniu ustawy z dnia 17. grudnia 1862, tyczącój się zaprowadzenia kodeksu handlowego wydaje się co do złożenia i utrzymywania rejestru handlowego, oraz co do postępowania w czynnościach, które się do tych przedmiotów odnoszą, następujące przepisy:

I. Założenie i utrzymywanie rejestru handlowego.

§ 1. Każdy sąd handlowy i każdy inny trybunał do sprawowania orzecznictwa handlowego przeznaczony, utrzymywać będzie rejestr handlowy dla całego swojego obrebu.

§ 2. Rejestr handlowy dzieli się na dwie części: na rejestr dla pojedynczych firm, przeznaczony dla firm pojedynczych kupców, chociażby ci ze spółnikami niejawnymi przedsiębiorstwo swe wykonywali (art. 250 i t. d. k. h.) i na rejestr dla firm spółkowych, w które wciągane będą firmy spółek handlowych (księga druga k. h.).

§ 3. Rejestr dla firm pojedynczych będzie założony według wzoru A.

Każda karta, składająca się z dwóch stronnic obok siebie leżących, dzieli się na ośm kolumn prostopadłych.

Pierwsza kolumna zawiera numer główny pola firmy od początku do końca tomu bieżący, oraz numer podrzędny, pod którym każdy wpis w temże polu jest zamieszczony;

druga dzień nastąpnego wpisu;

trzecia brzmienie firmy;

czwarta miejsce, gdzie się znajduje zakład główny, lub zakłady filialne firmy, jeśli są jakie;

piąta wymienienie posiadacza firmy;

szośta nazwiska prokurantów, jeśli są ustanowieni, a gdy chodzi o prokurę zbiorową, wyrażenie jej jakości;

sioódma odesłanie do aktów rejestru;

ósma wszelkie inne do firmy odnoszące się wpisy, które nie są zdolne do zamieszczenia w innych kolumnach, mianowicie wpis umów małżeńskich posiadacza firmy, tudzież wpis szczegółów w § 13 niniejszego rozporządzenia wymienionych, oraz zapisku w § 14 ustawy wprowadzłej nakazanego.

§ 4. Dla każdój firmy zostawić należy pole, zwykle półarkusza obejmujące, i oddzielić takowe podwójną linią wszystkie kolumny w poprzek przecinającą.

§ 5. W tak pozostawioném polu skutecznic się będzie wpisy do jednój i téj samój firmy odnoszące się, w różnych czasach nakazane, a to jedne pod drugimi, w porządku chronologicznym, i w taki sposób, że każdy jednoczesny wpis w pierwszój kolumnie, oznaczonój bieżącym numerem podrzędnym, i cała jego osnowa na kolumny ku temu przeznaczone podzielona, odgrodzone będą od następnych wpisów linią pojedynczą wszystkie kolumny poprzecznie i poziomo przecinającą, próżnia zaś każdój niewypełnionój kolumny będzie krzyżem przekreślona.

Rzeczono odgródzenie wpisu wcześniejszego od późniejszego, do tego samego pola należącego, i wtedy wyjątkowo nastąpi, gdy wpis późniejszy zawierać będzie tylko uzupełnienie, sprostowanie lub zmianę pojedynczych części wcześniejszego wpisu, lub tylko domieszczonego do tegoż wpisu zapisek.

§ 6. Jeśli pozostawione pole nie wystarcza na dalsze wpisy, wówczas przeznaczoną będzie nowa karta na dalszy ciąg, a związek między niemi uwidoczni się przez jasne odesłanie tak na dawniejszj jak na świeżj karcie zamieszczone.

§ 7. Rejestr firm spółkowych założony będzie podług wzoru P.

Każda karta, składająca się z dwóch obok siebie leżących stronnicy, dzieli się na ośm kolumn prostopadłych.

Pierwsza kolumna zawiera numer główny pola firmy spółkowej od początku do końca tomu bieżący, oraz numer podrzędny, pod którym każdy wpis w témże polu jest zamieszczony;

druga dzień nastąpionego wpisu;

trzecia brzmienie firmy spółkowej;

czwarta miejsce, gdzie się znajduje zakład główny lub zakłady filialne spółki, jeśli są jakie;

piąta nazwiska ustanowionych prokurentów, jeśli ustanowienie nastąpiło, a gdy chodzi o prokurę zbiorową, wyraźnie jej jakości, następnie gdy spółki są w stanie likwidacyi, nazwiska likwidatorów;

szósta wszystkie inne stosunki prawne spółki, których wpisanie w rejestr handlowy jest przepisane. Tu należy wymienienie spółników jawnych, gdy spółki są jawne; wymienienie spółników osobiście odpowiedzialnych, i komandytników z wyrażeniem ich wkładek, gdy spółki są komandytowe; kolumna szósta wypełni się według skazówek § 9, gdy spółki są akcyjno-komandytowe lub akcyjne;

siódma odesłanie do aktów rejestru;

ósma wszelkie inne do spółki odnoszące się wpisy, które nie są zdolne do zamieszczenia w innych kolumnach, mianowicie też wpis umów małżeńskich, spółników jawnych i osobiście odpowiedzialnych, i wpis szczegółów w § 13 niniejszego rozporządzenia wzmiankowanych, tudzież zapisku w § 14 ustawy wprowadzającej nakazanego.

§ 8. Dla każdej firmy spółkowej zostawi się pole, całą kartę obejmujące, a gdyby takowe, tak jak w razie spółek komandytowych na akcye i spółek akcyjnych, według prawdopodobieństwa na dłuższy czas nie wystarczało, kilka kart po sobie następujących.

Przepisy §§ 5 i 6 stósują się także do firm spółkowych.

§ 9. Jeśli spółki są akcyjno-komandytowe lub akcyjne, wówczas dosyć jest zamieścić w szóstej kolumnie sam tylko wypis z kontraktu spółki i umów, lub uchwał kontrakt zmieniających, tudzież z pisma zatwierdzającego bez uszczerbku tego, co w innych kolumnach zamieszczone być winno, a to ze wzmianką, w którym tomie księgi załączników (§ 10), i pod którym numerem takowe dokumenta w całej osnowie się znajdują.

Gdy spółki są akcyjno-komandytowe, wypis takowy obejmować ma:

1. datę kontraktu spółki, umów kontrakt zmieniających i pisma zatwierdzającego;

2. wyrażenie, że spółka jest akcyjno-komandytowa, i wskazanie przedmiotu przedsiębiorstwa;

3. imię i nazwisko, stan i mieszkanie wszystkich spółników osobiście odpowiedzialnych, i określenia co do prawa zawierania czynności prawnych za spółkę, jeśli takowe określenia zbaczają od zwykłych przepisów ustawy;

4. liczbę i kwoty akcyj lub udziałów akcyjnych;

5. sposób, w jaki ogłoszenia od spółki wychodzące następują, tudzież pisma publiczne, w których takowe umieszczane być mają.

Gdy spółki są akcyjne, wypis obejmować będzie:

1. datę kontraktu spółki, uchwał kontrakt zmieniających, i pisma zatwierdzającego;
2. wyrażenie, że spółka jest akcyjna, oraz wskazanie przedmiotu i czasu trwania przedsiębiorstwa;
3. imię i nazwisko, stan i mieszkanie członków Dyrekcyi, i formę w jakiej Dyrekcyja wolę swoją oznajmia i za spółkę się podpisuje, jeśli takowa forma zbacza od zwykłych przepisów ustawy;
4. ilość kapitału zakładowego, i określenie co do liczby i kwot akcji i udziałów akcyjnych, tudzież wyrażenie, czyli brzmieć mają na okaziciela lub na nazwisko;
5. sposób, w jaki ogłoszenia spółki wychodzić, oraz pisma publiczne, w których zamieszczane będą.

§ 10. Jeśli kontrakty spółki, w poprzedzającym paragrafie wskazane, umowy lub uchwały kontrakt zmieniające, i pisma zatwierdzające nie zostały wpisane w całej swej osnowie w szóstą kolumnę rejestru, naówczas zebrane będą w księdze załączników w zupełnym odpisie lub zupełnym odcisku.

Odpis lub odcisk, którego zgodność z pierwowpisem urzędownie poświadczoną będzie, strona złoży.

Takowe dokumenta mają być zbierane w takim porządku chronologicznym, w jakim je podano, i oznaczone liczbą bieżącą; oprócz tego robi się na dokumencie zapisek, wskazujący pozycję rejestru firm spółkowych, do której się tenże dokument odnosi. Gdy się uzbierało tyle dokumentów, że już dochodzą do stosownej objętości, cały pęk dostanie trwałą oprawę.

Bieżąca liczba dokumentów zaczyna się na nowo z założeniem każdego dalszego tomu.

Osnowa księgi załączników stanowi uzupełniającą część rejestru firm spółkowych.

§ 11. Sąd w rejestrze handlowym przez siebie utrzymywany otworzy dla firmy zakładu filialnego odrębne pole z liczbą bieżącą, ale tylko w następujących przypadkach:

- a) gdy zakład główny znajduje się w obrębie innego sądu;
- b) gdy wprowadzie i zakład główny znajduje się w obrębie sądu, który ma obowiązek wpisania zakładu filialnego, ale ten ostatni ma firmę, nie zupełnie jednobrzmiącą z firmą zakładu głównego (ustęp 2, art. 21 k. h.).

W obu tych razach uwidoczni się w czwartej kolumnie osobnego pola, dla zakładu filialnego otwartego, że idzie tylko o zakład filialny, w ostatniej zaś kolumnie uczyni się odesłanie do pola, jakie zajmuje zakład główny w rejestrze handlowym, przez tenże sąd lub przez inny sąd utrzymywany.

§ 12. Ilekroć wpis wcześniejszy w skutek późniejszego ważność swą utracą, a oba w tym samym polu się znajdują, wpis wcześniejszy podkreślony będzie czerwonym atramentem w tych częściach, które nie mają już znaczenia.

§ 13. Jeśli firma przechodzi z pojedynczego kupca na spółkę handlową, albo ze spółki handlowej na pojedynczego kupca, jeśli jej siedziba przeniesiona zostaje w obręb innego sądu handlowego, albo jeśli firma gaśnie, wówczas po poprzednim wpisaniu tych szczegółów w ostatnią kolumnę, całe pole przekreśli się nakrzyż atramentem czerwonym, a nadto jeśli następuje przeniesienie do innego oddziału rejestru handlowego, uwidoczni się uskutecznione przeniesienie przez jasne odesłanie przy końcu dawnego i na początku nowego pola.

§ 14. Wpisy do rejestru handlowego uskuteczniać się będą o ile można krótko i czytelnie; unikać zaś należy starannie poprawek, przekrobań i dopisków międzywierszowych.

Jeśli się później odkryją ważne omyłki, takowe mogą być sprostowane tylko przez dalszy wpis przez sąd nakazany, i w tym samym polu, według skazówek §§ 5 i 12 uskuteczniouy.

§ 15. Rejestr handlowy założy się w tomach in folio średniej objętości i trwale oprawnych.

Każdy tom oznaczony będzie na stronie zewnętrznej napisem: „Rejestr firm pojedynczych“, lub „Rejestr firm spółkowych“ tudzież liczbą bieżącą, którą ma każdy tom.

Każdy tom będzie wewnątrz karta w kartę liczbowany, na pierwszej zaś stronnicy uczyni się wzmiankę, z ilu kart tom się składa. Wzmianka ta ma być sądownie poświadczona.

§ 16. Będzie założony i utrzymywany skorowidz abecadłowy wszystkich firm, odsyłający do tomu i stronnicy, gdzie się każda firma w rejestrze firm spółkowych znajduje.

W miarę potrzeby założy się także abecadłowy spis posiadaczy firm pojedynczych, tudzież spółników, tak jawnych, jak osobiście odpowiedzialnych a to albo odrębnie, albo w połączeniu z wyżej wspomnianym skorowidzem.

§ 17. Rejestr firm pojedynczych i firm spółkowych, księga załączników i skorowidz będą zachowane w miejscu urzędowem, pod dozorem urzędników przeznaczonych do utrzymywania ksiąg takowych, i każdemu, kto zażąda, dozwoląć należy przeglądania ich w zwykłych godzinach służby.

II. Załatwianie czynności, odnoszących się do rejestru handlowego.

§ 18. Wpisy w rejestr handlowy mogą nastąpić tylko w skutek uchwały trybunału.

§ 19. Czynności, które się odnoszą do utrzymywania rejestru handlowego, a nie zostają w związku z przedmiotami innych sprawozdań, poruczone będą zazwyczaj do wypracowania jednemu i temu samemu radcy, jako stałemu sprawodawcy; gdyby jednak ogół ich siły jednego przechodził, mogą być także rozdzielone między kilku sprawozdawców.

§ 20. Uskutecznianie wpisów przez zaciągnięcie ich w rejestr handlowy, i umieszczanie dokumentów w księdze załączników, utrzymywanie skorowidza, tudzież trzymanie w naoczności uskuteczniionych przez pisma czasowe obwieszczeń powierzone będzie urzędnikowi szczególnie do tego uzdatnionemu jako rejestrantowi, a to pod nadzorem i kontrolą stałego sprawozdawcy.

§ 21. Protokoły ustnych zgłoszeń, tudzież własnoręcznego skreślenia firmy, lub podpisania w obec sądu, na podstawie których ma nastąpić wpisanie w rejestr handlowy, również sporządzane być winny, o ile być może, w obecności stałego sprawozdawcy przez rejestranta jako aktuariusza.

W takowych razach dla zapewnienia się o tożsamości osób czyniących oświadczenie, tudzież skreślających firmę lub podpis, przestrzegane będą starannie też same przepisy, jakie zachować należy przy sądowem poświadczeniu rzeczywistości podpisów.

§ 22. Przy rozpoznaniu zgłoszeń na to szczególniejszą bacność zwracać należy, aby nie zachodziła wątpliwość względem prawa strony do starania się o wpis, oraz aby prawdziwość dokumentów prywatnych, celem należytego wykazania się pokładanych sądownie lub notaryalnie poświadczoną była.

§ 23. Jeżeli dano miejsce wpisowi, uchwała winna być zawsze ułożona, o ile można, krótko a zarazem tak jasno, iżby nie zachodziła wątpliwość, jakie okoliczności mają być wpisane, — w którym oddziale i kolumnie rejestru, i w jakiej formie zamieszczone być winny. — jak dalece wypada je obwieścić, które załączniki w aktach rejestru, które w księdze załączników należy zachować, jeśli to ma miejsce, a które zwrócić, wreszcie kogo o tém zawiadomić.

§ 24. Uchwały zapadłe spieszenie będą wykonane.

O ile dano miejsce wpisowi, rejestrant zrobi wzmiankę na samémże sprawozdaniu, obok uchwały o dniu nastąpnego wpisu i o dniu zamieszczenia w pismach publicznych, i zapisek takowy podpisze.

§ 25. Urzędowe odpisy i świadectwa, oparte na rejestrze handlowym, wydawane będą każdemu za ustnem zgłoszeniem się do rejestraanta, oraz przy zachowaniu przepisów co do dostarczenia stempla i papieru.

Można wydawać urzędownie poświadczone odpisy albo całkowitej osnowy pola, albo szczególnych w témże zawartych wpisów, o ile takowe nie uległy jeszcze zmianie, albo nakoniec dokumentów zachowanych w księdze załączników, bądź w całej osnowie, bądź w wypisie.

Świadectwa urzędowe mogą stwierdzać, że w rejestrze handlowym nie znajduje się pewna firma oznaczona, lub pewien oznaczony wpis teje dotyczący.

Odpisy poświadczone i świadectwa podpisane będą przez sprawozdawcę i rejestraanta, i zaopatrzone pieczęcią urzędową.

§ 26. Dla wszystkich do utrzymywania rejestru handlowego odnoszających się aktów (aktów rejestru) otwarty będzie w registraturze trybunału odrębny oddział główny z dwoma poddziałami; w jednym z nich mieścić się mają akta dotyczące w ogólności urządzenia i utrzymywania rejestru handlowego, w drugim zaś akta, które się odnoszą do firm pojedynczych i do aktów karnych, mających z niemi związek.

W poddziale na ostatku wspomnionym założony będzie dla każdej firmy osobny pęk aktów, a jeżeli pojedyncze załączniki do księgi załączników oddane być musiały, uczyni się o tém stósowny zapisek w aktach rejestru we właściwém miejscu.

Pisma publiczne, w których ogłoszenie wpisów nastąpiło, będą w registraturze zbierane i w porządku chronologicznym zachowane.

§ 27. Co do firm, które jeszcze przed dniem 1. lipca 1863 były zaprotokółowane, i których wpisanie w nowy rejestr handlowy uzyskanem zostaje na podstawie dokumentów i prośb w pierwopisie w tym samym try-

bunale zachowanych i szczegółowo powołanych, dopilnować należy w zastosowaniu § 51 ustawy wprowadczej, aby nastąpiło także i przeniesienie tych pism do nowego oddziału registratury dla aktów rejestru przeznaczonego, mianowicie zaś do nowego pęku akt dla firmy przeznaczonych, albo umieszczenie ich w księdze załączników, o ile tamże należą, tudzież aby to przeniesienie lub umieszczenie uwidoczniane było we właściwem miejscu przez stosowne odesłanie.

Po upływie terminu trzechmiesięcznego w § 53 ustawy wprowadczej określonego, dawniejsze protokoły handlowe oddane będą do registratury i tamże zachowane.

§ 28. Każdemu, kto zażąda, dozwolone będzie przeglądanie w zwykłych godzinach urzędowania podań, dokumentów i protokółów w aktach rejestru zachowanych, a podstawę wpisania w rejestr handlowy stanowiących, jak nie mniej sporządzanie odpisu takowych przy zastosowaniu się do przepisów pod względem przyniesienia stempla i papieru.

Stronom, które się wywiodą przed sprawozdawcą, że mają w tém interes, wolno jest przeglądać i inne także akta rejestru, oraz sporządzać sobie odpisy takowych, a to pod tymi samymi warunkami, pod jakimi to co do innych aktów registratury jest dozwolone.

§ 29. Paragraf 11 ustawy wprowadczej zastrzega, że naczelnik politycznej władzy krajowej, za zniesieniem się z trybunałem, wybierze pisma publiczne do podawania ogłoszeń w art. 13 kodeksu handlowego nakazanych. W rozwinięciu tego przepisu stanowi się niniejszem, że wybór takowy nastąpi przy pierwszym założeniu rejestru handlowego na czas od dnia 1. lipca 1863 do końca grudnia 1864, i będzie potrzykroć przez trybunał w pismach krajowych do tego przeznaczonych obwieszony, a to jeszcze przed upływem miesiąca czerwca 1863.

§ 30. Paragrafy 10—14 rozporządzenia ministerjalnego z dnia 13. maja 1860, N. 123 Dziennika praw Państwa tyczą się opłat od wpisów, w dotychczasowe protokoły handlowe zaciąganych; że zaś w skutek ustawy wprowadzłej z dnia 17. grudnia 1862, N. 1 Dziennika praw Państwa, stósownie do ostatniego okresu § 2 tejże ustawy żadna w tych paragrafach nie zaszła zmiana, przeto takowe i pod względem zastosowania onych do wpisów w nowy rejestr handlowy zaciąganych, bliżej zostały określone przez ustawę z dnia 13. grudnia 1862, N. 89 Dziennika praw Państwa, a mianowicie przez przydane do tejże ustawy zmienione oznaczenia taryfy, pozycya 43 lit. 1.

Wzór A. Rejestr firm pojedynczych, utrzymywany

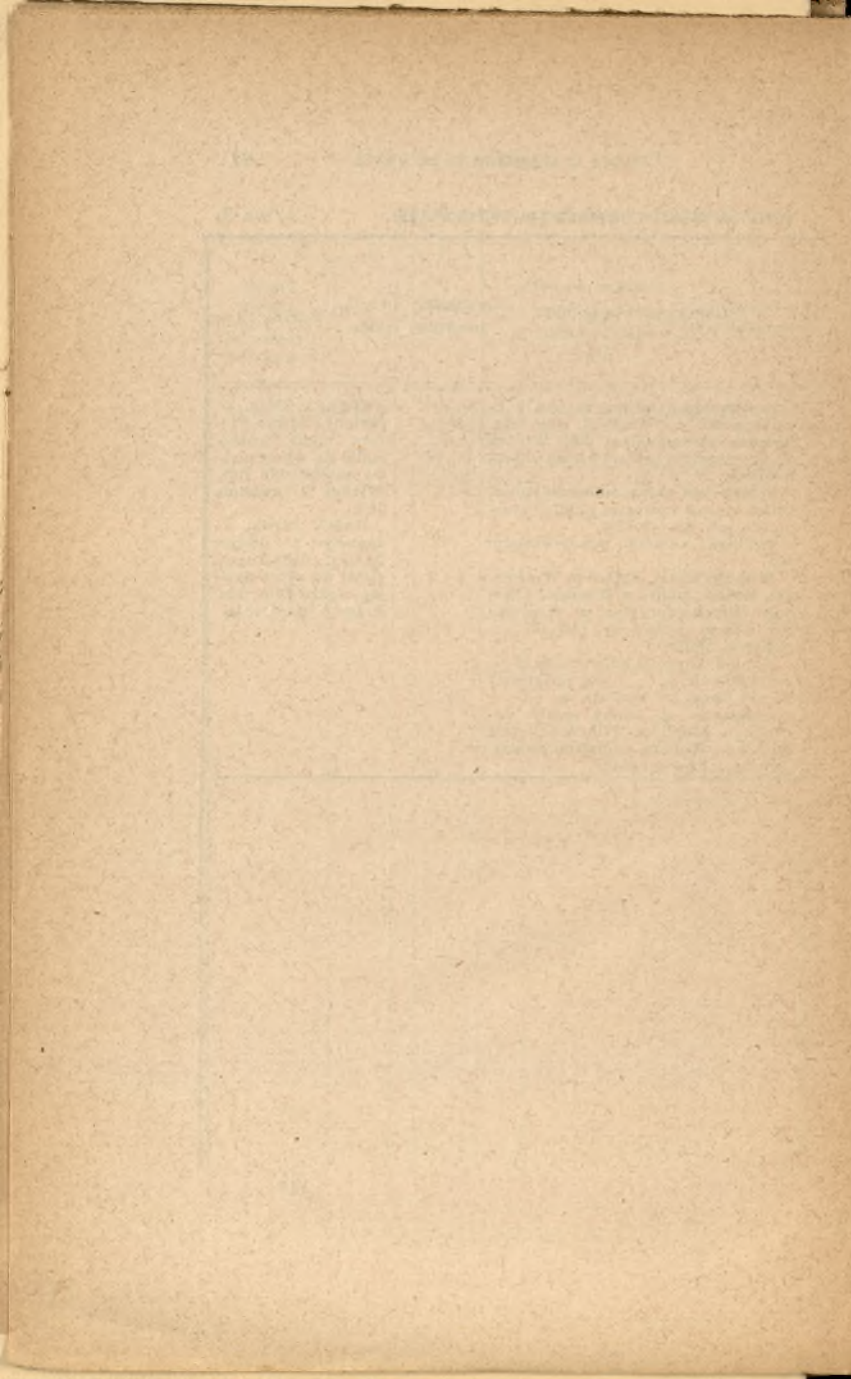
1. Numer główny bieżący firm i numer podrzę- dny	2. Dzień wpisu	3. Brzmienie firmy	4. Miejsce zakładu głównego i filialnego	5. Posiadacz firmy
1/1	2. lipca 1863	A. Z. Braun	Zakład główny w Wiedniu Zakład filialny w Wiener- Neustadt	Antoni Zygmunt Braun, kupiec w Wiedniu *)
1/2	10. sierpnia 1863			
1/3	1. września 1863			Po śmierci Antoniego Zygmunta Brauna, odziedziczył firmę syn jego Karol Teobald Braun, kupiec w Wiedniu
2/1	10. lipca 1863	Robert Rette	Zakład filialny w Wiedniu, zakład główny jest w Bernie	Robert Rette, fabrykant w Bernie
2/2	1. września 1864			

*) Zamiast punktów powinno być podkreślenie czerwonym atramentem.

w c. k. Sądzie handlowym wiedeńskim.

Tom I.

6. Prokuranci	7. Akta rejestru	8. U w a g i
Alfred Rohr*)	VIII. 20 1863	
Prokura Alfreda Rohr wygasła, bo umarł. Prokurentem ustanowiony Józef Thiel.	detto	
	detto	Karol Teobald Braun, ożeniony z Ludmilą z Scharfów, córką kupca, podał do wpisu umowy małżeńskie, ddo. Wiedeń 10. lipca 1860.
Józef Smala, zamieszkały w Wie- dniu	VIII. 12 ^a 1863	Zakład główny wpisany w re- jestr handlowy Sądu krajowego berneńskiego, w rejestr firm po- jedynczych, Tom I. N. 5 w dniu 2. lipca 1863.
	detto	Uchwała Sądu krajowego ber- neńskiego z dnia 31. sierpnia 1864 l. 6424, wytoczono postępowanie ugodne co do majątku posia- dacza firmy Roberta Rette.

Spis alfabetyczny.

(Liczba z poprzedzającym znakiem paragrafu oznacza odnośny paragraf ustawy wprowadczej; liczba zaś bez poprzedzającego znaku paragrafu oznacza odnośny artykuł kodeksu).

Ajenci handlowi, 49.

Akcyje brzmiące na nazwisko, 223.

— ich kupno, nabycie i dostawa jest czynnością handlową, 274.

— na okaziciela przy spółce komandytowej na akcye, 173.

— — — przy spółce akcyjnej, 207, 209, 222.

Areszt, ob. zapowiedzenie.

— zamiana kar pieniężnych na areszt nie ma miejsca, § 12.

— osobisty, powodem prawa zatrzymania, 314.

Arrha, ob. zadatek.

Asygnacya, ob. przekaz.

Badanie przesłanych towarów, 347—350, 357, 387.

Banki publiczne, o ile stósują się do nich przepisy kodeksu, 5.

— przyznane im szczególne prawa pod względem zastawów, 312.

Bieżące rachunki między kupcami, zamknięcie rachunków, 291.

— oprocentowanie, 292, 293.

Bilans majątku przy zaczęciu przedsiębiorstwa i w każdym roku ma być sporządzany, 29.

— kto go podpisuje, 30.

— jak w nim spisywać przedmioty, 31.

— przechowanie tegoż, 33.

Bilans, sporządzenie dla każdego jawnego spółnika, 105.

- udzielenie tegoż komandytnikom, 160, 165.
- przedkładanie radzie nadzorczej i komandytnikom, 185, 186.
- przezieranie i roztrzaskanie przy spółce akcyjnej, 224.
- przedkładanie przy spółce akcyjnej, 239, 240.
- przedkładanie i przezieranie ksiąg i papierów przy spółce niejawniej, 253.

Cena kupna, zapłata takowej przy oddaniu, 342.

- targowa lub giełdowa, 353.
- zwłoka nabywcy w zapłacie ceny kupna, 354.
- giełdowa, podstawa sprzedaży przy opóźnieniu kupującego, 343; jako cena kupna, 353.
- przy komisie, 376.

Cenniki, ich udzielenie, 337.

Cessya, ob. ustąpienie.

Czas namysłu do przyjęcia propozycji, 318, 319.

- wypełnienia interesów handlowych, 326—334.

Czelaadne usługi w handlu, 65.

Czynności bankierskie, czynności handlowe, 272.

- *handlowe*, prokurant lub pełnomocnik handlowy nie może takowych zawierać na rachunek trzecich osób, lub też swój własny, 57.
- również i pomocnik handlowy, 59.
- o ile stręczyciele takowych zawierać nie mogą, 69.
- stowarzyszenie do takowych na wspólny rachunek, 266—270.
- w ogólności pojęcie takowych, 271—277.
- ogólne przepisy co do tychże, a mianowicie wskazówka dla sędziego co do rozpoznania i tłómaczenia, 278.
- względ na obyczaje i zwyczaje, 279.
- prawne domniemanie solidarności, 280.
- dłużnik solidarny nie może zasłaniać się tém, że od niego tylko część długu przypada, 280.
- handlowe, dłużnik solidarny nie może zarzucić, iż się pretensya od niego tylko w części należy, lub że kto inny pierwój pozwanym być winien; o ile to dotyczy się ręcziela, 281.
- użycie potrzebnej staranności, 282.

Czynności handlowe, wynagrodzenie szkody obejmuje rzeczywistą szkodę i utracony zysk, 283.

- kara umowna, 284.
- zadatek (arrha), 285.
- pokrzywdzenie nad połowę, 286.
- odsetki z ustawy, 287.
- zwłoka, odsetki zwłoki, 288, 289.
- prowizya, składowe, odsetki od zaliczek, wydatków, i t. d., 290.
- odsetki od nadwyżki przy zamknięciu rachunku bieżącego, 292.
- wysokość umownych odsetek, skuteczność ustaw krajowych, 292.
- odsetki mogą przewyższyć kapitał, 293.
- omyłka i oszustwo, 294.
- moc dowodowa rewersu lub kwitu nie przywiązana jest do terminu, 295.
- upoważnienie okaziciela kwitu do odbioru zapłaty, 296.
- propozycya, zlecenie, pełnomocnictwo nie ustają z śmiercią kupca, 297.
- pełnomocnictwo do czynności handlowych, 298.
- odstąpienie należitości, 299.
- przyjęcie przekazu rodzi obowiązek zapłaty, 300.
- możność, odstąpienia przekazów i kart ręcznych przez indos, zobowiązanie z przyjęcia, 301.
- papiery mogące być przenoszone przez indosacya, 302.
- prawo z tego indosu, uiszczenie zobowiązania, 303.
- skuteczność ustaw krajowych co do przeniesienia papierów przez indos, 304.
- o ile papiery na okaziciela opiewające i przez indos odstąpić się dające podlegają przepisom ustawy wekslowej; o ile ich amortyzacya, 305.
- kiedy wedle ustawy handlowej nabywca rzeczy staje się ich właścicielem, prawo zastawu ustawowe, ustawy krajowe, 305—308.
- ustanowienie ręcznego zastawu, 309.
- zapłacenie z zastawu bez wytoczenia skargi, 310.
- sprzedaż zastawu, 311.

Czynności handlowe, prawa szczególne przyznane pojedynczym zakładom względem ustanowienia i przedaży zastawów, 312.

- prawo zatrzymania, 313, 314, 315, 316.
- zawarcie interesów handlowych, 317.
- natychmiastowe oświadczenie się na propozycją, 316.
- odpowiedź nieobecnego, 319.
- cofnięcie propozycji, 320.
- termin zawarcia umowy pomiędzy nieobecny, 321.
- przyjęcie pod warunkami i ograniczeniami, 322.
- milczące przyjęcie polecenia, zachowanie się przy odrzuceniu, 323.
- wypełnienie interesów handlowych, a mianowicie:
 - miejsce wypełnienia, 324, 325.
 - czas wypełnienia; termin nieokreślony, 326.
 - — wiosna, jesień, połowa miesiąca, 327.
 - wypełnienie po upływie terminu, 328.
 - niedziela, święto powszechne, 329.
 - wypełnienie w pewnym okresie czasu, 330.
 - skuteczność ordynacyj giełdowych, 331.
 - wypełnienie w ciągu zwykłej pory załatwiania czynności, 332.
 - przedłużenie terminu zapłaty, 333.
 - oznaczenie dnia płatności, 334.
 - jakość uiszczenia, 335.
 - miara, waga, stopa monety, gatunki monet, obliczenie czasu, oddanie, 336.
- ob. kupno, przedsiębiorstwo komisowe, spedytorstwo, przewoźnictwo.

Czynności komisanta, czynnościami handlowymi, 272.

- prawne, zawarte przez prokuranta lub pełnomocnika handlowego, 52.
- — przez pełnomocnika handlowego, 58.
- spółników, 114, 115, 167, 196, 230.
- pośrednictwo w tychże stręczyciela, 74, 76.
- przewozowe są czynnościami handlowymi, 271, 272.
- weksłowe są czynnościami handlowymi, 272.

Del credere, prowizya, 370.

Długi handlowe, odpowiedzialność żony kupca za takowe, 8.

Dobra waga przy kupnie, 352.

- Doniesienie* o wadach towaru przez kupującego, 347.
- Doręczenie* spółce komandytowej, 167.
- spółce komandytowej na akcye, 196.
 - spółce akcyjnej, 235.
- Dostawa*, podjęcie się takowej jest czynnością handlową, 271.
- podlega przepisom o kupnie, 338.
- Dowodność* ksiąg handlowych, 34, 35, 36.
- dziennika i karty umownej stręczyciela handlowego, 77, 78.
 - obligu, kwitu, jak długo trwa, 295.
- Dowód* ładunkowy, dający się przenieść przez indossacyą, 302.
- jego znaczenie, 413.
 - ze znawców względem wad przy kupnie, 348.
 - ze znawców względem wad towaru komisantowi nadanego, 365.
 - z listu przewozowego, 391.
 - ze znawców względem przyjęcia lub stanu towaru, 407.
- Dyskonto*, dłużnik przed dniem przypadności płaćcy odciągać może tylko na mocy umowy lub zwyczaju handlowego, 334.
- Dywidenda* przy spółce akcyjnej, prawo do niej, 217.
- nie ulega zwrotowi, 218.
- Dziennik* stręczyciela, 71, 72.
- strony mogą żądać wyciągów z takowego, 74.
 - od wciągnięcia w takowy nie zależy zawarcie interesu, 76.
 - moc dowodowa takowego, 77, 78.
 - przedłożenie takowego w procesie, 79.
- Dzień* płatności na czyją korzyść bywa dodanym, a wedle czego należy go osadzić, 334.
- wypełnienia czynności handlowej, 332.
- Egzekucya* przeciw jawnemu spółnikowi, 119.
- bezskuteczna, prawo zatrzymania z tego powodu, 324.
- Faktorne*, prawo do tegoż, oznaczenie wysokości, 82.
- kto je uiszcza, 83.
- Firma* handlowa, pojęcie firmy, 15.
- — własne nazwisko jako firma, 16.
 - — firma jawnej spółki handlowej, 17, 88.

Firma handlowa, firma spółki komandytowej, 17, 153, 155, 168, 179.

— — firma spółki akcyjnej, 18.

— — zgłoszenie firmy do sądu handlowego i podanie jej podpisu, 19.

— — rozróżnienie jednej firmy od drugiej, 20.

— — zgłoszenie firmy przy zakładach filialnych, 21.

— — prowadzenie dalej handlu pod dotychczasową firmą, 22.

— — pozbycie firmy bez przedsiębiorstwa handlowego nie dozwolone, 23.

— — używanie dalej firmy mimo przystąpienia spółnika, 24.

— — zgłoszenie zmiany lub wygaśnięcie firmy, 25.

— — kary za zaniedbanie zgłoszenia lub niewłaściwe zgłoszenie firmy, 26.

— — wynagrodzenie szkody za nieprawne używanie firmy i ogłoszenie wyroku, 27.

— przy niejawniej spółce handlowej, 251.

— — — — — skutek jeśli nazwisko niejawnego spółnika w firmie umieszczone, 257.

— per stralcio, 139, 172.

Firmy, przepisy przechodnie, §§ 52, 53, 54.

Furmani prości, o ile przepisy kodeksu stósują się do nich, 10.

Gazeta, umieszczenie spisów w rejestrach handlowych, 13, 14.

Grunta, spisanie tychże, 29.

— rozrządzenie prokuranta takowemi, 42.

— własność spółki, 111, 164.

— rozrządzanie spółników takowemi, 114.

— rozrządzanie likwidatorów takowemi, 137.

— umowy co do takowych, nie są czynnościami handlowymi, 275.

Jakość towaru dostarczonem być mającego przy wykonaniu czynności handlowej, 335.

Jawność rejestru handlowego, 12.

Jesień jako termin wypełnienia interesu handlowego, 327.

Język żyjący ma być używany do prowadzenia ksiąg handlowych, 32.

— — dziennika stręczyciela, 72.

Indos akcyj przy spółce komandytowej na akcye, 182.

- co się przez takowy wedle ustawy handlowej przenosi, 301, 302, 304, 305.
- skutek prawny indosu, 303.
- przepisy ustawy wekslowej, 305.
- dowodu ładunkowego, 417.

Instytut kredytowy, szczególne prawa pod względem zastawów, 312.

Inwentarz, spisanie takowego przy rozpoczęciu przedsiębiorstwa i po upływie każdego roku, 20.

- podpis takowego, 30.
- umieszczenie wszystkich przedmiotów tamże, 31.
- przechowanie, 33.
- przy spółce jawnej, 91, 107.

Jurysdykcya handlowa, § 38—43.

Kapitał zakładowy, spłata tegoż, 248.

Kara za zawód przy czynnościach handlowych, 285.

- umowna przy czynnościach handlowych, 284.
- na przewoźnika w przypadku spóźnionej odstawy, 398, 399.

Karta umowna, jej doręczenie, 73.

- zawarcie kontraktu niezawisłe od takowej, 76.
- umowna, téjże dowodność, 77.

Kary porzadkowe, 26, 45, 89, 129, 135, 155, 179, 212, 228, 233, 243, 251 i § 12.

Kobieta handlująca, jej prawa i obowiązki w zasadzie, 6.

- aby być nią, potrzebuje mężatka zezwolenia ze strony męża; kto nie jest kobietą handlującą, 7.
- zobowiązanie żony, jako kobiety handlującej, jej odpowiedzialność za długi handlowe, 8.
- jej samodzielne wystąpienie przed sądem, 9.

Kolój żelazna, kiedy nie może odmawiać przewozu, 422.

- — zobowiązanie do zwrotu szkody, 423.
- pakunek podróżnego, 425.
- towary, w których z powodu przewozu zwykle okazuje się ubytek wagi lub miary, 426.
- możliwość układow względem obliczenia wynagrodzenia szkody, 427.
- — możliwość wymówienia sobie, że gasną wszelkie roszczenia po odebraniu towaru i zapłaceniu prze-

woźnego przy uszkodzeniach niewidocznych, w ciągu pewnego czasu, 428.

Kolój żelazna, przewóz przez więcej z sobą się stykających dróg żelaznych, 429.

— — miejsce wydania, 430.

— — wskazanie miejsca na drodze żelaznej leżącego w liście przewozowym jako miejsca oddania, 431.

Komisowe przedsiębiorstwo, kto jest komisantem, 360.

— obowiązki komisanta, 361.

— wynagrodzenie szkody przez tegoż, 362.

— wynagrodzenie różnicy ceny, 363.

— odrzucenie zakupu przez komitenta, 364.

— jeżeli towar nadesłany komisantowi uszkodzony lub w stanie wadliwym, 365.

— zmiany w towarze, które zagrażają zbezценieniem, 366.

— odpowiedzialność komisanta za utratę lub uszkodzenie, zaniechanie ubezpieczenia, 367.

— poszukiwanie należności na dłużniku, przez komitenta, 368.

— jeżeli komisant daje zaliczki, udziela kredytu, bez upoważnienia komitenta na kredyt sprzedaje, 369.

— o ile komisant ręczy za zapłatę lub wykonanie zobowiązania przez stronę z nim kontraktującą, 360.

— komitent obowiązany jest komisantowi zwrócić nakłady, prawo do prowizyi, 371.

— korzystać z korzystniejszych warunków należy się komitentowi, 372.

— weksle, których kupienia podjął się komisant, 373.

— prawo zastawu komisanta, prawo pierwszeństwa, 374.

— opóźnienie komitenta względem kosztów prowizyi i t. d., 375.

— przedsiębiorstwo, komis zakupna lub sprzedaży towarów, weksli i t. d., które mają cenę giełdową lub targową, 376.

— odwołanie zlecenia przez komitenta, 377.

— przepisy te mają zastosowanie do zawarcia pojedynczej czynności handlowej przez kupca, na rachunek dającego zlecenie, 378.

Kontrakt kupna, zrzucenie się z tegoż, 354—357.

- jego podzielne wykonanie, 359.
- spółki przy spółce handlowej jawnej, 85, 90.
- przy spółce komandytowej, 150, 157.
- — — na akcye, 174, 175.
- przy spółce komandytowej na akcye, zmiana tegoż, 198.
- przy spółce akcyjnej, forma, 208.
- co musi określać, 209.
- przy spółce niejawniej, 250.

Korespondencya handlowa, ob. listy handlowe.

Koszta oddania i odbioru kupionej rzeczy, kto ponosi, 351.

- spedytorowi należy się ich zwrot, 381.
- przewozu, ugoda przesyłającego ze spedytorem względem takowych, 384.

Kosztowności, o ile za nie przewoźnik odpowiada, 395.

Kredyt, sprzedaż na — przez komisanta, 369.

Książka podręczna stręczyciela, 71.

Księgarnie, o ile czynnością handlową, 272.

Księga kopij, wpisywanie listów handlowych, 28.

Księgi handlowe, obowiązek kupca prowadzenia takowych, 28.

- sporządzenie inwentarza i bilansu, 29.
- jak ma być podpisanym inwentarz i bilans, 30.
- jak należy umieszczać przedmioty w inwentarzu i bilansie, 31.
- język, w jakim mają być prowadzone księgi handlowe, forma zewnętrzna tychże, 32.
- handlowe, przechowanie tychże, 33.
- moc dowodu, 34.
- — — ksiąg handlowych niewłaściwie prowadzonych, 35.
- wpisy w takowe mogą robić i pomocnicy handlowi bez osłabienia mocy dowodowej, 36.
- przedłożenie tychże w procesie, 37.
- przejrzenie takowych przez strony, sporządzenie wyciągu, 39.
- udzielenie takowych w całej osnowie, 40.

Księgi handlowe, spółnik przyjęty do spółki jawnej bez zezwolenia reszty spółników nie ma prawa przeglądania takowych, 98.

- prawo przeglądania takowych, przez każdego spółnika jawnej spółki, 105.
- spółki akcyjnej, przechowanie takowych po jej rozwiązaniu, 246.
- przepisy ustawy wprowadzającej k. h. co do takowych, §§ 19—22.
- dawniejsze przepisy co do prowadzenia takowych tracą moc obowiązującą, § 22.

Konkurs, otwarcie, uczynienie zapisku o tém z urzędu, w rejestrze handlowym, § 14.

- do majątku spółki, przepisy ust. wpr. §§ 30, 31.
- orzecznictwo handlowe w tej mierze, § 42.
- udzielanie ksiąg handlowych w całej osnowie, 40.
- spółki jawnej, zaspokojenie jej wierzycieli, 122.
- zaspokojenie osobistych wierzycieli jawnego spółnika, 122.
- rozwiązanie spółki jawnej, w tym przypadku nie wpisuje się w rejestr handlowy, 129.
- w przypadku konkursu nie ma likwidacyi jawnej spółki handlowej, 133.
- jeżeli weń popada komandytnik, 200.
- doniesienie dyrekcyi spółki akcyjnej, celem otwarcia konkursu, 240.
- prawo niejawnego spółnika, gdy posiadacz handlu popadł w konkurs, 258.
- prawo wierzycieli konkursu względem układów między spółnikiem niejawnym i posiadaczem handlu, 259.
- prawo zatrzymania z powodu otwarcia konkursu, 314.

Kupcy, kto jest kupcem, 4.

- przepisy o kupcach tyczą się spółek handlowych i banków, 5.
- kobieta handlująca, jej prawa i obowiązki, 6.
- o ile mężatka może się trudnić handlem, 7.
- zobowiązania mężatki handlującej, 8.
- występowanie kobiety handlującej przed sądem, 9.

Kupcy, do których kupców nie stósują się przepisy o firmie, księgach handlowych, prokurze i spółkach, 10 i § 7.

— ustawy zarobkowo-policyjne i zarobkowo-podatkowe o przymiocie kupca, 11.

— przepisy ust. wprowadczój o kupcach, §§ 6—9.

Kupiec, jego obowiązki, 19, 21, 25, 28, 33, 45.

— o ile pojedyncze czynności jego są czynnościami handlowymi, 273.

— zawarte przez niego kontrakty uważane w wątpliwości za należące do handlu, 274.

— z jego śmiercią nie gaśnie propozycja, zlecenie i pełnomocnictwo, 297.

Kupno, które jest czynnością handlową, 271.

— co nie stanowi propozycji kupna, 337.

— dostarczenie pewnej ilości rzeczy zamiennych jest kupnem, 338.

— za wypróbowaniem lub obejrzeniem jest warunkowem, 339.

— podług próby lub wzoru jest bezwarunkowem, 340.

— na próbę jest bezwarunkowem, 341.

— miejsce oddania towaru, czas zapłaty, 342.

— przechowanie towaru przez sprzedawcę, zwłoka nabywcy w odebraniu, 343.

— przesyłkę towaru załatwia sprzedawca, 344.

— odpowiedzialność za szkodę, 345.

— obowiązek do odbioru, 346.

— zbadanie przesłanego towaru, doniesienie o wadach lub jakości towaru, nieodpowiedniej umowie, 347.

— tymczasowe przechowanie nieprzyjętego towaru, sprawdzenie stanu przez znawców, sprzedaż w razie obawy zepsucia, 348.

— przedawnienie skarg z powodu wad, zgaszenie obron, 349.

— oszustwo, 350.

— sprzedawca ponosi koszt oddania a kupujący odbioru, 351.

— tara, 352.

— cena targowa, cena giełdowa, 353.

— zwłoka nabywcy w zapłaceniu ceny towaru, prawo sprzedawcy, 354.

— zwłoka sprzedawcy w oddaniu, prawo nabywcy, 355.

Kupno, zrzucenie się z kontraktu, jeśli druga strona nie wykonała umowy, 356.

— umowa, że towar ma być dostarczonym na sam czas oznaczony lub w oznaczonym terminie; sprzedaż na rachunek sprzedawcy, który się opóźnia, 357.

— sporządzenia protestu na dowód opóźnienia się drugiej strony, 358.

— podzielność wykonania kontraktu, 359.

— pośrednictwo sensała w kupnie, 67.

Kwit, kiedy się zaczyna jego dowodność, 295.

— oddawca tegoż upoważniony do odbioru zapłaty, 296.

Likwidacya odbiorcy przez dowód ładunkowy, 416.

— jawnej spółki handlowej, 133—145.

— spółki komandytowej, 172.

— spółki komandytowej na akcye, kto ją załatwia, 205.

— rozwiązanej spółki akcyjnej, kto się nią zajmuje, 244.

— spółki niejawniej, 265.

— stowarzyszenia do pojedynczych czynności handlowych, 270.

Likwidacyja firma, 139, 172.

Listy handlowe, przechowanie i odpisywanie takowych, 28.

List przewozowy, jako dowód, 391.

— co ma zawierać, 392.

— przy drogach żelaznych, 427.

Magazyn, w takowym umieszczeni, 50.

Majątek spółki, oddzielenie tegoż od prywatnego majątku spółników, 119.

Majątek, rozliczenie takowego w jawnej spółce handlowej, jeżeli jeden spółnik występuje, 130.

— — w spółce komandytowej, 172.

— rozdział takowego przy rozwiązaniu spółki komandytowej na akcye, 202.

— rozwiązanej spółki akcyjnej, rozdział takowego, 245.

— ob. likwidacya.

Majątkowe prawa małżeńskie, ogłoszenie takowych, § 16.

Masa konkursowa komitenta, zaspokojenie komisanta z towaru w komis oddanego, 375.

— prawo zastawu spedytora, 382.

— prawo zastawu przewoźnika na towarze, 410.

Mąż, jego pozwolenie dla żony do trudnienia się handlem, 7, § 6.

Miara przy wykonaniu czynności handlowych, 336.

Miejsce wykonania czynności handlowej, 324, 325, 342.

— wydania towaru przewiezionego, 403.

— środki ku zabezpieczeniu towaru przewiezionego, 404.

— przeznaczenia towarów drogą żelazną przewożonych, 431.

Miejscowy zwyczaj oznacza, naturę posług i prawa pomocników handlowych, 57.

— — — czas trwania nauki uczniów handlowych, 61.

— — — czy się należy faktorne, w jakiej ilości, i kto ma takowe zapłacić, 82, 83.

— — ma być uwzględnianym w tłumaczeniu czynności handlowych, 279.

— — określa znaczenie zadatku, 285.

— — oznacza czas wykonania czynności handlowych, 326, 327.

— — — odciąganie dyskonta, 334.

— — — czasokres oświadczenia się przy kupnie za wypróbowaniem, 339.

— — — czas odebrania towaru, 346.

— — — czas przedawnienia skarg z powodu wad towaru, 349.

— — — kto ponosi koszt oddania a odbioru, 351.

— — — przewyżkę wagi i refakcję, 352.

— — — komisantę prawo do kredytowania ceny kupna, 369.

— — — jego obowiązek ręczenia, 370.

— — — jego prawo do prowizji od wydania, 371.

— — — wynagrodzenie kosztów przewoźnikowi, 394.

Miesiąc, jako czasokres przy czynnościach handlowych, 327, 328.

Mitężne, prawo zastawu przewoźnika za —, 409.

Moneta krajowa, kiedy może być użyta do zapłaty, 336.

Możność odstąpienia akcyi spółki komandytowej, 182, 183.

— akcyi spółki akcyjnej, 223.

Nabycie, kiedy czynnością handlową, 271.

Nadużycie zaufania przez pomocnika handlowego, 64.

— firmy spółki w osobistych celach, 125, 170.

Nadzwyczajne pokrzywdzenie przy zawarciu umów nie nadaje prawa obalenia takowych, 286.

Nakład, czynność handlowa, 272.

Nakłady, prawo komisarza, 371.

— prawo spedytora, 381.

Niebezpieczeństwo przy przesyłce sprzedanych towarów, kto takowe ponosi, 345.

Niedziela, jako czas wykonania czynności handlowej, 329.

Niedozwolone używanie firmy, 26, 27.

— pobieranie pieniędzy z kasy spółki, 95.

Niekryte wozy, warunki przy użyciu takowych na kolejach żelaznych, 424.

Niekupcy, dowód z ksiąg handlowych przeciw, 34.

— zastosowanie k. h. do — 277.

Niepokwitowany rachunek, okazanie takowego, 51.

Nieprawidłowość w prowadzeniu ksiąg handlowych, 35.

Nierzetelność w prowadzeniu interesów spółki, 105, 125.

Niewykonanie kontraktu kupna, prawo drugiego kontraktującego, 356—358.

Niezdolność do zarządu majątkiem, skutki, 123, 170.

Obecni, termin do przyjęcia propozycji pomiędzy nimi, 318.

Obejrzenie, kupno za — warunkowym kontraktem, 339.

Oberżyści, 10.

Obliczenie czasu przy wypełnieniu interesu handlowego, 336.

Obliczenie się przy jawnej spółce handlowej, 130—132.

Oblięi podpisane przez kupca, 274.

— trwanie ich dowodności, 295.

Obowiązek zachowania tajemnicy ze strony pomocników handlowych, 64.

— stręczycieli, 69.

Obnoścy, o ile kodeks handlowy ma do nich zastosowanie, 10.

Odbiorca, w liście przewozowym wymieniony, jego prawa i obowiązki, 403—407.

— dowód ładunkowy, 415, 416, 417.

Oddanie kupionego towaru, gdzie ma nastąpić, 342.

— i odbiór kupionej rzeczy, kto ponosi koszt, 351.

Odebranie kupionego towaru, przechowanie tegoż, inne środki zapobiegające, 343.

— towaru przez kupującego, 346.

Odległość, jej obliczenie przy wykonaniu czynności handlowych, 336.

Odpowiedzialność solidarna w spółce jawnej, 112.

- komisanta za zgubę, lub uszkodzenie, 367.
- spedytora, 380.
- przewoźnika, 395.
- — za swoich ludzi, 400.
- tegoż za innych przewoźników aż do odstawienia, 401.

Odstetki od wkładki przy jawnej spółce handlowej, 106.

- od wkładki odnośnie do komandytnika, 161.
- zapłata takowych komandytnikowi, 165.
- przy spółkach komandytowych na akcye, 197.
- nie mogą być oznaczone w spółkach akcyjnych, 217.
- od wkładki przy stowarzyszeniach celem przedsiębiorstwa pojedynczych czynności handlowych na wspólny rachunek, 268.
- w czynnościach handlowych, 287—293.
- *zwołoki*, kiedy je płaci akcyonaryusz w spółce akcyjnej, 220.
- wysokość takowych, 287.
- w czynnościach handlowych, 288, 289, 291.

Odstawa spóźniona przez przewoźnika, 379, 398, 399.

- towaru, komu, 403.

Odstąpienie od propozycji, 319, 320.

- od kupna ob. zrzeczenie się.

Odwolanie prokury, 54.

- propozycji, 319.
- przyjęcia, 320.
- polecenia, odbiór takowego przez komisanta, 377.

Ogłoszenie spółki komandytowej, 151, 155.

- rozwiązania, albo wystąpienia komandytnika, 171.
- kontraktu spółki przy spółce komandytowej na akcye, 176.
- kontraktu spółki akcyjnej, 210.
- publiczne, rozwiązania spółki akcyjnej, 243.

Okaziciel kwitu, domniemane pełnomocnictwo tegoż, 51, 296.

- zasady, jeżeli akcye spółki akcyjnej opiewają na okaziciela, 222.

Opakowanie, kto ponosi kosztu za takowe, 351.

- waga takowego przy kupnie, 352.

- Opakowanie*, odpowiedzialność za wadliwość takowego, 395.
- towarów do przewozu koleją żelazną przeznaczonych, 422, 424.
- Opłaty cłowe*, prawo zastawu przewoźnika z powodu takowych, 409.
- Osobiście* odpowiedzialni spółnicy w spółce komandytowej, 150, 152, 153, 163, 167.
- — — w spółce komandytowej na akcje, 175, 176, 177, 179, 181, 185, 186, 194, 195, 196, 199, 204.
 - — — w spółce akcyjnej, 241, 245, 247.
 - — w spółce niejawnej, 257.
- Osobisty* majątek spółnika, 119.
- wierzyciel spółnika jawnej spółki handlowej, 119 do 123.
 - komandytnika, 169.
 - spółnika niejawnego, 263.
- Oszustwo* w czynnościach handlowych, 294.
- przy kupnie, 350.
- Oznaczenie czasu* przy umowach kupna i sprzedaży, 357 do 359.
- Pakunek* podróznego, odpowiedzialność kolei żelaznych za, 425.
- Papiery*, tychże zakupno, dostawa lub odbiór jest czynnością handlową, 271.
- na okaziciela, przeniesienia takowych, nabycie własności, i t. d., 306, 307.
 - przewodne dla przewoźnika, 393.
- Pełnomocnictwo* handlowe, domniemanie takowego, 50.
- ograniczenie, 51.
 - wygaśnięcie, 54.
 - udzielenie i zakres, 47, 49, 52—54.
- Pełnomocnicy handlowi*, pojęcie i prawa tychże, 47.
- przepisy ustawy wprowadzłej, §§ 23—24.
 - o ile są uprawnieni do zaciągania zobowiązań wekslowych, 47.
 - podpis tychże, 48.
 - jako podróżnicy handlowi, 49.
 - uprawnienie i zobowiązanie pryncypała, 52.
 - pełnomocnictwo nie może być odstąpionem, 53.

Pełnomocnicy handlowi, odwołalność pełnomocnictwa, 54.

— odpowiedzialność osobista w razie wydawania się za pełnomocnika handlowego lub w razie przekroczenia pełnomocnictwa, 55.

— nie mogą robić interesów handlowych, 56.

Pełnomocnictwo w interesach handlowych, 297, 298.

Per procura, umieszczony przy podpisywaniu firmy, ob. prokurent.

Pieniądze, odpowiedzialność przewoźnika i wysyłającego za takowe, 395.

Pierwszeństwo przy kilku prawach zastawu na towarze przewozowym, 411.

Pisemne sporządzenie nie jest warunkiem ważności kontraktów w czynnościach handlowych, 317.

Pisemnego kontraktu spółki jawnej do ważności nie potrzeba, 85.

— tyczy się to także spółki komandytowej, 150.

— i spółki niejawniej, 250.

Pismo przy utrzymywaniu ksiąg handlowych, 32.

Płaca pomocników handlowych, 57, 60.

Podjęcie się obrobienia i przerobienia ruchomych rzeczy, 272.

— dostawy, o ile jest czynnością handlową, 271.

Podpis kupca jako firma, 15.

— prokurysty, 44, 45.

— pełnomocnika handlowego, spółników i ich zastępców, 83, 91, 151, 153, 176, 177, 179, 210, 228, 229.

— likwidatorów, 135, 139.

Podróżni, tychże przewóz czynnością handlową, 171.

Podział, zarzut tegoż, 281.

Podzielne wypełnienie umowy kupna sprzedaży, 359.

Podzielność umów kupna i sprzedaży przy odstąpieniu od takowych, 359.

Pokwitowania tymczasowe, spółki komandytowej na akcye, 173.

— spółki akcyjnej, 222.

Pokrzywdzenie nad połowę przy czynnościach handlowych, 286.

Pomocnicy handlowi, wpisy przez nich w księgach handlowych uskutecznione, 36.

— rodzaj ich usług i ich roszczenia, 75.

— jako tacy nie są upoważnieni do interesów prawnych, 58.

— nie wolno im zawierać interesów handlowych w imieniu własnem lub w imieniu trzecich osób, 59.

— czasowe przeszkody, co do tychże, 60.

— zniesienie stosunku służbowego, 61, 62.

— kiedy może być orzeczonem zniesienie odnośnie do pryncypała, 63.

— kiedy to może nastąpić odnośnie do pomocnika, 64.

— przepisy ustawy wprowadzcej względem nich, §§ 23, 25.

— nie pełnią usług czeladnych, 65.

Pomyłka w interesach handlowych, 294.

Połączenie jednej spółki akcyjnej z drugą, 247.

— celem prowadzenia interesów na wspólny rachunek, 266—270.

Pora załatwienia czynności zwykła, w ciągu której uiszczenie nastąpić powinno, 332.

Porządny kupiec, staranność tegoż, 282, 343, 344, 361, 367, 380.

Pospolita wartość handlowa jako podstawa do wynagrodzenia szkody, 396.

Pośredniczenie w czynnościach handlowych jest czynnością handlową, 272.

— w czynnościach handlowych ze strony stręczycieli handlowych, 66, 69, 84.

— w czynnościach przewozu, 389.

Powet małoletnich na opiekunach, 149.

— przewoźnika, 410.

Powszechne prawo cywilne jako źródło rozstrzygnięcia w przedmiotach handlowych, 1, 288, 292, 308.

Powtórne wyładowanie towarów, 394.

Pozbywanie dalej towarów jest czynnością handlową, 273.

Pożyczki, zaciągane przez pełnomocnika handlowego, 47.

Prawne źródła prawa handlowego, 1.

Prawo, ob. powszechne prawo cywilne.

— głosowania posiadaczy akcji przy spółce komandytowej, 190.

Prawo akcyonaryuszów przy spółce akcyjnej, 209, 224.

- handlowe, odpowiedzialność prokuranta, wedle takowego, 55.
- zastosowanie tegoż do osób nie będących kupcami, 277.
- pierwszeństwa komisanta co do roszczeń z interesu komisowego wynikłych, 374.
- do pobierania odsetek, kiedy się rozpoczyna, 93, 96, 106, 157, 161, 288.
- używania dotychczasowej firmy, 22.
- wyboru sprzedającego w razie niezapłacenia ceny kupna, 354.
- kupującego w razie nie oddania towaru, 355.
- własności, jego gaśnienie, 306.
- wyłączne wierzycieli spółki do majątku spółkowego w konkursie spółki, 122.
- zastawu, ustawowe i kupieckie; dotyczące przepisów ustawy wprowadczej, §§ 45 i 46.
- ustawowe komisanta, spedytora i przewoźnika, 306.
- komisanta na towarze oddanym mu w komis, 374.
- spedytora, 382.
- przewoźnika na towarze przewozowym, 409.
- kilku przewoźników na towarze przewozowym, 410.
- kilka praw zastawu na towarze przewozowym, 411.
- przewoźnika na towarze przewozowym, wykonanie w przeciągu trzech dni, 412.
- zatrzymania w czynnościach handlowych, 313—316.
- przepisy ustawy wprowadczej, § 44.

Prokura obacz prokurent.

- przepisy przechodnie, § 55.
- zbiorowa, 41.

Prokurent, tegoż znaczenie, 41.

- jak się odbywa jego ustanowienie, 41.
- do czego prokura upoważnia, 42.
- ścieśnienie zakresu prokury, 43.
- jak podpisuje firmę, 44.
- zgłoszenie prokury i jej wygaśnienie w sądzie handlowym, 45.
- skutki wpisu i ogłoszenia prokury przeciw trzeciemu, 46.

- Prokurant*, prawa i obowiązki pryncypała, wynikające z czynności prokuranta, 55.
- nieprzenośność prokury, 53.
 - odwołalność prokury, 54.
 - osobista odpowiedzialność udawającego się za prokuranta, 55.
 - przekroczenie pełnomocnictwa, 55.
 - nie może robić interesów handlowych na swój, lub trzeciego rachunek, 56.
 - jego ustanowienie przy jawnej spółce handlowej, 104, 118.
- Promesy* spółki komandytowej na akcye, 173.
- spółki akcyjnej, 221.
- Propozycja*, kiedy ma być uczynione oświadczenie w tej mierze, 318, 319.
- jej odwołanie, 320, 297.
 - przyjęcie pod warunkami lub z ograniczeniami, 322.
 - przy kupnie, 337.
- Protest* na dowód opóźnienia się w wykonaniu kontraktu kupna, 358.
- Protokoły handlowe*, zniesienie dawniejszych przepisów względem prowadzenia takowych, § 2.
- Prowadzenie* sporu przez pełnomocnika handlowego, 47.
- w spółce komandytowej na akcye, 195.
 - w spółce akcyjnej, 226.
- Prowizya*, należna prawnie, 290.
- del credere przy komisach, 370.
 - prawo komisanta, 371.
 - spedytora, 381.
- Próba*, przechowanie jej przez sensała, 80.
- kupno za wypróbowaniem jest warunkowem, 339.
 - kupno podług, bezwarunkowe, 340.
 - kupno na, bezwarunkowem, 341.
- Przechowanie* kupionych towarów aż do odebrania, 343.
- Przedawnienie skarg* przeciw spółnikowi jawnej spółki handlowej, 146—149.
- przy spółce komandytowej, 172.
 - z przyczyny wadliwości kupionych rzeczy, 349.
 - ze spedytorstwa, 386.
 - z przewoźnictwa, 408.

Przedaż firmy, jako takiej, nie dozwolona, 23.

- gruntów, kiedy prokurent do takowej upoważniony, 42.
- towarów w sklepach, magazynach i składach, 50.
- przez kupców, 306—308.
- zastawów ręcznych, 310, 311, 312.
- przez komisanta, 363.
- rzeczy, które mają cenę targową lub giełdową przez komisanta, 376.
- towarów przy zwłoce ze strony kupca, 343.
- towaru wadliwego w razie psucia się takowego, 348.
- towaru przesłanego komisantowi, 365.

Przedmiot kupna, oddanie, 324, 342.

- odbiór, 346.

Przedłożenie ksiąg handlowych w procesie, 37, 38, 39.

- dziennika stręczyciela w procesie, 79.
- terminu wypełnienia przy czynnościach handlowych, 333.

Przejrzanie rejestru handlowego, 12.

- ksiąg handlowych, 40, 105.
- ksiąg i papierów przez komandytnika, 160.
- i roztrząsanie bilansu przy spółce akcyjnej, 224.
- ksiąg i papierów przez spółnika niejawnego, 253.

Przejście niebezpieczeństwa odnośnie do kupionego towaru, 345.

Przekaz przy czynnościach handlowych, 300.

- przenoszenie przez indossacya, 301—303.

Przełożęństwo (dyrekcyja) spółki akcyjnej, ustanowienie takowego, 209.

- tegoż prawa i obowiązki, 227—241.
- zgłoszenie członków takowego do rejestru handlowego, 228.
- forma ogłaszania postanowień, 229.
- prowadzenie interesów przez takowe, 230.
- złożenie przysięgi przez takowe, 232.
- zwołanie walnego zgromadzenia przez takowe, 236.
- staranie takowego o prowadzenie ksiąg i przedłożenie bilansu, 239.
- osobista i solidarna odpowiedzialność takowego, 241.

Przemysłowiec porządkny, staranność takowego, 282, 343.

Przeniewierzenie się ze strony pomocników handlowych, 64.

— ze strony spedytora, 386.

Przerobienie rzeczy ruchomój jest czynnością handlową, 272.

Przesyłający, prawo zastawu dla zaliczek na korzyść tegoż uczynionych, 382.

Przesłanie rachunku nie jest jeszcze wezwaniem do zapłaty, 288.

— kupionych towarów, 344.

Przewoźnictwo czynnością handlową, 272.

— kto jest przewoźnikiem, 390.

— list przewozu, 391—392.

— papiery przewodne, potrzebne do działania urzędów celnych lub podatkowych, 393.

— czas przewozu, 394.

— odpowiedzialność przewoźnika za szkodę z utraty lub uszkodzenia towarów, 395.

— obliczenie tej szkody, 396.

— odpowiedzialność za szkodę wynikłą z niedostawienia w umówionym czasie, 397.

— potrącenie z przewoźnego, utrata tegoż, kary umowne, 398.

— dowód opóźnienia bez winy przewoźnika, 399.

— odpowiedzialność przewoźnika za swoich ludzi i inne osoby używane do przewozu, 400.

— oddanie towaru innemu przewoźnikowi, 401.

— o ile wiąże przewoźnika późniejsze zlecenia wysyłającego co do zwrotu towaru i t. d., 402.

— wydanie towaru w miejsce odstawy, 403.

— prawo odbiorcy przedsiębrania wszelkich środków ku zabezpieczeniu towaru potrzebnych, 404.

— dochodzenia praw z kontraktu przewozu przeciw przewoźnikowi przez odbiorcę we własnym imieniu, 405.

— przyjęcie towaru, 406.

— jeśli nie można wynaleść wskazanego odbiorcy albo tenże przyjęcia odmawia, albo się spór wywiązuje o stan towaru — dowód ze znawców, 407.

Przewoźnictwo, przyjęcie towaru i zapłacenie przewoźnego gasi roszczenia przeciw przewoźnikowi; utrata, uszkodzenie, zadawnienie skarg i obron, 408.

- prawo zastawu przewoźnika, 409.
- prawo zastawu poprzedników, 410.
- dwa lub więcej praw zastawu, 411.
- popieranie prawa zastawu w ciągu trzech dni po odstawie, 412.
- wystawienie dowodu ładunkowego, 413.
- co dowód ładunkowy ma zawierać, 414.
- dowód ładunkowy rozstrzyga co do stosunków prawnych, 415.
- wystawienie dowodu ładunkowego, jego skutek co do późniejszych zleceń, 416.
- wykazującym się do odbioru towaru jest ten, komu towar według dowodu ładunkowego ma być odstawiony albo indossataryusz, 417.
- odstawienie towaru za zwrotem dowodu ładunkowego, 418.
- zresztą stósują się przepisy o przewoźniku i wtedy, gdy jest wystawiony dowód ładunkowy, 419.
- przewiezienie towaru w pojedynczym przypadku przez kupca, 420.
- zastosowanie przepisów tego oddziału do kolei żelaznych, innych publicznych zakładów przewozowych, o ile do zakładów pocztowych, 421.

Przewoźnik, obacz przewoźnictwo.

Przewoźne, obliczenie przez spedytora, 381, 383.

- prawa, jeżeli spedytor sam wykonuje przewóz towarów, 385.
- utrata z powodu spóźnionej odstawy, 398—399.

Przewóz towarów lub podróży morzem czynnością handlową, 271.

- skuteczność go spedytor, 383.

Przyczyna zobowiązania, podanie takowej w przekazach i rewersach, 301.

Przyjęcie przekazu, obowiązki z niego wynikające, 301.

Przypadność należytości przy prawie zatrzymania o ile potrzebna, 313—314.

Przyrost odsetek, jak dalece ma miejsce, 293.

Przyrzeczenie zapłaty przez przyjęcie przekazów, 300.

Przysięgi wykonywa dyrekcyja spółki akcyjnej, 232.

Rachunek, tegoż doręczyciel umocowany do odbioru zapłaty, 51.

— tegoż uznanie nie wyklucza omyłki lub oszustwa, 294.

— bieżący, prawo żądania stowego od przewyżki przy zamknięciu rachunku, 291.

Rada nadzorcza przy spółce komandytowej na akcye, 175.

— jej obiór, 177.

— ona zwołuje zgromadzenie, 187, i wykonywa jego uchwały, 186.

— na jaki czas zostaje obrana, 191.

— wynagrodzenie jej członków, 192.

— jej zadanie urzędowe, 193.

— jej umocowanie do prowadzenia sporów, 194.

— solidarna odpowiedzialność jej członków, 204.

— spółki akcyjnej, jej zadanie, 225.

Rejestr handlowy, pojęcie i jawność, 12.

— przepisy ustawy wpraw. o takowym, §§ 10—18.

— przepisy przechodnie, §§ 49—54.

— wpisy mają być ogłaszane przez pisma publiczne, 13.

— doroczne wyznaczanie tych pism publicznych przez sąd handlowy, 14.

— przepisy o założeniu i utrzymywaniu, 165—185.

Rozwiązanie spółki jawnej, 123—132.

— spółki komandytowej, 171.

— spółki komandytowej na akcye, 199, 200.

— spółki akcyjnej, 242.

— niejawną spółki handlową, 261, 262, 264.

Rzeczy nieruchome, kontrakty o takowe nie są czynnościami handlowymi, 275.

Rzeczy ruchome, tychże kupno, nabycie lub podejmowanie się dostarczenia jest czynnością handlową, 271.

— cudze, ich zastawienie, 306.

Rzemieślnicy, odprzedaże skutecznie przez takowych, kiedy uważa się za czynności handlowe, 273.

Sąd zawyrokuje według swego uznania, czyli i jak wielką jest szkoda w skutek nieprawnego używania firmy, 27.

- Sąd* oznacza roszczenia pomocników handlowych, 57.
- osadza powody do rozwiązania spółki handlowej, 125.
 - zamianowanie likwidatorów, 133.
 - ustanowienie udziału w zysku i stracie przy spółkach komandytowych, 162.
 - polecenie tegoż przy spółkach niejawnych względem przedłożenia bilansu, ksiąg i papierów, 253.
 - ustanowienie części zysku i straty dla spółnika niejawnego, 254.
- Sędzia* miejscowy mianuje znawców, do sprawdzenia wad nadesłanego towaru, 348.
- Sensal*, ob. stręczyciel handlowy.
- Siedziba* spółki, 86, 87, 111, 151, 155, 163, 175, 176, 198, 209—214, 308.
- Skargi* przeciw spółnikom spółki handlowej jawnej, ich przedawnienie, 146—149.
- z powodu wad kupionego towaru, ich przedawnienie, 349.
 - i obrony w spedytorstwie, 386.
 - w przewoźnictwie, 408.
- Sklep*, o osobach w nim umieszczonych, 50.
- Skład* publiczny, złożenie w nim towarów, 323, 343, 371, 407.
- Składowe*, należne z prawa, 290.
- Składy* towarów, o osobach tamże umieszczonych, 50.
- Służba* pomocników handlowych, jej rozwiązanie, 61, 62, 63, 64.
- Śmierć* kupca nie znosi propozycji, polecenia i pełnomocnictwa, 297.
- spółnika, o ile pociąga za sobą rozwiązanie spółki, 123.
 - pryncypała nie znosi prokury, 54.
- Solidarna* odpowiedzialność przy czynnościach handlowych, 269, 280, 281.
- spółników jawnych, 112, 113.
 - puszczających w obieg akcje nieprawne przy spółce komandytovej na akcye, 173, 178.
 - w skutek winy przy spółce akcyjnej, 204, 241, 245.
 - spółnika niejawnego, 257.
- Spedytor*, ob. spedytorstwo.

Spedytor, jego czynności są czynnościami handlowymi, 272.
— pośredni, 380, 382, 384.

Spedytorstwo, kto jest spedytorem, 379.

- jego odpowiedzialność za szkodę, staranność, 380.
- prowizya, wydatki, koszta, 381.
- prawo zastawu, 382.
- przesyłka przez przewoźników za pomocą środków przewozowych najętych na własny rachunek, 383.
- ugoda wysyłającego ze spedytorem o pewne oznaczone pozycje kosztów przewozu, 384.
- wykonywanie przewozu towarów przez samego spedytora, 385.
- zadawnienie skarg przeciw spedytorowi, zgaśnięcie obron, 386.
- o ile przepisy o komisantach tyczą się spedytorstwa, 387.
- pojedyncza przesyłka towarów wykonana przez kupca we własnym imieniu na cudzy rachunek, 388.
- przepisy powyższe nie mają zastosowania do stręczycieli spedycyi, 389.

Spisy składowe, ich udzielenie, przy zaofiarowaniu na sprzedaż, 337.

Spółnik, ob. spółka.

Spółka handlowa, względem niej mają zastosowanie ustawy dla kupców, 5.

- jakie stowarzyszenia nie liczą się do nich, 10.

Spółka handlowa akcyjna, przepisy co do zbiegu wierzycieli, § 30, 31.

- przepisy ust. zapr. co do wpłat na akcye i złożenia bilansu, 35.
- o ile przepisy o kupcach stósują się do nich, 5.
- ich firma, 18.
- ogólne zasady, mianowicie: kiedy spółka handlowa jest spółką akcyjną, 207.
- niepodzielność akcyj; brzmią na okaziciela lub na nazwisko, 207.
- zatwierdzenie rządowe, kontrakt spółki, 208.
- co kontrakt spółki w szczególności wyrażać ma, 209.
- wpisanie kontraktu i obwieszczenie w wypisie, 210.
- istnienie spółki akcyjnej, 211.

Spółka handlowa akcyjna, zgłoszenie zakładów pomocniczych w sądzie handlowym, kary porządkowe, 212.

- nabywanie praw i obowiązków, stawanie przed sądem, sąd właściwy, 213.
- czego potrzebuje uchwała zgromadzenia ogólnego mająca za przedmiot dalsze istnienie spółki lub zmianę kontraktu, 214.
- zmiana przedmiotu przedsiębiorstwa, przeniesienie majątku na inną spółkę akcyjną, 215.
- stosunki prawne akcjonariuszów między sobą, udział w majątku spółki, 216.
- odsetki wysokości z góry oznaczonej nie mogą być ani zawarowane ani wypłacane, 217.
- akcjonariusz do zwrotów nie jest obowiązany, 218.
- akcjonariusz nie ma obowiązku więcej dawać, 219.
- obowiązek akcjonariusza do opłacania odsetek za zwłokę, 220.
- wezwanie do zapłacenia, 221.
- zasady, gdy akcje wystawione są na okaziciela, 222.
- gdy akcje brzmią na nazwisko, idą w zastósowanie przepisy o spółce komandytowej, 223.
- wykonywanie praw akcjonariuszów przez ich ogół na ogólném zebraniu, prawo głosowania, 224.
- zadanie rady nadzorczej, 225.
- prowadzenie sporów, 226.
- każda spółka musi mieć dyrekcyę, z kogo się składa, 227.
- zgłoszenie członków dyrekcyi dla wpisania w rejestr handlowy, skreślenie podpisu, kary porządkowe, 228.
- forma objawienia woli przez dyrekcyę, 229.
- uprawnienie i zobowiązanie spółki przez dyrekcyę, 230.
- dyrekcyja winna zachować granice przez kontrakt spółki lub ogólne zgromadzenie jęj zakresłone, ograniczenia takie nie mają skutku prawnego przeciw trzecim, 231.
- wykonywanie przysięgi przez dyrekcyę, 232.
- zgłoszenie zmian dyrekcyi dla wpisania w rejestr handlowy, 233.
- trudnienie się czynnościami spółki, 234.

Spółka handlowa akcyjna, doręczenia przyzwań i innych aktów, 235.

- zwoływanie ogólnego zgromadzenia przez dyrekcyę, 236.
- kiedy zwołać należy zgromadzenie ogólne, 237.
- sposób zwołania ogólnego zgromadzenia, 238.
- obowiązek dyrekcyi utrzymywania przepisanych ksiąg, przedstawienie bilansu, 239.
- zwołanie ogólnego zgromadzenia z powodu zmniejszenia się kapitału zakładowego, doniesienie o tém władzy, otwarcie konkursu, 240.
- odpowiedzialność osobista i solidarna członków dyrekcyi, 241.
- rozwiązanie spółki, przypadki, 242.
- zgłoszenie, wpisanie, ogłoszenie rozwiązania, wezwanie wierzycieli, 243.
- likwidacya, 244.
- rozdział majątku, zobowiązanie jeszcze wiszące, 245.
- zachowanie ksiąg handlowych, 246.
- połączenie z inną spółką akcyjną, przepisy o tém, 247.
- częściowy zwrot kapitału zakładowego akcyonaryuszom, 248.
- postanowienia ustaw krajowych, 249.

Spółka handlowa jawna, kiedy istnieje, 85.

- zgłoszenie jej zawiązania w sądzie handlowym, 86.
- zgłoszenie zmiany firmy, przeniesienia siedziby spółki, przystępu nowych spółników i t. d. dla wpisania w rejestr handlowy, 87.
- podpis zgłoszenia i sposób wpisania, 88.
- znaglenie do zachowania tych przepisów karami porządkowymi, 89.
- stosunek prawny między spółnikami ocenia się podług kontraktu, źródłem pomocniczym k. h. 90.
- które rzeczy stają się własnością spółki, 91.
- spółnik do podwyższenia lub uzupełnienia wkładki nie obowiązany, 92.
- odpowiedzialność spółki za nakłady spółnika, za zobowiązania, które bierze na siebie i straty, które ponosi, 93.

Spółka handlowa jawna, prawo do odsetek od zaliczonych pieniędzy, 93.

- zobowiązania spółnika w sprawowaniu interesów, odpowiedzialność za szkodę, 94.
- spółnik winien płacić odsetki od czego, 95.
- ściśnienie zakresu osobistych interesów spółnika, 96.
- skutki przekroczenia tego zakresu, 87.
- przyjęcie trzeciego do spółki, 98.
- zawiadostwo z wyłączeniem innych spółników, 99.
- zawiadostwo ograniczone i nieograniczone, 100.
- nieodwołalność zawiadostwa poruczonego spółnikowi, 101.
- wszyscy spółnicy zarówno uprawnieni i zobowiązani do zawiadostwa, 102.
- kiedy zasięgnąć uchwały wszystkich, 103.
- zezwolenie do zamianowania prokurentów, 104.
- spółnika prawo rozpatrzenia się, 105.
- dopisanie 4 od sta każdemu spółnikowi do jego udziału, 106.
- obliczenie zysku i straty dla każdego przy końcu roku obrotowego, 107.
- nie wolno spółnikowi zmniejszać wkładki, 108.
- podział zysku i straty podług głów, 109.
- jej stosunek do trzecich; kiedy zaczynają się jej skutki prawne względem trzecich, 110.
- nabywanie praw i zaciąganie zobowiązań, 111.
- solidarna odpowiedzialność wszystkich spółników, 111.
- odpowiedzialność przystępującego, 113.
- władza spółnika upoważnionego do zastępstwa, prawa i obowiązki spółki, 114.
- kiedy czynności spółnika nie wiążą spółki, 115.
- ograniczenie zakresu upoważnienia spółnika do zastępstwa nie ma skutku prawnego, 116.
- zastępowanie przed sądem, 117.
- danie i odjęcie prokury przez jednego ze spółników, 118.
- osobiści wierzyciele spółnika, 119—121.
- zaspokojenie wierzycieli spółki w razie konkursu, 122.

Spółka handlowa jawna, rozwiązanie spółki i wystąpienie z niej spółnika, wypadki rozwiązania, 123.

- wypowiedzenie spółki na czas nieograniczony, 124.
- spółnik może żądać rozwiązania spółki, kiedy, 125.
- prawo osobistego wierzyciela do rozwiązania spółki, 126.
- częściowe rozwiązanie, 127.
- wykluczenie spółnika, 128.
- wpis rozwiązania spółki w rejestr handlowy, kary porządkowe, skutki prawne względem trzecich, 129.
- obliczenie się spółki z występującym lub wykluczonym spółnikiem, 130.
- jakiego rodzaju wydanie udziału winien występujący lub wykluczony spółnik przyjąć, 131.
- obliczenie i wydanie udziału osobistemu wierzycielowi, 132.
- téżże likwidacya po rozwiązaniu, 133.
- odwołanie likwidatorów, 134.
- zgłoszenie likwidatorów w sądzie handlowym i wręczenie ich podpisów, 135.
- wystąpienie likwidatora i wygaśnięcie pełnomocnictwa ma być zgłoszonem do wpisu, 135.
- wspólne załatwienie likwidacyi, 136.
- zadanie, które mają likwidatorowie spełnić, 137.
- pozbywanie nieruchomości przy likwidacyi, 137.
- ścieśnienie władzy likwidatorów, 138.
- sposób podpisywania się likwidatorów, 139.
- likwidatorowie obowiązek stósowania się do rozporządzeń spółki, 140.
- rozdział zbytecznych pieniędzy podczas likwidacyi, 141.
- spory przy obliczeniu się rozstrzyga sąd, 142.
- zwrot wartości za rzeczy wniesione, przy likwidacyi, 143.
- stosunek prawny dotychczasowych spółników pozostaje w zasadzie niezmiennym; również sąd właściwy; wręczenia czynią się jednemu z likwidatorów, 144.
- zachowanie ksiąg i pism rozwiązanej spółki, 145.
- przedawnienie skarg przeciw spółnikom, mianowicie: w jakim czasie, 146.

Spółka handlowa jawna, jeżeli jest jeszcze niepodzielone mienie spółki, 147.

— przerwa przedawnienia, 148.

— przedawnienie biegnie także przeciw małoletnim, w opiekę wziętym i osobom moralnym, 149.

Spółka komandytowa, co jej firma zawierać ma, 17.

— o niej w ogólności, a mianowicie kiedy nią jest, 150.

— do ważności kontraktu sporządzenie na piśmie nie jest wymagane, 150.

— zgłoszenie spółki komandytowej w sądzie handlowym, 151.

— zgłoszenie każdego zakładu filialnego w sądzie handlowym jego obrebu, 152.

— podpisanie firmy przez spółników osobiście odpowiedzialnych, 153.

— zniewolenie do zgłoszenia i podpisu karami porządkowymi, 154.

— zgłoszenie zmiany firmy lub siedziby spółki, kary porządkowe, 155.

— zgłoszenie wstąpienia nowego komandytnika, 156.

— stosunek prawny komandytników między sobą, 157.

— czynnościami kto zawiaduje, 158.

— ograniczenia komandytnika co do robienia interesów, 159.

— prawa komandytnika, żądać bilans i przeziierać księgi i papiery, 160.

— oprocentowanie wkładki, obliczenie zysku i straty; nie ma obowiązku zwrotu, 161.

— oznaczenie udziału w zysku lub stracie przez sędziego za przybraniem znawców, 162.

— skuteczność spółki w stosunku do osób trzecich, 163.

— nabywanie praw, zaciąganie zobowiązań, zwyczajny sąd, 164.

— odpowiedzialność komandytnika za zobowiązanie spółki, dopóki spółka istnieje, wkładka nie może być zwróconą, oprocentowanie wkładki, 165.

— odpowiedzialność za wszystkie przed wejściem do istniejącej spółki przez nią zaciągnięte zobowiązania, 166.

Spółka komandytowa, uprawnienie i zobowiązanie spółki, jej zastępstwo przed sądem przez osobiście odpowiedzialnych spółników, doręczania, 167.

— nazwiska komandytnika nie zamieszcza się w firmie, 168.

— przepisy art. 119—122 o wierzycielach prywatnych i t. d. stosują się i do spółki komandytowej, 169.

— gdy komandytnik umiera albo utracą zdolność prawną do zarządu majątkiem, 170.

— wpisanie w rejestr handlowy rozwiązania, lub wystąpienia komandytnika, 171.

— ogłoszenie tego, 171.

— likwidacya i przedawnienie skarg, 172.

Spółka komandytowa na akcje, akcje i udziały akcyjne, ich właściwość, 173.

— — zawiązywanie za zezwoleniem rządowém, 174.

— — sporządzenie pisma sądowego lub notaryalnego, 174.

— — co kontrakt spółki zawierać ma, 175.

— — kontrakt spółki i pismo zatwierdzające ma być wpisane do rejestru handlowego oraz w wypisie obwieszczony, 176.

— — co do zgłoszenia celem wpisania w rejestr handlowy załączyć należy; podpis zgłoszenia, 177.

— — istnienie spółki dopiero po zatwierdzeniu i wpisaniu w rejestr handlowy, nieważność pierwój wypuszczonych akcji, 178.

— — zgłoszenie zakładów filialnych, 179.

— — rozpoznanie dostarczonego funduszu, który nie jest gotowizną, 180.

— — na udziały kapitału spółkowego, które przypadają na wkładki spółników osobiście odpowiedzialnych, nie mogą być wypuszczane akcje, 181.

— — niepodzielność akcji, ich wpisanie i przelew, 182.

— — zgłoszenie i zapisanie przejścia akcji na kogo innego; kto jest właścicielem akcji; legitymacya, 183.

— — uiszczenie kwoty akcyjnej, 184.

— — przedkładanie bilansu radzie nadzorczój i komandytnikom, 185.

— — jakie prawa wykonywa ogólne zebranie komandytników; wykonanie jego uchwał, 186.

Spółka komandytowa na akcye, zwołanie ogólnego zgromadzenia, 187.

— — przypadki zwołania, 188.

— — w jaki sposób zwołanie nastąpić ma, 189.

— — uchwały zapadają większością głosów, prawo głosowania, 190.

— — na jak długo rada nadzorcza wybraną być może, 191.

— — wynagrodzenie członków pierwszej rady nadzorczej, 192.

— — zadanie rady nadzorczej, 193.

— — umocowanie rady nadzorczej do prowadzenia sporów, 194.

— — zastąpienie komandytników w sporze przeciw spółnikom osobiście odpowiedzialnym, 195.

— — uprawnienie i zobowiązanie spółki przez spółników osobiście odpowiedzialnych, zastępstwo przed sądem, doręczenie pozwów i innych aktów, 196.

— — wkładka nie może być zwracana; co ulega rozdzieleniu między komandytników, ich odpowiedzialność za obowiązki spółki, 197.

— — zmianą kontraktu, 198.

— — wystąpienie spółnika osobiście odpowiedzialnego nie ma miejsca, 199.

— — jeśli komandytnik umiera albo popada w konkurs, 200.

— — wpisanie rozwiązania spółki w rejestr handlowy, 201.

— — rozdział majątku w razie rozwiązania, 202.

— — częściowy zwrot kapitału komandytników, 203.

— — solidarna odpowiedzialność członków rady nadzorczej do zwrotu uiszczonych wypłat, 204.

— — kto likwidacye uskutecznia, 205.

— — ustawy krajowe orzec mogą, że do zawiązania spółek takich zezwolenie rządowe nie jest wymagane, 206.

Spółka niejawna, kiedy istnieje, ważność umowy, 250.

— firma, 251.

— właściciel przedsiębiorstwa handlowego jest właścicielem wkładki, nie istnieje obowiązek podwyższenia lub uzupełnienia wkładki, 252.

- Spółka niejawna*, przedłożenie bilansu, przeglądanie i badanie ksiąg i papierów, polecenie sądu w tej mierze, 253.
- ustanowienie zysku i straty przez sąd i biegłych w sztuce, 254.
 - obliczenie zysku i straty, wypłacenia pierwszego, ponoszenie ostatniej, 255.
 - uprawnienie i zobowiązanie przy pojedynczych czynnościach, 256.
 - nazwisko spółnika niejawnego nie jest objętym firmą, 257.
 - upadłości właściciela przedsiębiorstwa handlowego, 258.
 - rozszczenie wierzycieli konkursowych, jeżeli stosunek spółki rozwiązany został w ciągu roku, wkładka zwróconą lub też udział w stracie opuszczonym, 159.
 - skutek prawny ogłoszenia spółki niejawnej, 260.
 - rozwiązanie takowej, kiedy, 261.
 - rozwiązanie przed wpływem określonego czasu, lub bez wypowiedzenia, 262.
 - wierzyciele prywatni spółnika niejawnego, 263.
 - jeżeli spółnik niejawny umrze, lub stanie się niezdolnym do czynności prawnych, 264.
 - po rozwiązaniu spółki, rozdział i likwidacja, 265.
- Sprzedawca*, obowiązki jego do przechowania towaru, 343.
- obowiązki jego odnośnie do przesyłki towarów, 344.
 - o ile ponosi niebezpieczeństwo, 345.
 - ponosi koszt oddania, 351.
 - jeżeli zwleka oddanie, 355.
 - prawo tegoż przy zwłoce ze strony kupca, 354, 356—358.
- Średnia* jakość i dobroć towaru w dostarczeniu, 335.
- Stan* osoby nie wpływa na jakość lub ważność czynności handlowej, 176.
- Staranność*, każdego spółnika, 94.
- przy czynnościach handlowych, 282.
- Stare del credere*, 370.
- Stopa* monety i gatunek monety w wykonaniu czynności handlowej, 336.
- Stosunek* prawny między spółnikami jawnej spółki handlowej, 90—109.
- jawnej spółki do trzecich, 110—122.

Stosunek między spółnikami spółki komandytowej, 157.

- spółki komandytowej do trzecich, 163.
- akcyonaryuszów spółki akcyjnej, 216—226.

Strata, obliczenie i rozdział takowej w spółce jawnej, 107.

- — w spółce komandytowej, 161, 162.
- prawo osobiście odpowiedzialnych spółników przeciw komandytnikom, 186.
- i zysk w spółkach handlowych niejawnych, 254, 255.
- przy stowarzyszeniu celem przedsiębiorstwa pojedynczych czynności handlowych na wspólny rachunek, 268.

Stręczyciele handlowi, pojęcie takowych i zaprzysiężenie, 66.

- przeznaczenie tychże urzędowe, 67.
 - przepisy ustawy wprowadzającej względem tychże, §§ 26 do 29.
 - zamianowanie, 68.
 - ich szczególne obowiązki, 69.
 - co jest tym dozwolone, którzy się trudnią stręczycielstwem okrętowem, 70.
 - prowadzenie dziennika, 71.
 - wpisy w dziennik, 72.
 - karta umowna, 73.
 - wyciągi z dziennika, 74.
 - złożenie dziennika u władzy, 75.
 - zawarcie umowy jest niezależnem od wciągnięcia do dziennika i wręczania karty umownej, 76.
 - moc dowodowa dziennika i karty umownej, 77.
 - moc dowodowa dziennika nieprawidłowo prowadzonego, 78.
 - przedłożenie dziennika w procesie, 79.
 - przechowanie próbki, 80.
 - obowiązek wynagrodzenia szkody, 81.
 - prawo do faktornego, 82.
 - kto ma płacić faktorne, 83.
 - przepisy ustaw krajowych o ustanowieniu i ukaraniu stręczycieli handlowych, 84 nowa ustawa.
- Święto* jako czas wykonania czynności handlowej, 329.
- Szkoda*, odpowiedzialność członków dyrekcji spółki akcyjnej, 241.
- odpowiedzialność spedytora, 380.
 - téjże zwrot przez przewoźnika, 395.

Szkoda, obliczenie, 396.

— odpowiedzialność komisanta, 370.

— — prokuranta lub pełnomocnika handlowego, 55, 56.

— — stręczyciela, 81.

— — kolei żelaznych, 423, 424.

Termin do oświadczenia się na zrobioną propozycją, 318, 319.

— zawarcia umowy pomiędzy nieobecnymi, 321.

Tłómaczenie czynności handlowych, 278.

Towar, w jakim gatunku i dobroci ma być odstawionym, 335.

— o ile takowy windykować można, 306—308.

Towary narażone na zepsucie, zapobieżenie, 343, 348, 365, 366, 387.

— zakupno tychże, dostarczenie lub odbiór jest czynnością handlową, 271.

Tureccy poddani, ich przedsiębiorstwo handlowe, § 4.

Ubezpieczenie za premią jest czynnością handlową, 271.

Uczniowie handlowi, ob. pomocnicy handlowi.

Udzielenie cenników, 337.

Udowodnienie wadliwego stanu towaru danego w komis, 365.

Uгода dobrowolna jako przyczyna rozwiązania spółki, 123.

Ulotnienie towaru przewiezionego, 395.

Umowy handlowe, formy takowych, 317.

— przez kupca zawarte, o ile są czynnościami handlowymi, 274.

— małżeńskie kupców wpisanych w rejestr handlowy; przepisy w tej mierze, §§ 16, 17, 54.

Umorzenie papierów handlowych, 304.

— według prawa wekslowego, 305.

Upomnienie, ob. zwłoka.

— od dnia takowego należą się odsetki, 289.

Urzednicy spółki akcyjnej, 234.

Ustawa o stowarzyszeniach, przepisy takowej względem władzy w art. 240 i 242 kodeksu handlowego, § 34.

— zniesienie przepisów takowej odnośnie do spółki akcyjnej i do spółki komandytowej na akcje, § 32.

Ustawa wekslowa, takowej nie zmienia kodeks handlowy, 2.

— o ile stósowana być ma do papierów za pomocą indosu odstąpić się dających, 305.

Ustawy podatkowe i zarobkowe, względ na nie, 11, 276.

Ustąpienie przy czynnościach handlowych, 299.

Utwory sztuki, handel niemi jest czynnością handlową, 272.

Uznanie rachunku, 294, 297.

Używanie firmy niewłaściwej, 26, 27.

Vis major, 395.

Wadliwie zapakowane towary, ob. wady.

Wady przestanego towaru, uwiadomienie o nich przedawcy, 347.

— zachowanie nieprzyjętego towaru, dowód przez znawców, 348.

— ich wykazanie w przeciągu sześciu miesięcy, zadownienie skarg, zgaśnienie obron, 349.

— zapakowania, 395, 424.

Waga opakowania przy kupnie, 352.

— przy wypełnieniu interesu handlowego, 336.

— ubytek na takowej, odpowiedzialność kolei za to, 402.

Waluta rachunkowa, 336.

— zeznanie odbioru takowej, 301.

Warranty, 302.

Wartość handlowa, zwykła, ma służyć za podstawę do obliczenia szkody, 396.

Weksel indossowany przez komisanta, 373.

Wekslarские interesa, interesa handlowe, 272.

Wewnętrzne zepsucie towarów, 343, 348, 356, 366, 395.

Wezwanie wierzycieli spółki akcyjnej, 243.

Wierzyciele spółnika w spółce jawnej, 119—122.

— wezwanie tychże przy rozwiązaniu spółki komandytowej na akcye, 202.

— spółki akcyjnej, wezwanie tychże, 243.

— hipoteczni jawnego spółnika, 120.

Windykacja rzeczy i efektów, 306—308.

Wiosna jako czas wykonania czynności handlowej, 327.

Wkładka jawnego spółnika nie podwyższa i nie uzupełnia się, 92, 108.

Wkładka, jej oprocentowanie, 106.

— komandytnika, 161, 165.

— przy spółce komandytowej na akcye, 197.

— przy spółce niejawniej, 252, 255.

— przy udziale w pojedynczych czynnościach handlowych, jej oprocentowanie, 268.

Władza administracyjna, doniesienie o zmniejszeniu się kapitału zakładowego spółki akcyjnej, 240.

Własność spółki jawnej, 91.

— jej nabywanie, 111.

— jej nabywanie przez spółkę akcyjną, 213.

Właściwość sądów w sprawach handlowych, §§ 38—43.

Wspólny majątek małżonków, 8.

Wyciek, odpowiedzialność za—, 395, 424.

Wygaśnięcie obron w spedytorstwie, 386.

— obron z przewoźnictwa, 408.

Wykazanie się odbiorcy dowodem ładunkowym, 416.

— posiadacza papieru indossowanego, 305.

Wykonanie czynności handlowych, ob. czynności handlowe.

— prawa zastawu, 310, 311.

Wykreślenie z rejestru handlowego, 25, 46.

Wymiar normalny przy kolejach żelaznych dla towarów, których w przewozie ubywa, 426.

Wynagrodzenie szkody z powodu nieprawego używania firmy, 27.

— przez prokurentów i pełnomocników handlowych, 56.

— ze strony stręczyciela, 81.

— spółce handlowej przez spółników, 97.

— za nieprawne wypuszczenie akcji, 173, 178.

— wynikłej z winy dyrekcji spółki akcyjnej, 204, 241, 245.

— przy czynnościach handlowych, 283.

— wyrządzonej nieuwiadomieniem o sprzedaży, 343.

— — przeciwnym umowie sposobem przewozu towaru, 345.

— wynikłej z niedokonania lub ze zwłoki w dokonaniu, 354—356.

— przez komisarza, 362—365.

— przez spedytora, 380.

Wynagrodzenie szkody przez wysyłającego, 393, 394.

— przez przewoźnika, 395—399.

— przez koleje żelazne, 423—431.

Wypowiedzenie służby pomocników handlowych, 61 do 64.

-- spółki, 123—125, 170, 186, 200, 261, 262.

Wysyłający, o ile późniejsze zlecenia jego wiążą przewoźnika, 402.

Zadatek przy czynnościach handlowych, 285.

Zakład filialny, zgłoszenie firmy, 21.

— spółki jawnej, 86.

— spółki komandytowej, 152.

— spółki komandytowej na akcye, 179.

— spółki akcyjnej, wpisanie w rejestr handlowy, 212.

Zakład główny, wpisanie takowego w rejestr handlowy, 86.

Zakłady do przewozu osób przeznaczone, ich czynności są czynnościami handlowymi, 272.

— przewozowe publiczne, do nich stosują się przepisy o przewoźnictwie, 421.

— pocztowe, o ile się do nich stosują przepisy o przewoźnictwie, 421.

Zakłady zastawnicze, udzielone im szczególne prawa co do zastawu, 312.

Zakupno komisanta, 364.

— towarów mających cenę giełdową lub targową przez komisanta, 376.

Zaliczki spółników, 93.

— kupców, 315, 316.

— komisanta, 371, 374.

— spedytora, 382.

Zapłacenie kwoty akcyjnej przy spółce akcyjnej, wezwanie do tego, 221.

Zapłata papierów indossowanych, 324.

— ceny kupna, 342.

— ceny kupna, zwłoka, 354.

Zapłaty, gdzie je uiszczać należy, 324, 325.

— kto z czeladzi handlowej do odbierania takowych jest upoważnionym, 50, 51.

Zapowiedzenie, o ile je uzyskać mogą prywatni wierzyciele spółnika, 119.

Zareczenie w czynnościach handlowych, 281.

Zarobkowanie w przedsiębiorstwach niektórych jest czynnością handlową, 272.

Zarzut, iż kto inny pierwaj pozwanym być ma, nie służy dłużnikowi solidarnemu i ręczycielowi, 281.

Zarzuty niedostatków kupionego towaru, kiedy gasną, 349.

— w spedytorstwie, 386.

— w przewoźnictwie, 408.

Zastaw ręczny, ustanowienie takowego, 309.

— uzyskanie zapłaty z takowego, 310, 311.

— publiczna sprzedaż takowego, 311.

— szczególne prawa niektórych zakładów odnośnie do takowego, 312.

Zastawienie obcej rzeczy, 306.

Zastępowanie jawnej spółki handlowej przez spółnika, 114—117.

— spółki komandytowej, 167.

— spółki komandytowej na akcje, 196.

— spółki akcyjnej, 227.

Zawiadostwo jawnej spółki handlowej, 99—102.

— spółki komandytowej, 158.

— spółki komandytowej na akcje, kontrola nad takowym, 193.

— spółki akcyjnej, 234.

Zawarcie umowy między nieobecnyimi, 321.

Zawieranie czynności handlowych, formy i przepisy prawa, 317—323.

Zawieszenie wypłat, prawo zatrzymania z przyczyny takowego, 314.

Zepsucie wewnętrzne towarów, skutki, 243, 348, 365, 366, 387, 395.

Zezwolenie, rządowe, na spółki komandytowe na akcje, 174, 178, 206.

— na spółki akcyjne, 208, 211, 214.

— na połączenia jednej spółki akcyjnej z drugą, 247.

Zgromadzenie walne przy spółkach komandytowych na akcje, rozpoznaje wkładki, 180.

— jakie prawa wykonuje, 186.

— przypadki zwołania, 188.

— sposób zwołania, 189.

— powzięcie uchwał, 199.

Zgromadzenie walne spółki akcyjnej, kiedy ważna uchwała tegoż względem trwania, lub zmiany umowy, 214.

— akcyonaryuszów spółki akcyjnej, jakie prawa wykonuje, 224.

— spółki akcyjnej, zwołanie takowego przez dyrekcyą, 236.

— przypadki zwołania, 237.

— sposób zwołania, 239.

— zwołanie takowego w razie zmniejszenia kapitału zakładowego, 240.

— uchwała tegoż względem częściowej spłaty kapitału zakładowego akcyonaryuszom, 248.

Zlecenia kupca nie gaśnie z jego śmiercią, 297.

— obowiązek do jego przyjęcia; odrzucenie, 323.

Zmiana firmy, zgłoszenie, 25.

Znawcy oceniają prawo pomocników handlowych, 57.

— oznaczają ilość udziału w zysku lub stracie spółki komandytowej, 162.

— — i spółki niejawniej, 254.

— sprawdzają stan towaru nieprzyjętego, 348.

— — towaru danego w komis, 365.

— przepis co do mianowania ich, § 48.

Zobowiązanie w sprawach handlowych, przyjęcie takowego przez kilka osób, 280.

— w sprawach handlowych, przyjęcie takowego przez spółnika, 93.

Źródła prawa handlowego, 1.

Zrzucenie się z kontraktu z powodu niewykonania, 354 do 357.

— przy podzielném wykonaniu, 359.

Zawierzęta żyjące, ich przewóz koleją żelazną, 424.

Zwłoka spółników w uiszczeniu wkładek, 95, 220.

— w czynnościach handlowych, 288, 289, 291.

— kupca w odbiorze towaru; skutki, 343.

— kupca w uiszczeniu ceny kupna, 354.

— sprzedawcy w oddaniu, 355.

— jednego z kontrahentów prawa drugiego w tym wypadku, 356, 357.

— protest z przyczyny zwłoki, 358.

— komitenta w jego zobowiązaniach względem komitanta, 375.

Zwyczaje handlowe jako źródło rozstrzygnięć w sprawach handlowych, 1.

- co do zarzucenia wadliwości zakupionego towaru, 349.
- co do wagi opakowania, 352.
- kredytowanie ceny kupna przez komisanta, 369.
- odpowiedzialność komisanta za wypełnienie zobowiązania przez stronę z nim kontraktującą, 370.

Zwyczaje obrotu handlowego jako źródło do rozstrzygnięć, 279.

Zwyczajny sąd spółki handlowej, 111, 144, 213.

Zysk, rozdział tegoż przy spółkach jawnych, 107.

- komandytnika, 161, 162.
- roszczenie akcyonariusza w spółce akcyjnej, 216.
- i strata przy spółkach handlowych niejawnych, 254, 255.
- przy stowarzyszeniach do przedsiębiorania pojedynczych czynności handlowych na wspólny rachunek, 268.
- zwrot utraconego, 283.

Żona kupca, prawa jej z kontraktów małżeńskich, §§ 16 i 17.

Sprostowania i dodatki.

- 1) Na str. 3 wiersz 22 z góry zamiast: ustawa o opiece i t. d. z 7. grudnia 1858, N. 230 D. u. p. czytaj: — ustawy o opiece i t. d. z 7. grudnia 1858, N. 230 i N. 237 D. u. p.
- 2) Na str. 4 po l. 13) dodaj l. 14) ustawa z 29. czerwca 1868, l. 85 D. u. p. o izbach handlowych i przemysłowych.
- 3) Na str. 8 w uwagach do art. 4. dodaj: Art. 1. kodeksu handl. francuskiego, na wzór którego zredagowano art. 4. kodeksu niniejszego, opiewa „handlującymi są wykonywający czynności handlowe i robiący sobie z takowych zwykłe zatrudnienie“ (sont commerçants, qui exercent les actes de commerce et en font leur profession habituelle).
- 4) Na str. 10 wiersz 12 z góry po słowach: Orzec. plen. S. N. w Wiedniu z 26. kwietnia 1864, l. 2967, I. 22 dodaj: orzeczenie to nie jest dokładne, albowiem ustęp 1. artykułu 10. k. h. zastąpiony został §em 7. u. w., który obecnie wyłącznie o tém stanowi, którzy kupcy są obowiązani do zgłoszenia się z firmą, a raczej, do których kupców stósują się przepisy o firmie, księgach handlowych i t. d. a do których nie; czy zaś przemysłowiec ma być uważany za kupca, o tém stanowią jedynie przepisy kodeksu handlowego o czynnościach handl. (art. 271 i 272). Por. reskrypt minist. z 8. lutego 1864, l. 803 przy §ie 7. u. w. i uwagi tam podane.
- 5) Na str. 14 w 1ym wierszu uwagi do art. 23 zamiast: dalszego prowadzenia dotychczasowej firmy, czytaj — dalszego używania dotychczasowej firmy.
- 6) Na str. 54 w końcu uwagi 2) do art. 119 dodaj: orzeczenie to sądu najwyższego nie jest w ustawie uzasadnione.
- 7) Na str. 100 w 7ym wierszu uwagi do art. 269 zamiast do rąk jednego, czytaj do rąk jednéj.
- 8) Na str. 101 w wierszu 5ym artykułu 271 po słowach celem odprzedaży, dodaj — takowych.
- 9) Do str. 101 o czynnościach handlowych por. rozprawę prof. Dra Piętaka: „kto ma być poczytany za kupca według powsz. niemieckiego kodeksu handl. i t. d.“ Lwów 1871.
- 10) Na str. 102 w uwadze 2) wiersz 4. zamiast art. 273 ust. 2. czytaj — art. 273.
- 11) Na str. 102 w uwadze 5) zamiast: O. z 28. stycznia 1869, l. 12.812, II. 214 czytaj: O. z 12. września 1866, l. 7438, I. 94; — przeciwnie orzeczono dnia 28. stycznia 1869 do l. 12.812, II. 214, że kupno chmielu do wywaru piwa jest czynnością handlową. Por. także orzeczenie z 22. kwietnia 1868, l. 2575, II. 174, w którym słusznie uznano, że kupno maki przez piekarza do wypieczenia bułek na sprzedaż jest czynnością handlową.

- 12) Na teźże str. w uwadze 5) w wierszu 6. po słowach: w przedsiębiorstwie swém dodaj — t. j. celem dalszej odprzedaży.
- 13) Na str. 103 w końcu uwag do art. 271 dodaj — odpowiedni artykuł kodeksu handl. franc. opiewa:

Art. 632. Prawo poczytuje za czynności handlowe: wszelkie kupno artykułów, żywności i towarów w zamiarze odprzedaży bądź w naturze, bądź po ich przerobieniu lub przekształceniu, albo nawet w zamiarze wynajęcia ich do prostego używania; wszelkie przedsiębiorstwa rękodzielne, komisowe, przewozu lądem lub wodą; wszelkie przedsiębiorstwa dostarczeń, agencji, biur informacyjnych, zakładów sprzedaży przez licytację, widowisk publicznych; wszelkie czynności wekslarskie, bankowe i stręczenia; wszelkie czynności banków publicznych; wszelkie zobowiązania między negocyantami, kupcami i bankierami; między wszelkimi osobami weksle, lub przesyłki pieniędzy z miejsca na miejsce.

- 14) Na str. 105 wiersz 5 z dołu zamiast: na hipotecę czytaj: na rzeczy nieruchomej.
- 15) Na str. 128 w wierszu 3cim uwagi 1. do art. 338 zamiast art. 271, l. 2 popraw — (art. 271, l. 2).
- 16) Na str. 134 w uwadze 7. zamiast: wręcz przeciwnie — czytaj: porównaj.
- 17) Na str. 172 w uwadze 2) zamiast słów ustępu 2go na podstawie powyższego reskryptu czytaj: Trybunał najwyższy orzekł w orzeczeniu plenarném i t. d., a w końcu dodaj — (motywa orzeczenia tego są błędne, bo zapoznają zupełnie znaczenie i doniosłość art. 273 ust. 3. i błędnie pojmują stosunek art. 271, l. 1 do art. 273 ust. 3. — por. art. 10 i uwagi tam poczynione tudzież art. 271—273).
- 18) Na str. 190 w uwadze 1) zamiast: prof. Dr. Piętaś: o czynnościach giełdowych i t. d. czytaj: prof. Dr. Piętaś: o organizacji giełdy i o czynnościach giełdowych i t. d.
- 19) Na str. 195 wiersz 5 z góry zamiast: czynności czytaj czynnościach.

Inne błędy i omyłki, któreby się przypadkiem do niniejszego wydania wkradły, zechce łaskawy czytelnik sam sobie sprostować i — za co bardzo byłbym mu wdzięczny — zwrócić mi na nie uwagę.

Kraków, w grudniu 1876.

Czcionkami H. Feitzingera w Cieszyźnie.

C. II. 1.

Nakładem KAROLA MALIKA w Cieszynie

wyszedł

ANDRZEJA HAIDINGERA

ADWOKAT DOMOWY

czyli

każdemu przystępne objaśnienie

w jaki sposób każdy

przy aktach prawnych wszelkiego rodzaju sam się
zastępować

i potrzebne pisma, jako to:

podania, prośby, rekursa itd. itd.

bez pomocy adwokata

z zupełnym skutkiem prawnym sporządzać może.

Na podstawie

najnowszych ustaw z uwzględnieniem ustaw sądowych obecnie
w Węgrzech obowiązujących

przeszło 400 przykładami objaśniony.

Pierwsze wydanie.

Przekład podług 11. wydania niemieckiego zupełnie przerobionego, znacznie
poprawionego i pomnożonego.

Cena

egzemplarza broszurowanego w 12 zeszytach 7 zł. 20 ct.,

„ oprawnego w półskórek . . 8 zł. 40 ct.

W księgarni **Karola Malika** w Cieszynie
są także następujące dzieła zawsze na składzie:

<i>Adler & Clemens</i> , Sammlung von Entscheidungen zum Handels-Gesetzbuch I. fl. 1.20, II. fl. 1.50, III. . .	fl. 4.—
<i>Blaschke</i> , der österr. Wechselprocess	fl. 1.50
<i>Blaschke</i> , das österr. Wechselrecht	fl. 3.50
<i>Ender</i> , der österr. Wechselstempel nach dem Gesetze vom 8. März 1876	fl. 1.50
<i>Die Entscheidungen</i> des k. k. obersten Gerichtshofes in Civilsachen. I. fl. 1.—, II., III. à	fl. —.60
<i>Exner</i> , das österr. Hypothekenrecht, I.	fl. 4.20
<i>Frühwald</i> , Sammlung von Formularien zu Bescheiden, Protokollen und Urtheilen für das Verfahren in Streitsachen	fl. 1.—
<i>Gautsch</i> , Gesetz über den Verwaltungsgerichtshof . .	fl. 1.50
<i>Glaser</i> , schwurgerichtliche Erörterungen	fl. 1.—
<i>Glaser — Unger — Walther</i> , Sammlung von civilrechtl. Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes Band I—VI., VIII. à fl. 6.—, VII. fl. 4.50, IX. . .	fl. 5.—
<i>Herbst</i> , Handbuch des allgem. Strafrechts. 2 Bde. . .	fl. 6.35
<i>Ihering</i> , der Kampf um's Recht	fl. —.50
<i>Kaserner</i> , Commentar zur österr. Concursordnung . .	fl. 3.50
<i>Kirchstetter</i> , Commentar zum österr. allgem. bürgerl. Gesetzbuch	fl. 6.—
<i>Krall</i> , Sammlung v. wechselrechtlichen Entscheidungen des österr. obersten Gerichtshofes	fl. 1.60
<i>Liszt</i> , Meineid und falsches Zeugniß. Eine Studie . .	fl. 1.—
<i>Mayer</i> , Handbuch des österr. Strafprocessrechts, I. .	fl. 10.—
<i>Menger</i> , System des österr. Civilprocessrechts, I. . .	fl. 4.80
<i>Mitterbacher & Neumayer</i> , Erläuterungen zur Straf- process-Ordnung vom 23. Mai 1873	fl. 7.60
<i>Pfaff & Hofmann</i> , Commentar zum österr. allgem. bürgerl. Gesetzbuch. Lfg. 1	fl. 2.40
<i>Randa</i> , Besitz nach öst. Recht	fl. .
<i>Rittner</i> , österr. Eherecht	fl. .
<i>Rulf</i> , die öst. Strafprocess-Ordnung vom 23. Mai 1873 .	fl. .
<i>Schwarze</i> , Bemerkungen zum Entwurf des Strafgesetz- buches	fl. 1.
<i>Stubenrauch</i> , Commentar zum allgem. öst. bürgerl. Gesetzbuch. 3 Bde.	fl. 12.
<i>Unger</i> , die rechtliche Natur d. Inhaberpapiere . . .	fl. 1.
<i>Unger</i> , System des öst. allg. Privatrechts, I. fl. 8.10, II. fl. 6.30, VI.	fl. 4.80